

1125 Noverint omnes¹⁾ in Christo fideles, huius chronicae compositorem, scilicet²⁾, Cosmam, reverentissimum Pragensis ecclesiae decanum, XII Kal. Novembris obiisse eodem anno, quo ducem Sobezaum constat intronizatum fuisse³⁾.

Wězte wſichni Kristovi wěřici, že skladatel této kroniky, totiž Kosmas, ctihodný kostela Pražského děkan, zemřel dne 21 Října téhož roku, we kterém, jak známo jest, kniže Soběslaw postawen byl na stolec.

¹⁾ omnes Christi fid. 2aa. — ²⁾ nemá 2b. — ³⁾ Pozdější ruka připsala w 2 MCXXV. Místo Noverint — fuisse maji 4, 4a: Hoc eodem anno exemptus est vita huius chronicae compositor Cosmas, reverentissimus Prag. ecclesiae decanus, XII Kal. Nov. Ruk. 1 má tu Amen. Válete fratres, a A dokládá ještě amen.

II.

KOSMOWA LETOPISU ČESKÉHO POKRAČOWATELÉ.

česku a kdežot vydal v městě nejprve vlastního kněze a následně svého syna v roce 1127 a vlastního synovce v roce 1130. V letech 1131 až 1132 byl vlastním knězem v římském kostele sv. Bartoloměje v Římě. Po smrti svého syna se vrátil do Čech a zde žil v klášteře sv. Jana Křtitele v Praze. Po smrti svého bratra v roce 1137 se vrátil do Říma a žil v klášteře sv. Bartoloměje. Po smrti svého bratra v roce 1137 se vrátil do Říma a žil v klášteře sv. Bartoloměje. Po smrti svého bratra v roce 1137 se vrátil do Říma a žil v klášteře sv. Bartoloměje.

I. KANOWNÍK WYŠEHRADSKÝ.

Kosmas zaslaužil sobě jméno otce dějepisu českého nejen tím, že se první o sauwislé sepsání dějin českých od nejstarších pamětí až do svého věku pokusil, nýbrž také že wzbudil chuť v jiných, kteří po jeho smrti v díle jeho pokračovali, píše dílem dále o dějinách svého věku, dílem doplňujíce rozličným spůsobem dílo Kosmowa přídavky k vypravování jeho o časích starších. Sepsání jejich srostla již we starých rukopisech s dílem Kosmowým jistým spůsobem v jeden celek: pročež nazýváni jsou pokračovateli Kosmowými.

První z nich byl nejmenovaný kanownik Wyšehradský, který sepsal paměti prvních 17 let po smrti Kosmowě a tedy po onom roce, kterým se i letopis Kosmův končí, totiž od roku 1126 až do roku 1142. Obsahuje tedy dílo jeho čas panování slavného knížete Soběslava I a první toliko začátky nástupce jeho Wladislava II. Letopisec tento byl sauwěký, dílem bezpostředný, dílem postředný svědek všeho, o čem píše, pročež zprávy jeho jsou weskrz bezpečné. Dílo své skládal postupně během času, o kterém psal, přidávaje k němu, když se právě co nového událo. Kosmowi nerownal se strojností slohu, ale ovšem wěrným líčením událostí, jak se jemu představovaly před oči. Wlastenecké jeho smýšlení české jewí se při rozličných příležitostech, ravněž welká oddanost ku panujícímu knížeti Soběslawovi a zalíbení v tom, co se týkalo Wyšehradu a zvláště kostela Wyšehradského. Krom toho byl pilným pozorovatelem hvězd a znameníček výjewů přírodních věbec, o kterých pilně zaznamenával zprávy do díla svého.

Hájek přivádí mezi prameny, jichž ku kronice své užil, též kroniku jakéhosi Jaroslawa, který prý byl nejdříwe kanowníkem při kostele Pražském, potom wstaupil do kláštera Strahowského a od roku 1126 až do konce 12. stol. vypravování nějaké o dějinách českých složil. To přimělo některé starší badatele, jmenovitě Balbina a Pešinu, k domnění, že prvním pokračovatelem Kosmy byl tento Jaroslav, a v ruk. Břewnowském (2b) připsáno rukau XVII. věku čerweným písmem k nápisu této části letopisů: Liber rarus; Author Jaroslaus. — Dobner a po něm Pelzel a Dobrowský wywrátili důkladně domnění toto, ale za to drželi se sami a po nich i jiní spisovatelové neprawého mínění, že ten, kdo pokračoval v Kosmowě letopise, byl kanowníkem Pražským, což dostatečně wywrátil Palacký v díle svém: „Würdigung der b. Geschichtschreiber“ str. 37—39, ukazuje, že spisovatel ten byl kanowníkem Wyšehradským, což hlavně widěti jest ze záliby, s jakou se při událostech na Wyšehradě zběhlých zdržuje.

Letopisy kanowníka Wyšehradského zachovaly se nám w 5 rukopisech a sice:

a) W rukopisu *knihowny kapitoly Pražské* z XIV wěku, w němž jest letopis Kosmův, a sice na listech 105 druhé strany až na list 117, kde se jen slawa „(ho)nor et gloria in secula seculorum. Amen.“ nalézají. My jej při udání různých čtení jako dosud znamenati budeme číslem 2.

b) Rukopis *knihowny raudnické*, kde jest též kronika Kosmowa. Konec třetí knihy Kosmowy a náš pokračovatel a zprávy od slow: In diebus illis (str. 339 Pelzelowa wydání) až foris vastabat gladius (str. 358 téhož wydání) jest podáno w rukopisu tomto co čtvrtá kniha kroniky Kosmowy na str. 100—125. Čtení liší se znamenati budeme jako dosud 2a.

c) Rukopis *knihowny Fürstenberské w Donaueschingen* z konce XV wěku, kde taktéž jest kronika Kosmowa. Ruk. ten znamenati budeme 2aa.

d) Rukopis *knihowny kláštera Břeňowského*, kde náš pokračovatel jinou rukou psán než kronika Kosmowa, ale tautéž, kterou opravy a postranní poznámky w letopise Kosmowě jsou spůsobeny. Text pokračovatele Wyšehradského jde sice až k l. 1142, ale jen k slowům: In crastino autem Moravienses cum profugis Boemis . . . ostatek schází. Saudice dle wice okolností, newáháme twrditi, že přepis kusu tohoto w rukopisu břeňowském učiněn z rukopisu donaueschinského. Znamenati budeme rukopis tento 2b.

e) Rukopis *Musea českého*, o němž se na ten čas newí, jehož varianty známe a podáme ze srownání K. J. Erbenova, znamenajíce je číslem 8.

Wydání letopisce Wyšehradského učiněna dosud tři, a to

a) co disertace habilitační dle rukopisu pražského od hr. *Jachyma Krakowského z Kolowrat*. Wydání to jest welmi chatrné, plno chyb a má názew: *Continuatio chronicorum Bohemorum, olim conscripti a Cosma, Pragensis ecclesiae decano, nunc e codice mspto Prag. producta, dum ex jure publice tentaretur ill. dom. Joachimus S. R. I. Krakowsky comes de Kolowrat, Viennae in collegio regio Theresiano nobilium. We Wídni 1752.*

b) Pražské *Pelzlem a Dobrowským* zároveň s letopisem Kosmowým učiněné w sbírce: *Script. rer. Boh. I.* str. 285—339 dle rukopisu pražského a břeňowského, a

c) konečně *Köpkowo* zároveň s Kosmou w Pertzowě publikaci *Mon. Germ. hist. XI*, str. 132—148 dle těchže rukopisů a dle ruk. raudnického upravené.

Naše wydání kromě toho založeno na rukopise w Donaueschingen chowaném a na rukopise musejním.

Canonici Wissogradensis continuatio Cosmae¹⁾.

Kanowníka Wyšehradského pokračování letopisu Kosmowa.

Anno dominicae incarnationis²⁾ 1126 Sobieslaus³⁾ dictus venit in Moraviam, et ablata Otttoni provincia Dedalrici⁴⁾, restituit filium eius Wratizlaum in paternam⁵⁾ sedem. Otto, dux Moraviae, convenit Luderium⁶⁾ in Ratispona⁷⁾. Sobieslaus vastavit⁸⁾ Moraviam, partem Ottonis.

Eodem anno IV Non. Januarii lucescente die signum visum⁹⁾ est fulgoris. Sed quibusdam visum est ante natale domini, quibusdam in vigilia nativitatis domini, sed plane visum est in nocte sancti Stephani prothomartiris. Eadem hie me tanta multitudo¹⁰⁾ nivis fuit, qualem nullus hominum se vidisse dicebat, in qua multi homines mortui¹¹⁾ sunt. XIV Kalendas Martii inundatio aquae; glacies multis rebus nocuit. Hic Luderius¹²⁾, rex Saxonum¹³⁾, seductus ab Ottone, duce Moraviae, inflatus magna superbia et avaritia pecuniae atque malitia et iniquitate, cum suo exercitu venit contra Bohemos iuxta oppidum nomine Chlumec¹⁴⁾, ubi Sobieslaus dux cum dei adiutorio et suo comitatu XII¹⁵⁾ Kalendas Martii prostravit quingentos primates illorum, exceptis scutiferis¹⁶⁾; inter quos ruit Otto dux memoratus. Et in tanto bello tres tantum Sclavi perierunt; regi autem Saxonum cum ceteris pepercit dimisitque eum in pace. Et sic dominus Sobieslaus et Bohemi cum magno honore et gloria illaesi redierunt. Factum est autem inenarrabile¹⁷⁾ gaudium tam clericis quam laicis per totam familiam sancti Wenceslai, quia¹⁸⁾ nec patres nostri nec avi nec atavi habuerunt talem honorem, qualem omnipotens deus sua gratia concessit nobis, suaque dextera et¹⁹⁾ iusto iudicio vicit eos, amen. Nolo autem²⁰⁾ vos latere patres et matres, quod audivi, annuntio vobis veritatem auxiliū omnipotentis dei, quae visa est pene ab²¹⁾ utroque exercitu, quod aquila

¹⁾ Nápis tento námi položen, ruk. 2 má místo něho rukou pozdní po straně připsáno: *Continuatur Cosmae chronicon ab anonymo canonicō Pragensi.* — ²⁾ Anno domini 2b, a tak níže stále. — ³⁾ Sobieslaus 2a, 2b, 8. — ⁴⁾ t. j. Udalrici. Srwn. Let. Kosm. III, 41. — ⁵⁾ patriam 2a, 2aa, 8. — ⁶⁾ Luterum 2a, 2aa; s. m. 8. — ⁷⁾ Ratisbona 2b. — ⁸⁾ vastabat 2b. — ⁹⁾ nemá 2aa; visum est fulgor 2b. — ¹⁰⁾ magnitudo ostatní. — ¹¹⁾ morti 2aa. — ¹²⁾ Lotharius 2b. — ¹³⁾ Saxoniae 2b. — ¹⁴⁾ Chlumec 2a. — ¹⁵⁾ XVI 2b. — ¹⁶⁾ curiferis 2. — ¹⁷⁾ mirabile 2b. — ¹⁸⁾ sanctus Wenceslaus quam 2a, 8; quod patres n. 2aa, 2b; quā 2. — ¹⁹⁾ nemá 2aa, 8. — ²⁰⁾ nemá 2, 2a, 2aa, 8. — ²¹⁾ nemá 8.

Léta od narození pána 1126 řečený Soběslaw přijel jest na Morawu, a wzaw Ottovi krajinu Oldřichowu, nawrátil zase syna jeho Wratislawa k sídlu otcovskému. Otto kníže moravské sešel jest se s Luderem w Řezně. Soběslaw poplenil jest Morawu, část Ottowu.

Téhož léta druhého dne Ledna při rozednívání widino jest znamení blesku. Ale někteří widěli je před narozením pána, některí u vigili u narození pána, wšak zřetelně widino jest w noci dne svatého Štěpána prwomučenika. Té zimy bylo takové množství sněhu, že žádný člověk neřekl, žeby je byl kdy viděl, a mnoho lidí tu zimu pomřelo. Dne 16 Unora velká powodeň: led uškodil na mnohých wěcech. Tehdy Luder král saský, sweden byw od Ottym knížete morawského, nadmut welkau pýchau a lakomstvím po penězích a zlosti i nepravosti, s vojskem svým přítáhl jest proti Čechům u hradu řečeného Chlumec, kdež kněz Soběslaw s pomocí Boží a se swau družinu dne 20 Unora zbil 500 šlechticů jejich, nepočítaje štitonošů; mezi nimiž padl jest Otto kníže prwé zminěný. A w tak velké bitvě jen tři Slowané přišli jsau o život. Králi wšak saskému s ostatními odpustil jest, a propustil je w pokoji. A tak pan Soběslaw a Čechowé s welkau cti a sláwau bez aurazu jsau se wrátili. Byla pak jest newýslouná rádost jak duchovních tak světských w celé rodině svatého Wáclava, protože ani otecové naši ani dědové a pradědové neměli jsau takové cti, jakau wšemohoucí Bůh z milosti swé propůjčil nám, a swau prawici a saudem spravedlivým přemohl je. Amen. Nechci pak, aby wás bylo tajno, otecové a matky, co jsem slyšel; zwěstuji wám prawdu pomoci boha wšemohaueho, ježto widina byla dobré od obojího wojska: že jest

¹¹²⁶ volans ea die, antequam bellum fieret inter Saxones et Bohemos, sua voce clamabat super Saxones, praesciens nutu dei cadavera eorum; et campanam sonantem auditum est. Iterum circum¹⁾ astantibus et custodientibus²⁾ primatibus Bohemiensibus³⁾ et praepositis et capellanis pene centum hastam sancti Wenceslai, inter quos unus capellanus, probus, nobili genere, nomine Vitus, qui tenebat hastam eiusdem sancti praememorati⁴⁾, ut mos est, indutus lorica et galea, ut Achilles, lacrimans prae gaudio clamavit⁵⁾ ad suos: O socii et fratres, constantes estote, video enim sanctum Wenceslaum sedentem in equo albo et indutum candida veste super cacumen⁶⁾ sacrae hastae, pugnantem pro nobis; etiam et vos videte. Illi autem stupefacti⁷⁾ aspicientes hac et illac nichilque videntes, quia non omnibus, nisi dignis datum est a deo illud miraculum videre, tristantibus et lacrimantibus et ex^{8)*} toto cordo gementibus ad deum, et oculis et manibus expandentibus ad⁹⁾ coelum, et tamdiu clamantibus Kyrieleison⁹⁾, dum deus omnipotens sua misericordia et suo sancto nuntio Wenceslao, nostro protectore, vicit nostros hostes. Amen¹⁰⁾. Haec duce Sobieslao omnia agente, misit suum capellatum in villam¹¹⁾, quae vocatur nomine Wirbcane¹²⁾, cui fuit nota res, qui invenit in pariete ecclesiae^{12*)} vexillum sancti Adalberti pontificis, et suspensum est in hasta sancti Wenceslai martyris in tempore belli contra Saxones, ubi deus¹³⁾ vicit eos. Amen¹⁴⁾.

Eodem anno V Nonas Octobris Zdik¹⁵⁾ ad sedem Olomucensem¹⁶⁾ episcopus secundum instituta canonum electus, ab archiepiscopo suo Magontino¹⁷⁾ ordinatur, et in ordinatione, ablatu¹⁸⁾ nomine barbaro, Henricus appellatur.

Eodem anno Sobieslaus dux et Ungarorum rex Stephanus¹⁹⁾ convenerunt ad colloquium, et munera dederunt ad invicem; rediens Sobieslaus²⁰⁾ ad sua, cepit Bracizlaum²¹⁾, kathenatumque duxit in²²⁾ castellum nomine²³⁾ Donin.

¹⁾ a circumstantibus 2b. — ²⁾ custodibus 2. — ³⁾ Bohemorum 2b. — ⁴⁾ praenominati 2b. — ⁵⁾ clamabat 2b. — ⁶⁾ cacumina 2b. — ⁷⁾ stup. et 2b. — ^{7*)} nemá 8. — ⁸⁾ in 2a, 2aa, 2b, 8. — ⁹⁾ kyr 2. — ¹⁰⁾ nemá 2aa, 2b. — ¹¹⁾ villam nomine Wrbczany 2aa; ad v. 8. — ¹²⁾ Tak 2a, 8; Wrbczane 2; in vil. Wrbczany 2b. — ^{12*)} nemá 8. — ¹³⁾ Dominus 2b. — ¹⁴⁾ nemá 2aa, 2b. — ¹⁵⁾ Zdiko 2aa, 2b, 8; Sdico 2a a tak niže wšecky. — ¹⁶⁾ Olomucensis episcopatus 2, 2a, 8. — ¹⁷⁾ Moguntino 2b; Maguntino 2a. Arcibiskupem w Mohuči byl tenkráté Wojtěch. — ¹⁸⁾ nemá 2b; et in ord. nemá 8. — ¹⁹⁾ Štepán II. — ²⁰⁾ Boleslaus 8. — ²¹⁾ Bracislaus 2a, 8; Brzecislaus 2b. Břetislaw tento byl syn Břetislawa, knížete českého r. 1110 zemř. — ²²⁾ ad 2b. — ²³⁾ dictum 2b.

orel toho dne letěl prvé, než se stala bitva mezi Sasy a Čechy, a hlasem svým wolal na Sasy, předvidaje z wnuknutí Božího mrtwoly jejich; též slyšán jest zwon, an zwoni. A když stálo dobře sto welmožů českých a proboštů a kaplanů okolo kopí sw. Wáclawa, je hlídajice, mezi nimiž jeden kaplan, etnostný, šlechtického rodu, jménem Wit, který držel kopí téhož rečeného svatého, jak jest obyčej, maje na sobě brnění a přilbu, jako Achilles, radosti pláče zwolal na swé: O towaryši a bratři! stálí budte; neb widim svatého Wáclawa sedicího na bílém koni a majiciho na sobě šat bílý nad hrotom kopí svatého, an bojuje za nás; i wy wizte. Oni pak užasnuwše, hledice sem a tam a níčeho newidouce, protože nebylo wšem, než toliko hodným, dáno od Boha widěti onen zázrak, když truchlili a slzeli a z celého srdece wzdychalí k Bohu a oči i ruce obraceli k nebi a tak dlauhó wolali: Kyrie eleison, až Bůh wšemohuvi ze swého milosrdství a swým svatým poslem Wáclawem, naším ochráncem, porazil nepráty naše. Amen. Když to wšecko konal kníže Soběslaw, poslal kaplana swého do wsi, která slouze Wrbczany, kterémú byla wěc známa, kterýz nalezl na stěně kostela korauhew svatého Wojtěcha biskupa, a zavěšena jest na kopí sw. Wáclawa mučenika w čas bitvy se Sasy, kdež Bůh jest je porazil. Amen.

Téhož léta dne 3 Října Zdik, zwolen byw za biskupa na stolici Olomaukau dle rádu cirkewních zákonů, posvěcen jest od swého arcibiskupa Mohučského, a při posvěcení odloživ jméno surowé, nazwán jest Jindřich.

Téhož léta kníže Soběslaw a král uherský Štěpán sjeli jsau se k roku a dali sobě dary nawzájem; nawrátiw pak se Soběslaw domů, zjal jest Břetislawa a w pautech dewežl jej na zámek řečený Donin.

Eodem anno multi homines perierunt fame per totum mundum. Deinde transactis tribus mensibus Bracizlaus in arce Jaromir¹⁾ retrusus est. Eodem tempore²⁾ quasdam munitiones Bohemi reaedificaverunt, quae sclavice³⁾ Przimda⁴⁾, Yzcorelik⁵⁾, Tachow appellantur. Eiusdem etiam temporis curriculo capellam⁶⁾ in monte Rzip nuncupatam⁷⁾ Sobieslaus dux serenissimus destructam reconstruxit, quam Zdik, sanctae Olomucensis ecclesiae venerabilis⁸⁾ episcopus, pristino⁹⁾ dotis¹⁰⁾ iuri restauratam cum summa reverentia consecravit.

Anno dominicae¹¹⁾ incarnationis 1127, VII Kalend. Martii, caput¹²⁾ sancti Adalberti martyris et pontificis in civitate Gnezden¹³⁾ repertum est, eo quidem loco, ubi martyr idem¹⁴⁾ martyrio fuit coronatus et tumulatus¹⁵⁾. Sobieslaus vero, dux Bohemorum, tunc temporis Lotařio, regi Teutonicorum, fuit reconciliatus, eiusque gratia et dilectione inductus, castrum Normberk¹⁶⁾ cum magna manu obsedit, et Bawariam fere¹⁷⁾ usque ad Danubium vastavit et¹⁸⁾ incendit. Decem hebdomadis¹⁹⁾ expletis perfecto negotio cum magna pompa et triumpho ad propria remeavit. Bawari vero et Sweui furore et indignatione accensi, ducem Conradum²⁰⁾ sibi in regem constituerunt, sicque novissimum errorem priorem, proh dolor in regno effecerunt.

Anno dominicae incarnationis 1128 Lotařius²¹⁾ rex in die paschae levavit de fonte baptismatis filium ducis Sobieslai, factique sunt intimi amici. Cui parvulo post confirmationem, filius²²⁾ Wigberti²³⁾ in exitu vitae sua promisit totum pheodium suum, astantibus ibidem primatibus Saxorum.

Eodem anno expeditio facta est a Sobieslao in auxilium compatri suo Lotario²⁴⁾ regi contra regem Conradum, sequenti vero die rediit

Téhož léta mnoho lidí zemřelo jest hladem¹¹²⁶⁾ po celém světě. Potom po proběhnutí tří měsíců Břetislaw zavřen jest na hradě Jaroměři. Téhož času wystavili jsau Čechowé znowu některé hradby, ježto slowansky nazwány jsau Přimda, Zhorelec a Tachow. W běhu téhož času také kapli na hoře Řípu nazwanou nejasněji kníže Soběslaw rozboriř znowu wystavil, kteraužto Zdik ctihodný biskup svatého kostela Olomauckého nawrátiw ku předešlému právu nadání, s nejwětší uctiosti posvětil.

Léta od narození pána 1127 dne 23 Unora¹¹²⁷⁾ hlawu sw. Wojtěcha mučenika a biskupa we hradě Hnězdně nalezena jest na tom právě místě, kde mučenik týž mučennictwim byl korunován a pohřben. Kníže pak český Soběslaw toho času smířen jest s králem německým Lotařem, a z náklonnosti a lásky k němu oblehl jest hrad Normberk s welikau mocí, a Bawory skoro až k Dunaji pohubil a popálil. Proběhnutim desíti neděl dokonaw dilo, s welkau nádherau a witězosláwau nawrátil se k domovu. Bawori wšak a Sasowé, wztekem a hněvem rozniceni, ustanowili sobě wewodu Konrada za krále, a tak pohřichu poslední zmatek horší prwního w říši jsau spůsobili.

Léta od narození pána 1128 král Luther¹¹²⁸⁾ w den welkonoční zdwiwl z wody křtu syna knížete Soběslava, a stali jsau se nejwrauenějšími přátely; kteremužto dítěti po břímowání syn Wigbertu při sklonku žiwota swého slibil jest celé léno swé, při čemž stáli přítomni welmožowé saští.

Téhož léta učiněna jest wýprawa od Soběslawa na pomoc kmotru jeho králi Lutherovi proti králi Konradowi; druhého wšak dne wrátil

¹⁾ Jaromir 2a. — ²⁾ anno 2aa, 2b. — ³⁾ slavonice 2b. — ⁴⁾ Primda 2a; Prymda 8; Pržinda 2b. — ⁵⁾ Yzcorzelik 2aa, 2b; Yzcorekyl 2a. — ⁶⁾ capella in m. Rz. nuncupatur 2, 2a. — ⁷⁾ cap. — appellatur 2aa, 2b. — ⁸⁾ nemá 2b. — ⁹⁾ pristini 2, 2a. — ¹⁰⁾ nemá 2b. — ¹¹⁾ A. domini 2aa. — ¹²⁾ capella 2a; corpus 2b. — ¹³⁾ Gnzno 2b. — ¹⁴⁾ id. mart. nemá 2b, 8. — ¹⁵⁾ VII Kal. — tumulatus w ruk. 2 jemně přetřeno jest. — ¹⁶⁾ Nuremberk 2b; Nurenberk 2aa. — ¹⁷⁾ nemá 2b. — ¹⁸⁾ nemá 2, 8. — ¹⁹⁾ ebd. 2aa. Dle Reg. Böhmerowých byl Lotar w Bamberce 18 srpna 1127. — ²⁰⁾ Byl to Konrad wewoda Franský z rodu Hohenstaufůw. — ²¹⁾ Lotharius 2b. — ²²⁾ jméno jeho bylo Jindřich. — ²³⁾ Wikberti 2a a tak niže. W. Grojský. — ²⁴⁾ Lothario 2b. Lotar obléhal tenkrát město Špir.

¹¹²⁸ ad propria cum gratiarum¹⁾ actione. Non post multum vero temporis²⁾ Conradus, filius Liutoldi³⁾, captus est a Sobieslao, et inclusus est in⁴⁾ claustro⁵⁾ Wissegradensis ecclesiae. Aestas sicca.

Eodem anno multi principes⁶⁾ Bohemorum capti et catenati atque inclusi sunt in custodia a duce Sobieslao. Bracizlaus ductus est in castellum Daczin⁶⁾, et Conradus ad Henricum, filium Wigberti.

Eodem anno V Idus Novembris et⁷⁾ sclavonice Prosinice eclipsis lunae rubea; dicam, quod quidam viderunt particulam, quae remanserat iactantem se huc et illuc, donec defecit, et multae stellae circumdederunt eam, quarum⁸⁾ una circumvolavit⁹⁾ lunam, altera proiecit se ad aquilonem. Transactis decem diebus ad noctem rubea signa apparuerunt in coelo ad¹⁰⁾ aquilonem.

¹¹²⁹ Anno dominicae incarnationis 1129 Wratislaus filius Dedalrici captus est a Sebieslao, post haec¹¹⁾ in exilium missus est. Kladsko castrum renovatum est atque firmatum a Sobieslao.

Eodem anno dux Sobieslaus renovavit Wissegradense monasterium, quod pater eius, beatae memoriae¹²⁾ rex¹³⁾ Wratislaus, aedificavit pro anima sua et uxoris suae proliisque suae, collaudante et authoritate¹⁴⁾ gloriosissimi papae Alexandri atque LXXII patrum. Qui sanctae Romanae ecclesiae praenominatus pontifex ad corroborandam¹⁵⁾ eiusdem sacrae institutionis dignitatem¹⁶⁾ per Johannem, Tuscolanensem episcopum, et per Petrum, praepositum sancti Georgii martyris, praedictae ecclesiae ministris, vide licet presbytero, diacono¹⁷⁾, subdiacono et¹⁸⁾ etiam praeposito transmisit, et¹⁹⁾ ad insigne apostolicae autoritatis eis perpetuo hiis uti concessit, sandalia et mitras. Hiis vero ita dispositis et ordinatis, idem rex supra²⁰⁾ memoratus hoc praedictum monasterium subdidit sanctae Romanae ecclesiae, quod²¹⁾ tali modo fundavit, portans propriis humeris XII cophinos plenos lapidibus in honore salvatoris, ut Constantinus

jest se domu s dikú činěním. Za nedlauho pak potom Konrad syn Lutoltu zajat jest od Soběslawa a zawřen w domě kostela Wyšehradského. Léto suché.

Téhož léta mnozi welmoži češti jati a spautáni i zawřeni jsou u wězení od knížete Soběslawa. Břetislaw odwezen jest na hrad Děčín a Konrad k Jindřichovi synu Wigbertowu.

Téhož léta dne 9 Novembra a po slowanskou Prosinice eclipsis lunae rubea; dicam, quod quidam viderunt particulam, quae remanserat iactantem se huc et illuc, donec defecit, et multae stellae circumdederunt eam, quarum⁸⁾ una circumvolavit⁹⁾ lunam, altera proiecit se ad aquilonem. Transactis decem diebus ad noctem rubea signa apparuerunt in coelo ad¹⁰⁾ aquilonem.

Léta od narození pána 1129 Wratislaw syn Oldřichův jat jest od Soběslava; potom wypowieděn jest ze země. Kladsko hrad jest obnoven a opewněn od Soběslava.

Téhož léta kníže Soběslaw obnowil jest chrám Wyšehradský, jejž otec jeho blahoslavené paměti král Wratislaw wystavil za duši swau a manželky swé i swého potomstva se schwálením a z moci slawného papeže Alexandra a 72 otců; kterýžto prwěřečený svatého kostela Řimského biskup k stvrzení téhož svatého založení ráčil jest skrze Jana biskupa Tuskulanského a skrze Petra probošta sw. Jiří mučenníka, služebníkům řečeného kostela, totiž knězi, jahnowi a podjahnimu, i také proboštu poslati a na znamení moci apoštolské na wždy údělit, aby jich užívali, sandaly a čepice. Když pak to tak bylo zjednáno a ustanoveno, podřídil týž král swrchu wzpomenutý ten řečený chrám svatému kostelu Řimskému. Kterýžto takovým spůsobem založil, nesa na swých ramenau 12 nůži plných kamene ke cti spasitele, tak jak Konstantin císař založil kostel Řimský; tedy učinil jej swobodný, a Soběslaw, jak jsme prawili, obnowil jej a obnovený

¹⁾ nemá 8. — ^{1*)} temp. spatium 2b. — ²⁾ Lutholdi 2a, 2aa. Konrad tento byl syn Lutolta r. 1112 zemřelého a vnuk Konrada I r. 1092 zemřel. — ³⁾ nemá 2aa. — ⁴⁾ in castro Wissegradensi 2b, arcit eccl. wynecháno. — ⁵⁾ primates 2a, 2b. — ⁶⁾ Dacin 2a; Dieczin 2b. — ⁷⁾ et scl. Pros. nemá 2aa, 2b, 8. — ⁸⁾ ex quarum una 2, 2a, 2aa, 8. — ⁹⁾ circumvolabat 2aa, 2b. — ¹⁰⁾ ab aquilone 2, 2aa, 2b. — ¹¹⁾ posthac 2b; et post haec 8. — ¹²⁾ Marie 2aa. — ¹³⁾ dux 2b. — ¹⁴⁾ auctor. 2aa. — ¹⁵⁾ corroborandum 8. — ¹⁶⁾ dignatus rukopisy. — ¹⁷⁾ diac. et subd. 2aa, 2b. — ¹⁸⁾ et etiam transm. 2b. — ¹⁹⁾ nemá 2aa, 2b. — ²⁰⁾ supra mem. nemá 2aa, 2b. — ²¹⁾ Tak 2b; ostatní qui.

imperator fundavit Romanam ecclesiam. Ideo¹⁾ fecit eam liberam esse, quam Sobieslaus, ut dimicimus, renovavit, et renovatam in melius auxit, quia parietes depingi fecit, coronam auream in ea suspendit, quae ponderat XII marcas auri, argenti vero LXXX, aes et ferrum sine numero, pavimentum pollitis lapidibus exornavit, porticus in circuitu addidit, laquearia in lateribus duobus affixit, tegulis summitatem totam cum tectis cooperuit, claustrum et omnes officinas cooperiri iussit; insuper et canonicos eiusdem ecclesiae multiplicavit stipendiis, praediis, aliisque bonis augmentavit.

Eodemque²⁾ anno dominus Meynhardus, episcopus Pragensis ecclesiae, renovat³⁾ sepulcrum sancti Adalberti pontificis auro et⁴⁾ argento et cristallo.

Eodem⁵⁾ anno Wencezlaus⁶⁾, filius Suatopluk, missus est in Ungariam a duce Soběslava in auxilium regi⁷⁾ Stephano contra Graecos, sique cum pace rediit; sed vivens per quatuor menses quartanis febribus excoctus pridie⁸⁾ Kalendas Martii exspiravit.

Anno dominicae incarnationis 1130 ipsa nativitatis die surgente aurora Lucifer ortus est, quod nunquam visum vel auditum fuit. Hic⁹⁾ dominus Meynhardus¹⁰⁾, episcopus Pragensis ecclesiae, profectus est Ierozolimam causa orationis.

Eodem etiam anno dux Sobieslaus proficisciens Ratisponam ad colloquium Lotari regis, in quodam rivulo nomine Regen¹¹⁾ dei gratia evasit mersionem, in illaque urbe manens per septimanam destruxit 20 munitiones, sique sanus et laetus rediit ad sua. Haec domino duce Sobieslao agente et ante et adhuc per omnia incolomi existentē, pervenit in castrum Cladsko¹²⁾ cum multo comitatu, quo solertia quam antea et robustius munito, in Moraviam proficiisci disposuerat. Sed dei misericordia revelante, ut ipse ait: Nihil opertum, quod non reveletur, neque absconditum, quod¹³⁾ non sciatur et cetera, insidiae et traditiones, quae longe ante in¹⁴⁾ eum machinatae erant, tunc in ipsa via patuerunt, sique¹⁵⁾

zwelebil lépe; neb dal stěny malowati, zlatau¹¹²⁹ korunu w něm zawěsil, která wáži 12 hřiven zlata, střbra pak 80, mědi a železa bez čísla, dlažbu hlazenými kameny wykrášlil, přidal chodby kolem, pilíře na obou stranách přistavil, cihami wrch celý se střechami pokryl, klášter a dilny wšecky dal pokrýti; mimo to také kanowníky téhož kostela rozmožil a přidal platy, dwory a jiné statky.

Téhož také roku pan Menhart biskup kostela Pražského obnowil jest hrob svatého Wojtěcha biskupa zlatem a stříbrem i kříštalem.

Téhož léta Wáclaw syn Swatoplukův poslan jest do Uher od knížete Soběslava na pomoc králi Štěpánovi proti Řekům; a tak s pokojem wrátil se, ale žije po čtyřy měsíce čtvrtodenni zimnici wymořen posledního dne Unora zemřel jest.

Léta od narození pána 1130 právě w den¹¹³⁰ narození božího při rozednívání wzešel jest Světlonoš, což nebylo nikdy widáno ani slycháno. Tehdy pan Menhart biskup kostela Pražského putoval jest do Jerusaléma na modlení.

Téhož také roku Soběslaw kněz, když jel do Řezna k roku s králem Lutherem, w jednom potoce řečeném Regen z boží milosti ušel utopeni; a w tom městě zůstav týden, rozboril jest 20 twrzi, a tak zdráw a wesel domu se nawrátil. To když konal kníže Soběslaw a předtím i posud we wšem zůstával bez úrazu, přišel jest na zámek Kladsko s četnou družinou, a ohradiw jej pilněji než prwé a pewněji, minil jeti na Morawu. Ale zjewením milosrdenu božího, jak sám di: nic přikrytého, coby nebylo zjeweno, a nic tajného, coby se newědělo a tak dále, auklady a zrady, které byly dluho předtím na něj strojeny, tehdy na té cestě se wyjewily; a tak cestu začatau do Morawy na ten

¹⁾ imo 8. — ²⁾ Eodem 2aa, 2b. — ³⁾ renovavit 2a, 2aa, 2b, 8. — ⁴⁾ nemá 2aa, 2b. — ⁵⁾ Eod. enim a. 2. — ⁶⁾ údělní kníže Olomücký. — ⁷⁾ duci 2b. — ⁸⁾ VIII Kal. Mart. má Anonymus Grad. Richter, Series episc. Olomuc. str. 23. — ⁹⁾ nemá 2b. — ¹⁰⁾ Meinhardus 2b. — ¹¹⁾ Tak 2b; má prázdné místo pro jméno 2, 2a 2aa, 8. — ¹²⁾ Kladsk 2. — ¹³⁾ ut 2b. — ¹⁴⁾ nemá 8. — ¹⁵⁾ sique — impediverunt nemá 2aa, 2b.

¹¹³⁰ inceptum iter Moraviae ad tempus impediverunt. Proxima itaque die dominica XVII Kalendas Julii in ipso itinere cognoscens duos satellites, vitae eius insidiantes, vocavit comites suos, Zdeslaum¹⁾, filium Blagonis²⁾, alterum Divis, rogans ab eis fidem, ne voluntati sua in quodam secreto contradicerent. Illi vero duci fidem pro velle dederunt. Quibus sub oculis tradidores manifestans ait: Hii sunt vitae meae tradidores³⁾, insidiatores et interemptores. Sicut⁴⁾ mihi paulo ante⁵⁾ promisistis, impunitos usque ad praesentiam nostram ducatis, quatenus omnis⁶⁾ traditionis tam suspectae quam manifestae veritatem plenius et lucidius cognoscamus. Quorum alter cum hasta et sicca toxicata deprehensus fuit ferme duorum cubitorum longitudine, alter vero fuga elapsus est. Tunc dominus Sobieslaus per dei sapientiam⁷⁾, ut Salomon praemonitus, quibusdam venatoribus suis advocatis rem tamen dissimulans ait: Cuidam ex meis armigeris furata est mantica, mittite indagatores canes, ut sequantur vestigia praedonis. Illi non spernentes iussa domini, velociter insecuri sunt, atque in quadam villa ceperunt eum⁸⁾, vincitumque ad ducem adduxerunt, habentem gladium infectum veneno. Qui praesentibus primatibus Bohemiae interrogavit nefandos latrones dicens: Quam ob causam et cuius consilio tale et tam⁹⁾ nefarium scelus perpetrare voluistis? cuiusve milites estis? Qui filii iniquitatis tam nefandam rem celare non potuerunt, sique alter se militem esse Miroslai, filii Johannis comitis, alterque¹⁰⁾ fratriss eius¹¹⁾ iunioris Strezimir¹²⁾ professus est. Haec autem verba fuerunt exordium¹³⁾ maledictae orationis: O bone et pie princeps, si causam quaeris et ordinem, omni nube mendacii remota haec est: Miroslaus nos infelices misit ad perdendam vitam inclitam tuam. At Miroslaus, qui in eodem itinere erat, vineulis durissimis est constrictus, Strezimir vero initio consilio cum fratre finxit matrem suam valde¹⁴⁾ infirmam, licentiam dum eundi a duce de expeditione quaesivit. Qui similiter in quadam villa captus est, atque ambo

čas překazily. Tedy první neděli, dne 15 Června, na té cestě poznal dva zbrojnoše, kteři ukládali o jeho život, povolal župany své Zdeslava syna Bláhowa a druhého Diwiše, žádal od nich slovo, aby mu nebyli proti vůli v jistém tajemství. Oni pak knižeti dali slovo dle přání jeho. A on na nich oči ukázal jim zrádce, pravil: Tito jsou zrádci nad mým životem, úkladnici a wražednici. Jak jste mi před chvíli slibili, přivedte je bez trestu až přede mne, abych plněji a jasněji poznal prawdu celé zradě jak podezřelé tak zjewné. Z nichžto jeden chopen jest s kopím a dýkou kalenau témař dwau loket sděl; druhý wšak utekl jest. Tehdy kniže Soběslaw maďrosti božskou jako Šalomaun byw napomenut, povolal některé své lowce, ale taje věc, pravil: Jednomu z mých zbrojnošů ukraden jest tlumok; vyšlete ohaře, aby sledovali stopy zloděje. Oni nelenice k rozkazům pána rychle běželi, a w jedné wesnici chytily jej, a přivedli spautaného k pánu, majicího meč jedem napuštěný. On pak u přítomnosti starost země české tázal proklátych lotrů, řka: Pro jakou přičinu a k či radě chtěli jste takový a tak nešlechetný zločin spáchati? neb či jste bojownici? A ti synowé nepravosti nemohli tak nešlechetně věci zatajiti; a tak jeden wyznał, že jest bojownik Miroslawův, syna Janova županova, a druhý bratra jeho mladšího Střezimíra; tato pak slova byla začátkem prokláty řeči: O dobrý a milý kniže! když se tážeš o přičině a běhu věci, beze všeho mráku lži tato jest: Miroslaw nás nešfastně wyslal k zahubení twého slavného žiwota. Ale Miroslaw, který byl na též cestě, jest spaután okowy nejtěžšimi. Střezimir wšak, poradiv se s bratrem, smyslil, že jest matka jeho těžce nemocna, a žádal na knižeti powolení, aby směl domu jít z wýprawy. Jest pak podobně w jedné wsi zajat, a obadwa jsou s bratrem odvedeni na Wyšehrad. To když se tak stalo, Soběslaw pán jel do Prahy sidelného hradu pomodlit se, bosýma nohama a w oděvu změněném, jako král Niniwetských, a při wjezdu wšichni jsou jej radostně

cum fratre ducti sunt in Wissegrad. Hiis ita transactis dominus Sobieslaus proficiscitur in urbem Pragam metropolitanam causa orationis, discalciatis pedibus et vestibus mutatis, ut rex Ninivitarum¹⁾, et ingredientem omnes laetanter²⁾ cum ingenti triumpho et honore eum suscipiunt, de³⁾ eius salute quidem ut merito gaudentes, hymnumque angelicum cantantes, nec non et campanis sonantes. Factaque ibi oratione recessit in Wissegrad, ibique a canonis patris sui, scilicet regis Wratizlai, cum inenarrabili gaudio susceptus est. Altera vero⁴⁾ die, quemadmodum apes convolare solent^{4*)} ad ducem et ad matrem suam, ita Bohemienses primates rescientes suum principem evasisse tanta pericula, convenerunt in altiore urbem Wissegrad, ibique invenientes⁵⁾ eum, gaudent de eius salute, ut mater de unico filio. Sequenti vero die dux Sobieslaus congregavit nobiles et ignobiles in palatum Wissegradense, etiam Pragenses canonicos, atque nos ibidem fuimus⁶⁾. Fuit multitudo magna virorum in concilio illo, pene tria millia. Ipseque monarcha Boemorum, stans in medio omnium nostrum, sicut filius supplicans patri de omni inobedientia sua, ita elevans vocem suam, sic cum lacrimis ait: O Bohemienses proceres et scutum Bohemiae terrae! Non laudo neque extollo me, sed veritatem dico: quando fui fugitus, dei gratia ubique felix fui, et habui de hiis sufficienter, quae mihi necessaria fuerunt; nunc autem flens dico, vivente fratre meo et duce Wladislao neque scuto neque alia vi istum ducatum et honorem percepi, sed dei misericordia et electione fratribus mei adhuc viventis vestrique omnium sum adeptus, hacque ratione et iustitia me iuste et rationabiliter arbitror possedisse. Quidam vero ex huius provinciae⁷⁾ nobilioribus instinctu satanae commoti⁸⁾, me, proh dolor! perimere voluerunt, veluti quandam illorum antecessores fratrem meum Bracizlaum, ducem prudentissimum, occiderunt, Suatopluk quoque sine causa perirent. Me vero, qui ad utilitatem patriae pariterque⁹⁾ ad vestrum honorem enisus sum, nescio ob quam causam me perdere¹⁰⁾ voluerunt, sed dei uwitali s welikau sláwau a poctiosti, radujice¹¹⁾ se, jak slušno, z jeho zdrawi, a zpiwajice piseň angelskou a také zwonice zwony. A když se tam pomodlil, odebral sa na Wyšehrad, a tam od kanowníků otce swého, totiž krále Wratislawa, s newyslowitedlnau radosti jest uwitán. Druhého pak dne, jak se wčely slétáwaji ku králowě a k matce swé, welmoži češti uslyšewše, že kniže jejich ušel takových nebezpečenství, sešli jsou se na vyšší hrad Wyšehrad, a tam nalezše jej, těšili se z jeho zdrawi jako matka z jediného syna. Potom pak ten den Soběslaw kněz shromáždil šlechtice i nešlechtice na palaci Wyšehradském, také Pražské kanowníky, a také my jsme byli. Bylo jest množství mužů weliké w té radě, skoro tři tisice. A sám mocnář český, stojí prostřed nás wšech, jako syn když prosí otce pro wšecku neposlušnost swau, tak pozdwihiu hlasu swého, tolík pravil se slzami: O starostové češti a štite země české! nechwálím ani newynášim se, ale prawdu pravim: když jsem byl wyhnancem, milosti boží wšude jsem byl šfasten a měl jsem s dostatek toho, čeho mi bylo potřeba; nyní wšak s pláčem pravim: za žiwobytí bratra mého a knižete Wladislava newzal jsem tohoto knižetství a důstojenství zbraní ani jakou jinou mocí, ale z milosrdenství božího a zwolením od bratra mého za jeho žiwota a od wás wšech jsem ho dosáhl. A z té přičiny a tím právem myslím, že jsem je držel spravedliwě a rozumně. Ale někteří z urozenějších této země, ponuknutim satanášowým puzeni, mne pohřichu! chtěli jsou zabiti, jako někdy předchůdce jejich bratra mého Břetislawa kněze rozšafného zabili, též Swatopluka bez přičiny jsou usmrtili. Mne pak, jenž jsem usiloval o prospěch vlasti a o waše počestně, newim z jaké přičiny chtěli jsou zkaziti, ale z pomoci milosti boží nemohli jsou toho dokonati. Zdaliž newidíte, jaká byla zatrzelost, jaká bezbožnost srdečí jejich? Nebo kterým jsem uděloval hojnějších darů mé milosti, a které jsem nad jiné ctil laskawější náklonnosti, a kterým jsem dal slušně sedati po boku mé, těch

¹⁾ Sdeslaum 2. — ²⁾ Blagonis 2aa, 2b, 8. — ³⁾ nemá 2, 2a, 8. — ⁴⁾ Sie 2b. — ⁵⁾ paulo nemá 2aa, 2b; paulo ante nemá 2a, 8. — ⁶⁾ omnes 8. — ⁷⁾ d. gratiam 2aa, 2b. — ⁸⁾ illum 2aa, 2b, 8. — ⁹⁾ tantum 2, 2a, 8. — ¹⁰⁾ alter 2aa, 2b. — ¹¹⁾ sui 2aa, 2b. — ¹²⁾ Tak 2a; Strzezimir 2; Strzezimir 2aa; Strzezimir 2b. — ¹³⁾ nemá 8. — ¹⁴⁾ nemá 2aa, 2b.

¹⁾ Mimuvitárum 2a. — ²⁾ letantur 2, 2a, 2aa. — ³⁾ et 2aa, 2b. — ⁴⁾ autem 2aa, 2b. — ^{4*)} sol. conv. 8. — ⁵⁾ conv. 2b. — ⁶⁾ W ruk. 2 po straně připsáno rukou asi XVII stol. „Author canoninus Pragensis.“ — ⁷⁾ provinciae nobiliores 2, 2a, 2aa, 8. — ⁸⁾ commoniti 2, 2b. — ⁹⁾ pariter et 8. — ¹⁰⁾ prodere 8.

gratia auxiliante perficere¹⁾ non valuerunt. Nonne videtis, quanta duritia quantaque impietas cordis eorum fuit? Quibus etenim uberiora dona meae gratiae impertiebar, et quos prae aliis cariori affectu venerabar, atque lateri meo decenter assidere faciebam, horum maligna voluntas mihi exitium molita est. Ceterum ne vel ambitiose vel pro invidia eos dampnare videar, proprii oris eorum alloquio dignitati vestrae audire complaceat. Post haec autem praedicti filii sathanae praesentati sunt principi simulque discubentibus; illi vero qui vitam ducis a maioribus suis²⁾ omnia, quae³⁾ facere voluerant, sibi iniuncta esse dicebant; nam et servientes eius fuerant. Miroslaus autem conspectui ducis astare iussus est, praecipsumque est, ut unus de primatibus ab eo hanc causam inquireret, suane malitia an aliorum suggestione tale crimen excogitare ausus esset, quisve huius coniurationis magister fuisset. Ipse vero ad haec respondit: Princeps piissime, nullatenus grande peccatum meum celare possum, quod per maximum infortunium praemeditatus sum, sed in praesentia vestri atque simul discubentium manifestare volo. Nam quodam tempore unus de militibus Bracizlai nomine Bolesla^{3*)} causa huius mihi iniungendi peccati ter me visitavit, cuius ego consilio consentire nolui. Ad ultimum vero venit ad me⁴⁾ Bosik⁵⁾, vester⁶⁾ capellanus, atque tali modo me monere coepit: Nonne, charissime fili, patre tuo in hac provincia nullus nobilior nullusque sapientior fuit? tu autem inter alios huius terrae primates pro minimo haberis, insuper et germanum tuum tamdiu in vinculis pro nihilo multa mala perferre pateris? Ergo melius est, ut hoc duce superbissimo perempto, talem inthronizemus, a quo sine dubio cuncta, quae⁷⁾ nobis placuerint, habere poterimus. Quod si mihi non credis, ad talem te deducam, cui indubitanter credere poteris. Hoc sermone finito ego pro peccato meo admonitioni eius acquievi, et ita perduxit me ad episcopum Meynhardum, qui in quadam villa manebat, quae

¹⁾ proficere 2aa, 8. — ²⁾ nemá 2aa, 2b. — ^{2*)} cuius 8. — ³⁾ nemá 2, 2a, 2aa, 8. — ^{3*)} Boleslaus 8. — ⁴⁾ ad me nemá 2aa, 2b. — ⁵⁾ Bozik 2aa; Bozik 2b. — ⁶⁾ Tak 2b; ostatní noster. — ⁷⁾ quaecunque 2aa, 2b, 8.

zlostná wůle pokaušela se o mau zkázu. A wšak aby se nezdálo, že je odsuzují hrdeň nebo z nenávisti, buď důstojnosti waší libo slyšeti je mluvíci swými vlastními ústy. Po té pak řečení synové satanovi postaweni jsou před kníže a před ty, kteří s ním zasedali; oni pak, kterým bylo kázáno od jich starých hledati smrti knížete, bezbožného předsevzetí zatajiti nemohli, nýbrž winili w tom we wšem Miroslawa syna Janowa, prawice, že jeho kázáním wšecko, co byli chtěli učiniti, jim bylo nařízeno; nebo byli i jeho služební. Miroslawovi pak kázáno jest státi před obličejem knížete, a nařízeno jest, aby jeden z pánů jej táhal o té wěci, zdali směl ze swé zlosti čili z ponuknuti jiných takový zločin zamyslit, aneb kdoby byl wůdcem toho spiknuti. On pak jest k tomu odpověděl: Kníže nejmiloslovější! nemohu welkého hřichu swého nikterak zatajiti, který jsem z nejwětšího neštěsti mého smyslil, nýbrž u přítomnosti waší a wšech přisedicích miním jej zjewiti. Neb jednoho času jeden z bojowniků Břetislawových, jménem Bolesla, třikrát jest mě nawštívil, aby mě k tomuto hřichu zjednal; k jehožto vybídnutí jsem já svoliti nechtěl. Naposledy wšak přišel ke mně Božík, wáš kaplan, a jal se mě takovým spůsobem wyzývati: Což, nejmilejší synu, bývali w této zemi kdo slavnější neb kdo maudřejší jak otec twój? ty wšak mezi jinými předními této země jmin jsi za nejmenšího. Krom toho budeš trpěti, aby wlastní bratr twój tak dlouho we wazbě pro nie snášel tak mnoho zlého? Jest tedy lépe, aby chom toto pyšné kníže zabili a tak swého posadili na stolec, od kterého bychom mohli miti wše, co se nám zalibí. Pakli mi toho newěříš, já tě dowedu k takovému, kterému budeš moci wěřiti bez pochybnosti. Když jest tuto řeč dokonal, pro Bůh hřich můj! přiwojil jsem k jeho pobádání, a tak dowedl jest mě k biskupu Menhartovi, který přebýval w jedné wesnici, která se slowansky jmenuje Zerčinawes. To jest pak učinil, jako chtěje mě poručiti biskupu do služby, a tam jest se stal začátek celého tohoto spiknuti. Potom tázán byw od knížete o řečeném spiknuti, winil jest těžce biskupa we wšem, tak

sclavice¹⁾ Zircinaues²⁾ appellatur. Hoc autem fecit ceu praesuli me cupiens in ministerium commendare, ibique totum initium huius coniurationis factum est. Deinde a duce interrogatus de praedicta coniuratione, episcopum graviter in omnibus ita dicens³⁾ accusavit: Praesul Meynhardus ob hanc causam, ut⁴⁾ nos in hoc negotio constantes haberet, duos digitos super reliquias sanctorum posuit, et verba huiuscmodi⁵⁾ mecum habuit: Si vitam ducis perdideris, inter ista quinque scilicet Zatecz⁶⁾, Liutomirzicz⁷⁾ et inter cameram et mensam et agazoniam⁸⁾, quodcunque elegeris, me promittente duceque Bracizlao donante, sine dubio cum honore possidebis. Deinde postquam se ipsum cum aliis proprio ore^{8*)} accusavit, de consilio⁹⁾ cum sociis eductus est, sequentique die cum fratre Strezimiro et cum quodam medico omnibus membris in foro privati sunt. Duo autem praedicti filii sathanae inauditum tormentum subierunt, scilicet in rotam strictius implexi, oculis erutis, manibus cum lingua amputatis, cruribusque contractis super columpnas positi, quae interitui¹⁰⁾ eorum apparatus fuerant, miseram vitam finierunt. Kriwosud¹¹⁾ vero, qui patruus Miroslai fuerat, atque alii duo, quorum unus Waczemil¹²⁾ alter Henricus vocabatur, isti quidem, qui a praefato Miroslao coram duce atque praedicto¹³⁾ conventu accusati fuerant, ad iudicium destinati Pragae per ferrum incesserunt, et sic ab omnipotente deo damnati veraciter rei reperti sunt, ac proinde quatenus capitalem subeant sententiam decretum est; tandem ducti ad forum IX Kal. Julii cum securi decollati sunt. Bosik capellanus¹⁴⁾, inter cetera populi multitudine quasi ad spectaculum affuit. Illud autem nescio, an ad abolidendum sibimet scelus impositum venerit, an sicut diabolus inventor huius negotii fuit, atque ductor ipsius per omnia extitit, ita ad spectandum interitum sodalium suorum eum adduxit; volendo agonistam suum non diutius a consortio sociorum vagari. Nam qui antea conscient sibimet vagus et

prawě: Biskup Menhart pro tu přičinu, aby nás w té wěci měl stálé, položil jest dva prsty na ostatky swatých, a měl se mnau řeč takowauto: Zhubišli život knížete, z těchto pěti wěci, totiž Žatec, Litoměřice, komoru neb stůl neb konnici, cožkoli si zwoliš, jak ti slibuji a Břetislaw kněz uděli, beze wši pochybnosti se eti miti budeš. Konečně, když sám sebe i jiné vlastními ústy za Winné udal, wyweden jest z rady spolu s druhý swými, a druhého dne s bratrem jeho Střezimírem a s jedním lékařem osekány jsou jim wšecky údy na tržišti. Ale dva prwé řečení synové satanovi podstaupili jsou muka neslychaná; totiž jsou do kola těsně wpletenci, oči jim wylaupeny, ruce i jazyk uříznuty a s přeraženými hnáty položeni jsouce na slaupy k jich zahynutí připravené, bidné životy skončili. Křiwošud pak, jenž byl strýc Miroslawů, a jiní dva, ježto jeden slaul Wacemil, druhý Jindřich, ti, poněvadž byli od řečeného Miroslawa před knížetem a swrchuřečeným sjezdem obwiněni, odkázáni jsouce na saud, kráčeli w Praze přes železo, a tak od Boha wšemohauchího jsouce odsauzeni w prawdě shledáni jsou co winnici; a protož nalezeno jest, aby podlehli trestu hrdelnímu; poté wedeni jsou na trh dne 23 Čerwna, a plknem sfati jsou. Kaplan Božík byl jest mezi ostatním lidstwem jako na podíwanou. Toho wšak newim, přišelli, aby smazal zločin sobě přiřítaný, čili jak byl däbel smyslitelem této wěci, také po wše zůstal jejím řiditelem. Tak jej přiwerdl, aby se diwal na zahynutí swých towaryšů, chtěje aby šermíř jeho déle neodbihal společnosti swých druhů. Neb jenž prwé swědom sebe těkal a ubíhal, nyni milosti božskou wšem veřejně zjewen jest. Uwiděw jej totiž jeden z welmožů, chopil jej

¹⁾ nemá 2aa, 2b. — ²⁾ Zerczinaues 2aa; Zerczinawec 2b; Zircina wes 8. — ³⁾ dicendo 2aa, 2b. —

⁴⁾ ut nos constantes in hoc facto hab. 2aa, 2b. — ⁵⁾ huiuscmodi 8. — ⁶⁾ Zacz 2aa, 2b; Žatec 2a. — ⁷⁾ Litho-

mierzicz 2aa; Lithomerzicz 2b; Luthomierzic 2a. — ⁸⁾ agosoniam 2aa; agason. 2b; gosinam 2a, 8. — ^{8*)} ore

pr. 8. — ⁹⁾ concilio 8. — ¹⁰⁾ interitui 2. — ¹¹⁾ Crziuosud 2a. — ¹²⁾ Wieczemil 2aa; Wicemil 2b. — ¹³⁾ praefato 2aa, 2b. — ¹⁴⁾ B. cap. quoque 2b.

¹¹³⁰ exul extiterat, modo per dei gratiam manifestus omnibus apparuit. Quem videns unus de primatibus tenuit perduxit ad ducem, et interrogatus de causa, sermoni sociorum in nullo discrepuit, sicque catena ferrea constrictus ad custodiam villico¹⁾ regis deputatus est. Sequenti vero septimanu II Kal. Julii Braczislaus obcoecatus est.

Eodem anno VIII Idus Octobris quoddam monstrum ad similitudinem serpentis uno momento, scilicet circa occasum solis, visum est volare per totam Bohemiam et per plurima alia loca. Post haec autem aliud signum visum est a quibusdam nimis lucidum matutinali hora. Wratislaus, filius Dedalrici, reductus est de exilio.

¹¹³¹ Anno dominicae incarnationis 1131, IV Kal. Aprilis²⁾, id est in dominica, qua cantatur Laetare, Lotarius rex cum multo comitatu tam clericorum quam laicorum in civitate, quae Leodium vocatur, convenit. In³⁾ quo conventu Innocentium⁴⁾ profugum papam elegerunt, illum videlicet, quem Petrus, Leonis filius⁵⁾, cum clero et populo Romanae ecclesiae de pontificali sede pepulit. Quam ob rem^{5*)} episcopum Monasteriensis ecclesiae⁶⁾ miserunt⁷⁾, qui Petro papae⁸⁾ omnibusque Romanis regem Teutonicorum cum exercitu post quinque menses ad eos venturum nunciaret⁹⁾. Qui ob metum falsi regis Conradi una a recta via deviando venit in Bohemiam, et in Wissegrad metropolitana civitate missam de inventione sanctae crucis magno cum honore nec non cum canonicis eiusdem ecclesiae celebravit; tandem a duce Sobieslao decenter donatus, per regionem Racudsis¹⁰⁾ marchionis transiit, sicque per multas provincias transiens rediit ad sua. Sed illa res¹¹⁾ ad nichil redacta, quasi pulvis a vento raptus deperiit.

Interea transcurrente tempore dux Sobieslaus ad radicem cuiusdam villae nomine Tachow in finibus Mesco castrum aedificavit, quod ex nomine adiacentis villae appellavit; aliud quoque aedificavit in partibus Milesko¹²⁾ iuxta flumen Niza, appellavitque nomine Yzhorzelik¹³⁾,

a priwedi ku knížeti; a tázán byw o wěci, ničim se od řeči saudruhů svých neuchyloval, a tak spaután byw okowem železným, doprawen jest do wazby vládaře královského. Potom pak ten týden posledního dne měsice Čerwna oslepen jest Brétislaw.

Téhož roku dne 8 Října jakási obluda ku podobenství hada jednu chwili, totiž při západu slunce, widina jest letici přes celou zemi českou i přes mnohá jiná místa. Potom pak widino jest jiné znamení od mnohých welmi jasné v hodinu ranni. Wratislaw, syn Dedalrikův, nawrácen jest z wyhnanství.

Léta od narození pána 1131 dne 29 Března, to jest v neděli, kterou zpiwají Laetare, král Luther s četnou družinou jak duchovních tak světských měl sjedz we městě řečeném Leodium. Na kterémto sjezdu zwolili jsau Innocentia uběhlého za papeže, toho totiž, kterého Petr syn Lwuv s duchovenstvem a lidem kostela Římského byli jsau zapudili od papežské stolice. Z té příčiny poslali jsau biskupa kostela Münsterského, aby oznámil Petrowi papeži a Římanům všem, že král německý s vojskem k nim má přijít za pět měsíců. Kterýžto pro strach nepravého krále Konrada od prawé cesty se uchýli, přijel jest do Čech, a na Wyšehradě, sídelném místě, mši o nalezení swatého kříže s welkau poctivosti i s kanoniky téhož kostela slawil jest; potom od knížete Soběslava slušně byw darowan, zemi markabi rakauského se ubiral, a tak mnohými zeměmi projew, wrátil se domů. Ale ta wěc se nezdařila, zmizela jest jako prach wětrem odneseny.

Mezi tím časem kněz Soběslaw na aupti jedné wsi řečené Tachow v okršku Mežska wystawil hrad, jež nazwal dle jména wsi při něm ležici; jiný také wystawil v krajině Milešské wedle řeky Nisy, a nazwal jej Zhořelec, kdežto předtím slaul Dřenow. Tehdy pan Men-

¹⁾ illico 2b. — ²⁾ Dle zpráv jiných byl papež již dne 22 března t. l. v Lutichu. — ³⁾ In — elegerunt nemají 2aa, 2b. — ⁴⁾ Innocence II. — ⁵⁾ Analekt II. — ^{5*)} Místo quam ob rem má 8 quaepropter. — ⁶⁾ W Münsteru biskupoval od r. 1127 — 1132 Egbert (Ekbert). — ⁷⁾ nemá 2a. — ⁸⁾ propter 2a, 8. — ⁹⁾ nunciare 2, 2aa, 8. — ¹⁰⁾ Racudsis 2, 8; Raciesis 2a; Raedesis 2aa; Raedep 2b. — ¹¹⁾ re 2b. — ¹²⁾ Mileczko 2aa, 2b. — ¹³⁾ Yzhorzelik 2b.

quod antea Drenow¹⁾ vocabatur. Hic dominus Meynhardus episcopus sanus et incolmis ad sedem episcopatus sui remeavit, se duci Sobieslao cum omnibus²⁾ primatibus Bohemiae causa expurgandi sibi impositi sceleris ad omnia iudicia tradidit. Quam ob rem duo de canonicis Pragensis ecclesiae, unus ex parte domini episcopi, videlicet ydiota³⁾, qui vocabatur Heroldus, qui vicarius et capellanus Bambergensis episcopi et archipresbyter⁴⁾ Pilznensis⁵⁾, quod non decebat, fuit, quem Miroslaus, filius Johannis, in capella Zircinewsi⁶⁾, ubi iuramentum inter episcopum Meynhardum et Bosik et Miroslau factum est, affuisse dicebat, alter Tutha⁷⁾ ex parte ducis; hi duo ad archiepiscopum Magontinum et episcopum Bambergensem⁸⁾ missi sunt, ut qualcunque iudicium Meynardo episcopo imponerent, ipse aequanimitate susciperet.

De duabus stellis vobis o⁹⁾ Bohemi ante XI annos¹⁰⁾ memoratis, de ipsis postea nullo modo sermone meo aliquid explicare potui, quia diverse ibant. Sed interim dum ab aliis negotiis penitus otior, quantum Spiritus sancti gratia sensui meo administraverit et qualiter vidi, explanabo. Stella, quae surgente aurora VIII Kal. Martii instantे vere orta est, quam vos, Bohemi, Luciferum esse^{10*)} dicebatis, quae VII Kal. Januarii in hiemali occasu¹¹⁾ solis adveniente die occubuit.

Eodem autem anno altera stella lucidior VIII Kal. Augusti in ortu solis apparuit, quae paulatim inferius descendendo II Idus Januarii non apparuit. Quae igitur inter illas Lucifer diceretur¹²⁾, non credo homines esse, qui sciant, sed deus, qui est creator omnium, per quem multa signa et prodigia videntibus nobis facta sunt, de quibus quaedam superius praenotavi, ipse scit. Eclipsis lunae; sed parva pars remains, donec tota impleta¹³⁾ est.

Redeamus ad superiora. IV Kal. Octobris praeſul Bamberiensis¹⁴⁾ et antistes Olomucensis cum septem Bohemiensibus abbatibus, astante duce Sobieslao, cum populo et clero Meynhardum,

¹⁾ Drzewnow 2aa; Držewniow 2b; Orenow 2a. — ²⁾ nemá 2. — ³⁾ Ydio 2b. — ⁴⁾ archipresbyteri 2a. — ⁵⁾ Plznensis 2aa; Plsnensis 2b. — ⁶⁾ Zircinewsi 2a; Zerczinięwsi 2b; Zyrtingewsi 8. — ⁷⁾ Thuta 2aa, 2b. — ⁸⁾ arcibiskupem w Mohuči byl tenkráte Adelbert I a biskupem w Bamberku svatý Otto. — ⁹⁾ Tak všechny kromě 2. — ¹⁰⁾ annis 2. — ^{10*)} nemá 8. — ¹¹⁾ occasione 2, 2a, 2aa, 8. — ¹²⁾ dicebatur 2. — ¹³⁾ repleta 2b. — ¹⁴⁾ Bamburgensis 2aa; Bambergensis 2b.

hart biskup zdráw a bez aurazu přijel zpět¹¹³¹ k swému sídlu biskupskému, a odewzdal se jest knížeti Soběslawovi se wšemi welmoži českými na wšeliké saudy, aby se očistil ze zločinu, kterým byl winěn. Z té příčiny jsau dva kanowníci kostela Pražského, jeden od pana biskupa, totiž idiota jménem Herold, kterýž byl vikářem a kaplanem biskupa Bamberského a arciknězem Plzenským, což se neslušelo, o kterém prawil Miroslaw syn Janův, že byl přítomen w kapli w Zerčinewsi, kdež se stalo zapřísahnuti mezi biskupem Menhartem a Božíkem i Miroslawem, druhý Tutha od knížete, ti dva poslání k arcibiskupu Mohučskému a k biskupu Bamberskému, aby jakýž by koli saud Menhartovi biskupu uložili, on jej s pokojem přijal.

O dwau hwězdách před 11 léty znamenánych, o těch jsem wám, o Čechowé, potom nikterak nic vypravováním svým vyložiti nemohl, protože šly rozdílně. Ale nyni, pokud mám docela prázdro od jiných wěci, wyložím wám o nich, pokud milost ducha swatého poslauží mému smyslu a jak jsem widěl. Hwězda, která vyšla při rozednívání dne 22 Unora na začátku jara, o které jste wy Čechowé prawili, že jest to Swětlonoš, ta zašla dne 26 Prosince w zimní proměně slunce při začátku dne.

Ale téhož roku jiná hwězda jasnější dne 25 Čerwence při východu slunce se zjewila, která ponenáhl se schylujíc dne 12 Ledna se neukázala. Tedy která z nich se jmenovala Swětlonoš, nemněm, by byli lidé, kteří by to wěděli, ale Bůh, jenž jest stvořitelem světa, skrz kterého se stalo mnoho znamení a zázraků, a my jsme je widěli, o nichž něco jsem wýše položil, on sám wi. Zatmění měsice; ale malá část zůstala do celého vyplnění.

Nawratme se ku předešlému. Dne 28 Září biskup Bamberský a vrchní pastýř Olomoucký se sedmi opaty českými u přítomnosti knížete Soběslava s lidem a duchovenstvem Menharta,

¹¹³¹ sanctae Pragensis ecclesiae episcopum, ab omni culpa, quae prius illata sibi fuerat, per depositionem suarum stolarum expurgaverunt, profitendo videlicet Meynhardum episcopum nihil adversi duci Sobieslao cogitasse, nisi ad hoc solummodo elaborasse¹⁾, quomodo Bracizlaus a vinculis possit liberari. Meynhardus episcopus remissa causa ad concilium^{1*)} perrexit, in qua synodo Innocentius²⁾ papa³⁾ profugus supra memoratus cum quinquaginta episcopis praeter abbates fuit, ibique Petrum papam, qui tunc Romanae ecclesiae praerat, et⁴⁾ Conradum regem extinguendo lumina excommunicaverunt⁵⁾.

Anno dominicae incarnationis 1132, XIX Kal. Februarii rubea signa varie⁶⁾ in coelo apparuerunt ad septentrionale plagam. XIV Kal. Februarii domino Meynardo in quodam villa Chuchel manente, in cuiusdam diei crepusculo inauditum horrendumque nimis accidit portentum. Cum⁷⁾ enim iam sopore gravatus lectum conscenderet, et servientes sui coram eo starent, subito strepitus horribilis, quasi de spelunca veniens, domui, in qua erat, imminebat, auribus eorum insonuit; quo strepitu perterriti solo domino relicto⁸⁾ fugierunt, ipse vero nescius, quid faceret, saliens de lecto, velut in extasi positus, iuxta murum camini constitit⁹⁾. Et ecce, lapis mirae magnitudinis de monte veniens, duos parietes simul cum lecto episcopi contrivit ibique resedit; et ita dominus episcopus illaesus evasit. Amen.

Eodem anno IV Nonas Martii, eclipsis lunae, et tota sanguinea fuit¹⁰⁾. Dux Sobieslaus ad concilium regis Lotarii Bamberk profectus est. Cumque conventus totius concilii¹¹⁾ in regale palatum convenisset, et rex Lotarius cum Sobieslao duce privatim in quadam camerula iuxta palatum posita sedisset, ecce, nescio, si vetustate loci vel aliquo malo homine regii¹²⁾ pavimentum palatii cum omnibus intus manentibus corruit, in qua ruina multi Theutonicorum vulnerati sunt, alii graviter laesi interitum mortis vix evaserunt, Bohemi vero omnes incolumes extiterunt. Non multo

swatého kostela Pražského biskupa, ode wsi winy, která naří prvé byla skládána, složením štol svých jsou očistili, wyznávajice totiž, že jest biskup Menhart ničeho zlého proti knížeti Soběslawovi nesmýšlel, než jen o to se zasazoval, jakby Břetislav mohl wyswobozen býti z wazby. Biskup Menhart po skončení pře jel ku koncilii, ve kterémžto sboru byl jest swrchurečený papež odběhlý s paděstí biskupy mimo opaty; a tam papeže Petra, který tehdy spravoval církew Římskau, i krále Konrada, zhasivše swice jsou klnuli.

Léta od narozeni pána 1132 dne 14 Ledna čerwená znamení rozličná ukázala jsou se na nebi v stranu půlnocní. Dne 19 Ledna, když pan Menhart meškal v jedné wsi řečené Chuchel, jednoho dne w saumrak stal se diw neslychaný a welmi strašlivý. Když totiž ospalosti již stízen wstaupil do posteče a služebnici jeho stáli u něho, najednau hřmot hrozný, jako z jeskyně přicházeje, bližil se k domu, ve kterém byl, a zazvučel jim w ušich; kterýmžto hřmotem zastrašeni utekli, pána samotného nechawše; on pak newěda, aby činil, wyskočil z posteče, a jako u vytržení se nacházeje, postavil se wedle zdi komina; a hle! kámen diwné velikosti padaje s hory, zbořil dwě zdi i s posteli biskupowau a tam zůstal ležeti, a tak pán biskup zůstal jest bez aurazu. Amen.

Téhož léta dne 4 Března bylo jest zatmění měsice a to celé krwawé. Kněz Soběslaw jel na sném krále Lothara do Bamberka. A když se shromáždění celého sboru sešlo w královském palaci, a král Lothar se Soběslawem knězem zasedl saukromi w jedné komořici, která byla wedle paláce; newim zdali pro stáří stavění čili od nějakého zlého člowěka podlahu královského paláce se wšemi, kteří byli wnitř, sesula jest se, ve kterémžto zřícení množi z Němců jsou zraněni, jini s těžkým úrazem sotva ušli zkáze smrti. Čechové wšak zůstali jsou wšichni bez

¹⁾ nisi — elaborasse nemá 8. — ^{1*)} c. concilii p. 2aa; concilii p. ad synodum, in qua synodo papa Innocentius prof. 8. — ²⁾ nemá 2b. — ³⁾ ppter 2. — ⁴⁾ nemá 2, 2aa, 8. — ⁵⁾ Shromaždění toto odbývalo se w Remeši. — ⁶⁾ varia 2, 2aa, 2b. — ⁷⁾ Nam cum iam 2aa. — ⁸⁾ relieti 2. — ⁹⁾ constetit 2, 2a, 2aa; camini nemá 8. — ¹⁰⁾ nemá 2. — ¹¹⁾ consilii 8. — ¹²⁾ regis 2, 2a, 2aa, 8.

post tempore rex Lotarius causa concilii in castro Plyn¹⁾ cum multis Theutonicis convenit, rursum²⁾ palatum, in quo convenerant, cum omnibus corruit, sed gratia dei omnes sani evaserunt.

Eodem tempore Goslarii concilium a rege factum est, ubi cum palatum cum omnibus rurisset, nullum dei gratia vulneravit. Sequenti septimana post resurrectionem dominicam tonitrua horribilia et inaudita fulgura³⁾ apparuerunt, ex quibus turris sancti Wenceslai, succensa est⁴⁾, sed dei gratia protegente et sanctorum martyrum Wenceslai, Adalberti oratione iuvante, sola turris tantummodo combusta est, ecclesia autem tuta ab igne permansit⁵⁾. Beatus Gothardus⁶⁾, confessor et episcopus, insignibus virtutum miraculis, quae per merita eius in Hyldensi urbe operata sunt, claruit. Quo facto per multas fidelium gentes diffuso, plures propter videnda eius miracula, et maxime ut⁷⁾ eius meritis et precibus universis criminum nexibus relaxatis, inter filios dei computari mererentur, Hyldense⁸⁾ castrum petierunt.

Eodem tempore Ratispona civitas potentissima fere tota combusta est, praeter quadraginta domos, quae vix evaserunt. Multis etiam in locis ipso anno ignis maxime nocuit. Dux Sobieslaus regi Lotario Romam proficiscenti CCC milites in auxilium misit, Jaromirum, filium Bořivoj, ducem praefecit, qui de terra sua egressi, dum ad quendam locum Omberk vocatum venirent, ibi cum Theutonicis foro praedicti loci pugnaverunt, quos deo iuvante devicerunt. Wratislaus dux de parte Moraviae, quae vocatur Brninzco⁹⁾, filius Dedalrici, duxit uxorem de Rusia, pulchritudine sua Helenam, Graecorum reginam, superantem, quae quoniā albi coloris specie nimium splendebat, ut rutilus fulgor auri albedinem corporis eius quibusdam rubeis notis inficeret.

Eodem anno dux Polonorum¹⁰⁾ cum infinito exercitu in Ungariam profectus est, volens filium¹¹⁾ Colmanni, expulso rege coeco, qui vo-

úrazu. Po nedlauhém čase král Lothar z přičiny¹¹³² sněmu na hradě Plisni s mnohými Němci sešel jest se; opět palác, we kterém se shromáždili, se wšemi se sesul, ale z milosti boží wšichni zůstali jsou zdrávi.

Téhož času držán jest od krále sněm w Goslaru, kdežto když palác se wšemi se sesul, z milosti boží žádného neporanol. Ten týden po božím wzkříšení zjewily jsou se strašlivé baučky a neslychané blýskání, odkudž wěž swatého Wáclava jest zapálena, ale že milost boží chránila a přimluwa swatých mučenců Wáclava a Wojtěcha přispěla, samotna toliko wěž shořela jest, ale kostel zůstal zachráněn od ohně. Blahoslawený Gothart wyznawač a biskup znamenitými zázraky ctnosti, kteří jsou se dály pro zásluhy jeho we městě Hildesheimu, proslul jest. Což když se jest we mnohých národech wěřicích rozhlasilo, množi putovali na hrad Hildesheiský, aby viděli jeho zázraky a nejvíce aby jeho zásluhami a přimluwami sproštěni jsouce všech paut zločinů, mezi syny boží počtu býti zaslaužili.

Téhož času Řezno město welemocné skoro celé jest shořelo mimo 40 domů, které sotva se zachowaly. Také we mnohých místech toho roku oheň velice uškodil. Kněz Soběslaw poslal jest králi Lotharovi do Říma táhnaucímu tři sta branných na pomoc. Postavil nad nimi za wůdce Jaromira syna Bořivojowa, kteří vytráhše ze země swé, když přišli k jednomu místu, řečenému Omberk, tam jsou s Němci na trhu řečeného místa bojowali, a s pomocí Boží nad nimi zwítězili. Kniže Wratislaw z podílu Moravy, jenž slowe Brněnsko, syn Oldřichůw, pojmal manželku z Rusi, krásau swau Helenu králownu řeckou přewyšujici, která se nad míru stkwěla leskem bílé pleti, tak sice, že čerwený lesk zlata bělost těla jejího některými čerwenými skvrnami natiral.

Téhož léta kniže polsky s nesčíslným wojskem táhl do Uher, chtěje syna Kolomanova po zapuzení krále slepého, jenž slaul Bela, proti

¹⁾ Plys 2aa; Plyn 2b; Plis 2a. — ²⁾ rursumque 2b. — ³⁾ fulmina wšecky kromě 8. — ⁴⁾ nemá 2aa, 2b. — ⁵⁾ remansit 8. — ⁶⁾ Téhož léta stalo se přenesení sw. Gotharda. — ⁷⁾ in 2aa, 2b. — ⁸⁾ Hilsende 2aa; Hildessense 2b. — ⁹⁾ Brnisko 2aa, 2b. — ¹⁰⁾ Polonorum 2a, 2aa; Poloniae 2b. — ¹¹⁾ Jmenoval se Boris a byl syn Eusebie, dcery knižete Ruského Vladimíra Monomacha, panowawšeho l. 1113—1125. Král Koloman, maje ji w podezření z newery, wypudil ji od sebe. Srown. Erben: K. J. Nestorův letopis. Příloha: Kmen rodu Ruríkova.

¹¹³² catur Bela¹⁾, invitis Ungaris intronizare. Mater enim praefati iuvenis a marito suo, rege videlicet Colmanno, repudiata dum esset praegnans, rediit ad patrem, atque ibi puerum peperit. Hunc ergo dux Polonorū²⁾ regem Ungaris praeponebat, sed eius propositum divina providentia destruxit; nam coecus rex cum exercitu suo ei occurrit, et Boleslaus cum suis perterritus, expectata nocte fugam iniit; quem Ungari insecuri, deo auxiliante multos in ipsa fuga interfecerunt. Interea dux Sobieslaus^{3)*} dei misericordia precibusque sancti Wenceslai munitus, Poloniā cum exercitu suo XV Kal. Novembris intravit, totamque partem illius regionis, quae Slezsko³⁾ vocatur, penitus igne consumpsit. Multos etiam captivos cum innumera pecunia nec non indomitarum equarum greges non paucos inde secum abduxit⁴⁾, et ita dei gratia favente cum ingenti triumpho atque tripudio repatriavit⁵⁾.

¹¹³³ Anno dominicae incarnationis 1133, VIII Kal. Martii luna passa est eclipsim sed quarta pars eius denigrata fuit, et ita imminentे ortu solis occidit; hanc eclipsim nimia mortalitas hominum secuta est. XVII⁶⁾ Kal. Februarii acer dux Sobieslaus secundo Poloniā invasit⁷⁾, eamque insigni trophyo devastavit, multos inde captivos abduxit, villas fere trecentas succedit, tandem cum victoria deo praestante ad propria remeavit.

Eodem tempore legatus apostolici veniens, Meynhardum episcopum in multis detestandis criminibus accusavit, et accusatum ad audientiam apostolici, ut de imposito sibi crimine se exparet, venire iussit; coniuraverant enim quidam ex eius monasterio perversi fratres contra eum, quatenus privatum sua dignitate turpiter pellebant a⁸⁾ sede. Horum execrabile iniquumque molimen gratia dei ad effectum venire non permisit. Dux Sobieslaus Ungariam leviro suo regi Ungarorum proficiscens, cis pagum nomine Vag castra metatus est, ibique multo tempore moratus, tandem perfecto⁹⁾ negotio suo ad propria rediit.

IV Nonas Augusti eclipsis solis mirum in modum apparuit, qui paulatim deficiens in tan-

wuli Uhrū dosaditi. Nebo matka řečeného jinocha, zapuzena bywši od manžela svého, krále totíž Kolomana, když byla těhotná, nawrátila se k otci, a tam porodila pachole. Toho tedy kníže polský chtěl Uhrům představiti za krále; ale předsevzeti jeho zkazila boží prozřetelnost; nebo slepý král wytáhl jest proti němu s vojskem svým, a Boleslaw se svými uleknut vyčkaw noc, dal se na útěk; jehož Uhři stihajice s pomocí boží mnoho jich na tom útěku zabili. Mezitím kněz Soběslaw, posilen milosrdněstvím božím a orodowaním sw. Wáclava, dne 18 Října vtrhnul jest s vojskem svým do Polska, a celau stranu té krajiny, která slowe Slezsko, weskruze ohněm pohubil. Také jest mnoho zajatých s nesčísnými penězi, jakož i nemálo stád swěřepie odtamtud přivedl s sebou, a tak z propůjčení boží milosti s velikou slávou a weselím domů se nawrátil.

Léta od narozeni božího 1133 dne 24 Unora měsic utrpěl jest zatmění, ale čtvrtý dil jeho byl zčernal, a tak při nastávajícim východu slunce zapadl; po tomto zatmění přišla jest welká smrtelnost lidí. Dne 16 Ledna statečný kněz Soběslaw podruhé udeřil na Polsko, a w slavném vítězení je zpustošil, mnoho odtamtud zajatých přivedl, vsí asi tři sta zapálil, potom propůjčením božím s vitézstvím domů se nawrátil.

Toho času přijel jest legat apoštolský, winil biskupa Menharta ze mnohých ohavných zločinů, a kázel obwiněnému dátí se najiti k slyšení u apoštolského. Bylif se proti němu spikli někteři přewrácení bratři z jeho kostela, aby jej zbwili jeho důstojenství a hanebně sehnali se stolice. Tomuto jejich proklátemu a nešlechetnému záměru nedala wšak milost boží přijiti ke skutku. Kněz Soběslaw, jeda do Uher k swému swaknu králi uherskému, položil se jest táborem u mista řečeného Wáh, a tam meškaw delší čas, až dokonal wěc swau, domů se nawrátil.

Druhého dne Srpnna zjewilo se jest zatmění slunce diwným spůsobem; nebo poněhlu ubý-

¹⁾ Bela II byl syn Almošuv a přišel k panství r. 1131. — ²⁾ Polonicorum 2aa. Boleslaw III. — ^{3)*} Sobieslaus 8. — ³⁾ Tak 2a; Slazko 2aa, 2b, 8; Slansko 2. — ⁴⁾ adduxit 2a. — ⁵⁾ reprimavit 2aa; reportavit 2b. — ⁶⁾ XVIII 2b. — ⁷⁾ intravit 2aa, 2b. — ⁸⁾ de 2aa, 2b. — ⁹⁾ profecto 2.

tum diminutus est, ut corona quasi crescentis lunae ad meridianam plagam perrexerit¹⁾), quae postea in orientem convertit, dehinc in occidentem, tandem in pristinum statum reformatus est. Per multa loca etiam in Theutonicis partibus, si famae creditur, sanguis in hoc ipso die quasi imber defluere²⁾ visus est. Fertur quoque in quodam loco Theutonicarum partium in eadem hora particula³⁾ carnea simul cum sanguineo imbre descendisse, quae tantae magnitudinis fuit, ut vix XII viri eam levare quivissent.

Post haec praesul Meynhardus, sanctae pietatis alumnus, Maguntiam causa excusationis ad archiepiscopum suum profectus est, ubi⁴⁾ etiam plures episcopi convenerant, in quorum audiencia de imposito sibi crimine se decenter expurgavit⁵⁾, et accusatoribus suis omne facinus, quo in se insurgere praesumpserant, misericorditer condonavit.

Eodem anno rex Lotarius imperatoria insignia adeptus, a papa Innocentio est in Laterano sancti Johannis Baptiste in monasterio consecratus. Non enim ad ecclesiam sancti Petri apostoli pervenire praesumpsit, timens Petrum Leonis filium, qui tunc sanctae Romanae ecclesiae praesidebat.

Eodem anno effrenae indolis tyro Wladislau, egregii patris aequivocus⁶⁾, multis Bohemicae terrae inclitis cum tyronibus Bavariae in partes fugam iniit⁷⁾.

Anno dominicae incarnationis 1134 Polonia male fortunata improvidi⁸⁾ ducis Boleslai sub munimine constituta, iam saepius a Bohemis nec non⁹⁾ Moravis hostiliter depopulata, rursus depopulanda utrisque supradictis ab¹⁰⁾ exercitibus, Bohemis videlicet et Moravis, adiutur atque hostili manu diripitur, penitusque igne et ferro usque ad flumen, quod dicitur Odra, devastatur; sed de Bohemis praeter Gradicens¹¹⁾, Chrudimenses, Boleslavenses, Czaslavenses, Gladenses, plures non fuerunt. Inclitus princeps Sobieslaus tam virtute animi quam vi corporis conspicuus et quo frequentius praedicandus, in civitate, quae

wajic tolik se zmenšilo, že jako koruna měsice¹¹³³ přibývajícího přišla k straně poledni, kteráž potom k východu se obrátila a odtud k západu; potom se wprawilo do předešlého stavu. Na mnohých také místech w krajinách německých, ač wěřime-li powěsti, widina jest toho samého dne krew jako dešť pršici. W jednom místě w krajinách německých spadl prý také kus masa zároveň s tim deštěm krvawým, který byl takové velikosti, že ho sotva 12 mužů mohlo wyzdwihauti.

Potom biskup Menhart, swaté pobožnosti odchowanec, cestoval jest do Mohuče k swému arcibiskupu, aby se ospravednil; kdež jest se také mnoho biskupů sjelo, w jejichž shromáždění slušně se očistil z winy sobě přičítané a obžalovatelům swým wšechnen zlý skutek, kterým se opowázili proti němu powstat, milosrdně odpustil.

Téhož roku král Lothar, dosáhnuw znaků cisařství, od papeže Innocentia jest posvěcen w Lateraně we chrámě sw. Jana Křítele. Neb nesměl jest wjiti do kostela sw. Petra apoštola, boje se Petra syna Lwowa, který tehdáž kostel Římský sprawoval.

Toho léta wýtržné powahy jiných Wladislau, wýborného otce jmenowec, s mnohými urozenými mladiky českými utekl jest do krajin baworských.

Léta od narozeni božího 1134 Polska nešfastná, pod spráwau neprozřetelného kníže Boleslava postavená, již častěji od Čechů i od Morawanů nepřátelsky zpustošená, majic pustošena býti znova, od obojich swrchuřečených wojsk, od Čechů totíž i od Morawanů, jest na wštívěna a rukau nepřátelskau potřena i ohněm a mečem až k řece, která slowe Odra, dokonce zhubena; ale z Čechů nebyli přitom žádní jiní než Hradečti, Chrudimšti, Boleslawšti, Čáslawšti, Kladšti. Slawny kněz Soběslaw jak ctnosti ducha tak silau těla ozdobný a tudy tím častěji chwály hodný, sešel jest se na hradě řečeném

¹⁾ perrexit 2aa, 2b. — ²⁾ pluere 2b. — ³⁾ Tak 2a; ostatní patula. — ⁴⁾ ibi 2aa. — ⁵⁾ d. excusauit et expurgavit 2aa; dec. excusabat et purgabat 2b. — ⁶⁾ syn Wladislawa kníže, bratra Soběslawowa. — ⁷⁾ Tu dokládá ruk. 8 etc. Alleluja Amen. — ⁸⁾ in pavida 2a. — ⁹⁾ nec non a Mor. 2aa; Boh. et Mor. 2b. — ¹⁰⁾ nemá 8. — ¹¹⁾ Gradic. et Crud. 2aa.

¹¹³⁴ Plzen vocatur, cum imperatore Lotario pro colloquio convenit, cuius rei causa quidem talis fuit. Rex ¹⁾ Pannionorum coecus episcopum Albae civitatis nomine Petrum ad imperatorem magnis cum munib; et ut iniurias a Polono duce sibi illatas coram audiencia imperatoris eiusque principum proclamaret, miserat. Sed quia, ut solet in talibus negotiis ²⁾ fieri, parum aut nihil legatio minoris apud maiorem proficit, nisi mediator intersit, praefatus episcopus ad Sobieslaum ducem in Bohemiam venit, quatenus eo mediatore ac intercessore legatio sua proficua fieret. Hanc igitur ob causam dux Sobieslaus prefectus est ad imperatorem. Quo postquam pervenit benivole ac honorifice ab imperatore susceptus est, omnemque petitionem benigne consecutus est, videlicet ut de rege Ungarorum et duce Polonorum ³⁾ secundum voluntatem ducis Sobieslai ^{3*)} imperatoria voluntas ⁴⁾ procederet. Dona autem Ungarorum imperatori oblata haec sunt: duo albi ⁵⁾ equi decenter falterati, quorum sellae XXVI marcas auri in ⁶⁾ se continebant, et alia quam plurima. Praedictus ergo Petrus, Albae civitatis episcopus, optata legatione potitus, insuper ab imperatore ac ab eius contextali ⁷⁾ multis munib; pretiosis donatus, laetus repatriavit.

Interea Bohemi, quieti subiacere nescii, IV Kal. Martii, et forte quinquagesimae ⁸⁾ feria secunda evenerat, Poloniā intraverunt. Poloni vero iam propinquante initio quadragesimae nullum hostem iam venturum aestimantes, de castris diversisque munitionibus exierant atque in villis suis morabantur. Cum ergo ⁹⁾ quasi securi ab hostium incursu ¹⁰⁾ secunda cuperent ducere tempora pacis, subito ¹¹⁾ ac impaemeditate hostes supervenient, et velut oves de caulis nullo tutante diripiunt. Et licet Bohemi sine duce Sobieslao ¹²⁾ terram hostilem introissent, praedam tamen inde tantam reduxerunt, quae omnium Bohemiae ducum praedas, quas in Polonia fecerunt, exsuperat. O miserabilis regio duci subdita fatuo! Quidquid enim delirant reges, plectuntur Achivi ¹³⁾.

Plzeň s cisařem Lotharem k roku, čehož přičina byla taková. Byl král Uhrů slepý wyslal biskupa Bělehradského, jménem Petra, k cisaři s welkými dary, i aby přednesl kříwdy od knížete polského jemu učiněné před shromážděním cisaře a knížete jeho. Poněvadž wšak, jak se w takových věcech stává, málo neb nic neprospěje poselství menšího k wěšimu, leč by byl prostředník, přijel jest řečený biskup ku knížeti Soběslawovi do Čech, aby se jeho prostřednictwem a přimluwau poselství jeho stalo prospěšné. Tedy z té přičiny kněz Soběslaw jel k cisaři, a když tam přijel, laskavě a poctivě přijat jest od cisaře, a wši žádosti swé laskavě dosáhl, totiž aby wůle cisařova co do krále uherského a do knížete polského šla po wůli knížete Soběslawa. Dary pak Uhrů předložené cisaři byly jsau: dva koně bili slušně pokryti, jichžto sedla držela w sobě 26 hřiven zlata, a jiného welmi mnoho. Řečený tedy biskup Petr Bělehradský poselství swé dle přání wykonaw, a k tomu od cisaře i od jeho choti mnohými drahými dary podělen, wesele domu se nawrátil.

Mezitím Čechové, pokojí se poddati neumějice, dne 26 Unora, a bylo právě ponděli o masopustě, vtrhli jsau do Polska. Polané wšak, když se již bližil začátek postu, majice za to, že již žádný nepřítel nepřijde, byli z hradů a z jiných opěvnění vyšli, a přebývali na vsech. Když tedy jako bezpeční od wpádu nepřátelského chtěli požívat blahých dob míru, náhle a nedále nepřátelé na ně udeřili, a jako owce z ovčínu, když jich nikdo nechráni, sápali je. I ačkoli Čechové bez knížete Soběslava w zemi nepřátelskou vešli, niéméně tak welikau kořist odtamtud zpátkem přivedli, že kořisti všech knížat českých, co jich w Polsku nabrali, přewyšovala. O bidná krajino, poddaná knížeti bláznowému; neb což se králové natřeští, biti jsau Achivi.

¹⁾ R. autem P. 2, 2a, 8. — ²⁾ reg. parum vel nichil f. 2aa, 2b. — ³⁾ Polonicorum 2aa. — ^{3*)} Boleslai 8.

⁴⁾ dignitas 2aa, 2b. — ⁵⁾ nemá 2a. — ⁶⁾ in se nemá 2aa, 2b. — ⁷⁾ conthorali 2a, 2b. — ⁸⁾ quadragesimae 2aa, 2b.

⁹⁾ ergo sec. quasi ab host. 2aa, 2b; quasi nemá 8. — ¹⁰⁾ cursu secura cup. 2b. — ¹¹⁾ nemá 2a, 8.

¹²⁾ Boleslao 8. — ¹³⁾ Horat. epp. I, 2, 14.

Saepe dictus rex Pannionorum ¹⁾ Bela, impietate coecatus fraterna, a genero suo, duce scilicet Sobieslao, petivit, ut infantem eius de fonte sanctae regenerationis ²⁾ levaret. Ob hoc autem mirari quispiam non debet, cum huiusmodi compaternitas inter levirum et generum eius, inter ³⁾ germanam et germanum componitur; adhuc enim posteri nostri mirabilis immo miserabilius secula procedere videbunt, dum, ut ⁴⁾ iam in multis rerum eventibus claret, genitor nati sui compater efficitur. Nunc etenim alma fides, licet relictis mundilibus praesidiis astra petierit, aliquantulum tamen de supernis terrena contuetur, sed post haec, dum ⁵⁾ calamitosior perfidiae ⁶⁾ pestis magis inoleverit, tunc altiora petens latibula, ne visum quidem ad nos ⁷⁾ convertere voluerit. Rex vero Bela generum suum de infante sollicitavit, cuius petitioni ⁸⁾ dux Sobieslaus non abnuens, venerandum Pragensis ⁹⁾ ecclesiae praesulem ¹⁰⁾ Meynhardum ceterosque primates quam plurimos cum infante in Ungariam misit. Quo postquam ventum est, non minori honorificentia praesul Meynhardus a rege Ungarorum susceptus est, quam cum primum pontificalibus infulis decoratus ad principalem episcopatus sui sedem venisset. Baptizato itaque in die penthecostes infante, cum praedictus pontifex plurimis ¹¹⁾ pretiosis munib; a rege remuneratus ad propria remearet ¹²⁾, dumque servorum benignus remunerator fidelium deus, imminente die, qua familiae suae fidelem ac idoneum dispensatorem Meynhardum huius vitae de angustiis educens, in gaudium transferre disposuerat perpetuum, in hoc ipso reditu infirmitate astrictus ¹³⁾ est. Invalescente vero aegritudine longius progredi nequens, in villa ad episcopatum suum pertinente, quae Sekyr vocatur, in lecto se depositus.

Interea dux Sobieslaus levirum suum, regem Ungarorum, rogabat, quatenus sororem coniugis ¹⁴⁾ suae, videlicet reginæ, principi Conrado Znoymensi in coniugium traderet, quo percussum foedus invicem huiusmodi causis corroboratum firmius perduraret. Qua despontata, et auditio antistite languore detento, primum qui-

¹⁾ Pannoniae 2, 2aa, 2b, 8. — ²⁾ generationis 2aa. — ³⁾ int. germanum et germanam 8. — ⁴⁾ nemá 2a, 2aa, 8. — ⁵⁾ cum 8. — ⁶⁾ perfide 2. — ⁷⁾ ad iras rukopisy. — ⁸⁾ petitionem 8. — ⁹⁾ Pragensem 2a. — ¹⁰⁾ episcopum 2aa, 2b. — ¹¹⁾ pluribus 2aa, 2b, 8. — ¹²⁾ remeat 2. — ¹³⁾ constrictus 2b. — ¹⁴⁾ Marie Srbská.

Často řečený král uherský Bela, zlosti bratra ¹¹³⁴ zraku zbavený, žádal od svého zetě krále Soběslawa, aby dítě jeho zdwihl z wody swatého nowozrozeni. Proto wšak se nikdo nemusí diwiti, když takové kmotrowství mezi swatem a zetěm jeho, mezi vlastní sestrou a bratrem bývá zawiráno; nebo potomni naši budou widěti svět ještě diwněji ano bidněji pokračovati, když, jak se již ukazuje we mnohem běhu wěci, stává se i rodič kmotrem swého rozence. Nebo nyni blahá wira, ačkoli opustiši swětská bydla ke hwězdám se unesla, něco předce s výše na zem pohliží, ale potom, až se nešfastnější mor newery wice zmůže, tehdy do wyšších skrýší se obrátic, ani nebude chtiti zraku k nám obrátiti. Král wšak Bela žádal swého zetě z přičiny dítěte; jehož žádosti kněz Soběslaw neodepřew, ctihonodného pastýře kostela Pražského Menharta a jiných welmožů jak nejwice s dítětem do Uher poslal. Když tam přijeli, jest biskup Menhart se cti nemenší přijat od krále uherského, jak když ponejprw ozdoben infulemi hiskupskými přišel ke hlavnímu sídlu swého biskupství. Tedy pokřtiw dítě w den letnic, když řečený biskup, wzaw odměnu mnohých wzácných darů od krále k domovu se wracel, a když dobratiwý wěrných sluhů swých odplatec, Bůh, uzavřel w den se bližici wěrného a schopného řediteli swé Menharta wyvésti z auzkosti tohoto žiwota a u wěčnau radost jej přenést, na té samé zpátečné cestě skličen jest nemoci. A když se neduh zmáhal, nemoha dále jeti, we wsi k biskupství jeho náležejici, která slowe Sekyř, ulehli w posteli.

¹¹³⁴ dem utpote visceribus pietatis redundans condoluit, dehinc quantotius redire festinavit, quatenus eum, quem intimo diligebat affectu, vivum invenire potuisset. Rediens igitur iam dictus princeps de Ungaria, venit ad episcopum suum, cui¹⁾ infirmitate laboranti solatia pietatis, prout competens erat, impendit. At episcopus imminentem sui corporis dissolutionem praesentiens²⁾, cuncta, quae a rege Ungarico suscepereat dona, suo duci tradidit, quibus acceptis et visitato suo pastore dux ad sua rediit. Post huius discessum venerabilis antistes Meynhardus, pio³⁾ amore semper recolendus, talenti sibi commissi⁴⁾ lucra duplicitate fructu cumulata summo creditori referens, de periculis humanae vitae perturbationibus ad⁵⁾ felices beatorum mansiones praemio laetaturus aeterno migravit. Cuius venerandum funus postquam metropolim pontificatus sui adductum est, Henricus, Olomucensis episcopus, qui exequiis eius debitum exhibebat officium, lacrimabiliter obtestatus est ducem Sobieslaum omnesque ibi astantes tam clericos quam laicos, ut si aliquid maligno potius instinctu quam aliquo iure veritatis commoti, cum misero alienigena, dum vixit, quamlibet dissensionem habuissent, saltem miserando funeri indulgerent. Expleto itaque funeris obsequio, in ecclesia sanctorum martyrum Viti, Wenceslai atque Adalberti decenter sepelivit eum. Huius vitae seriem et multiplices adversitates, quas, machinante generis humani adversario bonorumque omnium destructore diabolo, in episcopatu suo pertulit, si quis cognoscere desiderat, ad superiora recurrat.

Interea praesule Meynardo, ut iam dictum est, de seculo mortis lege sublato, perplures extitere, occulti tamen, quorum quidam familiarium ac propinquorum interventu, quidam vero censu etiam⁶⁾ sanctos corrumpente, ducem Sobieslaum et Lotarium imperatorem sollicitavere, eorum concessu⁷⁾ divina sine voluntate sancti martyris Adalberti sedem aestimantes obtinere. Horum omnium iniquos deoque odibiles affectus judex supernus, cunctorum inspector verissimus, occultorum vota destruendo iniusta, cuius⁸⁾ pro-

dobrotiosti přeplywaje želel toho, potom spěchal, aby se jak nejrychleji nawrátil, aby toho, jež miloval wraucnau náklonností, nalézti mohl živého. Tedy wraceje se již řečený kniže z Uher, přijel jest k swému biskupovi, jež nemoci stížného těsil dobratiwě, jak bylo slušné. Ale biskup, předvidaje zaniknuti těla swého, wšecky dary, které byl dostał od krále uherského, odewzdal jest knižeti swému, a kniže přijaw je a nawštíviliw swého pastýře, domů se nawrátil. Po jeho odjezdu ctihodný biskup Menhart, jež má wždy wzpominán býti láskau zbožnau, wzdaw zisk swěřené sobě hřiwny dwojnásobným úrokiem rozmnožený swému stvořiteli, z nebezpečných žiwota lidského zmatků odstěhowal se do šťastných bydliš blahoslavenců, aby se těsil z wěcné odměny. Když pak ctihodná mrtwola byla přivezena do hlavního sídla biskupství jeho, biskup Olomoucký Jindřich, jež konal powinnau službu při jeho pohřbu, se slzami zapříhal jest kniže Soběslawa a wšecky tu přitomné duchowni i swětské, jestliže co spíše zlomyslným popudem než nějakým práwem prawdy pohnuti, s ubohým cizincem, pokud živ byl, měli jakou různici, aby aspoň slitování hodné mrtwole odpustili. A tak po wykonání služeb pohřebních slušně jej pohřbil w kostele swatých mučenníků Wita, Wáclava a Wojtěcha. Kdožby si žádal poznati poslaupnost jeho žiwota a mnohonásobná protiwenství, ježto nastrojením nepřitele pokoleni lidského a wšech dobrých škůdce d'abla snesl jest za swého biskupství, at se obráti ku předešlému.

Mezitím když biskup Menhart, jak již řečeno, dle zákona smrti sešel se swěta, bylo welmi mnoho těch ačkoli skrytých, kteří dilem přímluvami přátel a přibuzných, dilem wšak auplatky, kteří i swaté pokazi, ucházeli se u knižete Soběslava i u cisaře Lothara, mnice by jich propříčením mimo wůli boží obdrželi swatého mučenika Wojtěcha stolici. Těchto wšech žádosti zlé a Bohu protiwné saudce nejwyšší, dozorce nadě wším nejprawější, skrytých přání neslušná zkažiw, jehož prozřetelnost we swém zařízení ne-

¹⁾ cui iam in 2aa, 2b. — ²⁾ praesciens 2aa, 2b. — ³⁾ pie 2aa, 2b. — ⁴⁾ commissa 2aa. — ⁵⁾ nemá 2aa; ad felices nemá 2aa. — ⁶⁾ et etiam 2aa, 2b. — ⁷⁾ consensu 2aa; consensum 2b. — ⁸⁾ quippe cuius 8.

videntia in sui dispositione non fallitur, cuius certa praedestinatio minime in quibuslibet frustatur, ducem Sobieslaum ab eorum molimine procul avertit, et ut suis fidelibus idoneum pa storem exquireret, sua potentia deitatis compulit. Itaque praedictus princeps discretionis spiritu refertus¹⁾, ne ultra suo pontifice proprio careret, III Kal. Octobris in sua metropoli Praha concilium facit, in quo cuncti Bohemiae optimates tam clerici quam laici fuerunt; nam forte propter festum beati patroni nostri, Wenceslai martyris, ibidem convenerant. Cum ergo rumor divinae²⁾ contrarius rationi per concilium curreret, ut illi illum, et illi illum pontificatu dignum clamitarent, nullus ex hiis idoneum inventiret, tandem ante secula electus a deo advocatur³⁾ Johannes. Hic eo tempore sanctae Wisegradensis ecclesiae praeposituram regebat, in persona cunctos praecellens, omnibus affabilitate complacens, et in ceteris moribus deo acceptus et hominibus; merito itaque in culmen pontificatus eligi, atque subditorum pastor rectorque institui promeruit.

Hiems instabilis, ita ut nunc gelaret, nunc vernalis more temporis terra resolvetur, adeo ut Albis fluvius bis glacie astringeretur bisque liquefieret. Flumen vero Wltawa, quod metropolitanas nostras urbes⁴⁾ Pragam et Wisegrad alveo suo dividit, quater gelatum est, et quater glacies eius dissoluta est; nivis⁵⁾ autem penuria fuit. Haec intemperies aeris a mense Novembri⁶⁾ incipiens, per totum circulum sequentis anni nullum mensem praeterivit, quin aut intrante aut exeunte unoquoque mense magno impetu saeviret. Tandem in altero anno V Kal. Novembris vespertina hora per totum mundum saevissima tempestas ventorum orta est, quae ita saeviens usque ad noctem in primo crepusculo noctis ecclesias tam lapideas quam ligneas, nec non aedificia, sepes, cumulos in horreis, ita ut nec manipulus super manipulum remaneret, destruxit, arbores per silvas funditus eradicatorum.

Anno dominicae incarnationis 1135 electus sanctae Pragensis ecclesiae⁷⁾ Johannes ad imperatorem profectus est, quatenus electio sua

mýli se, jehož jisté předurčení dokonce w ničem nemate se, kněze Soběslava od jich pokaušení daleko odvrátil, i aby vyhledal wěřícim jeho schopného pastýře, mocí swého Božství přinutil. Tedy řečený kniže Soběslaw ducha rozumu plný, aby déle nebyl bez swého biskupa, dne 29 Září w sidelném hradě swém w Praze sném jest učinil, na kterémž byli jsau wšichni nejpřednější ze země české jak duchowni tak swětští; neb se tam právě pro swátek blahoslaveného dědice našeho, Wáclava mučenika, byli sešli. Když pak běžel we sném hlas božskému rozumu protiwný, ježto ti toho, oni onoho za hodného biskupství vykřikovali, a žádný z těch nenalezen jest schopný; konečně před wěky od Boha zwolený Jan jest powolán. Ten jest toho času spravoval probostství kostela Wysehradského, osobou swau wšechny přewyšuje, wšechném přiwištostí swau se libě a jinak we mrawich jsa Bohu i lidem mily; právem tedy zaslaužil býti zwolen k vrchu důstojenství kněžského a býti dosazenu za pastýře a spráwee poddaných.

Zima nestálá, tak že brzy mrzlo, brzy jako w čas jarni země odwlhowala tau měrau, že řeka Labe dwakrát umrzla a dwakrát roztála. Ale Wltawa řeka, která řečištěm swým hlavní naše hrady Prahu a Wysehrad rozděluje, čtyrykrát zamrzla a čtyrykrát se led jeji rozpustil; ale sněhu byl nedostatek. Tato nestálost počasi, začawši se od měsice Listopadu, neminula po celý běh potomního roku ani jednoho měsice, aby buď na začátku buď ku konci jednoho každého měsice s welkau prudkosti nezůřila. Konečně druhého roku dne 28 Října w hodinu nešporní strhla jest se po celém swětě ukrutná baře wětrů, která tak zůřic až do noci w prvním saumraku nočním kostely jak kamenné tak dřevěné, též stavěni, ploty, hromady we stodolách pobořila, že nezůstal snop na snopě; stromy w lesích od kořene wywrátila.

Léta od narozeni páne 1135 wywolenee¹¹³⁵ kostela Pražského Jan cestoval jest k cisaři, aby zwoleni jeho cisařským swolenim a schwá-

¹⁾ refert rukopisy. — ²⁾ diversae 2b. — ³⁾ a d. adv. nemá 8. — ⁴⁾ urb. nostr. 8. — ⁵⁾ nimis 2aa. — ⁶⁾ Novembre 8. — ⁷⁾ eccl. episcopus Joh. 8.

¹¹³⁵ imperiali assensu et approbatione corroborantur. Quo postquam ventum est, tanto culmine honoris honoratus est, ut imperator cum processione fecerit eum suscipi, dehinc ipse ei obviā exierit. Postquam vero pontificales dignitates, id est baculum et annulum sibi tradidit, ad archiepiscopum Magontinum misit illum, ut deo dignum¹⁾ praesulem ordinaret. Itaque²⁾ praesul Johannes XIII Kal. Martii ab archiepiscopo suo ordinatus cum laetitia et gudio magno remeavit. Sed antequam in³⁾ metropolim episcopatus sui venisset, cuiusdam de primatibus ecclesiam consecravit⁴⁾, quae venienti forte in via erat. Peragente autem eo ex more mystica dedicatio- nis officia, Nonis⁵⁾ Martii signum in sole apparuit, erant enim quatuor⁶⁾ circuli quibusdam complexionibus invicem colligati, unus in medio, qui erat aliis maior, secundus ad orientem, tertius ad occidentem, quartus ad aquilonem, infra quos multa signa quasi falsi soles circa verum solem apparebant, et ita fere trium horarum spatio permanserunt, vestigia quoque signi usque ad undecimam horam diei visa sunt. Praesul autem Johannes predicta ecclesia dedicata, dum ad sedem sui pontificatus venit, cum magno cleri plebisque tripudio susceptus est.

Eodem anno metropolis Bohemiae Praga more Latinarum civitatum coepit renovari. Permanentibus itaque duce Sobieslao atque Boleslao⁷⁾ in discordia, qua machinante humani generis inimico invicem dissidere cooperant, cum nemo de comparibus eorum inter eos congrue mediando pacem reformare potuisse, imperator Lotarius, utique deo inspirante compulsa, utrumque ad curiam suam venire statuto tempore fecit. Dum autem imperatoria iussa peracturi, festino cursu unusquisque suo cum ducatu pergeret, imperator multos per legatos adhortatus est compatrem suum Sobieslaum et fidelissimum regni fautorem, quatenus prius quam Boleslaus⁸⁾ veniret. Id vero gratia huius rei praecipue faciebat, ut compertum habuimus, in suo arbitrio ponere volens, quo vel quali honore ducem Boleslaum⁹⁾ reciperet. Veniente itaque duce Boleslao¹⁰⁾, cum consilium de predicta re ab im-

lenim bylo stvrzeno. Tam když přijel, takowau swrchowanau cti poctěn jest, že jej císař dal s processím přijmauti a potom sám jemu vyšel wstří. Když pak mu odewzdal biskupské znaky hodnosti, totiž berlu a prsten, poslal jej k arcibiskupu Mohučkému, aby biskupa boha hodného posvětil. Tedy biskup Jan dne 17 Unora od arcibiskupa swého byw posvěcen, s radostí a weselim welkým se nawrátil. Wšak prvé než přišel k sídlu swého biskupství, posvětil kostel jednoho z welmožů, který jemu, když přicházel, byl na cestě. Když pak dle obyčeje konal mystické obřady posvěcení dne 7 Března, ukázalo jest se znamení na slunci; byly čtyry kruhy jakýmisi zápletky mezi sebou swázané, jeden v prostředku, který byl menší druhých, druhý na východě, třetí na západě, čtvrtý na půlnoci, mezi kterými jewila se mnohá znamení jako neprawá slunce wedlé prawého slunce, a tak zůstaly dlouho skoro tři hodiny, ano stopy znamení byly vidiny až do jedenácté hodiny denní. Biskup pak Jan, posvětiw řečený kostel, když přišel k stolici swého biskupství, přijat jest s welkým jásotem duchowenstwa i lidu.

Toho roku počala se Praha, hlavní sídlo země české, obnovovati dle spůsobu měst latinských. Tedy když kníže Soběslaw a Boleslav zůstávali v rozdrojení, we kterém z nastrojeni nepřitele pokoleni lidského byli počali spolu se příti, když nikdo z rovných jim nemohl mezi nimi prostřednictwim swým mír zjednat, císař Lothar právě wnuknutím božím puzen spůsobil, aby oba w ustanovený čas přijeli k jeho dvořu. Když pak chtice wykonati kázání císařovo, rychlau jizdau obadwa s průvodem swým se ubirali, císař po mnichých poslich napominal kmotra swého a nejvěrnějšího přítele říše Soběslawa, aby přišel dříve než Boleslaw. A to z té příčiny nejvice čnil, jak jsme zwěděli, že chtěl jeho úsudku ponechat, s kterou neb s jakou poctivosti měl by Boleslava přijmauti. Když tedy přicházel Boleslaw a držána byla rada o té wěci od císaře a knížat jeho; kněz Soběslaw powstal

¹⁾ nemá 2a. — ²⁾ Ita 2aa. — ³⁾ Tak 8; nemají ostatní. — ⁴⁾ dedicavit 2a, 2aa, 2b. — ⁵⁾ nono 2a. — ⁶⁾ minores 2b. — ⁷⁾ Poloniae přidává 2b. — ⁸⁾ Boleslaus 2b. — ⁹⁾ Sobieslaum 2aa; Sobieslaum 2b. — ¹⁰⁾ Taktéž.

peratore ac principibus eius fieret, assurgens dux Sobieslaum cunctis, qui aderant, audientibus dixit: Quia duci Boleslao¹⁾ nullus honor a deo congruit, quam ut²⁾ lictor imperatoris efficiatur³⁾. Haec cum dixisset, cuncti principes Theutonici unanimiter responderunt, nullum imperatori adeo fidelem et familiarem ut ducem Sobieslaum, et cum prius pro infidieli et inimico coram imperatore reputatus fuerit, in hoc praesenti negotio amicissimus⁴⁾ et fidelissimus eius fautor liquido patuit⁴⁾. Venit ergo Boleslaus, cumque in concilio sessum fuisset, dux Sobieslaum a dextris imperatoris sedit, ac ex altera⁵⁾ parte alii principes, Boleslao autem ante conspectum eius sedes posita est tamquam lictori; tandem de multis causis multis consiliis⁶⁾ ibi pertractatis, imperfecta pace, sed positis induciis, unusquisque ad propria remeavit.

Eodem tempore legati regis Graeciae⁷⁾ ad imperatorem venerunt, multa et magna ferentes dona, hanc videlicet ob causam. Quidam enim dux nomine Rocherius⁸⁾, manens ultra Siciliam, partes Graecorum infestabat, et ut hunc imperator compesceret, rex Graecorum postulabat. Apud Duringiam in quodam plano campo lapis mirae magnitudinis, ad modum magnae domus, per aera descendit, cuius sonitus praecedentium trium dierum spatio ab adjacentibus circa locum illum hominibus auditus est; hic postquam deorsum decidit, dimidia pars sui in ima terrae descendit, atque triduo fervidus tamquam caelbs⁹⁾ ex igne retractus iacuit¹⁰⁾.

Anno dominicae incarnationis 1136 festum sancti Benedicti confessoris in die magno sabbati, hoc est in vigilia resurrectionis domini celebrandum evenit, quod raro evenire solet. Rem detestabilem et raro auditam dicam, prout compertum habeo. Quodam tempore episcopus Olovencensis Henricus in villa, quae Blansko vocatur, ecclesiam constructurus erat; haec enim villa multo ante tempore sub potestate praedecessorum eius¹¹⁾ fuerat; Wratzlaus autem, unus de¹²⁾ ducibus Moraviae, bonum propositum boni pontificis, ut cognovit, curiose pertractare coepit,

¹⁾ Sobieslaum 2aa; Sobieslaum 2b. — ²⁾ quod 2aa, 2b. — ³⁾ efficiebatur 2. — ⁴⁾ amicissimus 8. — ⁴⁾ Tak 8, patuerit ostatni. — ⁵⁾ alia 2aa. — ⁶⁾ conciliis 2, 2a, 2aa, 8. — ⁷⁾ Jana I Komnenia. — ⁸⁾ Roger II, syn Roger I. — ⁹⁾ chalybs 2b; calibs 2a. — ¹⁰⁾ iac. immotus 8. — ¹¹⁾ suorum 2aa; nemá 2b. — ¹²⁾ ex 8.

a tak že wšichni přítomni slyšeli, prawil, že knížeti Boleslawovi nenáleží žádná čest od Boha, než aby se stal břícem císařovým. To když řekl, odpověděli jsou wšichni knížata němečtí jednomyslně, že není nikdo císař tak wěrny a oddaný jako kněz Soběslaw, a kdež prvé jmen byl před císařem za newěrného a za nepřitele, w této přítomné příčině patrně ukázal se být nejpřichylnejším a nejwěrnějším jeho přítelem. Přišel jest tedy Boleslaw, a když se zasedlo w raddě, seděl jest kněz Soběslaw na prawici císařově; ale s druhé strany jiná knížata; Boleslawovi pak byla postawena stolice před pohledem jeho jako bříci; potom ze mnohých příčin, když se tam mnoho návrhů přetraslo, míru nedokonawše, než učiniwše příměří, jedenkaždý k swému domovu se nawrátil.

Toho času přijeli jsou k císaři poslowé krále řeckého, nesouce mniché a weliké dary, a to z té příčiny. Nebo jistý wewoda jménem Rocherius, jenž bydlil za Sicilií, nabíhal na krajiny Řeků, a král řecký žádal, aby jej císař pokáral. W Durynsku na jednom rowném poli kámen diwné welikosti, jako welký dům, spadl jest z powětrí, jehož zvučení bylo po tři dni předtím slyšeno od lidi bliž toho místa bydlíci; a když spadl dolů, polowice ho do wnitř země wpadla a po tři dni ležel horký jako ocel z ohně wytažený.

Léta od narození pána 1136 připadlo jest ¹¹³⁶ slaviti swátek swatého Benedikta wyznawače na den weliké soboty, to jest u vigili wzkříšení pána, což se málokdy stává. Powím o wěci ohawné a málokdy slýchané. Jednoho času bi-skup Olomaucký Jindřich chtěl stavěti kostel we wsi, která slowe Blansko; neb jest ta wes od mnoga časů byla pod mocí jeho předchůdce. Ale Wratislav, jeden z knížat morawských, jak zwěděl o dobrém předsewzeti dobrého biskupa, počal jest pilně pracovati, jakby mohl to předsewzeti zkaziti. Nejvice pak o to usiloval, pro-

¹¹³⁶ qualiter hoc propositum destruere posset. Hoc autem maxime moliebatur, quia plurima bona in apotheca sui pontificis in eadem villa reposita esse cognoverat, quae, si quoquo modo rapere quiret, avidissime curabat. Factum est itaque, ut praefatus praesul nec non dux Conradus et dux Wratizlaus in quodam coenobio, quod Reyhrad¹⁾ vocatur, quaelibet consilia²⁾ tractari convenienter. Peractis³⁾ autem negotiis dux Wratizlaus praesuli Henrico⁴⁾ interdixit, ne ecclesiam in supradicta villa construeret, asserens eam sibi magis quam pontifici attinere; tandem post multa consilia⁵⁾ ibi habita positis induciis imperfecta pace unusquisque ad propria redierunt.

Imperator Lotarius Romam iturus auxilium a Sobieslao duce petiit. Ille imperatoriae petitioni annuens, congregato exercitu Wladislaw⁶⁾ paulo ante de exilio reductum praefecit, cumque donativum militibus erogaret, Wladislao non gentas marcas denariorum tradidit, quibus ille acceptis cum suis complicibus fugam latenter inuit.

Eodem anno XVII Kal. Augusti stella, quae Lucifer vocatur, ad hiemalem ortum solis apparuit, quae superius cursum tenens ad eum locum tandem pervenit, quo sol VIII Kal. Julii oriri solet, ipso videlicet die, quo dies decrescere, noctes incipiunt augeri. Cum autem per aliquantum temporis in eo loco moraretur, quae-dam nova stella post eam apparuit, quae nec nobis nec patribus nostris immo nec attavis nostris visa est, et in brevi spatio temporis priorem praecessit⁷⁾, et non multo post prior eodem itinere ad locum suum regressa est ibique occidit, haec vero recto tramite ad partes occidentis perrexit. Hoc ideo⁸⁾ maxime tam modernis quam posteris recitandum praenoto, quatenus qui minus studiosi⁹⁾ sunt, novam stellam appa-ruisse neverint¹⁰⁾; si quo vero id ipsum per vigili studio notaverint, neverint deum mirabilem in operibus suis et gloriosum praedicare, simulque orient, ut cuncta, quae visibiliter operatur, sic ordinare dignetur, quatenus in omnibus omni-

tože byl zwěděl, že bylo welmi mnoho jmění uloženo we skladisti biskupowě w též wsi, o které dychtiwě stál, aby je jakýmkoli spůsobem pobrati mohl. I stalo jest se, že řečený biskup a kněz Konrad i kněz Wratislaw w jednom klášteře, který slowe Rejhřad, sešli se, aby spolu o některé wěci radu wzali. Když pak bylo dojednáno, kněz Wratislaw zakazoval jest biskupu Jindřichovi, aby kostela we wsi prwě řečené nestawěl, twrdě, že wes spiše jemu patří než biskupu; konečně po mnohých radách tam wzatach položiwše přiměři a nedokonawše míru, jedenkaždý domů jsau se nawrátili.

Cisař Lothar, chtěje jeti do Říma, žádal pomoci od knižete Soběslava. On k žádosti cisařově swoliw, sebral jest wojsko, a postawil nad nim Wladislawa, který byl nedávno předtím přiwenen zpět z wyhnanství, a když vyplácel bojownikům dary, odewzdal jest Wladislawovi dewět set hřiven peněz; kteréž on wzaw, se svými pomočníky dal jest se tajně na útěk.

Téhož léta dne 16 Čerwence hwězda, kteráž slowe Swětloňoš, zjewila jest se na zimním východě slunce a držic běh u wětší wýši konečně přišla k tomu mistu, na kterém slunce wychází dne 14 Čerwna, to jest ten den, když počiná dne ubývati a noci přibývati. Když pak některý čas na tom místě zůstávala, ukázala jest se za ni jakási nowá hwězda, která ani od nás ani od otců ano i pradědů widina nebyla, a za krátký čas prwější předběhla, a za nedlouho potom předešlá tau samou cestou k swému mistu se nawrátila a tam zapadla; tato pak prawau dráhau k stranám západním se brala. Toto nejvice proto zaznamenáwám ke čtení ny-nějším i budaucim, aby ti, kteří méně toho hledí, wěděli, že se nowá hwězda zjewila; když by pak to samé bedliwau pilnosti zaznamenáwali, af znaji Boha diwného w skutečnostech svých a slavného hlásati, i af se modlí, aby wše, co widitedlně působi, tak ráčil řídit, abychom we wšem jeho wšemohauenost welebice, dary slibené od něho

¹⁾ Rayhrad 2a, 2aa. — ²⁾ Tak 8; concilia ostatní. — ³⁾ Factis 2b. — ⁴⁾ Henricum 2aa. — ⁵⁾ Tak 8; concilia ostatní. — ⁶⁾ Wladislau 2aa; Wladyslau 2; Vladislau 2b. — ⁷⁾ ad priorem processit 8. — ⁸⁾ imo 8. — ⁹⁾ custodios 2a. — ¹⁰⁾ neverunt, si quod vero 8.

potentiam¹⁾ eius laudantes, promissae ab eo salutis dona percipere mereantur. Ipsius enim haec opera sunt, de quo ille egregius autor dicit: Qui stellas numeras, quarum tu nomina solus, Signa, potestates, cursus, loca, tempora nosti.

Anno dominicae incarnationis 1137. Libet supra²⁾ dictis paulisper omissis quoddam novum mirandum divinae pietatis ac potentiae opus inserere, quod relatu veridicorum cognovi. In partibus Caslaw³⁾ est quaedam villa Beztwina⁴⁾ vocata. In hac mulier quaedam a virginitate sua per plures annos cum marito suo vixerat, fidem ei et dilectionem, prout decet, observans; longo autem post tempore, aetate videlicet sua iam in senectutem⁵⁾ vergente, morbo invasa est adeo gravi, ut nullo modo erecta procedere vel stare potuisse, sed manibus aliorum efferebatur et referebatur in grabato. Quid multa? Detenta est ab hac infirmitate per aliquot annos. Factum est autem, ut solemnia dominicae nativitatis, atque uti moris nostrae gentis est communibus vacare conviviis, praedicta mulier officio destituta, sola domi iacebat. Igitur vicinae mulieres convenientes ad eam, rogaverunt, ut delata ab eis, et si sedere nequiret, saltem in conventu eorum utcumque⁶⁾ accumberet. Ipsa vero petitioni eorum non abnuens spopondit. Deportata ergo inter convivantes tamdiu iacuit, donec murmur multus et strepitus, uti inter convivas fieri solet, oriri coepit. Advocans itaque quendam sibi familiarem, petiit, quatenus domum deportaretur, quod et factum est. Ipsa die festum erat beati Stephani prothomartyris et dies sabbati, cumque sola domi sederet nec aliquis alias cum ea, subito suavem sonum audivit quasi sonum campanae, et aliquantulum indignans: Heu, inquit, quantum frater meus comessationibus inhiavit, quia tam intempestive officium divinum peragit! Nam germanus suus parochianus ecclesiae ibidem constructae erat. Haec dum dixisset, ecce, ostium⁷⁾ domus, in qua sedebat, apertum est, sonus autem, quem audierat, quasi campana in domo eius suspensa resonabat. Unde pavefacta cum⁸⁾ ad ostium respiceret, vidit duos

¹⁾ omnipotencia 2aa. — ²⁾ super 2. — ³⁾ Tak 2; Czaslawie 2aa, 2b; Cazlau 2a. — ⁴⁾ Beztwina 2aa, 2b; Beztuina 2a. — ⁵⁾ Tak 8; ostatní senectute. — ⁶⁾ utique 2b; utrumque 2aa. — ⁷⁾ hostium 2aa a tak i níže. — ⁸⁾ dum 2aa.

blaženosti přijmauti zaslaužili. Neb jeho jsau¹¹³⁶ dila, o němž prawi wýborný onen spisowatel:

Hwězdy ty jenž čítáš, jediný jen jména jejich jenž Ty znáš i znamení, moc, běh, čas, prostory dráhu.

Léta od narození páne 1137. Chce se mi,¹¹³⁷ opustic na chwili, o čem mluweno prwé, wložiti zde o nowém podivuhodném skutku božské dobroty a moci, o němž jsem zwěděl ze zpráwy hodnowěrných. W krajinách Čáslawě jest jedna wes řečená Běstwina. Tam byla živa jedna žena od panenství swého mnoho let s manželem swým, zachowáwajic jemu wěrnost a lásku, jak se slusi; ale po dlauhém čase, když se wěk jeji chýlil již ke stáří, upadla jest w nemoc tak tězkou, že naskrže nemohla rawně choditi ani státi, nýbrž od jiných byla wynášena i zase přinášena na posteli. Co wice? Skličena zůstala tauto nemoci po několik let. Stalo jest se pak, že w hod božího narození, když jest obyčeji našeho lidu, spolectě hodowati, řečená žena nemajic obsluhy, samotna doma ležela. Tedy sausedni ženy, přišedše k ní, wyzývaly ji, aby dadauc se od nich donést, byť seděti nemohla, aspoň we hromadě jejich jakkoli poležela. Ona pak neodpirajic přání jejich slibila. Tedy bywši donešena mezi hodujici, poležela tak dlauho, až, jak mezi hodowníky býwá, počal býti welký hluk a lomoz. Tedy zawolawši k sobě jednoho s ni přátelského, žádala, aby byla donešena domů, což se také stalo. Toho dne byl swátek sw. Štěpána prwomučennika a den sobotní; a když samotna doma seděla a žádný jiný nebyl s ni, najednau slyšela přijemný zwuk jako zwonění, a poněkud se hněwajic, prawila: ach, kterak se bratr můj kwasum oddal, že tak newčas koná službu boží; nebo byl bratr její farníkem kostela tam wystaweného. Když to řekla, hle, dwére domu, w němž seděla, otewřely jsau se; zwuk pak, jež byla slyšela, rozléhal se jako by zwon w jejim domě byl zawěšen. A když ulekši se toho ohlédlala se ke dweřům, widěla jest dva muže urozené wzezřeni a raucha kněžského, ani stojí; z nichžto jeden dotknuw se jí berlau, kterau držel, di:

¹¹³⁷ viros nobiles pontificali vultu et habitu indutos astare, quorum unus tangens eam baculo, quem tenebat: Surge, inquit, da gloriam deo, ego sum Johannes euangelista, cuius solemnia per orbem terrarum a fidelibus in crastinum celebranda sunt. Hic est frater meus sanctus Gotthardus. Scias, te nostra prece sanatam; et elevantes eam eduxerunt¹⁾, assumptamque deduxerunt²⁾, ut divina virtus voluit, in villam, quae vocatur Zlapí³⁾, in qua quidam nobilis et potens nomine Mladota basilicam in honore beati Gotthardi episcopi et confessoris construxerat. Quo postquam ventum est, deposuerunt eam ante templum, quae ita firmo gradu stetit, acsi nunquam ab infirmitate tacta fuerit. Tenentes itaque ipsam per manum⁴⁾ introduxerunt intus, et ecce, viri praeclera facie candidis vestibus amicti deo laudes canentes dicebant. Sed quantum odorem quantumve⁵⁾ splendorem ipsa dixerit se ibidem sensisse, humana lingua effari nequit. Dum haec geruntur, maritus suus veniens de conventu vicinorum, non inventa uxore, aliqua maligni temptatione seductam aestimavit; et convocatis vicinis omnem circa villam per paludes et frutices quaerebant eam. Sed non invenientes, congregati domum lamentabantur sedentes. Interea illa oratione facta acceptas inaures super altare oblatu erat, quod sanctus Johannes euangelista prohibuit dicens: Cras populo conveniente ad missam in loco⁶⁾, tunc⁷⁾ offer has inaures super altare in ecclesia tua, et narra magnalia dei, quae per nos gratia dei in te operata est, nec ulterius cum viro maneas. Hiis ita gestis iidem⁸⁾ sancti reduxerunt eam, et ante portam domus sua statuerunt, statimque evanuerunt. Illa vero laeta domum suam ingressa invenit plorantes, narransque eis potentiam dei, ostendit, quae et quanta deus in illa operatus fuisset. At illi mutata vice⁹⁾ non tantum de reditu suo, quantum de sanatione gaudentes fleverunt. Cumque crastina dies illuxisset, et tota vicinia mysteria missarum auditura concurreret, praedicta mulier, ut sibi a sanctis iussum fuerat, inaures suas coram omnibus illic astantibus super altare

Wstaň a wzdej bohu slawi; já jsem Jan evangelista, jehož swátek zejtra má slawen býti od wěřicich po celém světě. Tento jest můj bratr swatý Gothart; wěz, že jsi naši přímluwa uzdrawena, a zdwihiše ji, wywedli jsau ji, wzali a dowedli, jak moc božská chtěla, do wsi, která slowe Slapy, we které jeden šlechtic a welmož jménem Mladota byl wystawil chrám ke cti swatého Gotharta biskupa a wyznawače. A když jsau tam přišli, postawili jsau ji před chrámem, a ona stála tak pevným krokem, jakoby nikdy nemoci nebyla dotčena. Tedy držice ji za ruku uwedli jsau ji downitř, a hle, muži přejasníci hci w bilá raucha oděni chwalořečili bohu zpíwajice. Ale jakau že wůni, jakau jasnost pravila, že tam znamenala, nelze lidským jazykem wypowěditi. Když se toto dalo, muž její přišed z hromady mužů, když nenalezl ženy, domníval se, že jest nějakým pokušením dâbelským swadena; i swolaw sausedy, okolo celé wsi po bařinách a křowí jsau ji hledali. Ale nenalezše ji, shromázdili se w domě, a kwileli sedice. Mezitím ona pomodliwi se sňala náušnice, a chtěla je obětovati na oltáři; což swatý Jan evangelista zakázal, řka: zejtra, až se lidé sejdou na mši w místě, tehdy obětuj tyto náušnice na oltáři w kostele twém, a wyprawuj welké skutky boži, které skrze nás milost boži wykonal na tobě, a již napotom nepřebýwej s mužem. Když se to tak stalo, tiž swati dowedli ji nazpět, a přede dveřmi domu jejího jsau ji postavili, a ihned zmizeli jsau. Ona pak weselá wstawiwsí do domu svého, nalezla pláčici, a prawiwsí jim o moci boži, ukázala jest, co a jak welké wěci Bůh na ni byl wykonal. Ale oni w opak, radujice se ne tolík z nawrácení, jak z uzdrawení jejího, plakali. A když zasvitl den zejtřejší, a celé okoli scházel se k slyšení tajemství mši swatých, řečená žena, jak ji bylo od swatých kázáno, položila jest náušnice své přede všemi tudíž stojicimi na oltáři, a wyprawala wše w pořádku, co se s ni božským řízením bylo stalo. Kteříž slyšice to a widance ji

¹⁾ eduxerunt assumptamque nemá 2aa, — ²⁾ et deportauerunt 8. — ³⁾ Slapy 2aa, 2b. — ⁴⁾ manus 2aa, 2b. — ⁵⁾ quantumve nemáj 2aa, 2b. — ⁶⁾ I. tuo 2aa, 2b. — ⁷⁾ nemá 2a, 8. — ⁸⁾ idem 2aa. — ⁹⁾ voce 2aa, 2b.

posuit, atque cuncta ordine, quae in ea divinitus gesta fuerant, enarravit. Qui haec audientes, illamque sanam videntes, immensas deo et sanctis eius¹⁾ gratias egerunt. Venerabilis antistes Henricus²⁾ ad sepulcrum domini ire disposuit, sed³⁾ accepta a duce Sobieslao licentia festum natalis domini Pragae cum fratre suo praesule Johanne celebravit. Quo peracto uterque eorum Moraviam adierunt, ibique Olomuc in sede pontificatus festum epiphaniae egerunt. Johannes quidem repatriavit, Henricus⁴⁾ vero iter arripuit, cum quo pariter multi de utraque regione profecti sunt, inter quos et familiaris noster et fidelissimus huius ecclesiae fautor erat Boleslaus⁵⁾. Verum quia Constantinopoli⁶⁾ diu detenti sunt — nam forte imperator in longinquis partibus bella peragebat — ante sabbatum sanctum paschae Ierozolimam venire non potuerunt. Sed postquam ventum est, praesul quidem⁷⁾ ibide remansit, aliud festum paschae expectaturus. Porro socii itineris adorato sepulcro domini remearunt, multa pericula in mari propter tempestates passi sunt. Unde plures eorum per mare errantes obierunt, inter quos praeditus Boleslaus⁸⁾ defunctus, in quadam deserta insula tamulatus est, reliqui cum magno labore evaserunt.

Eodem anno dux Sobieslaus in quadragesima levirum suum, regem Ungariae, convenit, cum quo multis causis diversisque pertractatis sanctum pascha in castro Olomuc celebravit; non enim in metropolim suam Wissegrad ante pascha venire potuit. Egregia ductrix Adleyta⁹⁾ ardenter cupiens festo beati Stephani regis et confessoris adesse, Pannoniam petiit, sed ibi diutius a fratre retenta est, donec patrem suum Almum sepelivit. Hic enim Almus a fratre¹⁰⁾ suo Colmanno coecatus, in partibus Graeciae exulando vitam finivit, sicque intumulatum funus eius per decennium mansit, donec rex Bela, filius suus, ab eodem praedicto tyranno lumenibus orbatus, in regnum suum illud asportavit. Sepulto autem patre Adleyt¹¹⁾ ductrix, quia

¹¹³⁷ zdráwu, neskončené díky činili Bohu a jeho swatým.

Ctihodný biskup Jindřich uzavřel jest jít ke hrobu pána; ale wzaw odpustění od knížete Soběslava, slawil jest hod božího narození w Praze s bratem svým biskupem Janem. Když bylo po tom, jeli jsau obadwa na Morawu, a tam konali w Olomouci w sídle biskupství slavnost tří kralů. Jan pak nawrátil se k domovu, Jindřich wšak wydal se na cestu, s nimž jsau také mnozi zároveň putowali z obou zemi, mezi nimiž byl také náš přítel a nejvěrnější tohoto kostela podpůrce Boleslaw. Poněvadž wšak w Konstantinopoli dlauho byli zdržáni — nebo právě císař wedl války w dalekých končinách — nemohli jsau před sobotou welikonoční přijeti do Jerusaléma. Ale když přijeli, zůstal tam biskup, chtěje druhého hodu welikonočního dočekati. Pak saudruzi cesty, pokloniwsé se hrobu pána, odjeli zpět; mnoho nebezpečenství na moři skrze bauře zkusili jsau. Tudy někteří z nich blaudice po moři zahynuli jsau, mezi nimiž řečený Boleslaw umřew, pochowán jest na jednom pustém ostrově; ostatní s welkou tíží se zacheznili.

Téhož léta kněz Soběslav o postě sjel se se swakem svým králem uherským, s nimž pojednaw o mnohých a rozličných věcech, slawil jest swatau welikonoc na hrade Olomouci; nebo do sídla svého na Wyšehrad nemohl před welkonoční dojeti. Wýborná knězna Adelhaida snažně sobě přejie býti při slavnosti swatého Štěpána krále a wyznawače, jela jest do Uher, ale tam jest déle zdržena od bratra, až pohřbil otec svého Almuše. Neb Almuš ten, od bratra svého Kolomana byw oslepen, skončil jest život svůj we wyhnanství w krajinách řeckých; a tak zůstalo tělo jeho po deset let nepochowáno, až je král Bela, syn jeho, od téhož swrchuřezeného ukrutníka oslepený, do králowství svého přinesl. Po pohřbu pak otecově knězna Adelhaida,

¹⁾ nemá 2. — ²⁾ Sdiko dictus Henricus 8; Henricus qui et Sdiko 2aa, 2b. — ³⁾ scilicet 2, 2a, 2aa, 8. —

⁴⁾ Henr. Sdico 8. — ⁵⁾ Tak 2b; Boleslai ostatní. — ⁶⁾ Constantinopolim 2aa. — ⁷⁾ quidam 2aa. — ⁸⁾ Bolesai 2, 2a. — ⁹⁾ Adelheyt 2aa; Adelhayt 2b. — ¹⁰⁾ Tak měl i 2, ale tauž rukau opraweno w patre. — ¹¹⁾ Adelheyt 2aa; Adelhayt 2b.

¹¹³⁷ ad festum sancti martyris Wenceslai repatriare nequivit, in praefato castro Olomucz eius festum egit. Princeps Sobieslaus et dux Boleslaus in castro Kladsko, quod est in confinio Bohemiae, in festo pentecosten convenerunt, ibique foedus pacis inierunt, quo peracto ad propria redierunt. Post festum autem filius Boleslai Wladislav¹⁾ infantem filium ducis Sobieslai in castro Nemci de fonte suscepit²⁾, cui Wencezlaus nomen³⁾ indidit⁴⁾.

Sed dum causas mortalium rerum seriatim describimus, restat, ut de supernis aliquantisper subiungamus. Et quia praecedenti anno de duabus stellis diximus, nunc etiam de tribus dicemus. Nam tertia stella claritate similis duabus praedictis III Idus Septembri apparuit, quae ante crepusculum diei orta est eo loco, quo sol in Leonis signo graditur. Secunda, quae Lucifer dicebatur, V Kalend. Januarii orta est similiter ante crepusculum diei; tertia, quae priori anno visa fuerat, cum istis non apparuit. Imperator Lotarius principi nostro Sobieslao compaternitate iunctus, mortis iure de medio sublatus, in castello Rodburk migravit ad superos⁵⁾, sepultusque in castello quodam nomine Brunsvik.

¹¹³⁸ Anno dominicae incarnationis 1138, IV Kal. Martii quoddam signum ad modum serpentis post occasum solis per totam Bohemiam volare ad occidentalem plagam visum est, ipsumque subito evanescens, signa quasi rubea post se reliquit⁶⁾. Infra festum paschae V Idus Maii in aquilonali plaga rubea signa in coelo in modum columnarum apparuerunt, quae in duas partes divisa, quasi certantia modo⁷⁾ concurrere, modo refugere videbantur.

Electo itaque rege Conrado omnes principes et quique primates ac familiares regni sui statuerunt, quatenus in sancta sollemnitate pentecostes, quod erat XI Kal. Junii⁸⁾, curiam et concilium Bamberk in civitate facerent, et ut omnes ad regnum suum spectantes ibidem in praedicto tempore conveniant, et ut electio sua pariter corroboretur ab omnibus, et insignia re-

ponewadž nemohla do swátka swatého mučenika Wáclava do vlasti se nawrátiti, slawila swátek jeho w řečeném hradě w Olomouci. Kniže Soběslaw a kněz Boleslav sešli jsau se o letnicích na hradě Kladsku, který jest w pomezi českém, a tam učinili smlauwu o mír, potom pak k domovům se nawrátili. Po swátcích pak syn Boleslavův Wladislav noworozeného syna kníže Soběslava na hradě Němči ze křtu wyzdwihl, kterémuz dal jméno Wáclaw.

Ale když po pořádku wypisujeme wěci lidi smrtelných, zbývá, abychom něco málo přidali o hořejších. A poněwadž jsme roku předešlého prawili o dwau hwězdách, nyní také powíme o třech. Neb jest se třetí hwězda, jasnosti k prvéřečeným dwěma podobná, ukázala dne 11 Září, kterážto wyšla před swítáním dne na tom místě, kde chodi slunce na znamení lwa. Druhá, která se nazývala Swětloňoš, wyšla jest dne 28 Prosince, rowněž před swítáním; třetí, kterau bylo widěti roku předešlého, s těmito se neobjewila. Císař Lothar, s knížetem našim Soběslawem kmotrowstwim spojený, právem smrti ze swěta tohoto unesen na hradě Rodburku, odebral se jest k nebeštanům, i pohřben jest na zámku jednom řečeném Brunswik.

Léta od narození páně 1138 dne 26 Unora widino jest jakési znamení w podobě hada po západu slunce po celých Čechách, ano leti w stranu západní, a to, najednau zmizewši, nechaloz sebau znamení jako čerwených. Před hodem letničním dne 11 Května zjewila jsau se na straně půlnocní znamení čerwená na nebi na spůsob slaupů, kterážto rozděliwše se na dvě strany, zdála jsau se brzy jako w boji se stýkat, brzy zpět utikati.

Tedy po zwoleni krále Konrada wšichni knížata a jini přední a dwořané říše jeho ustanowili jsau, aby we swatý den letnic, který byl 22 dne Května, měli dwůr a sném we městě Bambere, i aby se wšichni k říši jeho přislušní tam w řečený čas sjeli, i aby zwoleni jeho ode wšech jednostejně bylo stvrzeno, a od Řezenského wojwody aby se u přítomnosti wšech

galia coram cunctis principibus a Ratisponense duce¹⁾ reciparentur. Cumque, ut statutum erat, cuncti simul convenient²⁾, Ratisponensis dux inesse conventui nec ipse voluit nec regalia insignia reddidit. Habito igitur concilio multisque negotiis pertractatis, cum unusquisque³⁾ ad propria repedaret, regem adhuc in eodem loco morantem, noster dux Sobieslaus infra iam⁴⁾ dictum festum adiit eum, receptusque a rege magno cum honore per aliquot dies ibidem stetit. Gratia quoque regis sibi favente id obtinuit, ut filius suus Wladislaus in regimen ducatus ei succederet. Cui licet puero vexillum praesente patre a rege traditum est, ad quod confirmandum omnes Bohemi proceres super reliquias sanctorum coram rege sacramenta fecerunt. Hiis ita peractis dux Sobieslaus gaudio pro velle repletus, cum suis repatriavit. Cum autem solemnitas apostolorum Petri et Pauli celebranda fidelibus adventasset, dux Sobieslaus primi et secundi ordinis militibus suis edicet, ut quantotius Saczka ad se convenient; quod cum factum fuisset, dux ipse partim rogat partimque imperat, quatenus fidem, quam filio suo post mortem eius servare velint, se praesente sub sacramento confirmarent; quod et factum est.

Eodem anno imminentे festo beati patroni nostri Wencezlai, dux Sobieslaus filiam suam nomine Mariam filio Leopoldi⁵⁾, Orientalis marchionis, legitimo coniugio coniunxit, quam quingentis marcis argenti donavit. Factae sunt autem hae nuptiae in Moravia in Olomucensi parte. Pridie Idus Octobris primo crepusculo noctis rubea signa ad aquilonem apparuerunt. Secunda nocte Idus, videlicet eadem hora, similiter factum est. Tertia nocte XVII Kal. Novembri circa auroram eodem modo apparuerunt. Dux Boleslaus⁶⁾ obiit.

Anno dominicae incarnationis 1139 dux Sobieslaus ab uxore Wigberti⁷⁾ aliquot castra DCC marcis argenti redemit. Addidit ei praeterea tertium denarium in castro Donin. Confirmatis⁸⁾ igitur militibus, qui castra custodierunt⁹⁾, rede-

wzaly znaky královské. A když, jak bylo ustanoweno, wšichni spolu se sjeli, wévoda Řezenský ani nechtěl na sněmu sám být, ani znaků královských newydal. Tedy po odbytí sněmu a po vyjednání mnohých záležitosti, když každý se wracel k domovu, král pak ještě dle w řečeném místě, nás kněz Soběslav před hodem již řečeným přijel k němu, a přijat jsa od krále s welkau poctivosti, pobyl jest tam několik dní. Přízni pak milosti královské obdržel to, aby syn jeho Wladislav po něm nastoupil w knížetství. Jemuž, ač byl dítě, korauhew u přítomnosti otce podána jest od krále; a k stvrzení toho učinili jsau wšichni welmoži češti přisahy na ostatky swatých před králem. Po vyřízení toho kněz Soběslav pln radosti dle přání swého nawrátil jest se se svými domů. Když wšak přišlo wěřicím swátek apoštola Petra a Pawla, oznámil kněz Soběslav bojownikům swým prwniho i druhého stavu, aby se jak nejprw možná sjeli k němu w Sadské; a když se tak stalo, kníže dilem prosil a dilem poraučel, aby wěrnost, kterau by měnili po jeho smrti zachowati synu jeho, w jeho přítomnosti pod přisahu slibili; což jest se i staló.

Téhož léta, když nastával swátek blahořešeného dědice našeho Wáclava, kněz Soběslaw dceru swau jménem Marii oddal w řádné manželství synu Leopolda markrabí rakouského, kteréž wěnowal pět set hřiven stříbra. Byla pak ta swatba na Moravě w krajné Olomoucké. Dne 14 Října při prwním saumraku nočním ukázala jsau se znamení čerwená na půlnoci. Druhau noe, totiž 15, tauž hodinu stalo se podobně. Třetí noe dne 16 Října při ranním swatání ukázala jsau se týmž spůsobem. Zemřel jest kněz Boleslaw.

Léta od narození páně 1139 wykaupil jest kněz Soběslaw několik hradů od manželky Wigbertovy za 700 hřiven stříbra. Přidal jest ji mimo to třetí peníz na hradě Donině. Ustanowili pak bojowníky, kteři by hrady hlídali,

¹⁾ Jindřich Pyšný, wévoda Baworsky a Saský. — ²⁾ conv. et Ratisp. 2aa, 2b. — ³⁾ unusquislibet 2aa, 2b. —

⁴⁾ nemá 8. — ⁵⁾ Leopoldovi IV, po jehož smrti se Marie proudala za Heřmana, wévodu Korutanského. —

⁶⁾ Sobieslaus 2aa. Slow Dux Bol. obiit nemá 2b; 2 má pozdní rukou napsáno nad sl. Boleslaus ještě Polon. —

⁷⁾ Wikberti 2aa, 2b. — ⁸⁾ Confirmans ig. militibus 2, 2a, 2aa, 8. — ⁹⁾ custodirent 2, 2a, 2aa, 8.

¹⁾ Wladislav 2a; Wladislai 2b; nemá 8. — ²⁾ Tak 2aa, 8; ostatní suscepertunt. — ³⁾ vocabulum 2aa, 8. — ⁴⁾ in castro — indidit nemá 2. — ⁵⁾ a superis 2, 2a, 2aa. — ⁶⁾ relinquit 2aa. — ⁷⁾ modo conc. nemá 2aa, 2b. — ⁸⁾ Julii 2b.

¹¹³⁹ unte duce Sobieslao cum exercitu suo quodam die, cum esset in introitu terrae sua in media silva, vehementissimus flavit ventus, qui non solum aedificia seu quaelibet obstacula, sed¹⁾ etiam grandes silvarum arbores radicibus eruebat. Interea in²⁾ magno periculo Bohemi constituti, adeo territi fuerunt, ut unus de castellanis appropinquans duci diceret: Ecce, domine dux, coram deo et sanctis eius, vestra quoque gratia teste promitto, si omnipotentia dei ab³⁾ hoc periculo vita comite eripere dignabitur, quanto- cius monasticae professionis habitum me subitum noveritis. Sed deo protegente non nisi septem homines de toto exercitu casu arborum interierunt, ceteris cum incolumitate remeantibus. Septimo Nonas Martii rubea signa insueto loco a principio noctis usque ad finem visa sunt. Hoc anno solemnia sanctorum martyrum Adalberti atque Georgii IX Kal. Maii a fidelibus celebrata sunt. Ipsa dies resurrectionis dominicae sollemnitate clarebat.

Eodem tempore dux Sobieslaus levirum suum Belam, regem Pannoniae, convenit, nam idem rex Bela filiam⁴⁾ suam filio⁵⁾ regis Theutonicorum Conradi tradebat. Hae nuptiae in festo pentecosten celebratae⁶⁾ sunt.

Quarto decimo Kal. Augusti obscuritas aeris facta est; fumus enim inusitati foetoris quasi nebula exhalabat, sed neque die neque nocte fumigare cessabat, ea obscuritate sic per septimanam durante, IX Kal. eiusdem mensis nigredo densior solito circa meridiem aerem obfuscavit putridissimo foetore, et velut ab inferis exeunte odoratus hominum persufflante⁷⁾. Fuerunt etiam nonnulli, qui dicebant se quasi fissuram in sole vidisse.

Repugnantibus regi Conrado Saxonibus, sua- que electioni assensum et favorem praebere re- cusantibus, proposuit bellis temptatos regno suo subiicere⁸⁾. Cumque per plures familiares sup- plementa exercitus colligeret, inter reliquos du- cem nostrum Sobieslau expetivit⁹⁾, ut cum suis praedicto bello interesset; plurimum enim

když jest se kněz Soběslaw wracel s wojskiem swým, jednoho dne, když byl při vchodu země swé prostřed lesa, wál jest witr welmi prudký, který netoliko stawení neb jakékoli wěci w cestě stojící, nýbrž i welké lesní stromy z kořene wywracl. Přitom Čechové u welkém nebezpečenství jsouce postaweni, tak jsau byli poděšeni, že jeden ze županů, přistaupi ku knižeti, řekl: Hle kniže pane! před Bohem a swatými jeho a před Waši Milostí co swědkem sliju: jestliže wšemohauenost boží ráči mě se zachowáním žiwota wytrhnauti z tohoto nebezpečenství, wězte, že co nejdříwe wezmu na se oděw slibu mnišského. Ale uchowáním božím nezahýnulo wic než sedm lidí z celého wojska pádem stromů; druzí wšichni bez aurazu sě nawrátili. Dne 2 Března widina jsau znamení čerwená na místě neobýčejném od počátku noci až do konce. Toho roku swátek swatých mučencíků Wojtěcha a Jiřího od wěřicích slaven jest dne 23 Dubna. Zrowna den božího wzkríšení swátkem tím byl oslawen.

Toho času sjel se jest kněz Soběslaw se swakem swým Belau králem uherským; neb jest týž král Bela wdával deeru swau synu krále německého Konrada. Ta swatba wykonána jest w hod letnični.

Dne 19 Čerwence zatnilo se welice w powětrí; nebo dým neobýčejně smrdutý wycházel jako mlha, a kauřiti se nepřestalo ani we dne ani w noe; když pak ta tma trwala týden, dne 24 Čerwence téhož měsíce ještě hustší setmění okolo poledne zastínilo powětrí smradem welmi smrdutým, který jako z pekla wycházejde dech lidi owanował. Někteři, také prawili, že widěli jako šklábu we slunci.

Když se králi Konradowi protiwili Sasowé a nechtěli dátí swolení a schwálení swé wolbě jeho, uzavřel wálčením jich pokusiti a panství swému podrobiti. A když po mnohých spřátele- ných sbiral posily wojsku swému, mezi jinými žádal knižete našeho Soběslawa, aby se swými se zúčastnil té války; neb jest nejwice naděje

¹⁾ et 2, 2a, 2aa, 8. — ²⁾ nemá 2, 2a, 2aa, 8. — ³⁾ de 8. — ⁴⁾ Žofia. — ⁵⁾ jmenem Jindřichovi. — ⁶⁾ celebrite 2aa. — ⁷⁾ perflante 8. — ⁸⁾ Wýprawa ta ustanoewena w schůzi dne 28 kwětna w Štrashurce, wýprawa pak začata koncem měsíce čerwence. — ⁹⁾ expetunt 2aa.

spei de victoria in fortitudine pugnatorum eius reponebat. Congregatis igitur rex et dux Sobieslaus diversis aditibus Saxoniam cum intrarent, illi vim adventantium non ferentes ad castra configuerunt¹⁾, nec prius vultui regis apparere praesumpserunt, quam mediante duce Sobieslao se²⁾ ditioni regis subdentes, per omnia pacem eius adepti sunt³⁾. Sic salvo regis honore victoria sine armis peracta, inde redeuntes quendam locum vastaverunt et magnam praedam reduxerunt⁴⁾.

Ea tempestate⁵⁾ Johannes, Pragensis episcopus, longa maceratus aegritudine, VI Idus Augusti migravit ad superos. Hic mense Martio languore tactus usque ad VI Idus Augusti, ut diximus, infirmitate detentus est. Sepultus est autem in capella sancti Gothardi episcopi et confessoris, quam ipse perforato pariete ecclesiae sancti Wenceslai ad aquilonem construi iusserat. Cui Silvester, abbas Sazaviensis⁶⁾, infausto omni successit. Huius electio III⁷⁾ Kal. Octobris facta est, sed quia consecratus non est, prius quam dux vi- tam finiret, cuius voluntate fuerat electus, elec- tio sua breviter duravit, ut in sequentibus cla- rebit. Post haec Sobieslaus dux curtem suam adiit, quae Chwoyno⁸⁾ dicitur, ibique manens castrum renovare coepit, quod Hostin⁹⁾ Hradec dicitur. Cogitabat enim, si deus voluisse inter se et duces Poloniae dissensionem facere, et fortasse¹⁰⁾ ex aliqua parte ut¹¹⁾ suo dominio eos subiugare posset, et ob hoc castra, quae sunt ex parte illorum, firmabat. Sed aliter convenire providentia divina disposuerat. Nam prius quam praedictum castrum ad perfectionem duxisset, proxima dominica ante natalem¹²⁾ domini infirmitate tactus letifera, lecto prosteretur.

Anno dominicae incarnationis 1140, dum gravius graviusque infirmitas invalesceret, sublatus de Chuoynow¹³⁾ portatus est in castrum iam supra dictum. Interea quanti rumores, quanta consilia Bohemiae proceres actitarent¹⁴⁾, silentio praeterire sanioris consilii aestimavi, ne forte

¹⁾ configuerunt 2aa; refugerunt 2b. — ²⁾ sese 2aa, 2b. — ³⁾ Při sprostředkování míru byl také účastným Albero, arcibisk. Trevírský. — ⁴⁾ abduxerunt 2aa, 2b. — ⁵⁾ tempestates 2aa. — ⁶⁾ Saxoniensis 2aa. — ⁷⁾ III má 2b, 8. — ⁸⁾ Chuoyno 2, 2b. Palacký myslí, že to snad nynější Králové Dwůr. Palacký, Děj. nár. č. I, 2, 22. — ⁹⁾ Goscin 2a; Hoszcin Hradec 2aa, 2b. Hostinné nynější jméno. — ¹⁰⁾ forte 8. — ¹¹⁾ et 2, 2a, 2aa. — ¹²⁾ na- tate 2, 2a, 2aa. — ¹³⁾ Chwoyna 2b. — ¹⁴⁾ actitaverunt 8.

witězství skládal w udatnosti bojowniků jeho. ¹¹³⁹ Spojiwše se tedy král a kněz Soběslaw když rozličnými cestami wkročili do Sas, tito nemo- hauce odolati sile wpadlých utekli se na hrady, a nesměli prwé před obličejem královým ukázati se, až když prostřednictvím knižete Sobě- slawa pod panství krále se poddawše wšeljak mř od něho obdrželi. Tak se zachowánim eti královské witězství bez boje dosaženo. Odtud se wracejice zpustošili jsau jisté místo, a s we- likau kořisti se nawrátili.

Toho času biskup Pražský Jan dlauhau ne- mocí saužen dne 8 Srpna přestěhowal se k ne- besům. W měsici Březnu byw nemoci uchwácen, jak řečeno, až do 8 Srpna byl skličen chorobau. Jest pak pohřben w kapli sw. Gotharta biskupa a wyznawače, kterau byl sám dal wystawiti, prolomiw zed kostela sw. Wáclawa na straně půlnocní. Po něm nastoupil Silvester opat Sá- zawský o nešfastném znamení. Zwoleni jeho stalo se jest dne 29 Září; ale poněvadž nebyl dřív posvěcen, než skončil život kniže, z jehož wule byl zwolen, trwalo zwolení jeho krátce, jak se potom ukáze. Poté kněz Soběslaw zajel na dwůr swý, jenž slowe Chwojno, a tam pře- bývaje počal jest obnowowati hrad, jenž slowe Hostin Hradec. Myslif, kdyby Bůh dopustil wzniknuti různice mezi ním a knižaty polskými, žeby je třeba s některau část mohl podmaniti pod panství swé, a protož opewňoval hrady, které jsau w jich stranu. Ale jinak za slušné uzavřela boží prozřetelnost. Neb dříve než prwé řečený hrad přivedl k dokonání, tu neděli před naro- zením božím nemoci uchwácen smrtelnau, ulehla na posteli.

Léta od narozeni pána 1140, když se ne- moc tiž a těž zmáhala, odwezen jest ze Chwoj- nowa a nesen na hrad swrchuřečený. Mezitím jaké hlasy, jaké rady hýbali welmoži českými, měl jsem za lepší pominuti mlčením, abych snad, kdybych wše jak se zběhlo wyprawoval,

¹¹⁴⁰ singula, ut fuerunt, prosequendo odium fortasse alicuius incurram. Confluxerant enim cuncti pri-mates Bohemi in urbem¹⁾ Wissegrad, et die²⁾ noctuque consilia tractantes, illi illum et illi illum eligere et inthronizare contendebant. Omnis ta-men ille conventus solum Naczerath intendebant, ut cuicunque ipse faveret, huic omnes pariter unanimiter subiacerent. Dum haec geruntur³⁾, hii, qui circa ducem Sobieslaum erant, pariter cum domina coniuge eius nullum signum recupe-randae sanitatis in eo notantes, oleo perunxerunt eum. Deinde magis magisque debilitate corporis invalescente, percepto viatico XVI Kal. Martii migravit a seculo. Proh dolor! quanta anxietate, quanta commotione Bohemia fuerit tunc agitata, ad enarrandum difficile manet. Merito quidem angebatur amissio tanto defensore et patre, quip-pe tanto patriae amore constrictus erat, ut om-nium gerens curam paratissimus esset⁴⁾ mori pro libertate subditorum et honore. Unde et la-sciviam carnis omnibus modis⁵⁾ devitabat, quae plurimos virorum enervare⁶⁾ solet. Sobieslaus acer⁷⁾ dux prae omnibus in persona egregius, in loquela amabilis, in militia strenuus, in consilio providus, in eleemosyna largus. Noverat enim referentibus sibi collateralibus suis capel-lanis beatum Gregorium dixisse: Ad tribuendum ergo cur pigri estis, quando hoc, quod iacenti in terra porrigitis, sedenti in coelo datis? Pauperum quoque curam sollicite et diligenter gerebat, quippe non surdus euangelici praecepti auditor erat: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis⁸⁾. Nam licet magna sollicitudine non solum sui principatus esset occupatus⁹⁾, verum etiam curam Moraviae et Srbiae¹⁰⁾ im-penderet, regi quoque Pannionorum, sicut supra satis ostendi, in plurimis consilium suum prae-staret, saepius tamen in semetipso retractabat, ne huiusmodi occupationibus anima irretita improvide¹¹⁾ periret. Quapropter, velut instruc-tus verbis sapientis cuiusdam dicentis: Munera, quae donat moriens, haec munera non sunt, cum contectali¹²⁾ sua domina Adleyta salutiferum

neupadl u někoho w nenávist. Sjelif jsau se wšichni přednější Čechowé na hradě Wyšehradě, a we dne w noci majice rady, ti onoho a ti onoho usilovali zwoliti a posaditi na stolec. Nicméně celý ten sjezd hleděli na jediného Na-čerata, aby tomu, kterému by on prial, wšichni rouněž jednomyslně se poddali. Když se toto dalo, ti, kteří byli při knižeti Soběslawovi, rouněž s paní jeho manželkou, neznamenajice při něm žádného znamení, žeby zdrawí zase na-byl, pomazali jsau jej olejem. Potom když slabost těla wic a wiec se zmáhala, přijaw swátost, dne 14 Unora sešel se světa. Ach, nastoje! jakau auzkosti, jakým zmatkem byla země česká tehdy zmitána, jest wždy těžko vyprawiti. Právem za-jisté rmautila se ze ztráty takového ochránce a otce; neb takowau láskau k vlasti byl ujat, že o všechny maje péci, byl na nejwýše hotow zemřiti za swobodu svých poddanych a za čest. Pročež také těla rozpuštosti wšemožně se cho-wal, která přemnoho mužů wylisowawa. Sobě-slav, kniže udatné, osobau swau nade všechny wýtečný, w promlauwání přijemný, we wálce sta-tečný, w radách prozřetelný, w almužnách štědrý. Wěděl, jak mu poboční kaplanowé jeho powě-děli, že svaty Řehoř prawil: Tedy proč jste leniwi k dawani, když to, čeho podáváte leží-cimu na zemi, dawáte tomu, jenž sedi na nebi? Také pilně a úsilně miwal péci o chudé; neb nebyl hluchým posluchačem zákonu ewangeli-ckého: Co jednomu z mých nejmenších učinile, mně jste učinili. Neb ač byl zanepřazdnen wel-kau starosti nejen o swé knižetství, než také wěnowal práci Morawě a Srbsku, i také králi uherskému, jak jsem wýše dostatečně ukázal, we wězech welmi mnohých poskytowal rady swé; předee častěji sám u sebe přemital, aby duše takovým zanepřazdnením obwinutá neza-hynula jsauc nepřiprawena. Pročež, jako naweden slowy jednoho mudrce prawicího: Dary, které dawá umírajici, to nejsau dary, s choti swau paní Adleitau spasitelné chopil se rady, aby si pospišil přede dnem skonání swého ukro-

tití nejwyššího saudce a dozorce swědomi lid-ských, zwláště poněvadž uwážili, že po smrti jich nikdo jim nebude tak wěrný, tak odda-ným, aby statky jejich chudým a Bohu slauži-cim tak rozdal, jak oni za života swého činili. Co dále? Powolali jsau kaplana Vincentia, nad nějž nebyl jim druhý wěrnější; kterémuto wše-chen úmysl swatého rozjímání napořád oznámili, a společně jemu kázali a jeho žádali, aby od nich kanowniků swatého kostela Wyšehradského i Pražského, jakož i spolurytěrujicích swatého Benedikta, též jeptišek požádal, se wším duchow-enstwem wnitř města bydlicim, aby dle zvyku služby za zemřelé wykonali, totiž prwniho a dru-hého i třetího a sedmého dne i ostatní až do dne wýročního a tak wzpomináni za ně učinili, jedni mše za spasení živých, jini za hřichy, jini za wěrné zesnulé. Oblibeno tedy prwní den ustanowiti we swátek Wšech Swatých. Na důkaz tedy, jak horlivě a jak pobožně chwály hodný kněz Soběslaw tuto almužnu konal, když přišel den wýroční, on sám míval pojedení w klášteře Wyšehradském s kanowniky toho chrámu a se wším zbožným žákovstwem shromážděným z pod-hradi, a tam we skwostné úprawě skwostnau wuli swau ukazoval. Týž wýtečný kněz Sobě-slav mezi jinými welikými skutky, které wy-konal, podmanil jest cisaři Lotharowi a králi Konradowi Sasy a Bawory i jiné, kteří se kdy cisařství Římskému protiwili. Těmi a mnohými oslawami podobnými ozdoben, kniže řečený dne 14 Unora uchwácen jest smrti. Odplatitel wše-ho dobrého Bůh, pro jehož lásku řečený kniže tento dobrý skutek jest wykonal, račíž tedy podlé štědré wûle ochotného dárci nyní duši jeho cho-wati. Amen. Po němž nastaupil jest Wladislav. Opat Silvester pozbyl jest biskupství. Wladislav se swými sjel se jest s králem Konadem swa-kem swým we městě Bamberce, a tam wzaw korauhew od krále, nawrátil se jest domů.

¹⁾ urbe 2, 2a, 2aa. — ²⁾ místo et die má 2 diu. — ³⁾ Tak 8; agerentur ostatni. — ⁴⁾ erat 2. — ⁵⁾ omni-modis 2, 2a. — ⁶⁾ enarrare 2. — ⁷⁾ Sob. vir. et dux sacer 2b. — ⁸⁾ mihi fecistis nemá 8. — ⁹⁾ occupatus 2aa. — ¹⁰⁾ Scribie 2, 2a; Srbie 2aa. — ¹¹⁾ improvida 2. — ¹²⁾ conthorali 2b.

¹⁾ advocat 2b. — ²⁾ manifestavit 2aa, 2b. — ³⁾ nemá 8. — ⁴⁾ sexta 2b. — ⁵⁾ elemosinam 2aa. — ⁶⁾ nemá 2, 2a, 2aa. — ⁷⁾ diviti 2, 2a, 2aa. — ⁸⁾ Idem egregius nemá 8. — ⁹⁾ huius mundi 2, 2a, 2aa. — ¹⁰⁾ confovere degneris domine 2b.

¹¹⁴⁰ Eodem anno Otto processit ad ordinatio-
nem episcopatus, quo accepto V Kal. Junii in
metropolitana urbe Magontia ab archiepiscopo
Alberto cum magno honore et laetitia rediit
ad sua.

Eodem anno ductrix Adleyta¹⁾ moribus ho-
nesta et praeclara, non post multos huius vitae
curriculos tacta cordis sui doloribus, siquidem
vivens post obitum mariti sui septem mensibus,
XVII Kal. Octobris migravit de hoc seculo.

Flumen Sazaua XIII Kal. Decembbris, quod
vadit iuxta coenobium eiusdem nominis Sazawa,
discretionem²⁾ passum est, plus quam 20 sta-
diorum longitudine a summo usque deorsum;
molendinum eiusdem coenobii, quod ab antiquo
nunquam defecerat aquis, tunc stetit in sicco.
Abbas et fratres illius coenobii et servientes ve-
nerunt ad litus, et miraculum considerantes, ad
maiores notitiam eiusdem miraculi contra mo-
rem solitum magnos pisces et cancros in sicco
fundo collegerunt. A prima autem hora usque
ad sextam hac in mutatione³⁾ praedictum flu-
men divina dispositione continebatur⁴⁾.

¹¹⁴¹ Anno dominicae incarnationis 1141 Wladi-
zlaus dux habuit festum natalis domini in villa,
quae vocatur Siwohost⁵⁾, ubi puer Wladizlaus⁶⁾
ipso festo⁷⁾ die, dum nox occupaverat totum
mundum, init fugam ad avunculum suum nomi-
ne Bela⁸⁾, qui tunc regnabat in Ungaria. Hiems
tunc varia fuit. Bela, rex Ungarorum, obiit, et
nostrates profugi submissis capitibus doluerunt.

Hoc anno in quadragesima per totam re-
gionem Bohemiae multi suspensi sunt in pati-
bulo, praecipui autem in monte Sibenica⁹⁾, ex
quibus plures evaserunt et fugam inierunt. XVII
Kal. Maii inundatio fluminis Wltawae¹⁰⁾, quae
fluit inter urbes Wissegrad et Pragam, nimia
facta fuit, et vicinis rebus multum nocuit. IX
Kal. Maii novus Lucifer ortus est, sed dissimilis
varietatibus priori Luciferi, quem ante memo-
ravi, ille XVII Kal. Augusti ortus est, iste IX
Kal. Maii visus est, et sic varios cursus peragit¹¹⁾.

¹⁾ Adleyt 2aa. — ²⁾ disruptionem 2b. — ³⁾ immutatione 2, 2b. — ⁴⁾ Tu pripisáno w 8: etc. abinde scripsit
Wincentius, canonicus Pragensis, et unde hunc sequere usque Mill. CLXXXVIII annum. — ⁵⁾ Siwohost 2a, 2aa,
2b; poslední po straně má pripisáno Czijhosst. — ⁶⁾ Wladislav, syn knížete Soběslawa I, o němž výše již
zmiňeno. — ⁷⁾ nemá 8. — ⁸⁾ Belam 2aa, 2b. — ⁹⁾ Srownaj Prameny II, str. 84, pozn. 21. — ¹⁰⁾ Vultauiae 2b;
Wltawie 2a; Wltawae 8. — ¹¹⁾ parit 2aa, 2b.

Toho roku Otto pokročil jest k svěcení
na biskupství, které obdržew dne 28 Kwětna
w metropolitním městě Mohuči od arcibiskupa
Alberta, s welkau poctiostí a radosti nawrátil
se jest domů.

Téhož léta kněžna Adleita, w mrawich po-
čestná a výtečná, po nemnohých tohoto žiwota
curriculos tacta cordis sui doloribus, siquidem
vivens post obitum mariti sui septem mensibus,
XVII Kal. Octobris migravit de hoc seculo.

Řeka Sázava, která teče okolo kláštera
téhož jména Sázavy, utrpěla dne 19 Listopadu
přetržení na wice než 20 honů sděli od hořejška
až dolů. Mlýn téhož kláštera, kterému od staro-
dávna nikdy nescházela woda, tehdy stál jest na
suchu. Opat a bratři toho kláštera i slaužici přišli
jsau ke břehu, a widauce zázrak, k většimu ozna-
čení zázraku toho sbirali jsau nad obyčej welké
ryby a raky na suché půdě. Udržena jest pak
zmiňná řeka od prwni až do šesté hodiny w této
změně řízením Božím.

Léta od narození pána 1141 kněz Wladi-
zlaus držel hod narození božího we wesnici, která
slowe Žiwhosf, kdež pachole Wladislav w týž
sváteční den, když se noc rozhostila nad swětem,
utekl jest k ujci swému jménem Belowi, který
tehdy panoval w Uhřich. Zima byla tenkrát mě-
niwá. Bela král uherský zemřel jest, a naši utekli
se swěšenými hlawami truchlili.

Toho roku w postě po celé zemi české mno-
ho jest zwěšeno na šibenici, nejpřednější wšak
na hoře Šibeničné; z nichž někteři ušli jsau a
dali se na útek. Dne 15 Dubna stala jest se
welká powodeň řeky Wltawy, která teče mezi
hrady Wyšehradem a Prahou, a uškodila mnoho
na wěcech okolních. Dne 23 Dubna wyšel jest
nowy Swětlonoš, ale zvláštnostmi nepodobný pře-
dešlému Swětlonovi, o němž jsem prwě připome-
nul; onen wyšel jest dne 16 Čerwence, tento jest
widin dne 23 Kwětna, a tak koná běhy rozličné.

Hic praeus¹⁾ Zdico Olomucensis ecclesiae
accipiens crucem de sancto altari sancti Petri,
lacrimans pree gaudio et cantans hanc antiphonam:
Qui vult venire post me, abneget semet
ipsum et tollat crucem suam etc. ascendit equum
cum suis contra paganos, qui vocantur Pruzi²⁾,
ut fidem sanctae Trinitatis eis insinuaret et bapti-
zaret eos; quod³⁾ tamen melius est silere de
eius itinere, quoniam⁴⁾ in vanum laboravit, et
de eius reditu gaudere.

Anno dominicae incarnationis 1142 regnante
Conrado needum imperatore Romano, inthroni-
zato autem principe Bohemorum Wladislao, qui
patruo suo successerat illustri viro Sobieslao,
oritur inter Bohemos vesana seditio, quae eos
perfidiae stimulo turbatos in duas turmas divi-
sit, et melior nobiliorque pars ad Conradum, du-
cem Moraviae⁵⁾, perrexit, inferior vero et iunior
cum Wladislao remansit. Hiis ita⁶⁾ gestis subito
pax abicitur, bellumque festinum indicitur; in
condicto loco convenient, de Wladislai depul-
sione et Conradi electione armati consulunt, et
nullam concordiae pacisque firmitatem statuunt.
In crastino autem Moravienses cum profugis Bo-
hemis⁷⁾ in Wladislaum et fratrem Theobaldum
et Henricum⁸⁾ ex improviso insurgunt, in fugam
que cum omni exercitu compellunt. Quibus re-
sistentibus, quantum valuerunt, maiores belli duc-
tores Naczerath, Smil, Ben⁹⁾ et alii quam plu-
res ex utraque parte ceciderunt¹⁰⁾. Tunc Bohemi
videntes Moravos invalescere seque auxilio dei
carere, omnes in evasionem fugierunt; Pragam
vero metropolim civitatem ingressi cum Theo-
baldo, munitiones firmaverunt, Wladislaum pro-
pere ad regem Theutonicorum pro auxilio adipi-
scendo direxerunt¹¹⁾. Igitur Conradius ducatus
concupiscentia accensus, fugitivos prosequens,
Pragam obsidet¹²⁾, armatos circumquaque¹³⁾
adhibet, machinas, balistas, sagittarios instruit,
ad ultimum in monasteria, in claustra, in¹⁴⁾
aedificia ignes mittit. Proh dolor! nefas invisum,

Tehdy biskup Zdík kostela Olomouckého,¹¹⁴¹
wzaw kříž se swatého oltáře swatého Petra,
slze radosti a zpiwaje tuto antifonu: Kdož chce
přijti za mnau, zapři sebe samého, wezmi kříž
swůj atd. wsedl jest na kůň se swými proti
pohanům, kteří slowau Prusi, aby jim wprawil
wíru we swatau Trojici a pokřtil jich; ale jest
lépe mlčeti o jeho cestě, protože usiloval darmo,
a radowati se z jeho nawrácení.

Léta od narození pána 1142 za panování¹¹⁴²
Konrada, pokud ještě nebyl císařem Rímským,
wšak za knížete českého Wladislawa na stolec
posazeného, jenž bylastaupil po strýci swém
slawném muži Soběslawovi, strhla se jest mezi
Čechy nerozumná různice, která je podnětem
pronewery pobauřila a rozdělila na dva zástupy;
a lepší a urozenější strana obrátila jest se
ku Konradowi knížeti morawskému, nižší pak
a mladší zůstala při Wladislawovi. Když se to
tak stalo, jest najednau zawržen mir, prohlášena
spěšně wálka; sešli jsau se w mistě umluveném,
uradili se we zbrani o zapuzení Wladislawa a
zwolení Konrada, a neusnesli jsau se
o žádné stvrzení swornosti a miru. Nazejtří pak
Morawané s odběhlými Čechy z nenadání povstali
jsau proti Wladislawovi a bratu Děpoltu i Jindřichovi,
a připravili jsau je s weškerým woj-
skem na útek. Když pak oni se bránili, pokud
mohli, vrchní wůdcové wálky Načerat, Smil,
Beneda a jiných mnoho s obau stran padli jsau.
Tu Čechowé, widauce ani Morawané se zmáhají,
a pomoci boží jim se nedostává, wšichni dali
jsau se na útek; ale wšedše do Prahy, hradu
sidelného, s Děpoltem hrady opewnili jsau, Wladislawa pak rychle ku králi německému wypra-
wili jsau k vyžádání pomoci. Tedy Konrad, za-
hořew dychtiosti po knížetství, pronásleduje
utikajici, oblehl jest Prahu, rozložil branné kol-
kolem; nastrojil praky, samostřily, lukostřelec;
posledně na chrámy, na kláštery, na staveni

¹⁾ nemá 8. — ²⁾ Prusi 2a, 2aa. Srownaj o tom list papeže Innocence II k Jindřichovi biskupovi w Bo-
čkowě diplom, Mor. I, 212 č. 227. — ³⁾ quid tum 2; quid 2a, 2aa. — ⁴⁾ quam 2. — ⁵⁾ Konrat, Znojemské
kníže, syn Litolta a vnuk Konrada I, knížete Brněnského a pak Českého. — ⁶⁾ itaque 2aa, 2b. — ⁷⁾ Tu pře-
stává text rukopisu Břewnowského, dole jen ještě co ukazovatel k straně následující pripisáno slova in Wladis-
laum et fratrem. — ⁸⁾ nejmladší bratr knížete Wladislawa. — ⁹⁾ W 2 pripisáno rukau pozdní nad Ben eda, tak
že by se čistí mělo Beneda. — ¹⁰⁾ Bitwa ta swedena na hoře Wysoké w Čáslawsku. — ¹¹⁾ dixerunt 2aa. —
— ¹²⁾ obsedit 2b, 8. — ¹³⁾ circumquam 2aa. — ¹⁴⁾ et 8.

¹¹⁴² inaudita angustia, tristitia insolita, curae, timor et tremor cives suburbanos affinesque eorum¹⁾ invaserunt, et moniales dilectae deo et hominibus de coenobio sancti Georgii martyris sanctaeque Ludmilae martyris, omnia sacraria et habitacula sua combusta videntes, territae cum gemitu gravius suspicio semivivae, vix valentes oculos et manus ad coelum levare, clamaverunt: Domine, miserere nostri et respice nos. Et subito invento exitu de civitate fugientes, in locum unum sub Petrin²⁾ monte secesserunt, ac in ecclesia sancti Johannis Baptista, quoad restorationem proprii loci viderent³⁾, quasi exules, tristes et flebiles manserunt.

Evolutis igitur paucis diebus pro dolore et afflictione non computatis, regis Theutonicorum Conradi conductorumque eius Wladislai ducis et episcopi Zdiconis, venerabilis et sanctae memoriae viri, adventus cum forti manu intonuit. Quo auditio Conradus tetrarcha cum suis sequacibus in terram suam latenter effugit, et amplius non comparuit. Veniens ergo rex Conradus ducem restituit firma pace, sumpta promissa pecunia in propria prefectus est⁴⁾. Tunc omnes, qui in tristitia fuerant, quasi de gravis somno excitati, laetati sunt, cooperunt, quae violata erant, reaedificare, quae vero omnino consumpta, renovare. Itaque dominae moniales, sanctae⁵⁾ et fidei catholicae filiae, in loco praedicto conversantes, die noctuque flebili voce secundum desiderium iusti Simeonis dicebant: Quando hinc exhibimus? quando in claustro manebimus? quando cum pleno gaudio deum orabimus? Mox exauditae a domino audierunt relatione custodum murorum piscatorumque⁶⁾ et pauperum in noctibus⁷⁾ laborantium, vidiisse flamas de earum⁸⁾ ecclesia exiisse⁹⁾ et usque in coelum se protendisse. Hac auditione per spiritum sanctum commonitae claustrum visitant, ecclesiam lustrant, altaria inspectant, et maxime reliquias sanctae Ludmilae patronae sua cum lacrimis quaeritant, accersito Wernhero¹⁰⁾ lapidaria et caementario, ut inter saxa et titiones

oheň metal. Nastojte! zločin newidaný, neslychaná auzkost; strast neobyčejná, starosti, strach a leknutí padly jsau na obywatele podhradské a na sausedy jejich, a jeptišky Bohu i lidem milé z kláštera sw. Jiří mučennika a sw. Ludmily mučenice, widauce wšecky swé swatyně a přibytky spáleny, ulekané s nářkem a těžkým wzdycháním, jen položité, mohance sotva oči a ruce k nebi zdwihiati, wolaly jsau: Hospodine, smiluj se nad námi a shledni na nás. A w tom našedše wýchod z hradu, utekly jsau a uchylily jsau se k jednomu místu pod horou Petřinem, a w kostele svatého Jana křtitele, až by spatřily obnowení swého vlastního místa, jako u wyhnanství, smutné a lkajici zůstaly jsau.

Tedy když přešlo několik dní, pro bolest a zarmaucení nepočítaných, rozhlásil se jest příchod krále německého Konrada a průvodcích jeho knízete Wladislava a biskupa Zdiaka, muže ctihonrého a svaté paměti, s vojskem udatným. Uslyšew to Konrad čtvrták se svými následovníky, utekl jest tajně do země swé, a vice se neukázal. Přišed tedy král Konrad, dosadil znovu kníže w pewném miru, a wzaw slibené sobě penize, domu se nawrátil. Tu všichni, kteří byli w truchliviosti, jako z těžkého sna probuzeni jsouce, radowali se; počali jsau, co bylo porušeno, sprawowati, a co bylo dokonce zkaženo, znovu stawěti. Tedy paní jeptišky, svaté a katolické cirkwe dcery, w místě prvérečeném přebývajice, we dne w noci hlasem lkajicim podlé žádosti spravedliwého Simeona říkaly jsau: Kdy wyjdeme odtud? kdy budeme bydliti w klášteře? kdy s plnau radosti Bohu se modliti? Brzy wyslyšány jsouce od hospodina, slyšely jsau z pověsti strážných na zdech, rybářů a chudých w noci pracujících, že widěli, kterak plameny z kostela jejich vyšly i až k nebi se powznesly. Uslyšením toho bywše skrze ducha svatého upomenuty, nawštívily jsau klášter, prohlédly kostel, spatřily oltáře, a nejwice ostatky svaté Ludmily dědičky swé se slzami jsau hledaly, powolawše Wernhera kamennika a zedníka, aby mezi kameny a oharky hledal, od něho žádaly. Hle! z wule boží Wern-

requirat, sollicitant. Ecce volente deo Wernherus¹⁾ sarcophagum²⁾ incorruptum nec igne tacatum reperit, ad dominas laetus rediit, et prae gaudio remunerationem postulans, laetitiam nunciavit. O sancte deus! o mirabilis in sanctis suis! o benedicte in operibus tuis³⁾! quanta exultatione famulas⁴⁾ tuas dignatus es replere, quali visitationis solatio profundere, quam magno gaudio praesentationis laetificare! In terram deo gratificantes corruunt, lacrimis loca profundunt et oblitiae tristitiae ad levandam⁵⁾ thecam currunt, sed quasi stupefactae presumptionem reprimunt, et vocato sacerdote Pudone, cuius consilio et auxilio foras temptant efferre, et exeuntes ad portam civitatis inveniunt obstructam, serratum et quasi exitui oppositam, quam multo conamine quassatam nimiisque laboribus temptatam nullo modo aperiunt. Et hoc miraculo compunctae in locum, unde exierant, regressa esunt, missaque nuncio ad episcopum Ottensem supplicant, ut veniat, quid agendum sit, decernat. Qui⁶⁾ respondit, se non audere facere, nisi prius mittat Romam. Iterum autem praesulem Moraviae Zdiconem implorant⁷⁾, ut desiderium ipsarum impletant⁸⁾. Qui se facturum promittit, si antistititis earum licentiam inveniat⁹⁾. Non cessantes ergo¹⁰⁾ claustricole a proposito¹¹⁾, domini decani Pragensis Henrici Petrique archidiaconi ceterorumque de conventu consilio sarcophagum relevant, aperiunt, et praevisum iuxta altare laetanter recondunt. Nec hoc quoque praetereundum est, quod mirabile et in seculis praedicanum furtum Wernheri declaratur, qui ablata latenter parte corporis beatae Ludmilae, athletae¹²⁾ Christi, repatriat¹³⁾, ad construendum teplum deo duos conductit, qui coepito opere mortui sunt¹⁴⁾, in sequenti enim alii duo, in tertio ipsem defunctus est. Hiis visis filius eius iussu vicinorum¹⁵⁾ propinquorumque Bohemiam intrat, Gervasio cancellario, consanguineo suo, gesta replicat, per quem ammonitus ablata ecclesiae reddidit, in nomine domini nostri Jesu Christi, cui est honor et gloria in secula seculorum. Amen.

¹⁾ Wernerus 2aa. — ²⁾ sarthoph. 2aa. — ³⁾ suis 2aa. — ⁴⁾ deg. e. f. t. 8; familias 2. — ⁵⁾ levandum 8. — ⁶⁾ resp. se n. aud. fac. n. pr. m. Rom. Iterum autem praesulem toliko 2a, 8. — ⁷⁾ implorant 8. — ⁸⁾ impletant 2. — ⁹⁾ inveniant 2aa. — ¹⁰⁾ igitur 2aa, 8. — ¹¹⁾ nemá 8. — ¹²⁾ ad lethem 8. — ¹³⁾ reprimat 2aa. — ¹⁴⁾ sui 2aa. — ¹⁵⁾ vicinorum propinquorum 8.

¹⁾ nemá 2aa. — ²⁾ Petrin 2a, 2aa, 8. — ³⁾ viverent 8. — ⁴⁾ Do Prahy přitáhl dle Vincentiova letopisu o sw. Duše, t. j. 7 čerwna. — ⁵⁾ et sanctae fidei 8. — ⁶⁾ que nemá 8. — ⁷⁾ místo in noct. má 8 nocte. — ⁸⁾ eorum 2. — ⁹⁾ exisse 2aa. — ¹⁰⁾ Wernerio 2aa.

II. MNICH SÁZAWSKÝ.

We druhé polovici 12 století chopil se péra ke wzdělávání dějepisu českého nejmenovaný jeden mnich kláštera Sázawského. Přepsal totiž celý letopis Kosmův, a vložil do něho větší a menší přídawky na rozličných místech, wázené dílem ze zahraničních letopisů Hersfeldských, dílem z domácích pamětí, týkajících se založení a příběhů Sázawského kláštera, dále pak kde Kosmas končí, pokračoval ve vypravování událostí od roku 1126 až do roku 1162, tedy za panování knížat Soběslava I a Vladislava II. I v pokračování tomto wšímal sobě nejvíce příběhů svého kláštera a zvláště zaslaužilého opata tehdejšího Sylvestra (1134—1161). Dílo swé dokonal teprw více let po roce 1162, kterým ono se končí, poněvadž vypravuje o zajetí potomního knížete Soběslava II králem Vladislavem roku 1161 dokládá, že Soběslaw dlouhý čas v žaláři strávil. Možné jest tedy, že psal také teprw po vybavení Soběslava z žaláře tohoto, které se stalo roku 1173. Byl však sauwěkým svědkem událostí, které vypravuje již k roku 1126, a neméně hodnowěrným než předchůdce jeho kanouník Wyšehradský. Litowati jest tolíko, že nepsal rovněž tak obšírně jak on o všech událostech země české za svého času, nýbrž větším dílem až příliš krátce.

Letopis mnicha Sázawského zachoval se, jak již výše naznačeno, dílem ve spůsobě příspisků k jednotlivým rokům letopisu Kosmova, dílem co pokračování tohoto letopisu, a to jen w rukopisech Dráždanském (4) a Wídenském (4a) letopisu Kosmova.

Letopisu mnicha Sázawského máme *wydání* troje:

1. *Menkenem* r. 1730 spůsobené w 3 dílu jeho *Ss. rerum Germanicarum* str. 1771—1808 co dodatek a varianty k jeho *wydání* letopisu Kosmova w 1 dílu této publikace obsaženého. *Wydání* to stalo se dle rukopisu Dráždanského.

2. *Pelzlem a Dobrowským* w sbírce *Ss. rerum Boh. Tom. I* učiněné, kde text jeho při příslušných letech do textu letopisu Kosmova a kanouníka Wyšehradského jest položen a hranatými záworkami [] a znamením uwozowacím „ jest naznačen. Pelzel a Dobrowský užili k *wydání* tohoto letopisu i rukopisu Dráždanského i Wídenského. Totéž stalo se

3. při třetím *wydání* w Pertzově sbírce *Mon. Germ. hist. XI* str. 148—163 *Köppkem* učiněném, jenž mu nápis dal: „*Monachi Sazaviensis continuatio Cosmae.*“

De chronica sancti Hieronimi et compositione annorum.

Beatus Hieronymus in chronica, quam propriis manibus contexuit, ita commemorat: Ab Adam usque ad diluvium anni 2242. A diluvio usque ad Abraham anni 942. Ab Abraham usque ad nativitatem Domini anni 2015. In quorum summa inveniuntur quinque milia et insuper centum nonaginta novem. Anni ab incarnatione Domini:

O letopisu sv. Jeronyma a složení let.

Swatý Jeronym w letopise, jež vlastníma rukama složil, poznamenává takto: Od Adama až do potopy světa 2242 let. Od potopy až do Abrahama 942 let, od Abrahama až do narození páně 2015 let. W jichžto auhrnku shledává se pět tisíc a ještě sto dewadesát dewět. Léta po wtělení Páně:

932. Eodem¹⁾ anno Hinricus rex Abotritos subegit.

958. Signum crucis in vestimentis hominum apparet, illis autem, qui derisui illud habebant, mortem inferens, illis autem, qui pie et religiose illud venerabantur, nil mali intulit.

960. Isto anno venerunt legati Rusciae gentis ad regem Ottонem, et deprecati sunt eum, ut aliquem suorum episcoporum transmitteret, qui eis ostenderet viam veritatis, et professi sunt, se velle recedere a paganico ritu et accipere nomen et religionem christianitatis. Et ille consensit petitioni eorum, et transmisit Adalbertum episcopum in fide catholicum. Illi per omnia mentiti sunt, sicut postea eventus rei probavit, quia ille praedictus episcopus non evasit letale periculum ab insidiis illorum.

962. Tuto, episcopus Ratisponensis ecclesiae, obiit.

963. Magnum synodale concilium factum est Romae in ecclesia sancti Petri apostoli, ibique praesidebat Otto imperator augustus cum magna multitudine episcoporum, abbatum, monachorum, praepositorum, clericorum, illicque deiectus est Benedictus papa ab apostolica sede, et Adaldo episcopo commissus, in Saxoniamque est deductus, illicque vitam finivit. Et ipso in anno mortalitas invasit exercitum Ottonis imperatoris.

972. Sanctus, Oudalricus episcopus Augustensis ecclesiae, migravit ab hoc seculo IV Non. Julii, cuius corpus sepelivit sanctus Wolfgangus, episcopus Ratisponensis.

973. Otto imperator primus Theutonicorum pius, heu proh dolor! Non. Maii obiit, cui Otto, filius eius, successit.

975. Hyems durissima et importune longa. Et Idus Maii nix magna noviter lapsa terram operiebat.

Eodem anno Rudbertus archiepiscopus obiit, cui Willigis successor.

985. Saxones Sclavoniam invaserunt, quibus ad supplementum Misacho dux cum magno exercitu venit, qui totam terram Sclavonicam incendiis et caedibus devastarunt.

¹⁾ Zpráwy tuto k letům 932, 958, 960, 985—989, 996, 998—1001 položené wzaty jsou z letopisu Quedlinburských, zpráva k r. 990 položená podána dle Kosmowa letopisu. Srowněj při letech těchto také letopis Kosmův.

932. Toho roku král Jindřich podmanil Bodrce.

958. Objewilo jest se znamení kříže na oděvích lidí; a těm, kteří se mu posmívali, přinášejíc smrt, onem, kteří je dobromyslně a nábožně ctí, ničeho zlého nečinilo.

960. Toho roku přišli jsou poslové národu ruského ku králi Ottovi, a prosili jsou ho, aby někoho ze svých biskupů wyprawil, který by jim ukázal cestu pravdy, a wyprawil jsou, žeby chtěli opustit řád pohanský a přijmauti jméno a náboženství křesťanské. A on jest swolil k jich žádosti, a poslal Wojtěcha biskupa wíry katolické. Oni naskrze selhalo jsou, jak potom ukázal wýpadek wěci, poněvadž onen řečený biskup neušel smrtelnému nebezpečenství od nástrah jejich.

962. Zemřel jest Tuto, biskup Řezenský.

963. Bylo jest welké shromáždění synodale w Římě w kostele sv. Petra apoštola, a tam předsedal císař Otto, rozmnožitel říše, s welkým množstvím biskupů, opatů, mnichů, proboštů, duchowních, a tudíž ssazen jest papež Benedikt se stolicí apoštolské a odewezen do Sas, a tam jest život skončil. A w tém roce přišlo mření na vojsko císařovo Ottovo.

972. Sešel jest s tohoto světa svatý Oldřich, biskup kostela Augsburškého, dne 4 Července; jehož tělo pohřbil jest svatý Wolfgang biskup Řezenský.

973. Otto první německý císař zbožný ač nastojte! zemřel jest dne 7 Května; po němž nastoupil jest syn jeho Otto.

975. Zima velmi tuhá a nemile dlouhá; a dne 15 Května kryl zemi welký sníh nowě spadlý.

Těhož léta zemřel jest arcibiskup Rudbert; po němž nastoupil jest Willigis.

985. Wtrhlí jsou Sasové do Slovan, a přišel jest jim na pomoc kněz Měšek s vojskem velikým, a zhubili jsou celou zemi slowanskou pálením a zabíjením.

986. Otto rex adhuc puerulus cum magno exercitu Saxonum venit in Sclaviam, et multis incendiis et caedibus devastarunt.

987. Eodem anno Saxones iterum Sclaviam invaserunt, et ad ultimum ipsi Sclavi regis ditioni subduntur, et castella iuxta Albim flumen denuo restaurata sunt. Et ventus ingens aedificia multa stravit.

988. Isto anno estatis fervor immanis pene cunctos fructus consumpsit, et mox grandis mortalitas hominum subsecuta est.

989. Eodem anno cometae apparuerunt, quos pestilentia subsecuta grandis hominum et iumentorum, maxime boum.

990. Eclipsis solis facta est XII Kal. Novembris, quinta hora diei. Eodem anno sanctus Adalbertus, episcopus Pragensis ecclesiae sanctae, Romae ad sanctum Alexium confessorem et ad sanctum Bonifacium inscio abbate, quis esset, factus est monachus. Item eodem anno Nemci¹⁾ perdita est.

Anno dominicae incarnationis 996 sanctus Adalbertus, episcopus Boemorum secundus de Praga civitate, a Pruzis gloriose martyrio IX Kal. Maii coronatur, cui Thadagus successit.

998. Eodem anno, mense Julio terrae motus factus est horribilis per totam Saxoniam, duoque lapides igniti ex tonitru ceciderunt, unus in ipsa civitate Magdeburgensi, alter ultra Albim fluvium.

999. Eodem anno obiit Bruno papa, qui Romano more Gregorius vocabatur.

1000. Caesar vero Otto, antequam patriam visitaret, humili devotione in Polonia sanctum Adalbertum episcopum et martyrem nuper Christo laureatum adiit, eius interventum obnixius petuit, ibique summo conani me a duce Sclavonico Bolezlavone susceptus, xenii omnigeni census obsequialiter honoratur. Dehinc in patriam imperator Otto revertitur, ac Quidlinburgensi²⁾ loco dominicam resurrectionis diem debitae venerationis obsequiis festive peregit.

1001. Dux Mesco Polonensis obtinuit civitatem Pragam.

De exordio Zazavensis monasterii.

Hoc in loco congruum videtur non debere praetermitti, qualiter coenobium Zazavense divinae dispositionis gratia exordium sumpserit,

986. Král Otto, ještě pachole, s velkým vojskem saským přitáhl jest do Slovan, a hubili jsou mnohým pálením a zabíjením.

987. Toho roku Sásowé opět vtrhli jsou do Slovan, a naposledy oni Slované uvedeni jsou pod panství králowo, a obnowení jsou zase hradové na řece Labi. A vtrh náramný pobořil jest mnoho stavění.

988. Toho roku ukutné horko letni zkazilo jest skoro všecko obilí, a hned potom bylo velké mření lidí.

989. Téhož léta ukázaly jsou se komety, po kterých následoval velký mor lidí i dobytka, zvláště hořežího.

990. Stalo jest se zatmění slunce dne 21. Října v pátau hodinu denní. Téhož léta svatý Wojtěch biskup swatého kostela Pražského v Římě u sv. Alexia zpovědníka a u sv. Bonifacia bez vědomí opata, kdo by byl, stal se jest mnichem. Také téhož roku ztraceneno jest Němcí.

Léta od narození páne 996 svatý Wojtěch, biskup český druhý z města Prahy od Prusů dne 23. Dubna slavným mučenictvím jest korunován; po němž nastoupil jest Theadag.

998. Téhož léta v měsíci Čerwenci bylo jest zemětřesení strašlivé po celých Sasích, a spadly jsou dva ohnivé kameny z povětrí, jeden ve městě Magdeburce, druhý za řekou Labem.

999. Téhož léta umrel jest papež Bruno, který se dle obvyčeje Římského nazýval Rehoř.

1000. Císař pak Otto, prvé než navštívil vlast, zašel jest s pokornou pobožností do Polska k svatému Wojtěchu biskupu a mučeníku nedávno Kristu ověnčenému, žádal jak nejsnažněji o jeho přímluvu, a tam s největší ochotou přijat jest od knížete slovanského Boleslava, a dary všelikého druhu vlivně poctěn jest. Potom wrátil se císař Otto do vlasti a slavil v městě Kwidlinburce jak se sluší pobožně den vzkříšení Pána.

1001. Kněz polský Měšek obdržel hrad Prahu.

O počátku kláštera Sázawského.

Na tomto místě widi se býti whodno, žeby nemělo býti pominuto, kterak klášter Sázawský z milosti řízení božího wzal jest začátek, pod

sed quibus principibus et qualiter ex tenui origine auctore deo in tantam, ut hodie cernitur, amplitudinem excreverit, ut et in hoc, sicut in ceteris pietatis suae operibus, divinae bonitatis magnificentia ab omnibus fidelibus laudetur. Tempore siquidem praefati ducis Oudalrici, in divino cultu viri magnifici, fuit heremita Procopius nomine, natione Boemicus de villa Chotun¹⁾, sclavonicis litteris a sanctissimo Quirillo episcopo quondam inventis et statutis canonice admodum imbutus; in seculo presbyter eximus, honesta vitae et casta mysteria celebrans, postmodum infula monasticae parvatus professionis, solus cum solo deo in fidei pignore inconvolitus deguit. Hic quippe pro amore Jesu Christi tota spiritus sui ardore fervens, vanitatem nequam huius mundi contemptis, et domum uxoremque, agros, cognatos atque amicos, immo semetipsum sibi abnegans, versuciali seculo et pompis suis miserabilibus valedixit, a cuius tumultuoso turbine fugiens, secreta solitudinis petuit, atque supercilio cuiusdam desertae speluncae²⁾, quam mille daemonia, ut fertur, inhabitabant, colestibus armis loricatus, consedit, ibique quibus se posset tueri obstatulis virtutum constructis contra canes viciorum et impetum spiritualium nequitiarum ac suggestionum sagittas, ad petram, quae Christus est, orationibus, vigiliis, ieuniis allidens, viriliter pugnare coepit. Dum igitur in dilecta sibi solitudine a naufragio secularis tumultus liber ac ab omnibus occultus, per multum tempus deo indefessus agonizaret, pia divinitatis dispositio civitatem in monte positam latere et lucernam sub medio abscondi minime voluit, sed ad laudem et gloriam nominis sui in propatulo exemplo multorum fidelium lucere. Coelesti namque gratia dictante, dum idem dux consueto more illum locum, quem ad venandum speciatim elegerat, quodam tempore venandi gratia adisset, interim dum venationi daret operam unum ex multitudine cervum ad secretiora nemoris profugientem insecurus usque in verticem praedictae speluncae, reperit exili tugurio Procopium virum monachili sub habitu heremiticam

kterými knižaty a jak z počátku skrowného spůsobením božím w takowau, jak se dnes spatřuje, welikost wzrostl, aby i w tom, jako we všech jiných dilech lásky swé wznešenost dobroty božské ode všech wěřících chwálena byla. Za času totíž prvé řečeného knížete Oldřicha, muže w boží službě wznešeného, byl jest paustewnik jménem Prokop, rodem Čech ze vsi Chotauně, slowanským písmenám, někdy od nejswětějšího biskupa Kyrilla wynalezeným a ustanoveným, zákonným řádem wýborně wyučený, we světě kněz wýtečný, žiwota počestnost a tajemství čistotná konaje, později infuli slibu mnišského ozbrojený, samoten s Bohem samotným w rukojemství wíry nezmaten přebýval. Ten tedy pro milování Ježíše Krista s celým zápalém ducha swého horle, marnost tohoto světa nezdárného zavrhnul jest, a odrek se domu a choti, poli, přibuzných i přátel ano sebe samého, rozlaučil se jest se světem wrtkavým a bidnými jeho nádherami; od jehož wiru hřmotného utikaje zašel jest do saukromi pauště, a na wršku jakési pusté jeskyně, we které, jak se prawí, tisíc d'ábelství přebývalo, obrněn zbraněmi nebeskými, usedl jest, a tam wystawiw hráze ctnosti, jimiž by se chránil mohl proti psům nepravosti a proti útoku duchovních nešwar a šípům podnětu, skály, kteráž jest Kristus, modlitbami, bděním, posty se přídrže, mužně bojovati začal jest. Když tedy w zalibení sobě paušti a vlnobití hluku swětského zbawen a přede všemi ukryt za dlauhý čas Bohu bez unawení slaužil, dobrotivé řízení boží dokonce nechtělo, aby město na hoře položené zůstalo skryto a switelnice schowána pod kbelem, nýbrž aby ke chwále a slávě jména jeho weřejně switil příkladem mnohým wěřícim. Nebo z nařízení milosti nebeské, když tentýž kníže obvyklým spůsobem jednoho času za přičinu honby zašel k tomu mistu, které si byl k lowu obzvláště wywolil, tehdy když hleděl honby, stihaje jednoho z množství jelena do tamějších míst lesa utikajícího až na wrch řečené jeskyně, nalezl jest w chartrné chyši Prokopa, muže, jenž w oděvu mniš-

¹⁾ W Slezsku. — ²⁾ Quidiligenzi 4a.

¹⁾ Wes w někdejším kraji Bydžowském asi dwě hodiny cesty od Českého Brodu k východu a toliktéž od Kauřinia k severu wzdálená. — ²⁾ Jest to bezpochyby rozsedlina, kterou lid nazývá Čertová Brázda; rozsedlina ta leží asi čtvrt hodiny od vsi Černých Bud.

excolere vitam. Primo igitur rei novitatem principali celsitudinis modificato tenore, mentis alacritate, dulci verborum affabilitate singula ex ordine percunctatur, quis et quibus ab oris venerit, vel qua de causa vir talis tamque rarus eas solitudines incolere voluerit. Cuius ad interrogata Procopius breviter ac humiliter respondens, omnem, sicut res erat, veritatem seriatim exposuit, et ad ultimum subiunxit, se pro amore dei et spe supernae retributionis mundo funditus renunciasse, et in eodem deserto, si deo placeret, finetenus velle persistere. Princeps igitur prudens in domino ammirans viri tam arduum propositum, et adtendens vultum sanctae religionis gratia praeditum, utrasque manus coeles tetendit, deum lacrimis perfusus benedixit, deinde orationibus eius sese attentius commendat, et in spiritualem patrem sibi adoptat, et larga manu subsidium exhibens, ad militum stationem regreditur gaudens. Exinde igitur colesti dictante gratia crescebat adeo longe lateque per cuncta compita fama virtutum illius, multiplici sermone discurrens, ut ad eius opinionem catervatim provinciae eiusdem homines xenia offerrent ipsiusque orationibus sese devote manciparent. Qui caritatis flagrantia plenus, hospitalitate pie praeditus, prudentia sancta decenter ornatus, castimonia purus, humilitatis misericordia providus, temperantia clarus, habundantia zeli fidei plenus, qui sermone prædicationis sanctae pectora audientium, ut imber temporaneus oportuno tempore infusus irrigabat, ac doctrinae suae vomere mentes utilime reformabat. Pauperes denique tanta pietatis largitione sibi divinitus ingenita suscipiebat, tamque prona et laeta famulatus sollicitudine ministrabat, ac si manifestissime Christus adesset, ut omnis territorii eius industria mendici atque pifaudi pascerentur. Properabat equidem ad eum multitudo fidelium, habentes in desiderio animi sui seculi lucris renunciare, secum finetenus commanere, quos benigne amplectans fovebat, sicut gallina pullos suos sub alis. Brevi itaque temporis dilapo interstitio, felix pater Procopius, coadunatis quibus potuit sumptibus, iecit fundamentum in nomine domini, et basilicam in honore sanctissimae dei genitricis Mariae et sancti Joannis Baptiste construxit, et aggregavit

quosdam fratres vita et moribus religiosos, quibus spiritualiter¹⁾ concordantibus unanimi caritate monastica fieri moderamina et mysteria divina iuxta exemplar almifici patris Benedicti constituit, ipse vero minimus in minimis effectus. Cuius quantum prudens et efficax diligentia mentis industriaque ac sollicitudo, et quam pia caritatis affluentia erga fratres extiterit, nullius facundia digne sufficit enarrare. Dux igitur²⁾ praedictus et primatus curialis patrem vocitare usui suo³⁾ commendaverunt, quem etiam paterna veneratione diligere decenter affectabat. Unde idem dux magnanimiter cum satraparum suorum ingeniositate perspicaci prudentique consilio discretionis initio⁴⁾, eum ad abbatiae investituram debere promoveri decrevit, quaedam coenobiali usui necessaria decenter coaptans, quaedam pollicens, quae tandem decenter complevit. Ille vero sese ceteris præferre pertinaces, summo mansuetudinis humilitatisque emolumento omnino recusabat, semet asserens imperitum hominem, et indignum operam obedientiae minime subiectis impendere valere, deum, qui omnium occultorum solus cognitor est, intimae suaे inspectionis testem præponens.

Interim piae memoriae duce Oudalrico ex hac luce subtracto, Bracizlaus, filius eius, regni principatum obtinuit, vir per omnia divinae religionis cultum diligens, opus, quod pater suus imperfectum reliquerat, omni sagacitatis diligentia ad perfectum consummare decrevit. Audiens namque beati viri sanctam opinionem, immenso tripudio, ultra quam credi posset, cum optimatis suis gavisus est, cuius sese gratulabundus commendans orationibus, seorsim assumpsit, et de suscipienda abbatiae infula commonuit; deinde iterata vice in praesentia omnis curialis dignitatis verbis persuasoriis aggreditur, et licet velit nolit, pastoralis curae moderamina suscipere deberet. Sed vir dei in sibi solita perdurans pertinacia omnino sese asserens indignum, nullatenus ad consensum ducis flecti potuit. Sed divinae ordinationi quis est, qui contradicat? Victus namque omni instantia precum omnique dilectionis ammonitione atque affabilitate opti-

jednomyslné uzavřel jest spůsobiti prawidla a tamemství boží podlé příkladu ctihodného otce Benedikta, sám pak stal se jest nejmenším mezi nejmenšími. Jak pak opatrňa a aučinliwá byla pilnost jeho ducha a snaha i pečlivost, a jakau měl překypujici dobrotiaw lásku k bratřím, nestáči žádného wýmluvnost hodně powěditi. Tedy kniže prvé řečené a panstvo dworské oblibili jsau sobě za obyčej otcem jej nazývat, a také se slušné wynaszaował s otcowskau úetau jej milowati. Pročež tyž kniže welikomyslně s prozřetelným wěhlasem welmožů swých wzawradu, s maudrau opatrnosti uzavřel, že musí být powznešen k dosazeni za opata; některé wěci potřebné ku klášterskému obyčeji opatřil, některé slibil, kteréž potom slušně doplnil. On wšak, boje se wynášeti sebe nad jiné, s nejwětším úsilím tichosti a pokory swé dokonce se zpěčoval, prawě, že on jest člověk nezkušený a nehodný, že nedowede podřízeným ukládati úkolů poslušenství, Boha, jenž sám jediný jest znatel wšech wěci skrytych, za swědka nejwnitřnějšího názoru swého předkládaje.

¹⁾ spiritualiter 4a. — ²⁾ ergo 4. — ³⁾ sui 4. — ⁴⁾ initio 4, 4a.

— matum, violenter abbas ordinatur. Facta ergo celebri promotione Bracizlaus primo quidem donationem, quam pater suus eidem patri adhuc ante susceptionem abbatiae fecerat, flumen videlicet subterfluens a Milobuz usque ad speluncam, quae vulgo Zaclonica dicitur, cum pratis et silva circumiacente, principali corroboravit auctoritate; dein etiam hanc eandem donationem supervenientibus heredibus¹⁾ et eam suo iuri usurpatice vendicare molientibus, nolens paterna cessare statuta, semet opposuit, litem diremit, et eidem patri Procopio omnem utilitatem in aqua et silva a predictis terminis redonavit, agros vero²⁾ et prata ex utraque parte adiacentia sub testimonio et confirmatione filii sui Wratizlai et principum suorum DC denariorum pretio redemit, et abbati Procopio scriptis et legitimis testibus reconsignavit. Ad extreum quoque ex propria largitione terram, quae circa est, usque ad silvam Strnounic, nec non villam Zoramnik³⁾ et unum stagnum et structuram lignorum ad piscandum centum denariis comparatam eidem abbati et suis successoribus pro remedio animae suae in perpetuum possidenda contradidit.

Tam igitur felici processu iam factus abbas, non se super se extulit, sed firmiori virtutum soliditate fundatus, humilitatis quoque a caritatis constanti excellentia stabilitus, tam hilaris et affectione benevolentiae continens extitit, ut a subiectis sibi plus amoris haberetur quam timori, quibus tam publice quam singillatim salutaria ministrare monita multaque exemplis priscorum dogmata pigmentata⁴⁾ non desistebat. In tempore siquidem suo omnium rerum opulentia non defuit, qui tamen exercitio laboris manuum suarum sustentabatur, et pauperum inopiam refocillabat, atque in tristitia positorum curam supportans cunctorum, eos uti prudens medicus infirmos antidoto paterno et solatio recreabat. Qui dum tam beatam vitam et illustrem duxit, virtutum signis in templo dei ceu sol usque ad consummationem vitae refusit, quin immo sancti Pneumatis instinctu prophetae mysterio claruit praesagus futurorum. Ante

wětiosti welmožů, násilně zřízen jest za opata. Tedy po wykonání slawného powýšení kniže Břetislaw předně z knižecí moci stwrdil jest darowání, kteréž byl otec jeho učinil témuž otcí ještě před přijmutím opatství, totiž řeku tekauci od Milobuze až k jeskyni, ježto obecně slowe Zákolnica, s lukami a s lesem wůkol; potom pak také když se na to darowání táhli dědici a pokaušeli se bezprávně k swému právu je potáhnauti, nechtějte otcowského nařízení rušiti, proti tomu se postavil, při rozsauidil, a témuž otcí Prokopovi wšechnen užitek z wody a z lesa w těch mezech zpět daroval, pole pak a luka s oba stran wedle ležicí pod swědectwim a potvrzením syna swého Wratislawa a welmožů swých za cenu šestnácti set peněz wykaupil a opatu Prokopovi písmem i před swědky dle práva zpět postaupil. Na konec také ze swé vlastní štědrosti zemi, která jest tudiž až k lesu Strnowníku i také wesnici Skramníky a jedno jezero a dřewné přistroji k lowení ryb kaupené za stopeně témuž opatovi a nástupečně jeho pro blahoduše swé k wěčnému držení jest odewzda.

Tedy když tak šťastným během již se byl stal opatem, newynášel se nad sebe, nýbrž silnější pěvnosti ctnosti utvrzen a stálau wýtečnosti pokory a lásky ustaven, býval tak wesel a tak pln citu dobratiosti, že k němu podřízeni jeho miwali více lásky než bázně; kterýmžto neprestával jak weřejně tak obzvlášť dávati spasitelná napomenuti a naučení mnohá příklady starých wyličená. Za jeho pak času nebylo bez bojnisti wšech wěci; on wšak konáním práce rukama swýma wydržoval se, a nauzi chudých odpomáhal, a bera na sebe starost wšech w zármutku postawených, jako opatrny lékař nemocné otcowským lékem a těšením občerstvoval. A když wedl život tak blažený a slawný, leskl se znamenimi ctnosti we chrámu božím jako slunce až do skonání swého života, ano wnuknutim ducha swatého slynl darem proroctví, předvidaje wěci budoucí. Nebo dva dni napřed zjewením božské milosti zwěděl jest dobu swého

¹⁾ heresis 4. — ²⁾ nemá 4. — ³⁾ Skramníky, wes na někdejším panství Kosteleckém nad Černým lesy. — ⁴⁾ pigmenta rukopisy.

biduum siquidem suaे terminationem résolutio-nis revelante divinitatis gratia praescivit, qui accersito bonae¹⁾ qualitatis nepote Vito et filio suo piae indolis Emmerammo, seriatim exposuit eis futura, sicuti et posteā rei comprobavit successus, singultuose tali verbi nobilitate inquiens: Karissimi mei filioli, quos utpote gallina pullos educavi, perpendite, quia tempus meae resolutionis adest; tertia certissime die domino annuente de huius carnis tabernaculo migrabo, vos commen-dans deo, sed vestrae circumspectioni innatesco, quod post discessum meum fluctivagorum detractionum varietate impetuosa quassabimini, ac pestifero persecutionum tribulabimini naufragio, atque extores efficiemini sex annis in terra aliena, et iste locus potestativa manu ducis tradetur possibilitati alienigenarum. Vos autem, dilectissimi filioli, idcirco nolite a fide naufragare, fratre vestros confirmate, deum expedibiliter laude, in prosperis benedicte, in adversis suppli-cate, in laetis gratias agite, in tristibus quaerite eventibus, cuius pietatis magnificentia tandem consolabimini. Nam revolutis sex annis exilio vestri misertus, tranquillitatis reparabit vobis statum, ac detractoribus vestris talionem merito reddet, vosque ad potum consolationis reducit. Defuncto namque praesente principe pio Bracizlao succedit Zpitigneus, qui vos persecuetur; quo mortuo Wratizlaus regimen principatus Bohemiae suscipiet, vir timoratus, benivolus. Hic reducit vos de exilio, et dabit vobis Jesus Christus dominus noster in loco isto pacem et secu-ritatem omnibus diebus vitae vestrae. Amen. Jam vero decedente die sequente, dum finita canonice vespertinali synaxi et completorio re-sideret in lectulo, infirmitate vehementi correptus est, qui in articulo mortis positus, quanquam ultimum anhelitum traheret, tamen antiquum hostem orationis mucrone viriliter brachio extenso iaculari non cessabat. Adesse extemplo fratre iubet, quos in moeroris²⁾ afflictionem fletum-que inconsolabilem conversos paternae informa-tione consolationis corroborat, commonensque eos, de corpore suo, de mundi huius naufragio amigravit ad dominum, de servitio ad regnum,

¹⁾ piae 4a. — ²⁾ Místo in moeroris maji rukopisy memoris.

skonání; i powolaw dobrých vlastnosti synowce — Wita a syna swého dobré powahy Emmerama, naříč vyložil jim, co bude, jak také potom ukázalo skutečné zběhnuti wěci, se slyzami ta-kowau slowa znamenitosti prawě: Synáčkowé moji nejmilejší! kteréž jsem já wychowal jako kwočna kuřátka, powažte, že jest tu čas mého skonání; třeti zajisté den s powolením páne odebíru se ze stánku této tělesnosti, poraučeje wás bohu; ale oznamuji waši opatrnosti, že po mém wzdáleni budete mořeni bauřliwau rozmanitosti wlnotěkawých pomluw a trýzně mornau po-hromau pronásledowáni, a budete učiněni wyhnanci na šest let w zemi cizi, a toto misto bude mocnau rukau knižete odewzdanó w jméni cizozemců. Ale wy, synáčkowé nejmilejší, proto neodpadejte od wiry, utvrzujte braty swé, boha snažně chwalte, w šestě zehnejte, w neštěsti proste, w radosti díky wzdáwejte, w přihodách smutných hledejte; a nesmírnosti dobraty jeho budete konečně utěšeni. Nebo po uplynutí šesti let slituje se nad wašim wyhnanstwim, obnowi wám stav pokoje, a utrhačům wašim odplatí rowným dle zásluh, wás pak uwede zpět do přístawu utěšeni. Nebo po smrti nynějšio knížete, dobrého Břetislawa, nastoupí Spytiliněv, který wás bude pronásledovati, ale po jeho smrti ujme panství nad říši českou Wratislaw, muž bohabojný, dobratiwy. Ten wás přiweče zpět z wyhnanstwim, a dá wám Ježiš Kristus, pán nás, w tomto mistě pokoje a bezpečnost po všecky dni žiwota wašeho. Amen. Když pak již docházel den následujici a on po rádném skončení nešporní služby u kompletoře seděl na lůžku, chopen jest prudkau nemoci; on pak we skonávání leže, ač již poslední dech potahoval, nicméně starého nepřítele dýkau modlitby ramenem mužně napřaženým porážeti neprestával. Ihned kázel bratřím přijiti; kterýchž, když se pohřízili w bolest zármutku a w pláč neutěšitedlný, naučením otcowské útěchy posilňoval, a napominaje jich, z těla swého, ze zkázy swěta tohoto odešel jest k hospodinu, z poroby ku králowství, z práce k odpočinuti, ze smrti k životu wěčnému, z pro-půjčení pána našeho Ježiše Krista, který w tro-

— de labore ad requiem, de morte ad vitam semipiternam, praestante domino nostro Jesu Christo, qui in Trinitate perfecta vivit et gloriatur deus unus per infinita secula seculorum. Amen. Consummavi tautem beatus abbas Procopius cursum vitae suae feliciter in domino anno ab incarnatione domini 1053, et eiusdem anni VIII Kal. Aprilis; praesente Severo, Pragensi episcopo, in ecclesia sanctae dei genitricis Mariae, quam ipse construxit, honorifice est sepulturae commendatus.

Post discessum igitur beatissimi patris Procopii consors societas propria voluntate de congregatione Vitum, nepotem eius, elegit, qui electus sine dolo, sine venalitate ordinatus est, vir in humanis et divinis rebus idoneus, seculi huius inimicus, inclite morigeratus, sapientia pervigil, reverendus in vultu, affabilis alloquio, lenitate placabilis. Quo in abbatia expedibiliter degente, Bracizlaus dux ultimum mundo valedixit, cuius loco Zpitigneus monarchiae gubernacula suscepit. Quo tempore sancti patris Procopii vaticinii ordo completur. Instigante namque zelo diaboli, multi aemuli fictitia venenosa detractionum conspirantes, laqueos cavillationum in curia ducis contra Vitum abbatem et fratres eius astruere ceperunt, atque aures principis favorabiliter compositis mendaciis obfuscantes, eos multiphariis vituperiis publicabant, scilicet dicentes, per sclavonicas litteras heresis secta ypochristisque esse aperte irretitos ac omnino perversos; quam ob rem electis eis, in loco eorum latinae auctoritatis abbatem et fratres constituere omnino esse honestum constanter affirmabant. O invidia, inextricabilis malicie zelus! O invidia detestanda, omnimoda malitia conglobata, ignis inextinguibilis! Sed revera sicut tinea vestimentum consumitur, sic is, qui illam zelatur, cui autem invidet, clariorem reddet. Vetus itaque abbas assumptis fratribus suis, quos unitas caritatis concordaverat, peregre profectus est in terram Hunorum. Nunc opere pretium duximus unum ex multis beati viri miraculis compendio stili ac veridica relatione fidelium memoriae caritativae tradere, quod domini nostri magnificentia per merita eius post mortem declarare dignata est. Memoratus namque dux, Vito abbate cum nepote suo Emmerammo et fratribus, quos unitas caritatis

jici dokonale žiw jest a slyne bůh jeden po neskončené wěky wěkůw. Amen. Dokonal pak jest blahoslavený opat Prokop běh žiwota swého šťastně w pánu léta od narození pána 1053; a toho roku dne 25 Března u přítomnosti biskupa Pražského Šebíře w kostele swaté rodíčky boží Marie, jejž sám wystawil, poctivě jest odevzdán pohřbu.

Tedy po sejiti nejblaženějšího otce Prokopa towaryštvo družné z vlastní wůle we shromáždění zwolilo jest synowee jeho Wita; kterýto zwolen byw, beze lsti, bez podkupnosti jest posvěcen, jsa muž w lidských i božských wěech schopny, tohoto swěta nepřítel, mrawu wýtečných, maudrosti wysoce bedlivě, ethodný we wzezření, přívětiwy w řeči, w mírnosti smířliwy. Za jeho užitečného přebývání w opatství rozlaučil se jest kněz Břetislav naposledy se swětem, na jehož místě ujal se Spytihněw kormida jedinowlády. A toho času splnil se jest pořádek předpověděni swatého otce Prokopa. Nebo z podnětu nenávisti dáblowy mnozí sokowé, sebravše jedowaté smyšlenky útržek, počali jsou osídla pomluw nastrojovati při dwoře knížecim proti opatovi Witovi a bratřím jeho, a zahlušujice uši knížete přihodně složenými lžemi, dotýkali jich rozličnými hanami, prawice totiž, že jsou slowanskými písmenami w sektu kaciřství a pokrytství patrně zapleteni a ovšem přewráceni; pročež twrdili úsilně, žeby slušné bylo je wypudití a na jich místě ustaviti opata a bratří wiry latinské. O závisti! o newybawi- tedlné horleni zlosti! O závisti prokletá, wše- likau zlosti swinutá, ohni neuhasitedlný! Ale w prawdě, jako šat molem stráwen býwá, tak ten, který jí se rozhorlí; komu pak závidí, toho čini slawnějšího. Tedy Wit opat, wzaw bratří swé, které byla jednota lásky spojila, odebral se přes pole do země uherské. Nyni myslime, že stojí za to, jeden ze mnohých zázraků swatého muže prostředkem pisma a dle zprávy hodnowěrné laskawé paměti wěřicích odkázati, který wznešenost hospodina našeho skrze jeho zásluhu po smrti jeho ukázati jest ráčila. Nebo wzpomenutý kníže, když opat Wit s bratrancem

concordaverat, in terram Hunorum peregre proficiscentibus, propria fautorum suorum consilia diffinitione utens, in loco illo abbatem gener Teutonicum constituit, hominem turbida indignatione plenum. Ubi dum nocte prima adventus sui ex more ad matutinalem synaxim pergens foribus ecclesiae appropinquaret, apparuit vir sanctus Procopius infra ianuam oratorii appodians et dicens ei: Unde tibi potestas hic degendi? Quid quaeris? At ille: Potestativa, inquit, ducis maiestas et eius primatum inconclusa sublimitas meae possibilitatis regimini hoc coenobium usque ad finem vitae meae tradidit. Cui sanctus pater: Citissime, inquit, sine confusione verecundia discede, quod si non feceris, ultio divinitus veniet super te. Et haec dicens evanuit. At ille a estimans esse delusionem sathanae, omnino nichili pendebat. Qui dum sequenti et tertia nocte minacem parvi penderet, quarta nocte apparuit ei ad matutinum obsequium eunti sanctus vir dicens: Cur meis monitis amicabilibus obtemperare recusasti? Filiis meis spiritualibus a domino impetravi hunc locum, non tibi, qui supplantatim intrasti. Et si a domino tuo tibi duce haec hactenus potestas fuit inhibita, a me sit amodo prohibita. Et haec dicens, impetuose fortissimis ictibus cambuta, quam manu gestabat, illum ferire coepit, qui mox quasi Bellone percussus oestro sine dilatatione locum mutavit, et volatili cursu ad ducem terrae pervenit, ac omnem rei eventum illi patefecit. At ille attonitus vehementi admiratione vacillare coepit, et ambiguitatis laqueo irretitus usque ad finem vitae suae permansit.

Defuncto igitur Zpitigneo duce, divinitas fideli suo servo Wratzlao memorali titulo ducatus gubernationem¹⁾ tradidit, qui cum divinum ecclesiae diligenter unice cultum, etiam illum toto cordis affectu locum dilexit. Qui missis legatis Hunorum ad regem, de exilio Vitum abbatem et fratres eius cum honore reduxit et in loco suo decenter restituit. Quibus per merita et orationes beati patroni Procopii omnipotentis dei propitia consolatio affuit, quae ipsum locum om-

swým Emmeramem a s bratřimi, které jednota lásky byla spojila, do země uherské přes pole byli odešli, ustanowiw se na svém vlastním rozhodnutí dle rad svých zalistenců, ustanowil jest w tom místě opata rodem Němce, člowěka plného wášniwe zlosti. Ten když w prwni noci po swém přichodu dle obyčeje jda k ranní službě ke dweřum kostela se blížil; zjewil se jest swaty Prokop, podepřen na dwéře modlitebny a prawě jemu: kde máš moc tuto přebývati? Co hledáš? On pak dí: Moená welebnost knížete a nepodwrátidlná wznešenost jeho nejwyšších odewzda- la jest tento klášter vládě mé možnosti až do konce žiwota mého. Jemuž otec swaty řekl: rychle odejdi beze zmatku hanby; pakli toho neučiniš, přijde na tě pomsta od boha. A to prawiw, zmizel jest. Ale onen, maje to za přelud satanůw, dokonee nic toho nedbal. Wšak když druhau a třeti noc málo wážil hrozicího sobě, zjewil se jemu muž swaty čtvrtou noc, když šel k ranní službě, a řka: Proč jsi odprowal poslechnauti napomenuti přátelských? Pro swé duchowni syny wyžádal jsem od hospodina toto mesto, ne tobě, jenž jsi wešel podlaudně. A jestliže tobě od pána tvého knížete tato moc dotud byla dopuštěna, ode mne budíž ti od té chwile zapověděna. A to řka, urputně začal jebiti ranami nejsilnějšími berlau, kterau držel w ruce. Ten pak hned, jako by byl ostem bodnut Bellony, bez meškání msto změnil, a během letaucim přišel jest ku knížeti zemskému, a celý běh wěci jemu oznámil. Ten pak užasnuw, počal jest welkým udiwením wáhati se, a w osídla rozpačitosti zapleten zůstal až do konce žiwota swého.

Tedy po smrti knížete Spytihněwa božstwo wěrnému sluhowi swému Wratislawovi názvem památným odewzdało jest správu knížetství. Ten když jediné miloval boží službu kostelní, také ono msto s celau wraueností srdeční miloval jest. On poslaw posly ku králi uherskému, Wita opata a jeho bratří s poctivostí zpět přivedl, a k místu jejich slušně nawrátil. Pro zásluhu a modlitby swatého dědice Prokopa dostala jest se jim Boha wšemohaueho útěcha, kteráž to msto majici

¹⁾ gubernaculum 4a.

nium rerum profectibus abundantem redundantemque in pristinum immo in ampliorem honorem enceniavit. Felix igitur abba Vitus, vir ingentis industriae consiliique consensu fratrum, appropinquante vitae suaे termino, arcisterii sui commisit ius regiminis abbatialis Emmerammo consanguineo suo, viro sanctitate conspicuo, in placito ducis satrapumque eius. Ipse denique postea brevi transacto dierum spatio, diem clausit extremum, cum domino victurus in aeternum. Cuius corpus iuxta fores in sinistra parte, in ingressu ecclesiae sanctae dei genitricis Mariae humatum est.

Post discessum igitur eius Emmeramus abba benignus, homo simplicitatis columbinae, sanctae vitae meritis et virtutum gemmis effulsi; qui nequaquam serpentinae prudentiae animum admittens, fidei catholicae inconcussam, dum vivit, constantiam tenuit, ac multorum dubia corda in fide Christi stabiliter solidavit, vir per omnia perspicuae felicitatis in omnes et liberalitatis. Hic denique non aliter nisi malum nominabat pecuniam, quam ex toto nichili pendens nec manus tangere volebat, immo gressibus calcandam adiudicabat, sanctorum apostolorum vestigia secutus, qui pretia eorum, quae vendebantur, sacris tangere dextris vitabant, sed pedibus gazam ut lutum calcandam fore nobis exempla reliquerunt. Igitur beatus abba cum iam monachilis militiae ordine apud homines pater egregiae perfectionis, sanctae conversationis praedicaretur, et affectio iusti amoris peroptime polleret, quia secundum veritatem nec civitas in monte posita, nec lucerna sub modio latere potest, misit divinitatis dispensatio infirmatum castigationes in omnia membra eius, ne laudantium extollentiam ei ingereret adulatio, ne mens eius elationes per humanas laudationes incurreret, donec post periculum navigationis hoc mari magno et spatiioso securus ad felicitatis portum perveniret. Is ergo longo tempore, sicut dominus noster voluit, multis calamitatum passionibus usquequaque afflictus, rebus humanis exemptus est, multis suis successoribus, quia discessit, flendus, sed quia ad regna coelestia pervenit, omni gaudio prosequendus. Hunc equidem fratrum unanimitas dextra parte ingressus ianuae supradictae ecclesiae sepelivit.

wšech wěci prospěchů hojnosc a nadbytek we předešlau ano i wěti čest nawrátila. Blažený pak opat Wit, muž welké pilnosti a rozšafnosti, s přiwolením bratři, když se bližil konec jeho života, odewzdal jest práwo opatského řízení arcikláštera swého Emmeramowi, swému pokrewnému příteli, muži stkwějicimu se swatosti, we shromáždění knížete a welmožů jeho. Sám konečně potom po krátkém čase dokonal den poslední, aby s pámem živ byl na wěky. Jehožto tělo pohřbeno jest wedlé dweři na lewé straně při wehodu do kostela swaté rodičky boží Marie. humatum est.

Po jeho sejti tedy Emmeramus, opat dobratiwy, muž sprostnosti holubiči, swatého života zásluhami a ctnosti perlami zastkwěl se jest,jenž nižánym spůsobem myšlení hadi chytrosti nepřipauštěje, pokud živ byl, wiry katolické stálost neotresenau zachoval, a mnohých srdeč rozpačitá we wíre Kristově stále upewnil, muž wseljak zřetedlné blahosklonnosti ke wšem a štědrosti. On pak peněz nijak jinak nenazýval než zlým, a docela za nic jich nepokládaje, ani rukau se jich dotykati nechtěl, ano žeby nohama měly šlapány být saudil, následuje šlepějū swatých apoštolů, kteři cen wěci, ježto se prodávaly, swatými pravemi swými dotknauti se zamítili, nýbrž, že maji poklady nohama být šlapány jako bláto, přiklady nám zůstawi. Tedy když ten blahoslavený opat v rádu služby mnišské od lidi co otec wýtečné dokonalosti, swatého obeowání hlasán byl a z náklonnosti sprawedlivé lásky přewelice se téšil, poněvadž dle prawdy ani město na hoře postavené ani switelnice pod kbelem ukryta být nemůže, sesalo jest božské udělení trýzně nemoci na wšechny audy jeho, aby pochlebenství wychwalovačů newnuklo jemu wynášení se nad sebe, aby mysl jeho neuběhla we wychlaubání se chvalami lidskými, až by po nebezpečenství plawby po tomto moři welikém a prostranném bezpečný wešel do přístawu blaženosti. On tedy za dluhý čas, jakž hospodin náš chtěl, mnohými útrapami nehod až skličen, z lidských wěci wybawen jest, jehož by mnozi jeho nástupeci, že sešel, oplakávat měli; ale poněvadž přišel do říši nebeských, má být wzpominán se wši radostí. Jeho tedy jednomyslnost bratři na prawé straně wehodu do dweři swrčbūřeného kostela pochowala.

Hoc ita tempore rex Wratizlaus, piae memoriae commendandus, qui iam dicti claustrum ecclesiam libenter ditabat, Boemiensis monarchiae arcem regebat. Huius pia voluntate cum fratrum electione in loco patris Emmerammi Bozethucus abbatiae nactus est dignitatem, homo nimirum circa omnes communis, liberalis in cunctos. Hic pingere venustissime meminit, fingere vel sculpere ligno lapideque ac osse tornare per optime novit. Vir ingentis facundiae et promptae memoriae, sed gloriae popularis avidus, presumptuosus, iracundus, aliquantulum vitiis deditus. Ipse siquidem locum illum laudabiliter omni ornatu, sicut hodierna die apparet, decoravit, ecclesiam longitudine, latitudine, altitudine venustissime ampliando fundavit, immo palliis, campanis, crucibus et omnibus monasticis rebus adornavit, coenobium totum omni ex parte aedificiis et omni supellectili renovavit. Huius siquidem studium ad omnia necessaria monasticae utilitatis vigilabat, unde magnus discordiarum fomes, diaboli invidia instigante et famulante, inter fratres monasterii contra eum oritur, et lamentabilis ira scaturire coepit, scilicet per miseros fratres Demetrium et Cananum et Golissonem presbyteros, homines tunc ineptos et iniuriosos, et alias complices et fautores eorum, qui bachantes bachabantur, opere et sermone turpi contra eum truces existentes. Rex autem supradictus, homo christianissimus, unice diligebat eum, cuius gratia idem abbas in tantum sublimatus erat, ut fere omnes Boemienses abbates dignitate praecellere videretur. Quam ob rem idem abbas praesumptuose agens, episcopo suo officium praeeripuit quadam summa festivitate. Nam regis supra nominati capiti coronam imposuit, quod praesul suus Cosmas facere debuit. Igitur iratus est episcopus Cosmas ei furore inextinguibili, quare sibi calumpniis illatis, eum degradare conabatur, sed optimatum regalium precibus continua resistere non valens, vix debitori suo Bozethoco abbati debitum iracundiae, licet non ex toto corde, dimisit, eo tamen tenore, uti respondit ei idem ad ultimum episcopus: Sed quia tu, abba, bene nosti sculpere et tornare, per sanctae obedientiae nostrae praeceptum ob diluendum culpam tuam, quam ex contumacia tua praesumptuose

Toho tedy času král Wratislav, zbožné paměti hodný, který kostel řečeného kláštera rád obohacoval, řídil vrchol českého panství. Dle jeho pobožné wůle zwolenim bratři na místě opata Emmerama dosáhl jest důstojenství opatského Božetěch, člověk welmi u wšech oblíbený, ke wšem štědry. Ten uměl welmi krásně malovati, a znal se wýborně w rezáni neb ryti ze dřeva i z kamene a saustruhování z kosti. Muž weliké wýmluvnosti a hbité paměti, ale dychtiwy slawy lidské, domyšliwy, hněwiwy, poněkud neprawostem oddaný. On jest toto misto chwalitebně wyozdobil wsi okrasau, jak jest po dnes widěti. Kostel založil rozšířením jeho do délky, do wýšky překrásně, ano pokrywkami, zwony, kříži a wšelikými wěcmi klášterskými opatřil. Klášter celý se wšech stran stawbami a wši potřebau obnowil. Jego píle ke wšemu potřebnému ku prospěchu klášterskému přihlížela; z čehož welký traud různic, z ponuknuti a poslaužení dábelské závisti, mezi bratřimi kláštera proti němu wznikl jest a politowání hodná zlost prýštiti se počala, totiž skrže bidné bratři Demetria a Kanana i Golišu kněži, lidi nerozumné a utračné, i jiné towaryše a přátely jejich, kteři křičice křičeli jsau skutkem i řeči hanebnau, proti němu se rozzůriwše. Král wšak prwěřený, člověk nejkřesfanštější, miloval jej jak jediného, a milosti jeho týž opat byl tak welice powýšen, že se zdál být w důstojenství wznešenější skoro nade wšesky opaty české. Tudy týž opat, počinaje si opowážliwě, biskupu swému přejal úřad o jedné z nejwětších slawnosti. Nebo wsadil jest řečenému králi k runu na hlau, což měl biskup jeho Kosmas učiniti. Z toho se naň biskup Kosmas rozhněval zlosti neuhasitedlnau, pročež učiniw jemu důtky, chtěl jej ssaditi; ale nemoha odolati ustavičným proshám welmožů králových, sotwa swému winniku Božetěchovi opatovi winu hněwu, ač ne z celého srdeč, odpustil, takowým wšak spůsobem, že mu wyříkl týž biskup konečně: Ale poněvadž ty, opate, umíš dobře rezati a strauhati, z uložení swatého poslušenství našeho k odčiněni winy twé, kterau jsi ze zatwzelosti swé opowážliwě spáchal, rozkazujeme ti, abyš udělal ukřížowaného u welikosti míry twé délky a šířky a s křížem na zádech svých donesl

— perpetrasti, tibi praecipimus, quatinus tuae longitudinis et latitudinis magnum mensuram crucifixum factum, cum cruce in dorso tuo usque Romanam deferas, et in ecclesia metropolitana sancti Petri apostoli ponas. Haec ipse abbas lubenti animo cum cordis contritione perficere non tardavit et maiestati praesulari satisfecit. Post aliquantum tempus, quantum coenobii fratres, de quibus superius praemisimus, contra eum zelotiae venenum velut mortiferi serpentes conspiravere, nullo more dicendum; nam unusquisque eorum accusations quaerebat adversus eum, sed convenientia testimonia non inveniebantur. Nam idem fratres, membra sathanae, existimabant, si abbas iam nominatus quoquomodo expelleretur, sperabant aliquem ex eis, eorum errorum complicem, abbatiae iura suscepturum. Rex autem Wratizlaus iam migraverat ad domum, cuius tunc successor Bracizlaus sublimitate ducatus Boemiae pollebat. Huius aures cum supranotati fratres per se et per amicos multis fictitiis et innumeris vituperiis contra abbatem suum Bozetechum compositis oppulsando multiplicarent, idem dux nominatum abbatem de loco superius dicto extirpavit et fratres eiecit. Ibi impleta sunt verba veritatis: Percutiam pastorem, et dispergentur oves gregis. Abbe itaque electo, eius fratres, qui prodigionis autores contra eum extiterant, ex tunc erraverunt usquequaque per incerta loca girovagi, donec ad ultimum aliqui corde compuncti vix in loco proprio recepti, eidem loco inepti vitam finierunt, et libri linguae eorum deleti omnino et disperdi, nequaquam ulterius in eodem loco recitabuntur.

1045. Obiit Guntherus monachus et heremita VII Idus Octob. et sepultus est in monasterio sanctorum Adalberti atque Benedicti ante altare sancti Stephani prothomartyris.

1053. Procopius, primus abbas Zazavensis monasterii, felici fine cursum vitae suaee consumans, VIII Kal. Aprilis huius mundi exivit stadium, aeternae felicitatis percepturus bravium.

1070. Indictione IV, epacta VI, concurrente II, III Kal. Julii praesul Gebhardus consecravit ecclesiam in Zazoa in honore sanctae crucis, in cuius ara continentur reliquiae sanctae crucis, de vestimento sanctae Mariae, sancti Petri

až do Říma a postawił w kościele metropolitním sw. Petra apoštola. Toho on opat s ochotnou myslí se skraušeným srdecem wykonati neobmeškal, a welebnosti biskupské zadost jest učinil. Po některém čase, kteraký jsau bratři z kláštera proti němu jed rozhoreni jako smrtonosni hadi sebrali, nelze žádným spůsobem říci. Nebo jedenkaždý z nich hledal jest proti němu obwinění, ale případná swědectví se nenašla. Neb ti bratři, audowé satanášowi, myslili, kdyby opat již jmenovaný jakýmkoli spůsobem wypuzen byl, daufali, žeby někdo z nich, aučastný bludů jejich, dosáhl práw opatských. Ale král Wratislaw byl již odesel k pánu, a tu nástupece jeho Břetislaw slynl wznešenosti knížetství českého. Do jehožto uši když swrchu zmínění bratři sami i skrže přately mnohé smyšlenými a nesčislými hanami, proti swému opatu Božetěchovi sebranými, mnohonásobně bili; týž kníže jmenovaného opata z místa vyše řečeného wyobceval, a bratři wyhnal. Tu se splnila slawa prawdiwá: Porazim pastýře, a rozprchnau se owce ze stáda. Tedy po wypuzení opata bratři jeho, kteři byli původově zradě proti němu, odtud blaudili sem tam, po nejistých místech těkajíce, až pak naposledy někteři se srdečem dojatým sotva do svého vlastního místa přijati bywše, w témž místě nespůsobile život skončili; a knihy jazyka jejich, bywše dokonce zkaženy a rozházeny, nikdy wice w témž místě říkány nebudau.

1045. Zemřel jest Guntherus monachus et heremita VII Idus Octob. et sepultus est in monasterio sanctorum Adalberti atque Benedicti ante altare sancti Stephani prothomartyris.

1053. Prokop, prwni opat kláštera Sázavského, dokonaw šfastným koncem běh swého života dne 25 Března wykročil z dráhy tohoto swěta, by se mu dostala wěčné blaženosti odplata.

1070. W indikaci čtvrtou, epaktu šestau, konkurentu druhého dne 28 Čerwna biskup Gebhart posvětil jest kostel w Sázavě ke cti swatého kříže, w jehožto oltáři nacházejí se ostatky swatého kříže, z oděwu swaté Maři, sw. Petra apo-

apostoli, sancti Stephani prothomartyris sanctique Georgii martyris.

1088. Sicque iustus vir, veluti dei martyr, miles Beneda, obiit V Idus Julii, et sepultus est in urbe Missin ante portam monasterii sancti Johannis apostoli et euangelistae.

1089. Obiit dominus Megnhardus, abbas sancti Adalberti monasterii Breunouensis, a quo constructum est, cui successit Adalbertus.

1091. Et in hieme neque nix neque pluvia fuit.

1095. Eodem anno II Idus Octobris consecratum est oratorium in Zazoa a venerabili sanctae Pragensis ecclesiae octavo episcopo Cosma, quod Bozetech, eiusdem loci abbas, cuius supra meminimus, sui regiminis tempore construxit, habens initium a dextris ab altari sancti Martini, a sinistris ab ara sancti Stephani prothomartyris usque in finem criptae. In medio vero oratori, quo situm est altare, continet reliquias sancti Petri, sancti Pauli, sancti Andreae, sancti Bartholomei, sancti Thomae, sancti Jacobi, sancti Philippi, sancti Lueae euangelistae, sancti Barnabae et omnium apostolorum. Sequenti vero die, quod est Idus Octobris, consecrata sunt tria altaria, unum super criptam, in quo continentur reliquiae de sudario domini, de spinea corona eius, de sepulchro eiusdem, de sancta cruce, sanctae Mariae, sancti Johannis Baptiste, sancti Johannis apostoli et euangelistae; aliud altare sub cripta, in quo continentur reliquiae sanctorum Cosmae fratrū eius; item in capella, quae est a sinistra parte ecclesiae, altare, in quo continentur reliquiae sanctae crucis, sancti Laurentii martyris, sancti Blasii episcopi et martyris, sancti Mauriti martyris, sancti Pancratii martyris. Deinde tertia die, quod est XVII Kal. Novembris, consecrata sunt duo altaria, unum a dextris, in quo continentur reliquiae sancti Martini, sanctorum Johannis et Pauli, sancti Tiburtii martyris, sancti Glebii et socii eius, sanctorum Benedicti, Johannis, Ysaac, Matthei, Christiani, sancti Nicolai, sancti Jeronimi, sancti Uodalrici, sancti Fortunati²⁾, sancti Adolphii, sancti Lazari; aliud altare a sinistris, in

stola, sw. Štěpána prwomučennika a swatého Jiří¹⁰⁷⁰ mučennika.

1088. A tak muž sprawedliwy, jako mučenník¹⁰⁸⁸ boží, bojownik Beneda, dokonal jest dne 11 Července, a pohřben jest we hradě Mišni přede dveřmi kláštera sw. Jana apoštola a ewangelisty.

1089. Zemřel jest Meinhart opat sw. Wojtěcha kláštera Břewnowského, od něhož byl jest wystawen; po němž nastoupil Wojtěch.

1091. A w zimě nebylo ani sněhu ani deště.¹⁰⁹¹

1095. Téhož léta dne 14 Října zasvěcena¹⁰⁹⁵ jest modlitebna w Sázawě od ctihodného biskupa kostela Pražského osmého, Kosmy, kterau byl wystawil Božetěch, téhož mista opat, o němž jsme se vyše zmínili, za času swé správy, mající začátek s prawé strany od oltáře sw. Martina, s lewé od oltáře sw. Štěpána prwomučenika až do konce krypty. Prostřed pak modlitebny, kdež stojí oltář, obsahuje ostatky sw. Petra, sw. Pawla, sw. Ondřeje, sw. Bartoloměje, sw. Tomáše, sw. Jakuba, sw. Filipa, sw. Lukáše ewangelisty, sw. Barnabáše a všech apoštolů. Nazejtří pak dne 15 Října posvěceny jsau tři oltáře, jeden nad kryptau, w němž nacházejí se ostatky ze šátku páně, z koruny jeho trnowé, z hrobu jeho, ze swatého kříže, sw. Maři, sw. Jana Křtitele, sw. Jana apoštola a ewangelisty; druhý oltář pod kryptau, w němž se nacházejí ostatky sw. Kosmy a bratří jeho; pak w kapli, která jest na lewé straně kostela, oltář, w němž nacházejí se ostatky swatého kříže, sw. Wawřince mučennika, sw. Blažeje biskupa a mučennika, sw. Mauritia mučennika, sw. Pankraci mučennika. Potom třetího dne, to jest 16 Října, posvěceny jsau dva oltáře, jeden na prawé straně, we kterém se nacházejí ostatky sw. Martina, swatých Jana a Pawla, sw. Tiburci mučennika, sw. Glebia a tovaryše jeho, swatých Benedikta, Jana, Isaaka, Mataše, Křištana, sw. Mikuláše, sw. Jeronyma, sw. Oldřicha, sw. Fortunata, sw. Adolfa, sw. Lazara; druhý oltář na lewé straně, we kterém se nacházejí ostatky sw. Štěpána prwomučenika, sw. Ondřeje, sw. Tomáše apo-

¹⁾ nemá 4a. — ²⁾ Portunati 4.

¹⁰⁹⁵ quo continentur reliquiae sancti Stephani proto-martyris, sancti Andreae, sancti Thomae apostolorum, sancti Clementis papae et martyris, sancti Georgii martyris, sancti Pantaleonis martyris.

¹⁰⁹⁷ 1097. Dux Bracizlaus cunetorum primatum terrae collaudatione et pontificis Cosmae electio-ne cum magno gaudio titulum Zazovensis abbatiae Diethardo¹⁾ Breunovensi²⁾ praeposito, III Non. Jan. imposuit, viro Latinis litteris suffici-enter imbuto, qui tunc in religione monachismi praeclarus habebatur. Homo egregius, vultu de-cens, sollers ingenio, animo gravis, moribus gra-tus, sermone cultissimus, ad loquendum parcus, infestus vitiis, tranquilissimus adeo, ut nec vul-tum ex gaudio nec ex moerore mutaverit. A prae-sule igitur Pragensi Cosma abbas VIII Idus Martii ordinatus est. Ad locum igitur, ad quem ab-bas attitulatus extitit, dum primitus advenit, rebus monasticae suppellectibus omnimodis ad-nichilatis, incommodum invenit in tantum, ut nec uno mense eo victu, quem illic invenit, cum fratribus sustentari potuerit, nisi supra nomina-tus dux adiumentum ex propria camera sua praebuisset. Divina autem pietas eodem abbate vivente, in eodem loco non defuit, per quem eidem loco adiutoria adaugendo bonis omnibus eum abundare redundareque fecit. Idem abbas libros, quos non invenit loco sibi commisso prae-ter sclavonicos ipsemet nocte et die immenso la-bore conscripsit, quosdam emit, quosdam scrip-tores scribere conduxit et omnibus modis ac quisivit. Oratorium tegulis et aliis ornatibus renovavit. Praedecessorum suorum auctoritate dotalitia acquisita per ducum terrae praecepta et inconclusa decreta roborando in perpetuum confirmavit, et per se aucta, scilicet mansiones, possessiones, mancipia, cartulatos, offertos, ser-vos et ancillas, terras et vineas, silvas cum mon-tibus et planiciebus, aquis et aquarum discursi-bus atque piscariis. Hic siquidem opere manuum etiam ultra vires praesumebat laborans, maxime plantasiae intentus et cultui vinearum, et ad omnes monasterii res omnino pervigil, mente semper revolvens scripta patris stupendi: Oto-citas est inimica animae. Tota vita sua ingratum

stolů, sw. Klimenta papeže a mučenika, sw. Jiří mučenika, sw. Pantaleona mučenika.

1097. Kniže Břetislav se schwálenim wšech předních w zemi a ze swoleni biskupa Kosmy s welkau radosti udělil titul opatství Sázawského Děthartovi proboštu Břenovskému dne 3 Ledna, muži w písemnictví latinském dosta-tečně zběhlému, který tehdáž byl jmén za wý-tečného w řádu mnišském. Muž wýborný, sluš-ného wzezrení, welice wzdělaný w řeči, w mlu-wení skaupý, nepřítel nepravosti, pokojný tak, že obličeje ani z radosti ani ze smutku nezměnil. Tedy od biskupa Pražského Kosmy dne 8 Března ustaven jest za opata. Když tedy ponejprw přišel do mista, ku kterému zřízen byl za opata, následkem znaření wšelijakých wěci náležejících k auprawě klášterské, shledal tako-wý nedostatek, že z potraw, které tam nalezl, nemohl s bratřimi žiw být ani jeden měsíc, kdyby byl swrchu jmenovaný kniže jemu ne-poskytl ze swé vlastní komory. Ale dobrotiost božská za žiwota téhož opata neopustila mista toho, nýbrž skrz něho mistu témúž pomoci po-skytuje dala mu miti hojnóst ano nadbytek wšech statků. Týž opat knihy, jichž nenalezl w mistě sobě swěřeném kromě slowanských, sám w noci i we dne s nesmírnau prací sepsal, některé kaupil, některé dal sepsati písáři najatými, a wšelikými spůsoby zjednal je. Modlitebnu obnowil krycimi cihlami a jinými ozdobami. Na-dání nabytá spůsobením předchůdcev swých po-jistil na wždy stvrzením jich rozkazy a ne-zwratnými nařízeními knížat zemských, tak též které sám přimnožil, totiž usedlosti, statky, paro-by, upsané, podané, sluhy i služky, země a win-nice, lesy s horami i rowinami, wodami a wodo-toky i rybníky. On zajisté dilem rukau pracovati i až přes sily se odvažuje, nejvice pilen jsa zakládání a wzdělávání winnic, také na wšechny wěci kláštera owšem byl bedliv, wždy na mysl přemítaje, co napsal otec přeslawny: Zahálka jest nepřítelkyně duše. Po celý život měl w nelibosti toho bratra, který se k uloženému dilu měl ne-

¹⁾ Dethardo 4a. — ²⁾ Breunovensis 4.

habuit eum fratrem, qui ad iniunctum opus se impotem et pigritia hebetem fecit, dicens, esse quasi scelus ariolandi nolle obedientiae succumbere. Hic quamdiu vixit, omnes fratres in bona voluntate complectens consolabatur, in eis pie vivendo, ut pater in filiis, eos ad coelestia regna, sicut aquila provocans, ad volandum pullos suos volitans, provocabat. In quo revera mutatio dextrae excelsi est completa, dum vixit. Tandem ipso maturam iam aetatem subeunte misit deus castigationem languoris in membra eius, prout ipse postularat, quia quem dominus diligit, corripit, unde fatigabatur in visceribus vexatione nimia nocte et die, donec universae carnis viam ingressus est XV Kal. Jan. Rexit autem locum eundem annis XXXVII, mensibus IX, diebus XI.

1116. Eodem anno

Dum ¹⁾ viget Hermannus Pragensi pontificatu,

Est sublimatus Silvester presbyteratu.

1122. Eodem anno III Non. Jan.

Pater eximus et Christi cultor honestus, Koyatha mortalis subiit ius conditionis.

1123. Eodem anno 12 Kal. Aprilis Silvester divina dictante miseratione coenobialis vitae suc-census ardore, exitialibus mundi renuntiavit ver-sutiis, et in monasterio Zazovensi sub regimine bonae memoriae Diethardi²⁾ abbatis mutato secu-lari habitu, totum se penitus divinis mancipavit studiis, post amplexus videlicet lippientis Lyae Rachelis delectatus pulchritudine, et post Mar-thae laborem Mariae consequi desiderans con-solationem. Cuius quanta fuerit diligentia in di-vinis et ecclesiasticis rebus amplificandis, loco suo dicetur.

1125, XII Kal. Aprilis in festo scilicet sancti Benedicti abbatis, Silvester fecit professionem, et monachus effectus, in divinae religionis exer-citio in tantum auctore deo profecit, ut merito cunctis tam honorabilis quam amabilis haberetur. Unde postea factum est, ut tanquam secundus pater in congregatione decaniae sublimaretur honore.

1126. Igitur gloriozo duce Sobezlao in so-lium paternae gloriae cum omnium Boemiae

spůsobile a dřepél w leniosti, říkaje, že jest to ¹⁰⁹⁷ jako neprawost kauzel, nechtiti poddati se posluš-nosti. On, pokud živ byl, wšecký bratři w dobré wůli pojimaje těšival, w nich dobrotiwě žije jako otec w synech, je k nebeským říším powzbanzel, tak jako orel létaje mladé swé powzbuzuje k letu. Na něm se zajisté splnila změna prawice swrcho-waného, pokud živ byl. Potom, když již wešel do wěku zralého, sesal Bůh muka mdloby do audů jeho, jakž byl sám sobě žádal, poněvadž koho Bůh miluje, toho kárá; pročež zemdliwal we wnitřnostech swých trápením welikým w noći i we dne, až pak nastoupil na cestu weškerého tělesa dne 18 Prosince. Sprawoval jest pak to msto 37 let, 9 měsíců a 11 dní.

1116. Téhož léta

Když jest biskupský úřad spravoval w Praze

Heřman,

Tehdy je Silvester na kněžství řádně povýšen.

1122. Téhož léta dne 3 Ledna

Wýtečný otec a sluha Kristův powždy počestný Kojata podstaupil dluh lidské smrtedlnosti.

1123. Téhož léta dne 21 Března Silvester z uložení božského milosrdenství, zahořew tau-hau žiwota klášterského, oděkl se záhubných wrtkawostí swětských, a w klášteře Sázawském pod vládu dobré paměti Dětharta opata pro-měniw swětský oděw, dočela se oddal wěcem božským, totiž po objímání s uplakanou Lyau těše se z krásy Racheliny, a po práci Martině žádostiw jsa dosáhnauti utěšení Mariina. Jaká pak jest byla pilnost jeho w powznašení wěci božských a cirkewních, na swém mistě powi se.

1125 dne 21 Března, to jest we swátek ¹¹²⁵ svatého Benedikta opat Sylvester učinil jest příznáni, a staw se mnicem, w konání řehole božské tak welice s pomocí Boží prospěl, že právem ode wšech pokládan byl za hodného cti a lásky. Pročež potom stalo se, že co druhý otec we sboru powýšen jest k důstojnosti dě-kanské.

Léta od narození páně 1126. Tedy když jest ¹¹²⁶ byl slawné kniže Soběslaw powýšen na stolec

¹⁾ Tyto dva verše pokračovatelem Sázawským položeny jsou místo dwou veršů, w nichž Kosmas zmiňku ční o smrti swé manželky. Srowně Kosmów let. III, 43; Prameny II, 179. — ²⁾ Dethardi 4a.

¹⁾ principum exultatione sublimato, fit ingens omnium laetitia, eo quod boni ducis principia superna, sicut cernere erat, comitabatur gratia, et quod eo anno, quod difficile credi potuit, inter ipsum ducem et Ottinem nulla fuit facta sanguinis effusio¹⁾. Sed proh dolor! urgente vesania antiqui hostis discordiam et intestina bella ubique seminantis, gaudia nostra contrarius exceptit successus. Succedente enim anno dux prae-titulatus Otto ultra modum anxiatus, quia spei suae voto fuerat frustratus, optimum ratus fore consilium, sed minus caute sibi providens in futurum, accelerat viam cum suis ad regem Lotharium et ad totius Saxonie principes. Honore²⁾ igitur condigno receptus, nacta loci temporis oportunitate, causam sui itineris coram omnibus exposuit, Sobezlaum scilicet ducem Boemiam furtivis intrasse vestigiis, et principalem tronum sibi hereditario iure debitum et ab omnibus Boemiae primatis designatum et sacramento confirmatum occupasse per violentiam; et ad ultimum haec breviter subintulit: Vestrae ergo dignationis³⁾, optime imperator, super hac causa pietas providere non abnuat, vos ex omnibus totius regni principibus divinae dispositio-nis gratia imperatoriae dignitatis ad hoc sublimavit excellentia, quatinus a benignitate vestra omnibus pro quibuslibet suis incommodis requi-rentibus misericordia exhibeatur et iustitia. Scimus equidem nos vestrae maiestatis imperii in omnibus subiacere debere, ideoque nichilominus iustitiae rationem nobis ex vestra dignatione non esse denegandam⁴⁾. Ad haec rex benigna responsione mitigat ducis animum, et coram omnibus Saxonie principibus his verbis dicitur usus: Boemiae ducatus, sicut ab antecessoribus nostris didicimus, in potestate Romani imperatoris ab initio constitut, nec fas fuit unquam electionem aut promotionem cuiusquam ducis in terra illa fieri, nisi quam imperialis maiestatis sua auctoritatis gratia initiaret, consummaret et confirmaret; unde qui contra hanc constitutionem presumere nisus est, nostrae maiestatis contemptorem esse satis evidens est, nec tibi soli sed et nobis totique regno contumeliam non

slawy otcowské s plesáním všech předních země české, byla jest welká wšechných radost, protože počátky dobrého knížete sprowázela, jak bylo widěti, swrchaná milost, a protože toho roku, což bylo těžko wěřiti, mezi týmž knížetem a Ottou nestalo se žádné krweproliti. Wšak nastojte! popudem zlosti starého nepřitele, rozsévajícího wšude neswojnost a války domácí, po radostech našich přišel jest skutek opačný. Nebo potomního roku kníže prvérečený Otto nad míru se zarmauti, protože byl sklamán slibem naděje swé, domniwaje se rady nejlepší, ale nedosti opatrň se potázaw pro sebe na budaunost, pospišil sobě se swými na cestu ku králi Lotharovi a ke wšem knížatům saským. A tak přijat byw se slušnau poctau, obdržew přiležitost mista i času, wyložil jest přede všemi přičinu cesty swé, totiž že jest kníže Soběslaw wešel w Čechy kročeji pokautními a stolce knížeciho, který po právu dědičném náležel jemu a byl mu přiřen ode všech welmožů země české a přisahau stwrzen, zmocnil se násilím; a na konec tolík doložil w krátkosti: Tedy Waši důstojnosti dobrota, císaři nejlaskavější, nezpěčujz se w této wěci učiniti opatření; Wás ze všech knížat celé říše božího řízeni milost k tomu powýšila na wýtečnost důstojenství císařského, aby od Waši dobrotiosti wšem, kdož toho pro jakékoli nesnáze swé wyhledáwaji, prokázáno bylo milosrdenství a sprawedliwost; nebof wíme, že my powinni jsme rozkazům Waši Welebnosti we wšem se podrobiti, a proto neméně řád sprawedliwosti nám dle Wašeho uwážení nemá býti odepřen. Na to král odpovědi dobrotiwau upokojil mysl knížete, a přede všemi knížaty saskými promluvil prý takovými slowy: Wévodství české, jak jsme zwěděli od předků svých, stálo od počátku w moci císaře Římského, a nebylo nikdy dowoleno, aby se stalo jaké zwoleni nebo powýšení kteréhokoli wěwody w té zemi, než které by Welebnost císařská z milosti moenosti swé počala, skoncowala a stwrdila; pročež dôsti zřetelné jest, že ten, jenž proti tomuto ustanovení směl se opowáziti, jest opowržitelem naši Welebnosti, a nejen tobě samotnému, nýbrž i nám a celé říše učiněna jest

¹⁾ Srowněj Palackého Dějiny I, 2, str. 4. — ²⁾ w Řezně asi w měsíci Listopadu, kde se Lothar tenkráte zdržoval. — ³⁾ igitur indignationis 4. — ⁴⁾ denegandum 4.

modicam esse irrogatam, quod minime aequanimiter ferendum est. Quid plura? Rex et omnes principes et primi quiue Saxonie duci Ottoni dant et confirmant fidem, quod non aliis praeter ipsum in Boemia sit regnaturus. Interim calidus immo providus¹⁾ nimium dux singillatim quemque ex Saxonie optimatibus convenire satagit, dona infinita et, ut dicitur, aureos montes promittit, quatenus omnium animos ad ferendum sibi praesidium potuisset habere promptissimos.

Relatum est igitur duci Soběslao, regem Lotharium minari Boemis, bella parare, regni devestationem machinari, nisi citius Soběslao depulso Ottinem sibi ducem intronizari consentiant. Sed dux Sobělaus nichil penitus his motus rumoribus modificata voce breviter respondit: Spero in dei misericordia et in meritis sanctorum martyrum Christi Wencezlai atque Adalberti, quia non tradetur terra nostra in manus alienigenarum. Ex hinc ergo prudentissimus dux iactans totum cogitatum suum in domino, circuivit omnia monasteria, divina implorans in adversis eventibus sibi adminiculari praesidia. Postquam autem cognovit regem Lotharium cum valida Saxonum manu Boemicis appropinquare terminis, festinavit ei occurere ad castrum, quod Hlumec²⁾ dicitur. Sequenti die condescende duce Soběslao cum suis ad prandendum, venerunt, qui dicent: Optime dux, tu de liciis ciborum intendis et minus caute agis, quia iam ecce, nisi ocios obvies eis, hostium enes cervicibus nostris dominabuntur. Mox ergo fit clamor in castris, ut sit unusquisque paratus. Praemittit interim dux Sobělaus legatos Nazcerat, Miroslau, Zmilonem et alios ex primatis suis ad regem haec verba deferentes: Haec dicit Sobělaus: Discretionem tuam, bone imperator, scire convenit, quod electio ducis Boemiae, sicut ab antecessoribus nostris accepimus, nunquam in imperatoris semper autem in Boemiae principum constitit arbitrio, in tua vero potestate electionis sola confirmatio. Sine causa novae legis iugo nos constringere conaris. Scias, nos nullatenus ad id consentire magisque pro iustitia pie velle occumbere, quam

potupa nemalá; čehož snášeti lhostejně nelze. Co dálé? Král a wšichni knížata a přední mezi Sasy dali a stwrdili Ottowi swau wérau, že nikdo jiný než on nebude w Čechách panovati. Mezitím chytrý ano welmi prozretelný kníže popil sobě wšechny welmože saské po jednom obejiti; dary nesmírné a, jak se říká, zlaté hory sliboval jim, aby mohl mysli wšechných miti jak nejochotnějšíku poskytnuti sobě pomoci.

Tedy dostał jest zprávu kníže Soběslaw, že král Lothar hrozi Čechům, k walcu se stroji, zemi zhubití zamýšlí, jestližeby jak nejrychleji Soběslawa newypudili a neswolili, aby jim Otto dosazen byl za kníže. Ale kníže Soběslaw, nedbaje nic na tyto řeči, hlasem mírným krátce odpověděl: Daufám w milosrdenství boži a w zásluhu swatých mučenníků Kristových, Wáclava a Wojtěcha, že naše země nebude wydana w ruce cizozemců. Od té chwile tedy kníže nejrozšafnější přemítaje celé myšleni swé w Hospodinu, obešel wšecky chrámy modle se, aby mu w protivenstvích pomocna byla božská ochrana. Když wšak zwěděl, že se král Lothar s velikým wojskem Sasů bližil ke hranicům českým, pospišil postavit se jemu wstří u hradu, jenž slowe Chlumec. Druhého dne, když seděl kníže Soběslaw se swými při obědě, přišli, kteří prawili: Kniže nejlaskavější! ty hlediš rozkoše jídel, a nejsi dost opatrny; neb již hle! jestli jim newyjdeš rychleji wstří, budou meče nepřátel panovati šíjim našim. Tedy učiněn jest ihned pokřik w tábore, aby byl jedenkaždý pohotowě. Mezitím poslal kníže Soběslaw posly ku králi, Načerata, Miroslawa, Smila a jiné ze swých předních, kteří wznesli ta slowa: Toto prawi Soběslaw: Maudrosti twé, laskavý císaři, sluší wěděti, že wolení knížete českého, jak jsme zwěděli od předků našich, nikdy nebyvalo na wúli císaře, nýbrž wždy welmožů země české, w twé pak moci tolíko stwreni wolby. Bez přičiny zamýšliš nás stížti jhem zákona nowého. Wěz, že k tomu žádným spůsobem neswolujeme, a spíše chceme pro sprawedliwost zbožně padnouti, než nálezům nespravedliwým se poddati, a za-

¹⁾ improvidus 4a. — ²⁾ Chlumec 4a.

POKRAČOWATELÉ KOSMOWI.

¹¹²⁶ iniustis decretis cedere, et revera, nisi ab hac molitione desistas, in proximo est, omnipotentis dei iudicium inter nos in posterum memorabile seculis ostendat prodigium. Visa sunt autem haec dicta regi et omni exercitui eius quasi deliramenta. Dux siquidem Otto regi omnem spondebat securitatem, eo quod omnes sublimiores Boemiae fidei sua firmam ei fecissent sponsionem, nec dicebat armis opus esse, sed magis qui vellent cum falconibus et accipitribus terram ingredi absque ullo offendiculo possent. Ergo XII Kal. Martii procedunt Saxonum male securi inter duos montes cuneorum globi, et quia densissima nix viae difficultatem fecerat, plurimi armis depositis pedites incedebant. Sed cum inter angusta faucium utriusque montis devenissent, ubi velut coelitus eis inclusis omnis fugiendi sublata erat facultas, dux Sobezlaus dividers suos in tres scaras, subito impetu in eos proruit, et quotquot ex adversa parte constiterant, omnes in ore gladii exceptit. Ibi dux Otto, huius mali minister, corruit, ibi plurimi Saxoniae optimates prostrati sunt, et vix quisquam elabi potuit, nisi forte qui ad sarcinas tuendas eminus vel circa latus regis constiterant. Peracta ergo illa die tam miserabili caede, dirigit rex nuntios¹⁾ pro Sobezlao duce, mandans et rogans, ut veniat ad se. Qui nichil adversi veritus, assumptis secum paucis ex primatibus regem adiit, et stans prior his eum verbis affatur: Non nostra temeritatis insolentia nos, optime rex, ad tuas impulit iniurias, non superba nos prae- sumptio ad effusionem sanguinis tuorum commovit procerum. Nullum sane dampnum vel decus tuae maiestati moliti fuimus, sed sicut saepius ante tibi per legatos nostros innotuimus, novae legis iugo, quod nec patres nostri portare potuerunt, nostras cervices subdere noluimus, et ecce, divinum iudicium utriusque nostrum iustitiae manifestum dedit indicium, et indebitae dissensionis omnemque utrarumque partium admitt occasionem. Cessent ergo vel iam causae omnis discordiae, redeat unitas concordiae. Omnis iustitiae debitum, quam antecessores nostri regiae maiestati exhibuerunt, nos quoque nich-

jisté, jestli od tohoto předsevzetí neupustiš, jest welmi na blízku, že saud boha wšemohaučiho mezi námi ukáže napotom znamení památné na wěky. A wšak slawa tato zdála se králi a wšemu wojsku jeho býti jako šílenství. Nebo kníže Otto zaručoval králi wšecku jistotu, že mu wšichni wznešenější Čechowé učinili pewny slib wěrnosti swé, a prawil, že není potřeba zbraně, nýbrž spíše, kdož by chtěli, žeby mohli se sokoly a jestřáby wtáhnouti do země beze wši zbroje.

Tedy dne 18 Unora wytáhly vpřed, ale ubezpečeny tlup saských zástupy mezi dwěma horama, a poněvadž snih welmi hustý učinil cestu obtížnou, množi složivše se sebe odění tálci pěšky. Ale když přišli do aužiny přesmýku obau hor, kdež jako spůsobením nebeským byli zavřeni, kníže Soběslaw, rozděliv swé na tři zástupy, z nenadání k útoku na ně wyrazil, a co se jich s protiwné strany postavilo, všechny utknul ostřím meče. Tu padl kníže Otto, zlé této příhody spůsobitel, tu jsau přemnoži welmoži saští zbiti, a sotva mohl kdo ujiti, leda oni, kteří byli zůstali we wzdáli u zavazadel nebo po boku králowu. Tedy když se stala toho dne tak bidná porážka, vyprawil jest král posly pro Soběslava kněze, wzkazuje jemu a žádaje, aby přišel k němu. Kterýž nestrachuje se ničeho protiwného, wzaw s sebou několik z welmožů, odebral se jest ku králi, a stoje první jej oslovil takovými to slawy: Nepopudila nás, králi nejlaskavější, rozpustilost naši opovážlivosti k ukřiždění tobě, nepohnula nás hrđá smělost ku proliti krwe twých welmožů. Nezamýšlelif jsme zajisté žádného ubližení nebo pohanění twé Welebnosti, nýbrž jak jsme ti častěji předtím oznámili po poslích našich, pod jarmo nowého zákona, jehož také otcové naši sněsti nemohli, nechtěli jsme skloniti šíji swých, a hle! saud boží dal zjewné svědectví o naši obapolné sprawedlnosti, a odstranil wšelikau přičinu nenáležité rozmišky mezi oběma stranama. Tedy již přestaňte přičiny wšecké nesvornosti; nawraf se jednota swornosti. Wšechnu právni powinnost, kterau předkowé naši prokazovali královské Welebnosti, chceme neméně i my statky i osobou swau dle místa

lominus rebus et persona nostra, loco et tempore impendere parati sumus. Ad haec rex: Nisi, inquit, dux Otto summa vi precum toto proposito nos obviare compulisset, nulla prorsus ratione cogente animus noster ad hoc flecti potuisse, ut cuiquam principum nec digitum contra te extendere licuisse. Annuente ergo et favente deo ducatus honore et solio fruere paterno, mutuae dilectionis et amicitiae vinculum nobis et toti regno conserves inconvulsum. Et haec dicens tradidit¹⁾ ei per manum insigne ducatus vexillum, et ita datis invicem osculis dux Sobezlaus cum maxima gloria et honore suorumque ingenti tripudio ad dulcem suam rediens metropolim annis XVI optato potitus est solio.

Eodem anno XI Kal. Martii Johannes, episcopus sextus sanctae Olomucensis ecclesiae, vinculis carnis absolutus, talentum sibi creditum Christo reportavit centuplicatum. Post hunc Sdico²⁾ praesul successit in ordine septimus, et eodem anno ordinatus est VI Non. Octobris.

Eodem anno obiit Zvatava regina, mater Sobezlai ducis, Kal. Septemboris.

1127. Obiit dominus Clemens, abbas sanctorum Adalberti atque Benedicti monasterii Breunovensis, cui successit Uodalricus.

Eodem anno Mileysi deo devota famula, nulli pietate secunda, placitis dei moribus corde tenus intenta, quatenus ex divina gratia excessum suorum sibi daretur indulgentia, Romae sanctorum apostolorum adiit limina, et eodem anno reversa, felici consummatione huius vitae studium est egressa IV Idus Julii.

1128.

1129.

1130. Meginhartus³⁾, episcopus Boemorum, adiit Jerosolimam. Item hoc anno Kal. Martii obiit Wacezlaus, dux Moraviensis, totius christianitatis pater et clericorum amator.

Eodem anno VII Kal. Maii immensum signum apparuit, et tonitruum horribile auditum est.

Eodem anno XI Kal. Julii Sobezlaus, dux Boemorum, insidiatores vitae sua quosdam de collavit in foro Pragensi publice, quosdam pedi-

i času konati. K tomu odwece král: Kdyby nás byl kníže Otto nejwětším násilím prosek nedonutil, abyhom se twému předsevzetí protiwili, nebyla by mohla mysl naše naprosto žádným spůsobem být pohnuta, aby komukoli z knížat bývalo wolno i jen prstu proti tobě wztáhnouti. Když tedy swoluje a přeje ti Bůh, poživej eti a stolce otcovského knížetství, a zachowej swazek wzájemné lásky a přátelství nám a celé říši bez porušení. A takto prawě, odewzdal jest mu swau rukau znamení wévodství, korauhew, a tak dali sobě nawzájem polibeni, a kníže Soběslaw s nejwětši sláwou a eti i u welikém plesání swého lidu nawrátiw se do libezného hlavního sídla, po šestnáct let držel jest stolec.

Téhož léta dne 19 Unora biskup Jan VI swatého kostela Olomouckého, sproštěn jsa paut těla, hřivnu sobě swěřenau Kristu jest nawrátil zestonásobenau. Po něm nastoupil jest Zdík, biskup dle poslaupnosti VII, a téhož roku jest posvěcen dne 2 Října.

Téhož léta zemřela jest králowna Swatawa, matka knížete Soběslawa, dne 1 Září.

1127. Léta božího wtěleni 1127 zemřel jest pan Kliment opat kláštera swatých Wojtěcha a Benedikta w Břeownowě, po němž nastoupil jest Oldřich.

Téhož léta Milejši, Bohu oddaná služka, w pobožnosti za žádným nezůstávajici, mrawu Bohu libých ze srdece pilná, aby ji z božské milosti dáno bylo win jejich odpusťeni, putowala jest ke stupňům swatých apoštolů w Římě, a téhož roku se nawrátiwši, šfastným skonáním z přibytu tohoto žiwota jest wykročila dne 12 Čerwence.

1128.

1129.

1130. Léta božího wtěleni 1130 Menhart biskup český putowal jest do Jerusaléma. Také toho roku dne 1 Března zemřel jest Wáceslaw kníže morawské, wšeho křesfanství otec a duchownich milownik.

Téhož léta dne 25 Dubna zjewilo se jest náramně weliké znamení, a slyšano hřmění strašliwé.

Téhož léta dne 21 Čerwna Soběslaw kníže české dal jest některé aukladniky žiwota swého stiti weřejně na trhu Pražském, některé nohau

¹⁾ transdidit 4. — ²⁾ Zdico 4a. — ³⁾ Meginbertus 4.

¹¹³⁰ bus ac manibus ac linguis et visu privavit. Bracizlaus, filius Bracizlai ducis, privatus est oculus.

¹¹³¹ 1131. Elevatae sunt reliquiae sancti Godehardi¹⁾ episcopi et confessoris, mirae sanctitatis viri.

Eodem anno Silvester, prior Zazovensis monasterii, adiit Romam.

¹¹³² 1132. Pribizlawa²⁾, coniunx Groznatae, sua fecit terminum vitae. De cuius pia conversatione quaedam fidelium memoriae stili officio summam commendare satis ad rem arbitramur pertinere. In cuius moribus, dum in carne vixit, et deo placuisse confidimus, et hominibus deum diligentibus omnigenae virtutis speculum constitisse vidimus. Totius namque vitae suaee tempore familiare studium habuit cultum dei intime diligere, nichil amori eius praeponere, pauperum Christi ex visceribus pietatis matrem se exhibere, personis quoque dei servitio mancipatis tota mentis sinceritate ac³⁾ devotione honorem et adiutorium, prout res exegisset, offere. Bona quidem legali iuncta marito fuit, melior deinde in viduitate permanxit, optima post lacrimabilem dilecti et unici filii sui Severi humationem effulsit. Haec desiderio videndi sepulchrum domini flagrans, cum domno Megnardo episcopo et cum aliis Jerosolimam adiit, et prospero successu ad sua rediit. Postquam vero tempus decessionis suaee ex hac vita appropinquavit, et viribus corporis se destitui persensit, convocatis ad se cunctis suaee cognationis natu et honore prioribus, villam Goztivar cum silva adiacente, agris et pratis et omni proprietate sua, quam inibi possidebat, nec non et omnem familiam suam, villam etiam Bosakowic ad hospitale deo et sancto Johanni Baptista in Zazou, omnibus suis affinibus in id ipsum consentientibus, obtulit et sub legitimis testibus confirmavit. Et sic paucis interpositis diebus in eodem coenobio generalis resurrectionis diem expectatura, felici requie fruitura, V Non. Maii exiit ex huius mundi pressura.

¹¹³³ 1133. Diethardus⁴⁾ abbas, cuius superius mentionem fecimus, in senectute bona XV Kal. Jan. felicem animam domino commendavit.

i rukau a jazyka i zraku zbawiti. Břetislav syn Břetislava knížete zbawen jest oči.

Léta wtěleni božího 1131 wyzwiżeny jsau ostatky swatého Gotharta biskupa a wyznawače, muže diwné swatosti.

Tehož léta Silvester, přewor kláštera Sázawského, putował jest do Říma.

Léta božího wtěleni 1132 skončila jest život swuj Přibislawa chof Hroznatowa. O jejim zbožném obecwání něco krátce pomoci péra w pamět wěřicich uwésti, myslím že se dosti hodí k wěci. We mrawich swých, pokud tělesně žila, důvěřujeme se, že i Bohu se líbila, i že lidem milujicim Boha wšeliké ctnosti obrazem byla, wěděli jsme. Nebo po celý čas života swého měla zwlaštni horlivost, služby boží wraucně pilna být, niče-ho nad milování Boha neklásti, chudým z wnitřnosti lásky k bližnímu matkou se prokazovati, též osobám k slaužení Bohu odewzdaným s celau upřímností a zbožnosti myslí čest a pomoc, jak potřeba kázala, wzdáwati. Dobrá byla w zasnaubeni s manželem prawým, lepší potom zůstáwala we wdownství, w nejlepši wynikla po žlostiwém pohřbeni milého a jediného syna swého Šebíře. Ona hoříc tauhau, aby widěla hrob boží, s panem biskupem Menhartem a s jinými zašla jest do Jerusaléma, a s dobrým zdarem domu se nawrátila. Když se pak bližil čas jejího sejiti s tohoto života a pocitila, že ji sily těla opaštely, swolawši k sobě wšechny přednější wěkem a důstojenstvím z rodu swého, darovala jest wes Hostiwař s lesem přiležicim, s poli a lukami a se wším statkem, jež tam měla, jakož i wšechnu čeleď swau, též wesnici Bosákovice k špitálu Bohu a swatému Janu křtiteli w Sázawě s přiwolením k tomu wsech swých přibuzných, a stvrđila to swědky právními. A tak po málo dnech w témž klášteře, majic dočkati se dne wzkríšení obecného a poživati odpočinuti blaženého, dne 3 Kwětna wyšla jest z tohoto swéta bidného.

Léta od narozeni páně 1133 opat Děhart, o kterém jsme wýše učinili zminku, w dobrém stáři dne 18 Prosince blaženau duši swau pánu poručil.

¹⁾ Gothardi 4a. — ²⁾ Pbrzlaya 4a. — ³⁾ ad 4a. — ⁴⁾ Dethardus 4a.

Eodem anno Boemii vastaverunt Polonię.

Eodem anno eclipsis solis fuit media die.

1134. Obiit Bogudar Kal. Februarii. Silvester, prior Zazovensis monasterii, post depositiōnem pii patris Diethardi unanimi fratrum consilio et concordi voto IX Kal. Maii in abbatem eiusdem monasterii electus est, vir morum honestate cunctis amabilis, colloquio plurimum affabilis, in abstinentia singularis, amicus humilitatis, intimus verae caritatis alumnus, toti fratum congregationi adeo cum vinculo familiaritatis et dilectionis sese adstringens, ut omnibus plus amori quam timori haberetur. Revoluto ergo eiusdem anni circulo, item IX Kal. Maii, metropolii¹⁾ per manum Sobczlai ducis abbatili suscepto baculo, a Johanne, venerabili episcopo, ordinatus est. Divinitus igitur tam decenti sublimatus honore, bonus pastor ad suo moderamini commissa dulcia cum omnium suorum exultatione revertitur ovilia. Hic locus sese tulit, quod superius promisimus absolvere, quanto scilicet in sanctae religionis studio flagraverit amore, et quam diligens cura sibi fuerit in meliorandis rebus et amplificandis monasterii. In quantum siquidem praevaluit et novit, omnem monasticam disciplinam fratrum suorum cordibus saepius inculcare solitus fuit. Res superfluas privatas contra licitum possidere gravissimum crimen esse docebat, dicens: monachum victimum et vestitum habentem his debere esse contentum. Specialiter quoque humilitatis et patientiae omnibus in se praeten-debat exemplum, illud semper revolvens: Quanto magnus es, humilia te in omnibus. Hic tempore sui regiminis capellam sanctae dei genitrici construxit, monasterium sancti Johannis Baptistae picturæ venustate decoravit, muros cum absidibus in medio oratori ab altaribus sancti Stephani et sancti Martini interposuit, pavimentum ecclesiae lapidibus politis de Petrino monte ad-vectis adornavit, dormitorium, refectorium, cellarium et coquinam atriumque claustrum per circuitum cum collumpnillis et absidiculis venustissime construxit. In villa Mnichowici²⁾ nuncupata basilicam in honorem sancti Michaelis et omnium coelestium virtutum aedificavit. Quid plura? Omnis eius intentio, omne studium, omnis sol-

Téhož léta Čechowé zpustošili jsau Polsko. ¹¹³⁵

Téhož léta bylo jest zatmění slunce půl dne.

Léta od narozeni páně 1134 zemřel jest ¹¹³⁴

Bohudar dne 1 Unora. Silvester přewor kláštera

Sázawského po pohřbu zbožného otce Dětharta

z jednomyslného uradění a jednosvorným hla-

sem bratří dne 23 Dubna zwolen jest za opata

téhož kláštera, muž pro počestnost mrawu wšechněm milý, w rozprawě velmi přívětiwy, w zdrženliosti obzvláštní, přítel pokory, nejwrauenjší

žák prawé lásky, celému sboru bratří swazkem

přátelství a milowání tak přitulný, že měli wšichni

k němu wie lásky než bázně. Tedy po projití

běhu téhož roku, opět dne 23 Dubna obdržew

we hlavním sidle berlu opatskau z ruky knížete Soběslawa, od ctihoného biskupa Jana po-

swčeem jest. Tedy božským spůsobem powyšen

jsa ke cti tak slušné, dobrý pastýř s radostí wsech

swých nawrátil se k rozmilému owčinu swěre-

nemu jeho řízení. Zde se naskytuje misto, aby-

chom učinili, co jsme wýše slibili, totiž jakau

láska hořel w péci o swatau řeholi, a jak pilná

byla péče jeho o zvelebení a rozmnožení wěci

kláštera. Neb jak uměl a znal, wšechnu kázeň

klášterskau srdečim bratří swých často wštěpo-

wával. Zbytečné wěci saukromé miti bez powo-

leni, učil, že jest zločin nejwětší, říkaje, že mnich

maje potrawu a oděw má s tím být spokojen.

Zwlašť také ukazoval na sobě wšechném pří-

klad pokory a trpěliosti, wždy to opakuje: čím

wětši jsi, tím wie ponižuj se we wšem. On za

swé spráwy wystawil jest kapli swaté rodičky

boží, chrám swatého Jana křtiteli ozdobil krás-

ným malowaním, zdi s absidami postavil upro-

střed modlitebny od oltářu sw. Štěpána a sw.

Martina, dlažbu kostela okrášlil hlazenými ka-

meny přiwezenými z hory Petřina, ložnicí, refek-

tář, sklep a kuchyň, též chodbu klášterní kolem

do kola se slaupky a wýklenky wystawil velmi

krásně. We wsi řečené Mnichowice wystawil jest

basiliku ke cti sw. Michala a wsech ctnosti ne-

beských. Což wie? Wšechno jeho úsili, wšechna

pilnost, wšechna péče, pokud byl žiw, w tom

¹⁾ metropolim 4. — ²⁾ Městys na někdejším panství Hrádku nad Sázawou.

¹¹³⁴ licitudo, quoad vixit, in hoc praecipue perstitit, quatenus domui dei in omnibus utilem se exhiberet.

Eodem anno obiit dominus Megnhardus, decimus episcopus sanctae Pragensis ecclesiae, V Non. Julii, monachorum et clericorum verus amator, pauperum et peregrinorum pius consolator, cui successit Johannes.

¹¹³⁵ 1135. XIII Kal. Martii facta est ordinatio domni Johannis, undecimi episcopi Pragensis.

Eodem anno facta est confirmatio ordinis sancti Augustini ad Praemonstratam ecclesiam per Innocentium papam in civitate Pysis V Non. Maii.

¹¹³⁶ 1136.

¹¹³⁷ 1137. Silvester abbas una cum domino Heinrico¹⁾, Olomucensi episcopo, et cum aliis instinctu divinae inspirationis orationis causa Jerosolimam perrexit, interim coenobii sui gubernacula domino Beroni, eiusdem loci decano, procuranda committens. In eodem anno IX Kal. Jan. prosperis austri flatibus rediit, in quo itinere miles deo devotus Ruzin defunctus est III Idus Octobris.

Eodem anno II Non. Decembris²⁾ Lotharius, Romanorum imperator, pauperum et peregrinorum pius consolator, migravit ab hoc mundo, cui successit Cuonradus³⁾. Lupoldus⁴⁾ dux pulsus est de Moravia.

¹¹³⁸ 1138.

¹¹³⁹ 1139. Domnus Heinricus, episcopus Olomucensis reverendissimus, Romam causa orationis profectus est.

Eodem anno dominus Johannes, episcopus undecimus sanctae Pragensis ecclesiae, clericorum et monachorum verus amator, pauperum et peregrinorum pius consolator, VI Idus Augsti migravit ab hoc seculo, cui eodem anno Silvester, Zazovensis ecclesiae abbas, vir vere Israelita, successit in episcopatum. Sed sequenti anno, deo, a quo omnia bona procedunt, inspirante, sano usus consilio, secum saepius retractans, semetipsum minus sufficere posse ad tam grande pondus episcopal regiminis, et illud apostolicum: Nemo militans deo implicantur.

¹⁾ Henrico 4a. — ²⁾ Zemřel-li Lothar 3 anebo 4 Prosince, není dosud na jistu postaveno. — ³⁾ Cuonradus 4a. — ⁴⁾ Leopoldus 2a. Kniže Olomucké, syn Břetislawa II, syna Wratislava krále.

předewším setrhwala, aby se we wšem prokazoval užitečným domu hospodinowu.

Téhož léta zemřel jest pan Menhart, desátý biskup svatého kostela Pražského, dne 3 Čerwence, mnichů a duchowních pravý milounik, chudých a přespolních dobratiwý utěšitel; po němž nastoupil Jan.

Léta od narození pána 1135 dne 17 Unora vykonáno jest posvěcení pana Jana, jedenáctého biskupa Pražského.

Téhož léta stalo se potvrzení řádu sw. Augustina při kostele Praemonstratském skrze Innocentia papeže dne 3 Května we městě Pise.

1136.

Léta od narození pána 1137 Silvester opat spolu s panem Jindřichem biskupem Olomouckým a s jinými z popudu wnuknutí božského putoval jest za příčinu modlitby do Jerusaléma, poručiv zatím wedeni správy kláštera svého panu Beronovi, téhož mista děkanu. Téhož léta dne 24 Prosince za příznivého wání wětru poledního nawrátil se jest; na kteréžto cestě zemřel jest bojownik bohabojný Ruzin dne 13 Října.

Téhož léta dne 4 Prosince sešel jest s tohoto světa císař Římský Lothar, chudých a přespolních dobratiwý utěšitel; po němž nastoupil jest Konrad. Kniže Lupolt zapuzen jest z Moravy.

1138.

Léta od narození pána 1139 jel jest welice etihodný pan Jindřich biskup Olomoucký z příčiny modlitby do Říma.

Téhož léta sešel jest s tohoto světa pan Jan, jedenáctý biskup svatého kostela Pražského, duchowních a mnichů pravý milounik, chudých a přespolních dobratiwý utěšitel, dne 8 Srpna; po němž téhož roku Silvester opat kláštera Sázavského, muž právě Israelský, nastoupil jest v biskupství. Ale léta následujicího z wnuknutí Boha, od něhož pochází wšecko dobré, uživ rady zdrawé, častěji u sebe přemítaw, žeby sám nedosti mohl postačiti tak welké tiži řízení biskupství, a ono slovo apoštolské: Nikdo slaužici bohu nemichá se do wěci světských, téhož biskupství.

se negotiis secularibus et cetera, eundem episcopatum cum bona voluntate dimisit, suamque abbatiam recepit.

1140. Sobezlaus, dux Boemicus, XVI Kal. Martii mortalibus exutus artibus, viam universae carnis ingressus, cui eodem anno XIII Kal. Martii Wladizlaus, filius Wladislai ducis, succedit in principatu. Eademque tempestate renuente domino abbate Silvestro episcopatum Boemicum, Otto, Pragensis ecclesiae canonicus et praepositus, electus est in episcopum, et eodem anno ordinatus est VII Kal. Julii¹⁾.

Eodem anno XVII Kal. Octobris obiit Adleyth ductrix.

1141. Spitigneus, filius Borivoj ducis, Mirozla, Mukar causa orationis Jerosolimam perrexerunt mense Januario.

Eodem anno fuit inundatio aquarum in Boemia.

1142. Nacerat²⁾ comes et alii primates Boemiae adversus ducem Wladizlaum conspiraverunt, et uniti Moraviensibus Boemiam magna manu hostiliter intraverunt. Deinde bello congressi, Boemis cedentibus, Pragam obsederunt, et monasteria sanctorum Viti, Wencezlai atque Adalberti sanctique Georgii incendio vastaverunt. Tandem superveniente rege Romanorum Cuonrado depulsi ab obsidione urbis recesserunt et Moraviam redierunt, et interventu cardinalis Widonis³⁾ et episcoporum Ottonis, Henrici atque abbatum digna satisfactione in pacis foedus convenerunt.

Eodem anno synagoga Judaeorum et multa aedificia combusta sunt in suburbio Pragensi. Visus est serpens volare.

Eodem anno III Idus Julii obiit Kerberk⁴⁾, coniunx Borivoj.

1143. Wladizlaus, dux Boemorum, Moraviam incendio vastavit.

Eodem anno legatus apostolici separavit sacerdotes ab uxoribus⁵⁾.

Eodem anno inventio capitis sancti Adalberti episcopi et martyris in urbe Praga in ec-

skupství z dobré wůle wzdal se, a nawrátil se ¹¹³⁹ k swému opatství.

Léta od narození pána 1140 Soběslaw kníže český dne 14 Unora vybawen z audū smrtedlných odebral se na cestu wšeho těla; po němž dne 17 Unora téhož roku Wladislav, syn knížete Wladislawa, nastoupil w knížetství. A téhož času, když se pan opat Silvester odřekl biskupství českého, zwolen jest Otto kanounik a probošt kostela Pražského za biskupa, a téhož roku jest posvěcen dne 25 Čerwna.

Téhož léta dne 15 Září zemřela jest kněžna Adleitha.

Léta od narození pána 1141 Spytiňew syn knížete Bořivoje, Miroslaw, Mukar putowali jsau z příčiny modlitby do Jerusaléma w měsici Lednu.

Téhož léta byla jest potopa wod w Čechách.

Léta od narození pána 1142 župan Načerat a jiní starostové češti spikli jsau se proti knížeti Wladislawovi, a spojivše se s morawskými, s welkau mocí nepřátelsky wtrhlí jsau do Čech. Potom když swedli bitvu a Čechowé ustaupili, oblehlí jsau Prahu a chrámy svatých Wita, Wacslawa a Wojtěcha i sw. Jiří ohněm jsau spustošili. Potom když na ně přitáhl král Římský Konrad, zapuzeni bywše od obležení hradu upustili jsau a do Moravy se wrátili, prostřednictwim pak kardinala Widona a biskupů Otty, Jindřicha i opatů se slušným zadostučením o mir jsau se smluwili.

Téhož léta shořela jest škola židowská a mnoho stavěni w podhradi Pražském. Bylo vidět litati hada.

Téhož léta dne 13 Čerwence zemřela jest Kerberka, chof Bořivojova.

Léta od narození pána 1143 kníže český Wladislav Morawu ohněm pohubil.

Téhož léta legat apoštolského odlaučil kněži od manželek.

Téhož léta nalezeni hlavy sw. Wojtěcha biskupa a mučenika na hradě Pražském w kostele

¹⁾ Zdá se, že se tu myslí má na nastolení biskupovo; neb dle pokračovatele Vyšehradského příjal Otto biskupství (bezpochyby se tu rozumí posvěcení) od arcibiskupa Mohučského již 28 Května. Wiz str. 234. —

²⁾ Nacerat 4. — ³⁾ O kardinálu Quidonovi srw. Boček, Cod. dipl. Mor. I, 216. — ⁴⁾ Kerbek 4a. Necrolog. Boh. (Dobner, Mon. III, 13) má III Idus Julii a jmenuje zesnulau Gertrad. Srwn. Let. Kosm. III, 12, str. 145. — ⁵⁾ Srowněj o tom Boček, Cod. dipl. Mor. I, 223.

¹¹⁴³ clesia sancti Viti martyris, et cilicium sancti Wencezla inventum est.

Eodem anno venerabilis dedicatio monasterii sanctorum Viti, Wencezla atque Adalberti II Kal. Octobris a tribus episcopis, Ottone Pragensi et Heinrico Olomucensi et Babenbergensi episcopo.

Eodem anno religiosus papa Innocentius minoravit ad dominum.

¹¹⁴⁴ 1144. Quido cardinalis et legatus apostolicae sedis, cassis quorundam incitatus delationibus, Silvestrum abbatem suspendit ab officio, sed sequenti anno per dominum Heinricum, Olomucensem episcopum, redeuntem restituit.

¹¹⁴⁵ 1145.

¹¹⁴⁶ 1146. Dedicatio capellae sanctae Mariae in Zazoa a venerabili episcopo Ottone, quam construxit dominus Silvester abbas.

¹¹⁴⁷ 1147. Venerabilis abbas Clarevallensis Bernhardus, deo et hominibus carus, audiens invasionem et persecutionem, quam Sanguin¹⁾ paganus fecit in confinio Jerusalem, sicuti Mathathias adhortabatur filios suos, sic adhortatus est regem Franciae Luodewicum²⁾ omnesque Francigenas gentes armata manu in expeditione dei ire Ierusalem, animasque pro fratribus ponere, nec non christianam gentem de gladio paganorum auxilio dei liberare, cuius admonitione Franciis gentes Franciane, Anglicae, Lotharingiae, Saxones, Boemienses, Suevienses, Bawarienses cum ferocibus Francis ad expeditionem domini sunt paratae. Commotio christianorum facta est in paganos. Eadem tempestate verbiger Sdico, episcopus Moraviensis, adiit Pruzos³⁾ cum Heinrico, decano Pragensis ecclesiae, ad praedicationem, et eodem anno est reversus.

Eodem anno II Idus Junii obiit Izcizlaus⁴⁾ quintus abbas Postolopertensis ecclesiae, cui successit Bero Zazovensis monasterii decanus, et eodem anno ordinatus est VII Idus Decembris.

¹¹⁴⁸ 1148. VI Idus Julii Otto, duodecimus episcopus sanctae Pragensis ecclesiae, obiit, cui successit Daniel, praepositus eiusdem ecclesiae.

sw. Wita mučenika; též košile sw. Wáclawa jest nalezena.

Téhož léta slavné posvěcení chrámu svatých Wita, Wáclava a Wojtěcha dne 30 Září od tří biskupů, Otty Pražského, Jindřicha Olomouckého a biskupa Babenberského.

Téhož léta zbožný papež Innocentius odešel jest ku pánu.

Léta od narození pána 1144 Guido kardinál a legat stolice apoštolské, popuzen lichými náryky některých, stawil jest úřad opatovi Silvestrovi; ale následujícího roku dal jej skrze Jindřicha biskupa Olomouckého, když se wrátil, opět dosaditi.

Léta od narození pána 1145.

Léta od narození pána 1146 posvěcení kaple sw. Maří v Sázavě od ctihodného biskupa Otty, kteraužto wystawil pan opat Silvester.

Léta od narození pána 1147 ctihodný opat Klarwallský Bernard, bohu i lidem milý, slyšew o útoku a pronásledování učiněném od pohana Sanguina v krajích Jerusalemských, jak napominal Matatiáš syny swé, tak jest napominal krále franckého Ludwika a všechny muže Franciace, aby brannau rukau vyšli na wýprawu božskou do Jerusaléma a položili duše swé za braty i aby lid křesťanský s pomoci boží vyrobodili od meče pohanského. K jehožto napomínání k Franciace woje francijské, anglické, z Lotharingie, saské, české, šwábské, baworské s urputnými Franky k wýpravě boží připravili jsau se. Stalo se jest pohnuti křesťanů proti pohanům. Tauž chwili wýmluvný biskup moravský Zdik zašel jest ku Prusům s Jindřichem děkanem kostela Pražského ku kázání, a téhož léta jest se nawrátil.

Také toho roku dne 12 Čerwna zemřel jest Zdislaw, pátý opat kostela Postoloprtského; po němž nastoupil jest Bero, děkan kláštera Sázavského, a téhož roku jest posvěcen dne 7 Prosince.

Léta od narození pána 1148 dne 10 Čerwence zemřel jest Otto, dwanáctý biskup svatého kostela Pražského; po němž nastoupil jest Daniel, probost téhož kostela.

¹⁾ Emadeddin Zenki, panownik Mosulský. — ²⁾ Ludwicum 4a. — ³⁾ Pomořanum dle Vincencia. — ⁴⁾ Czeislus 4a.

A. dom. 1149 ordinatus est Daniel episcopus a maguntino archipraesule.

A. dom. 1150 vir clarus vita Sdico, septimus episcopus Olomucensis ecclesiae, subtrahitur ab hoc mundo¹⁾, victurus perpetue vita, cui successit Johannes, canonicus de monte Ztragov.

Eodem anno obiit Gertrudis, ducissa Bohemiae.

A. dom. 1152.

A. d. 1153 obiit papa Eugenius²⁾, vir vita magnificus, cui successit Anastasius³⁾.

A. dom. 1154. Jam die deficiente crepusculo loque noctis imminentे incipiente eclipsim luna passa est. Post haec maxima mortalitas in homines irrepsit.

A. dom. 1155 fratres nostri Arsenius, Sizna, Radosta hac vita exempti sunt.

A. d. 1156 Bero, Postolopertensis abbas, V Idus Maii, heu! immatura morte diem clausit extremum. Hic siquidem secunda aetatis sua vigilia, domini aspirante gratia, semetipsum in ara crucis Christi hoc in coenobio obtulit holocaustum deo. Vir caritatis virtute plenus, simplex et castus in moribus, voluntarie paupertatis specialis amicus, qui ob meritum sanctae religionis primo apud nos honore decaniae, deinde Postolopertensis in monasterio per dominum Ottoneum episcopum abbatiae est culmine sublimatus. Praefuit autem eidem ecclesiae annis VIII, mensibus IV, diebus XXXV.

1157. V Idus Januarii Spytihněv dux, immoflos et honor ducum, proh dolor! nimis intempestiva morte vitae praesentis accepit terminum, vir prae ceteris divinae pietatis dote magnifice praeditus, et ut pace omnium dictum sit, totus ex omni virtutum elegantia compositus, cuius qui digne meminit, dolore et lacrimis nequam carere poterit. Cecidit quippe aureus ecclesiae dei clypeus, clericorum pater, pupillorum mater, moerentium intimus consolator, totius honestatis et bonitatis sollertissimus indagator, cui virtus amor, vitium fuit horror, cuius in iudicio arcem Victoriae misericordia et veritas semper obtinuit. Ad miserendum denique nullus eo fa-

Léta od narození pána 1149 wyswěcen jest ¹¹⁴⁹ biskup Daniel od arcibiskupa Mohučského.

Léta od narození pána 1150 muž slavného ¹¹⁵⁰ života Zdik, sedmý biskup kostela Olomouckého, wzat jest z tohoto světa, aby byl účasten věčného života; po němž nastoupil jest Jan kanouník z hory Strahowa.

Téhož léta zemřela jest kněžna česká Gertrud.

Léta od narození pána 1152.

Léta od narození pána 1153 zemřel jest ¹¹⁵³ papež Eugenius, muž života wysoceslawného; po němž nastoupil jest Anastasius.

Léta od narození pána 1154, když se již ¹¹⁵⁴ den schyloval a počal nastávati saumrak noční, stalo se jest zatmění slunce. Poté přišlo na lidi welké mření.

Léta od narození pána 1155 sešli jsau s tohoto světa bratři naši Arsenius, Žižna, Radosta.

Léta od narození pána 1156 dokonal po ¹¹⁵⁶ slední den svůj Bero opat Postoloprtský dne 11 Května, ach! smrtí předčasnou. On zajisté we druhé době svého věku, z ponuknuti milosti božské, sebe samého na oltáři kříže Kristova w tomto klášteře obětoval w obět bohu, muž plný etnosti lásky, prostý a čistý we mrawich, dobrowolné chudoby zvláštní přítel, kterýto pro zásluhu we svaté řeholi nejprw u nás k důstojenství děkana, potom ke wznešenosti opatství w klášteře Postoloprtském skrze biskupa Ottu byl povyšen. Byl pak představeným toho kostela osm let, čtyři měsice a 35 dní.

Léta od narození pána 1157 dne 9 Ledna ¹¹⁵⁷ Spytihněv kniže, ano květ a sláva knižat, po hřichu příliš newčasnou smrtí došel konce tohoto života, muž nad jiné darem dobratiosti božské wysoce nadaný, i, buď s pokojem všech řečeno, cely ze samé skvělosti etnosti složený, jehož kdož slušně sobě připomene, nebude moci zůstat bez žalu a bez slz. Neboť sklesl jest zlatý štit kostela božího, otec duchovních, matka sirotků, zarmaucených utěšitel nejwraucnější, vši počestnosti a dobroty vyhledawatel nejpilnější, jenž měl etnost w lásce, neprawost w oškliwosti, na jehož saudě milosrdenství a prawda wždycky dosáhla twrze vítězství. Slitování se nebylo žád-

¹⁾ Dne 25 Čerwna. Wiz Necrol. Boh. Dobner Mon. Boh. hist. III, str. 13. — ²⁾ Třetí. — ³⁾ Čtvrtý.

¹¹⁵⁷ cilior, ad irascendum et vindicandum in reos nemō difficilior. Quem etiam deus virga benignae suae correctionis multo tempore in praesenti flagellavit, sed baculum consolationis ad percipienda vitae futurae praemia reservavit. Longa siquidem et difficilia apud exterias nationes passus exilia, tandem tam praeceptione quam petitione Friderici, Romani imperatoris, a Wladislao duce recipitur in patria, sed brevi temporis interstitio, fatis urgentibus migrat ab hoc seculo, pro temporali dispendio felicitatis aeternae beandus solatio.

Eodem anno XIII Kal. Febr. Fridericus, abbas Postolopertensis, vir in divinis et humanis rebus summae discretionis, erga deum et homines devotae sinceritatis, intimae ad omnes affabilitatis, peracto itinere cum domino Daniele pontifice in terram Hunorum abierat, quoniam videlicet idem antistes et Heinricus, frater Wladislai ducis, cum aliis Boemicae terrae primati bus filiam¹⁾ Ungarici regis²⁾ Friderico, filio eiusdem ducis, disponsandam detulerunt. In reditu in quandam villam suam pausandi gratia deve niens, post trium dierum egritudinem ultimum exhalavit spiritum.

Eiusdem quoque anni XI Martii Kalendis Johannes, Olomucensis ecclesiae episcopus, qui de monasterio sancti Augustini Ztragov assump tus fuerat, vitam terminavit praesentem, medio sane iuventutis constitutus flore, sed maturus morum nobilitate. Hic pro defensione iustitiae et statu ac honore sanctae dei ecclesiae semper, quantum in ipso fuit, inconvulsus proeliator perststit, difficilis inobedientibus, facilis ac promtus et affabilis deum diligentibus. Cui ex quo episcopalem suscepit infulam in corde, inhabitu et sermone praecipua semper extitit humilitatis custodia, adeo ut plerumque etiam ab humilioibus personis venerari refugeret, dicens, non oportere se exigere honorem ab hominibus, utpote qui de eodem luto conditus esset.

De probitate Wladislai regis et fratris eius Theobaldi ducis.

Anno sub eodem Fridericus imperator, iuncto sibi duce Wladislao et fratre eius Theobaldo,

nemu lehčí než jemu, rozhněvání a mstění se nikomu těžší. A bůh jej metlau svého dobroti wého kárani w životě zdejším dlauhý čas tepal, ale berlu útěchy k obdržení odměn budoucího žiwota uschowal. Neb jest zkusil dlauhá a těžká wyhnanství u cizích národů, až pak rowněž z rozkazu jak k žádosti cisaře Římského Fridricha od knížete Wladislawa přijat jest nazpět do vlasti; ale po projiti krátkého času z naléhání osudu sešel jest se swěta tohoto, aby za časné utrpeni oblažen byl potěšením štěsti wěčného.

Téhož léta dne 20 Ledna Fridrich opat Postoloprtský, muž welké rozšafnosti jak w božských tak lidských věcech, zbožné upřimnosti k bohu i k lidem a nejwraucnější ke wšem přiwětiosti, wykonaw cestu, ježto byl s panem Danielem biskupem jel do země uberské, poněvadž totiž týž biskup Jindřich bratr knížete Wladislawa s jinými welmoži země české vezli deeru krále uberského k zasnaubeni s Fridrichem synem téhož knížete, na cestě zpáteční přišed do jedné wsi na odpočinuti, po nemoci třidenni wypustil dech posledni.

Také téhož roku dne 19 Unora Jan biskup kostela Olomouckého, který byl powolán z kláštera sv. Augustina na Strahově, skončil přítomný život, postaven jsa zajisté w kwětu mladosti, ale zralý šlechetnosti mrawů. On byl w hájeni sprawedliosti a stavu i cti swaté cirkwe boží, seč byl, wždy neohrozeným bojownikem, příkrý k neposlušným, přístupný a ochotný i přiwětiw k milujicim boha. On od času, co dosáhl infule biskupské, zachowával w srdeci, w oděwu a w řeči wždy obzvláštni pokoru, tak že často i od nižších lidi nechtěl přijmauti úcty, řikaje, že nenaleží jemu vyžadowati cti od lidi, neb že jest utwořen z též hliny.

O šlechetnosti krále Wladislawa a bratra jeho knížete Děpolta.

Za téhož roku cisař Fridrich, wzaw s sebou kníže Wladislawa a bratra jeho Děpolta, wtrhnul

Polonię exercitu valido intravit¹⁾, principes eius, Bolezlaum et Mesconem²⁾, suaे ditioni subiugavit, infinitam pecuniam in auro et argento accepit, et pro confirmatione et stabilitate deinceps pacis filios eorum obsides suscipiens, victoria pro voto potitus rediit. Pro cuius sane pacis compositione praecepue ducis Wladislai instituit illustris industria; tantum enim imperatoria voluntati se tunc benevolum exhibuit, ut per se tantum et suos vel ad deditiōnem prae fatos principes flectere vellet, vel si necessitas rei poposcisset, ipse primus cum illis pugnam anticiparet. Imperator vero, ut dictum est, cupito potitus honore, ad sedem suam reversus est. Jam, scilicet anno ab anno incarnat. 1158 initiato, quid Boemico duci pro labore suo recompensationis exhibere debuisse, cum principibus regni consilium habuit. Dum ergo plures eorum assererent, dignum sibi videri optimis muneribus auri et argenti iuxta imperatoriam munificentiam ipsum remunerari debere, imperator liberiori usus consilio, ducem ad se accersitum huius verbi nobilitate alloquitur. Virtutis tuae constantia nobis optime complacuit, nam et fidelitatis tuae erga nos sinceritas toti regno evidenter innotuit, quam fideliter, quam devote, et quam intime nostrum, immo totius regni integrum secundum deum diligas statum, cum in nostris necessitatibus et totius regni rei publicae tui ipsius tuorumque vitam periculo obiicere nunquam haesitaveris. Hanc igitur egregiam virtutem in te considerantes ac diligentes, et de cetero te erga nostram imperatoriam serenitatem fidelem et incommutabilem haberi cupientes, honore quo ipse volueris te secundum nostram liberalitatem honorare decrevimus. Attamen quia terram tuam auro et argento et omnium pretiosarum rerum copia scimus redundare, et nichil in talibus tibi rarum existere, accipe ex dei gratia et nostra benevolentia tibi, quam tradimus, regni coronam et regiae potestatis et honoris dignitatem in regno tuo. Et haec dicens iussit proferri coronam auream gemmis, pretiosis lapidibus mire adornatam, qua videlicet ipse imperator in summis festivitatibus uti ferebatur.

¹¹⁵⁷ jest s wojskiem silným do Polska, podrobil knižata té země Boleslawa a Měška pod panství swé, wzal nesmírné penize w zlatě i we stříbře, a konečně pro utvrzení a trvání míru přijal syny jejich co rukojmě, i nawrátil se s obdržením wítězství dle přání swého. O kteréhožto míru zawréní zwlaště knížete Wladislawa wýtečná pilnost se zasadila. Neb se tau měrau prokázal tehdy ohotným po wúli cisařově, že chtěl sám o sobě a se swými řečená knížata buď přinutiti ke wzdání se, buď, kdyby bylo potřeba, sám první s nimi napřed swéti bitvu. Ale cisař, jak řečeno, dosáhnuw slawy, které si přál, navrátil se jest k swému sídlu, a když se již počinal rok od narození páne 1158, s knížaty říšskými radil se, jakau by měl knížeti českému za jeho přičinění wzdátí odměnu. Když tedy někteři z nich prawili, žeby se jim widělo býti slušné, aby mu dle štědrosti cisařské nejlepšími dary we zlatě a we stříbře odměna učiněna byla; cisař užiw rady wolnější, powolal kníže k sobě, a takovým slowem ušlechtilým k němu promluwil: Stálost statečnosti twé nám se velice zálibila; nebo také upřimnost wěrnosti twé k nám objewila se celé říši, kterak ty wěrně, kterak oddaně a kterak wraucně miluješ stav náš ano celé říše dle boha nedotknutý, poněvadž jsi se nikdy newáhal w potřebách našich a obce celé říše žiwobytí swé i swých wystawiti w nebezpečenství. Tedy tuto wýtečnau statečnost při tobě spatřujice a rádi widauce, i přejice sobě, abys byl i napotom k naši Jasnosti cisařské wěrný a neproměnlivý, uzavřeli jsme poctiti tebe cti, kterau bys sám chtěl, dle naši štědrosti. Niéměně wšak poněvadž wíme, že země twá oplýwá zlatem a stříbrem i hojnosi všech wzámených věcí, a že ti nic toho není wzácné, wezmi z milosti boží a z naši dobrotiosti korunu královskou, kterau ti odewzdáwáme, i důstojnost moci a cti královské w říši twé. A to řka, dal přinést korunu zlatem, perlami a dráhým kamením diwně okrášlenou, již totiž on cisař sám, jak se prawilo, užival o největších slavnostech. Takowau tedy cti božským řízením powznešen nawrátil se jest slavný kníže

¹⁾ Eliška jménem. — ²⁾ Geisy 2.

¹⁾ Cisař Fridrich I přešel přes Odru dne 22 Srpna 1157. — ²⁾ syny Boleslava III.

¹¹⁵⁸ Tali igitur divinitus honore sublimatus, gloriōsus dux Wladislaus cum ingenti tripudio et laetitia suorum rediit ad sua¹⁾.

Deinde eiusdem anni mense Maio profecti sunt rex et frater eius dux Theobaldus cum caesare Friderico in Italiam adversus Mediolanenses²⁾, qui tunc imperatorem pro quadam seditione contra Laudunenses ac Nolanae urbiscives facta sibi graviter offensum habebant. Decreverat siquidem imperator non prius se cum exercitu ab urbe discessurum³⁾, quam hostibus suis igne et ferro meritam rependeret ultionem. Ibi gloriosus rex et vere glorificandus Wladislaus cum suis optimatibus, veluti quandam Judas Machabaeus, modo frontes adversariorum conterendo, modo a tergo insequendo, modo etiam a dextris et a sinistris acriter insistendo, quod proelia laudabiliter ac victiose peregerit, dictu longum est. Attamen quia in bellicis certaminibus victoriae proventus plerumque sit incertus, et varii casus vices diversas et difficiles in talibus ludunt, fieri non potuit, quin et ipse quosdam ex suis primatibus illic amitteret. Mediolani igitur cives egregiam eius virtutem et industriam considerantes, et quia caesari foret acceptissimus, legatis ad ipsum et precibus directis, mediatorem eum inter se et caesarem esse pro offerenda digna satisfactione et pacis compositione deprecati sunt. Ipsius ergo annuente prudenti consilio et sedulitate, praefatae cives urbis potiti sunt pace.⁴⁾

¹¹⁵⁹ A. d. 1159 Daniel episcopus Mediolanum ad caesarem Fridericum profectus est⁵⁾, a quo benigne et honorifice susceptus est, quem in obsequio suo suis et regni negotiis biennio implicatum retinuit. Interim Romae defuncto Anastasio, apostolicae sedis pontifice, gravi exorta seditione, duo ex contrariis partibus apostolicae sedi prae-ficiendi electi sunt, Alexander⁶⁾ et Victor⁷⁾. Pro qua dirimenda seditione Daniel praesul Romanum dirigitur, ut videlicet utraque persona caesaris et totius regni concilio interesse debeat, et iuxta publicam et canonican sanctionem is, qui

Wladislaw k swému domowu s náramným plesem a radosti.

Potom téhož léta w měsici Kwětnu táhli jsou král a bratr jeho, kníže Děpolt, s cisařem Friderichem do Italie proti Mediolským, kteři tehdy byli obrátili těžký hněv cisařů proti sobě pro jisté pozdvižení učiněné proti měšťanům Laudským a Nolským. Cisař byl totiž uzavřel, že neodtahne prvé s vojskem od města, než by svým nepřátelům učinil ohněm i mečem zaslavenou pomstu. Tam slavný král a w prawdě oslavý hodný Wladislaw se swými předními, jako někdy Judas Makabejský, brzy potiraje čela protivníků, brzy ze zadu je stihaje, brzy zase s prawé a s lewé strany udatně dorážeje, kolik bitew chwalitebně a witězně swedl, dlauhé jest powidati. Nicméně poněvadž we wálečných zápasích wýpadek witězství obyčejně bývá nejistý, a wseljaké případy sešaškowávají přítom rozličné a těžké proměny, nemohlo jinak být, než že i on ztratil tam některé ze swých předních. Měšťané Mediolanští tedy, znamenajice jeho udatnost a činnost, a protože byl cisař nejmilejší, obrátiwše se k němu posly a prošením, wyžádali sobě od něho, aby byl prostředníkem mezi nimi a cisařem o slušné zadostučinění, kterého podávali, a o zavření miru. Tedy s jeho opatrnu radau a pilným přičiněním, když swo-lil, dosáhli jsou měšťané řečeného města pokoj.

Léta od narození pána 1159 jel jest biskup Daniel do Mediolana k cisaři Friderichovi, od něhož dobrotiwe a poctiwe přijat jest, i zdržel jeho w službě swé zaneseného wěcni swými a říšskými dwě léta. Mezitím w Římě po smrti Anastasia stolice apoštolské vrchního kněze strhlo se jest welké pozdvižení, a zwoleni jsou dva od protivníkých stran k powýšení na stolici pa-pežskou, Alexander a Viktor. K upokojení té bauře vypraven jest biskup Daniel do Říma, tak totiž, aby obadwa stáli w raddě cisaře a celé říše, a dle wěrejněho a cirkewního zákona aby ten,

¹⁾ Palacký, Dějiny nár. Č. I, 2, str. 47 a násł. — ²⁾ Cisař Friderich byl ještě 14. Června 1158 w Augšpurce.

³⁾ Obležení Mediolanu počalo počátkem měsice Srpna 1158. — ⁴⁾ Pokoj mezi Mediolskými a cisařem smluvěn počátkem Září 1158, načež dne 8 t. m. Mediolanští učinili cisaři pokoru. — ⁵⁾ Daniel, biskup Pražský, táhla do Italie zároveň s králem Wladislawem. — ⁶⁾ Třetí. — ⁷⁾ Čtvrtý.

magis competeteret, apostolicae sedis principatum obtineret. In eo sane concilio¹⁾ coram cunctis regni principibus et CL episcopis Victor iustitiae victoriam obtinuit, et concordi omnium voto et acclamatione archisterium apostolicae sedis suscepit. His igitur rite terminatis Daniel prae-sul a caesare et apostolico multo sublimatus honore, excellentia quoque functus legationis apostolicae, proficiscitur ad regem Hunorum²⁾, et exinde ad propriam Pragensis pontificatus sedem anno dominicae incarnationis 1160, in omnibus auctore deo prospere agens, regreditur.

A. dom. inc. 1161 IV Idus Febr. Silvester, Zavovensis abbas, regiminis sui XXVIII anno exiit a tenebris huius corporeae regionis ad patriam perpetuae mansionis, pro labore praesentis vitae recepturus bravum beatae remunerationis. Vir omnium virtutum disciplina et morum elegantia decenter insignitus, atque adeo practicae exercitiis ac theoriae amori deditus, ut evidenter adverti potuisse, hominem licet adhuc in carne positum, totum tamen spiritus sui fervore iam in coelestibus constitutum. Specialis enim erat amicus parsimoniae, qui lauiores dapes vel vini pocula ceu quasdam morborum materias abhorrebat, sed cibo simplici et pura fluminis unda delectabatur, convivia potentum et quarumlibet secularium personarum detestabatur, propter quod etiam a pluribus minus diligebatur, quia in talibus nulli se communem exhibebat. De cuius vitae laudabili qualitate multa quidem ad exemplum pie vivendi et honestatis formam dici possent, sed quia superius iam inde me ex parte dixisse memini, et maxime quomodo operum eius in eodem monasterio magnalia, quanta fuerint ei erga divini cultus honorem studia, evidenter extant testimonia perhibentia, hoc in loco ista sufficiant. Hoc tantum, salva omnium gratia, dixerim,

Quod locus ille patrem, vix invenit sibi talem Moribus et vita, ceu Silvester fuit abba.

Huius post obitum Bozata, eiusdem loci prior, eodem anno per Wladislai regis et epis copi Danielis electionem in abbatiā successit, qui brevi tempore, exacto unius videlicet anni spatio, sui regiminis curam propria voluntate

kdoby se wice hodil, obdržel panství na stolici¹¹⁵⁹ apoštolské. W tom shromáždění zajisté přede wsemi knižaty říše a 150 biskupy Viktor obdržel za právo, a z jednosvorného usnešení a přiswěcení všechných dosáhl arcipastýrství na stolici apoštolské. Tedy po řádném skoncování toho wšeho biskup Daniel povznešen ke mnohě cti od cisaře i od apoštolského, jakož i poctěn powýšením za apoštolského legata, jel jest ku králi uherskému, a odtamtud k vlastnímu sídlu biskupství Pražského léta 1160 s dobrým pomocí boží¹¹⁶⁰ zdarem we wsem se nawrátil.

Léta od narození pána 1161 dne 10 Unora¹¹⁶¹ Silvester opat Sázawský w roce osmecitmé spráwy swé, odešel jest ze tmy této krajiny tělesné k vlasti bydla stáleho, aby za práci přitomného života wzal odplatu blažené odměny. Muž we prowozowání wšech ctností a leposti mrawu slušně wýtečný a ewiku praktickému i lásce k theorii tak oddaný, že bylo lze patrně widěti, že člowěk ten, ač ještě w téle se nacházeje, nieméně horauenosti ducha již celý w nebeských wěcech byl ustaven. Bylté zwláštní přítel šetrnosti, tak že skwostnější jídla nebo po-háry wina zamítl jako nějaké látky nemocné, a w jídle jednoduchém a čisté wodě z řeky měl zalibeni; hodlum mocných lidí a kterýchkoli osob swětských wyhýbal se, pročež také od mnohých méně byl milován, protože w tom s nikým nemíval společnosti. O jehož chwalitebném spůsobu žiwota dalo by se sice mnoho powidati za příklad zbožného žiwobytí a za wzor počestnosti; ale poněvadž pamatuji, že jsem již wýše něco toho powěděl, a nejwice kterak weliká dila jeho w témž klášteře, jak byla weliká jeho pilnost we zwelebowání služby boží, wydávaji o tom jasná swědectví, budiž na tom zde dosti. Jen tolik s powolenim všechných af řeknu:

Žef toto misto as otce takého by sotva nalezlo. W životě, we mrawu, jak Silvester tento opat byl.

Po jeho smrti nastoupil w opatství Božata, téhož místa přewor, ještě téhož roku zwolením od krále Wladislawa a biskupa Daniele; kteřýžto po krátkém čase, totiž po proběhnutí jednoho roku, péči spráwy swé ze swé vlastní wile

¹⁾ Shromáždění to odbýváno w Ticině na počátku roku 1160. — ²⁾ Geisovi II.

¹¹⁶¹ depositus. Hic namque in coenobiali conversatio-
ne iam XXX compleverat annos, ac a tumultu
secularium actionum adeo se alienum efficerat,
ut nulla penitus ratione, quid in seculo agere-
tur, sese vel scire modicum pateretur, ideoque
ad disponendas exteriores monasterii utilitates,
vel ad popularium quaestiorum examinanda iudi-
cia prorsus extit ignarus. Praeterea tot et tam
gravium infirmitatum detinebatur molestiis, ut
vix aliquando, quantacunque necessitas exegis-
set, pro utilitate ecclesiae extra monasterii septa
procedere potuisset. His igitur et similibus de-
victus incommodis, post anni circulum onus de-
posuit suscepti regiminis.

Eodem anno ducellus Sobeslaus¹⁾ noctu fe-
cit irruptionem cum LX armatis militibus in
urbem Olomuc; omnes fere, quos in ea repe-
rit, diversis opprobriis dehonestari fecit. Quae
mox fama volans Wladislai regis perculit aures,
qui collecto exercitu dictam circumdedit urbem;
sed cum cerneret forti custodia militum inac-
cessabilem sibi suisque fore urbis aditum, cau-
tius arbitratus est magis ex ingenio quam bello
iuvencilem principis animum attemptare. Per in-
ternuntios ducem invitat ad pacem, immo spon-
det et firmat, quam velit pacis accipere condi-
tionem. Princeps igitur, ut simplicissimus agnus,
nil adversi ratus, it regis in manus, pax et pa-
cis conditio iuramenti confirmatur sacramento.
Ibi Johannes, episcopus Moraviae, illic iurat om-
nis primatus Boemiae, sicut rex dictat pro pacis
et fidei confirmatione. Sed ubi fides? Sacramenta
violantur, pactio pacis exinanitur, rapitur, cathe-
natur princeps egregiae probitatis, et in castro
munitissimo Prinda sub districtissima custodia
multo tempore²⁾ macerandus retruditur.

¹¹⁶² A. d. inc. 1162 divina annuente pietate, regis-
que Wladislai ac etiam domni Danielis pontificis
industria procurante, Regnardus, abbas Zazoven-
sis monasterii, gubernacula suscepit. Hic primo
Syloense coenobium admodum honeste rexit, pro-
prioque labore in possessionibus diversi generis
magnifice ampliavit. Primo autem anno ordi-
nationis domni Danielis episcopi insurrexerunt
quidam viri iniquitatis contra eundem abbatem,
virum venerandum, et quaecunque criminosa de-

se sebe složil. Neb on w obeowáni klášterském
byl již douršíl třídeceti let, a byl se tak odcizil
hluku běhů světských, že naskrže žádným spū-
sobem nedával tomu, aby dost málo wěděl, co se
we světě dalo, a protož k opatřování zewněj-
ších prospěchů kláštera neb k řízení saudů w ro-
zepřich obecného lidu dokonce byl neumělý. Krom
toho překázely mu nehody tolíkých a tak těž-
kých nemoci, že sotva kdy, byť jakkoli welká
potřeba toho vyžadowala, za prospěchem kostela
z ohrady kláštera wyjiti mohl. Těmi tedy a po-
dobnými obtížemi přemožen, po uplynutí roku
složil se sebe břímě přijaté spráwy.

Těhož léta kněžic Sobeslaw wtrhnul času
nočního se šedesáti brannými bojowniky do hra-
du Olomouce; skoro wšecky, které tam zastihl,
dal rozličným zhanobením potupiti. O tom hned
powěst létawá dotkla se uši krále Wladislawa;
který sebrav wojsko řečený hrad oblehl jest; ale
když spatřil, že silnou hlídkou bojowniků
byl jemu a jeho lidem vchod do hradu učiněn
nepřistupným, widělo se mu být opařněji, spíše
chyrosti než bojem zkusiť mysl mladistvého
knížete. Wyzval jej skrze posly k míru, ano sli-
bil a stvrđil, jakauž by chtěl přijmauti wýminku
míru. Kněžic tedy, co beránek nejsprostnější, ni-
čeho zlého se nenadívaje, wešel králi do rukau;
mír a wýminka míru stvrzeny jsau swatosti pří-
sahy. Tu biskup Jan morawský, tam všechno
panstvo české přisahalo, jak král kázel k utrve-
ní míru a wiry. Ale kdež wira? Přisahy jsau
zrušeny, umluwa o mír zničena; chopen, spaután
kníže wýtečné ctnosti, a na hradě Přimdě náram-
ně pewném zavřen pod přisnau blídkau k dlau-
hému trápení.

Léta do narození pána 1162 ze swolení do-
broty božské a spůsobením snahy krále Wlad-
islava i také pana biskupa Daniele ujal jest opat
Regnard správu kláštera Sázawského. Ten nej-
prve správal klášter Želiwský welmi počestně,
a swau praci zvelebil jej welite statky rozlič-
ného druhu. Ale w prvním roce swěcení biskupa
Daniele powstali jsau některi lidé nešlechetni
proti tomu opatovi, muži ctihodnému, a cožkoli
zlého mohli o něm smyslit, neostýchali jsau se

ipso potuerunt configere, auribus pontificis cre-
bra et importuna delatione veriti non sunt in-
culcare, et quia, sicut beatus dicit Gregorius,
animo in multis occupato facile ab adulatoribus
subripitur, rem ita, ut conficta erat, episcopus
esse credidit. Vix itaque venerabilis Regnardus
sine canonica audientia, nec accusatoribus seu
testibus legitimis convictus, vel confessus de
objectione criminis, abbatiae privatur honore,
reicitur de monasterio cum universa sibi dilecta
congregatione. Mirum sane de tanto viro, domno
videlicet episcopo, quod tam crudelem et tam
praecipitem in pastorem simul et ovile potuit
dare sententiam, et quod nulli prorsus parcen-
dum ob unius accusationem iudicavit, nisi forte,
ut quidam tunc coniciebant, sieut et postmodum
rerum probavit eventus, hac occasione id eum
fecisse, ut quibusdam Augustiniani ordinis re-
gularibus, de exteris ascitis nationibus, eundem
locum commendaret. Praedictus vero dominus
Regnardus quarto decimo post depositionem
sui regiminis anno, tribulationes eius et patientia
domino misericorditer respiciente, Zazoven-
sis coenobii abba constituitur, Metensis genere,
discretissimus moderator vitae monasticae, di-
lectionis et affabilitatis gratia praeditus, humili-
tatis et mansuetudinis virtute constantissimus,
omni morum elegantia melioribus per omnia
comparandus. Cui pro hominum suorum defen-
sione stare vigilantissima semper cura fuit, cui
pro assertione veritatis nec regia maiestas nec
principum potestas terrorem vel ruborem un-
quam incutere valuit, cuius animum nec prospe-
ritas ad inanem unquam emollivit laetitiam, nec
adversitas ad pernitosam deiecit moestitiam;
vir in cunctis suis eventibus eundem laetitiae
semper praefferens vultum. Universae congrega-
tioni plus amore quam terrore studebat prae-
esse, tantum namque humilitati se subdiderat,
ut cum esset omnium in congregatione dignior
et sublimior, in omnibus suis actibus subiectio-
ne se exhiberet. Ad humilia etiam quaeque
opera nullus eo promptior, nullus agilior, nullus
efficacior; fuit in eo peritia pingere vel sculpere
quaslibet imagines ligno vel osse vel etiam di-
versi generis metallo, fabrilis quoque non igna-
rus fuit artis, et omnis, quae ex vitro fieri so-
let, compositionis.

¹⁾ Syn Sobeslava I. — ²⁾ až do r. 1173.

III. WÝPISKY Z VINCENTIA, GERLACHA

A JINÝCH STARŠÍCH LETOPISCŮ ČESKÝCH.

Kdysi we druhé polovici 13 století, a sice jak se podobá, krátce před narozením krále Wáclava III., tedy před rokem 1289, sestavil neznámý jakýsi sběratel, jak se zdá některý z kanowníků neb jiných duchovních kostela Pražského letopis Kosmůw s pokračováním kanownika Vyšehradského a se sepsáními pozdějšími rozličných skladatelů, která zde dále we wydání tomto po sobě následují, w jedno dílo, které se nám zachovalo w rukopise kapituly Pražské, učiněném pro biskupa Pražského Jana z Dražic někdy mezi léty 1329 a 1343 (2), též w rukopise knížat z Fürstenberka w Donaueschingen (2aa) a w rukopise někdy děkanství Budějovického, nyní muzejním (8). W rukopisech těchto nachází se tedy wšichni tak zvaní pokračovatelé Kosmy, wyjma jediné mnicha Sázawského. Wšecko to, co w rukopisech těchto následuje po roce 1142, kterým končí kanownik Vyšehradský, zahrnuje se dle zvyku pod jménem druhého pokračování letopisu Kosmowa, ač již Balbinovi a Pešinovi, později pak důkladnějším badatelům Pelzlowi a Dobrovskému bylo zjewno, že celé toto snesení zpráv od roku 1142 až do roku 1283 nepochází od jednoho prwotního skladatele. We wšech rukopisech jest pořádek snesených zpráv historických takový, jak je w wydání Pelzelově shledáváme, které se dle rukopisu kapitulního stalo. W nowějším čase přičinili se Palacký a dle náwodu jeho Kopke wší pílí o rozeznání a rozebrání rozličných částí snesení tohoto od sebe, a na základě tom wydání jsou pokračovatelé Kosmowi redakci Kopkowau ponejprw w Monumentech Pertzových každý o sobě, pokud práve nejwice možné bylo je od sebe odděliti. Následujeme při tomto wydání příkladu Kopkowa, užívajíce toliko jiných nápisůw jednotlivých sepsání, z nichž se tak zvané druhé pokračování Kosmy skládá, jak se nám zdají k lepšimu pochopení čtenáře býti přimřenější.

První z těchto sepsání skládá se z pauhých wytahů neb wýpisků z několika starších dějepisců českých, kteří se za pokračovatele Kosmowy nepokládaly, totiž z Vincentia kanownika Pražského, z Gerlacha opata Želiwského a nějakých starších letopisů nebo pamětí, které se nám w původním sepsání nezachovaly. Zdá se, že, jak se domnívá Kopke, wytahy a wýpisky tyto složil onen sběratel z druhé polovice 13 století, který ponejprw spojil letopis Kosmůw s pozdějšími pokračováními w jeden celek, aby jimi vyplnil mezeru, která se mu naskytovala od roku 1142 až 1196.

Wýpisky tuto dotčené zachovaly se nám, jak již wýše naznačeno, w rukopisech knihoven kapituly Pražské (2), Donaueschinské (2aa) a musejní (8), z nichž první nejstarší pochází z konce první polovice wěku XIV, oba poslední z konce wěku XV. O rukopisech poslednějších nemožno říci, žeby snad w této časti byly opisy rukopisu kapitulního, poněvadž na některých místech více než rukopis kapitulní se srovnává s prameny, z nichž wýpisky původně učiněny byly — totiž s Vincentiowým a Jarlochowým letopisem, — z čehož jde, že wšecky tři rukopisy mají swůj pramen we starším rukopise, nyní již neznámém.

In ¹⁾ diebus illis regnante in regno Romanorum rege Conrado et in Bohemia principante duce Sobieslao, Zdico qui et Henricus, bonae memoriae Olomucensis episcopus, habitum nostrum, quem Iherozolimis viderat, super sepulcrum vitae suscepere cum multo, sicut tradunt, imbre lacrimarum, et abdicatis ibi tam esu carnium quam ceteris vitae blandimentis ²⁾, reportabat memorato duci et Bohemis sicut novum hominem ita et novum ordinem ³⁾. Quo duce in brevi defuncto, successor ipsius illustris Vladislau, nec non et uxor sua nobilissima Gedrudis, soror praedicti regis Conradi, succensi ⁴⁾ exemplo et exhortatione ⁵⁾ praefati episcopi, novam ecclesiam novo condunt ordini, erigentes fabricam venustissimam in monte Strahow, mutato nomine ipsius in monte Syon, anno domini 1140, quibus optime cooperabatur idem episcopus, maxime in spiritualibus ⁶⁾, coadunando undecunque possent religiosos fratres, quibus et praefecit imprimis quendam Blasium. Postquam vero liquido comperit de institutione Praemonstratensis ecclesiae, quod inde esset ⁷⁾ initium ordinis et magisterium vitae regularis, illico habita deliberatione cum ipsis fundatoribus, unanimi voto misserunt, et de Stenveldensi ⁸⁾ domo conventum postularerunt. Et quidem tunc temporis ordo noster, licet nondum ⁹⁾ dilatatus, magno tamen seruebat zelo, tum in Praemonstrato tum in omnibus ecclesiis nostri ordinis, et maxime in Stenveldensi ¹⁰⁾ ecclesia, quae nullam habuit vel habet in religione secundam. Cuius tunc suavisimo tracti odore principes terrarum undecunque gaudent ecclesias fundare novas et personas ordinis evocare ad illustrationem provinciarum suarum. Inter quos et isti fundatores, de quibus modo sermo est, porrigentes petitionem suam prius capitulo, deinde Stenveldensi ecclesiae, quod pie postulant, pleno comprehendunt effectu. Nam committitur Stenveldensi praeposito, ut negotium eorum promoveat et desiderata concendat. Porro praepositus, vir deo plenus, non tardat in hiis, quae in ¹¹⁾ mandatis acceperat, sed assumptis ¹²⁾ secum fratribus et domino Godeskalco, qui postea abbas in Syloa factus est, proficiscitur in Bohemiam. Pragam venit, devote suscipitur, obligat se ad suspicionem loci, tandemque repatrians, dimittit ibi memoratum Godescalcum a latere suo cum fratribus, qui conventui habitacula praepararent interim lignea. Quibus paratis, iterum post anni circulum idem

Za onoho času když panoval w říši Římské král Konrad a w Čechách vládl kněz Soběslav, Zdik, jinak Jindřich, dobré paměti biskup Olomoucký, šat nás, jež byl widěl w Jerusalémě, na sebe wzal nad hrobem života s welkým, jak se prawí, silz prolitím, a odrek se tam jak požívání masa tak jiných wšech wnad života, přinesl jest nazpět wzpomenutému knížeti a Čechům jak nowého člověka tak také řeholi nowau. A když kníže ten w krátce zemřel, nástupce jeho, slavný Vladislav, jakož i manželka jeho wysoce urozená Gertrud, sestra prvé řečeného krále Konrada, povzbuzeni příkladem a napomínáním řečeného biskupa, nowý kostel wystawili jsau nowému rádu, wyzdwiše překrásné stavení na hoře Strahowě, jehož jméno proměnili jsau w horu Sion, léta páne 1140, s nimiž velmi dobře spolu pře-¹¹⁴⁰ cowal týž biskup nejwice w stránce duchowní, shromažďuje odkudkoli mohl řeholné bratry; jimž také předstawił jest nejprwé jakéhosi Blažeje. Wšak ale když dočista zwěděl o zřízení kostela Praemonstratenského, že odtamtud byl začátek rádu a wzor života řeholního, hned dle uraděni se zakladateli samými jednomyslně poslali jsau a wyzádali sobě sbor z kláštera Stenfeldského. A toho času rád nás, ač ještě nebyl rozšířen, wšak hořel welkou horlivostí, jak w Praemonstratě tak we wšech kostelích rádu našebo a nejwice w kostele Stenfeldském, který neměl aneb nemá žádného w řeholi rowného. Jehožto nejlíbeznější wůni wábeni jsouce, panovníci nad zeměmi odewšad zalibovali sobě zakládati nowé kostely a osoby rádu toho powolávati k osvícení zemí swých. Mezi kterýmiž také tito zakladateli, o nichž právě řeč jest, podawše žádosti swé prvé kapitule, potom kostelu Stenfeldskému, čeho zbožně zádali, plným skutkem obdrželi jsau. Neb uloženo jest Stenfeldskému proboštu, aby záležitost jejich sprawil a přání zadost učinil. Poté probošť, muž boha plný, nemeškal w tom, co mu bylo rozkázáno, nýbrž wzaw s sebau bratří a pana Godesalka, který se později stal opatem Želiwským, cestoval jest do Čech. Přišel do Prahy, zbožně přijat jest, zavázel se ku přijmutí místa, potom pak nawraceje se do vlasti, zůstavil tu wzpomenutého Godesalka ze strany swé s bratřími, kteří by pro konvent připravili přibytky prozatím dřevěné. A když ty byly zhotoveny, zase po proběhnutí roku týž probošť wrátil jest se, a přivedl s se-

¹⁾ Slowa In diebus illis — semper eum vivere protestantur wzata jsau z letopisu Jarlochowa, w. Dobner Mon. I, 100 a Pertz, Mon. XVII, 695. — ²⁾ alimentis 2aa. — ³⁾ Stalo se to r. 1137. — ⁴⁾ successi 2aa. — ⁵⁾ hortatione 2, 2aa. — ⁶⁾ spiritualibus 2a. — ⁷⁾ esse 2aa. — ⁸⁾ Stenfeldensi 2aa a tak níže; Steymveldensi 8. — ⁹⁾ needum 2, 2aa. — ¹⁰⁾ Wladensi 8. — ¹¹⁾ nemá 8. — ¹²⁾ assumptus 2aa.

— praepositus revertitur, adducens secum conventum clericorum una cum abbatem, quem elegerant, cui nomen Gezo, qui dominum Godeskalcum libenter apud se retinuissest, sed praepositus suus iubet eum redire¹⁾ in Stenvelt ad id expectandum, quod ei divinitus fuerat²⁾ praeordinatum.

Nec absurdum puto, si paucis exprimam, qualiter idem Gezo, primus abbas Strahoviensis, primum in Stenvelt ad conversionem venerit; in hoc enim confitebuntur domino misericordiae eius, qui miris modis praedestinatos suos vocat. Cum esset ipse in Colonia canonicus et custos maioris³⁾ ecclesiae, vir dives et delicatus, quadam nocte per somnum putabat fratres suos concanonicos tanquam in gyro consedere, seque in medio eorum, cum ecce adstitit ante eos quidam horribilis aspectu, qui virga, quam manu gerebat, percussit primum in capite, deinde alterum, tertio tertium, et ita flagellavit omnes hinc et inde a dextris eius et a sinistris; postremo, cum vellet percutere et istum, declinavit icum, et sic evigilavit. Quam visionem secuta est mors ipsorum, et omnes in brevi ex hac luce sunt subtracti, eo videlicet ordine, quo in⁴⁾ visione fuerant percussi; quod ille videns et mori timens, fugit tamquam a facie⁵⁾ unicornis, et confugit in Stenwelt ad portum monasterii, conversatus ibi iuste atque regulariter usque in diem, quo assumptus est in abbatem. Sane idem Gezo vir erat totius probitatis et industriae, providus dispensator tam in spiritualibus quam temporalibus, magnus zelator disciplinae, cuius institutione viget adhuc et regitur Strahoviensis ecclesia. Ita memoria eius in benedictione est, cum post mortem non moritur, et opera eius rediviva semper eum vivere protestantur⁶⁾.

¹¹⁵⁴ Anno⁷⁾ dominicae incarnationis 1154⁸⁾ rex Conradus viam universae carnis ingreditur, pro quo Fridrichus⁹⁾ suus patrulus, dux Swaviae, miles armis strenuus, in regem eligitur, qui totius orbis gubernacula feliciter¹⁰⁾ regere coepit.

¹¹⁵⁵ Anno dominicae incarnationis 1155 dux Wladislaw prijat jest od krále Fridricha do největší milosti. Ale synové Soběslawi exiles domino regi Fridricho adhaerent fideliter, et ab ipso et principibus eius honorifice tractantur.

¹¹⁵⁶ Anno dominicae incarnationis 1156 rex Fridrichus collecta plurima principum et aliorum militum multitudine, Henrico duce Saxonie et Fridrico, filio regis Conradi,

bau konvent duchowných i s opatem, kterého jsou byli zvolili, jemuž bylo jméno Gezo, který by byl rád pana Godeskalka podržel u sebe, ale probošt jeho kázal mu návrati se do Stenfelta, kdež měl čekati, co mu bylo od boha předřízeno.

Také myslím že nebude nemístné, když krátce povím, jakým spůsobem týž Gezo, první opat Strahowský, nejprvé byl we Stenfelta přišel k obrázení; nebo w tom bude poznati milosrdenství Hospodina, který dívnymi spůsoby wolá své předurčené. On, když byl w Kolině kanounkem a kustosem většího kostela, muž bohatý a rozkošný, jedné noci we snu spatřil bratří své kanouniky, ani sedí pohromadě jako w kruhu, a sebe w jich prostředu, a w tom hle! postavil se před ně jakýsi hrozného vzezření, který metlou, již držel w ruce, udeřil prvního do hlavy, potom druhého, potřetí třetího, a tak stepal všecky tu a tam po prawici i po lewici jeho; na posledy když chtěl udeřiti i jeho, on se vyhnul ráně, a tak se probudil. Po tomto pak widění následovala smrt oněch, a všichni w krátké době byli wzati z tohoto světa, a to w tom pořádku, jak we widění byli udeřeni; což on wida a smrti se hoje, utekl jest jako před jednořzem, a utekl se do Stenfelda do přístavu kláštera; i chowal se tam spravedliwě a dle pravidla až do dne, w který přijat jest za opata. Zajisté týž Gezo byl jest muž vši ctnosti a pilnosti, opatrny správce jak w duchowních tak světských věcech, welký horlitel kázně; dle jehož ustanovení prospíva a řídí se posavad kostel Strahowský. Tak jest památka jeho žehnána, ježto po smrti neumírá, a dila jeho znova obživlá pořád, že živ jest, hlásají.

Léta od narození páne 1154 král Konrad dostal se na cestu všeho těla, na jehož místo synowec jeho Fridrich, wewoda šwábský, rytíř we zbrani udatný, zvolen jest za krále, který počal wést šťastně ředitla celého světa.

Léta od narození páne 1155 kněz Wladislaw prijat jest od krále Fridricha do největší milosti. Ale synové Soběslawi exiles domino regi Fridricho adhaerent fideliter, et ab ipso et principibus eius honorifice tractantur.

Léta od narození páne 1156 král Fridrich, sebrav welmi velké množství knížat a jiných bojowniků, maje při sobě Jindřicha wewodu saského a Fridricha syna krále

¹⁾ venire 8. — ²⁾ erat 8. — ³⁾ Tak 2aa, 8; canon custos et maioris ecclesie 2. — ⁴⁾ nemá 2. — ⁵⁾ a fac. nemá 2. — ⁶⁾ prestatur 2aa. — ⁷⁾ Co od slouva tohoto až po slouva foris vastabat gladius tištěno drobným pismem, wzato jest z letopisu Vincentiowa. — ⁸⁾ 1153 2aa. — ⁹⁾ Fridericus 2aa, a tak stále. — ¹⁰⁾ nemá 2.

aliisque principibus sibi adiunctis, Romam ad papam Adrianum, ut sum in¹⁾ caesarem iure debito consecret, iter cum forti manu militum arripit. Cum autem in exitu Alpium ante Veronam civitatem ad Gwardam²⁾ castellum inexpugnable perveniunt, Veronenses tanquam de suo iure transitum sibi et suis prohibent, dicentes, eum non esse caesarem consecratum, propter hoc eum ex eorum iure eis debere pecuniam persolvere, si inde Romam transire velit; postquam autem eum in caesarem consecratum receperint, ei tunc honorem ut caesari debitum persolverent³⁾, non ante⁴⁾. Haec rex Fridricus audiens iram⁵⁾ reprimit, et eam dissimulans, verba dans bona, pecuniam, quam exquirunt, eis promittit, et tanquam super hoc securitate data, Veronam illaesis exercitibus suis transit. Regalibus itaque ultra positis exercitibus, mandat Veroniensibus, ut pro debita pecunia veniant, qui verbis eius credentes, XIII⁶⁾ nobiliores, plurimis nobilibus eis adiunctis, pro pecunia eis promissa ad regem dirigunt. Quos rex hilari vultu suscipiens, de promissa pecunia verbis datis optimis, eos capi praecepit et plurimis ex eis interfectis nobiliores XIII suspendi praecepit⁷⁾. Et cum quidam ex eis de propinquiori linea cognatum eius se esse diceret, et⁸⁾ hoc testimonio comprobaret, propter hoc eum altius tanquam nobiliorem suspendi praecepit, posteris suis hoc relinquens exemplum, et ceteris timore incutiens, ne talia contra dominos nos agere praesumant.

Interea Papienses, Cremonenses ei tanquam domino suo carissimo cum multa electa militia⁹⁾ occurrunt, et in servitium eius regiam viam proficiscuntur. Tandem rex optatam ingreditur Romam, et in constituto tempore a domino papa Adriano in imperatorem consecratur. Cumque consecratione peracta in stationibus regalibus, in planicie pulcherrima ante regiam urbem Romam positis, de eorum iure cibos sumerent¹⁰⁾, Romani antiquum fastum somniantes, de domini imperatoris consecratione tanquam contra eorum voluntatem facta¹¹⁾ indignati, forti manu contra ipsum armantur. Quid plura? Armatae acies ultra¹²⁾ Tyberim progrediuntur. Hac dum imperator audit, contra armat exercitus, et nullum in eos¹³⁾ insultum fieri praecepit, quousque in planum progrediantur. Lateranenses contra imperatoris exercitus in planum campum egrediuntur, a primis aciebus congregantur, fit pugna: verumtamen cum imperator Fridricus cum filio regis Con-

Konrada i jiná knížata, wydal se s wojskiem silným na 1156 cestu do Říma ku papeži Adrianowi, aby jej dle powinného práva posvětil za císaře. Když wšak při východu z Alp před městem Veronou přítáhl ke hradi nedobytému Gwardě, Veronští jako z práva svého zapovidali jsou přechod jemu a jeho lidu, prawice, že by nebyl swěcen na císařství, pročež žeby dle práva jejich byl powinen vyplatiti jim peníze, když by odtud chtěl tahnouti do Říma. Ale až by jej přijali jako swěceného za císaře, pak žeby jemu vykonali poctu powinnou jako císaři, nic prvé. To uslyšev král Fridrich potlačil jest hněv svůj, a utajiw jej, dával dobrá slouva, peníze, kterých žádali, jim slíbil, a jakož dal na to ujištěni, prošel přes Veronu beze škody na wojich svých. Když tedy královské wojsky byly přewedeny skrz, kázel jest Veronským, aby si přišli pro powinné peníze. Kteríto wěřice jeho slowům, wyprawili jsou 13 znamenitějších, mnoho šlechticů k nim připojivše, ku králi pro peníze jim slíbené. Král wšak, přijaw je s twáří weselau, daw nejpěknější slouva o slíbených penězích, kázel je zajmauti, a usmrtili nejvice jich, třináct znamenitějších poručil oběsit. A když jeden z nich prawil se být jeho přibuzným z bližšího přátelestwa, proto jej kázel wýše pověsiti jakožto znamenitějšího, zanechaw potomním svým tohoto příkladu a wrhnuv strach we druhé, aby se takových wěc ciniti proti pánům svým neopovažovali.

Mezitím Pavijští, Kremonští jemu jakožto pánu svému nejmilejšimu s mnohým vybraným lidem wojenským vstříč wylí jsou, a k službě jeho po cestě královské jsou kráceli. Konečně král wjel jest do Říma žádaucího, a w ustanovený čas od papeže pána Adriana za císaře jest posvěcen. Když pak po vykonaném posvěcení na stanovištích královských w rowině překrásné před Římem městem královským stáli a dle práva svého pokrm brali, Řimané sníce o starodávné hrnosti, hněvajice se na posvěcení císaře pána jakožto proti jich wůli přesewzaté, ozbrojili jsou se proti němu w silné wojsku. Což dále? šiky ozbrojené proti sobě wytáhli za Tiberu. To když císař uslyšel, proti nim zbrojil wojsko, a nedal na ně žádného útoku učiniti, až by do rowiny pokročili. Lateranští wytáhli proti wojsku císařovu do rovného pole; první šiky jsou se srazily, přišlo k bitvě; wšak ale když císař Fridrich se synem krále Konrada

¹⁾ ad 2. — ²⁾ Geruardam 2. — ³⁾ porsoluent 2aa. — ⁴⁾ ante non 8. — ⁵⁾ nemá 2aa. — ⁶⁾ Vincent. h. XII. — ⁷⁾ et plur. — susp. prac. nemá 2. — ⁸⁾ et hoc testim. comp. nemá 8. — ⁹⁾ mil. elec. 8. — ¹⁰⁾ sumeret 8. — ¹¹⁾ factam 2, 8. — ¹²⁾ contra 2aa, 8. — ¹³⁾ e. exercitum insultum 8.

1156 radi et aliis principibus eos in fronte viriliter caederet, Henricus, dux Saxoniae, eos a ponte Tyberis a tergo, ut vir bellicosus, armis fortiter invadit, et cum iam ad¹⁾ ferream portam, quae in medio pontis est, fere perver- nissent, Lateranenses hoc consipientes, et inter duo mala minus malum eligentes, tam ab hostibus quam a suis ferream portam claudunt, et sic miserabiliter prostrati, quidam gladio, quidam naufragio interierunt, reliqui capti domino imperatori numero 400 sunt praesentati. Quos dominus imperator Petro, Romanae urbis praefecto, qui ei fideliter adhaeserat, tradidit, cuis ipsi tam Romae palatia quam alias munitiones destruxerant, ex quibus praefectus urbis quosdam pro tanto ausu punivit suspen- dio, a quibusdam ad destructa sua reaedificanda palatia plurimam accepit pecuniam, et sic imperator in planissi- mis campis optata potitus est victoria. Post hanc itaque imperator victoram, cum domino papa Adriano foedere et pacto inito, quod Romanos, qui hostes imperii se²⁾ fecerant, nec³⁾ ipsum regem Siciliae, qui imperio non obaudiebat, sine consilio et voluntate domini papae, nec e converso dominus papa sine consilio et voluntate domini imperoris in gratiam eos reciperet, feliciter in Lombardiam revertitur. Mediolanensium itaque non im- memor offensae, Terdonam civitatem, Spoleto non longe ab urbe Roma iam destructo, quae contra imperatorem cum Mediolanensibus iuraverat, obsedit, et fortis militia eam cingens, Papiensiensibus, Cremonensibus et aliis Lombardiae civitatibus ei auxilium praebentibus, plurimis ex utraque parte peremptis, funditus destruit, victimis so- lam salutem⁴⁾ tribuens. Haec ista regalis est fortissima civitas Terdonae vicina, quae cum ea iuramentis Mediola- nensibus assibilaverat, considerans, ad dominum imperato- rem confudit, et secundum voluntatem eius omnes turres et munitiones suas destruens, eum suo⁵⁾ placat servitio.

Anno dominicae incarnationis 1157 Fridricus impe- rator generalem curiam Wirczburk in festo pentecosten principibus suis indicit, ubi dominam Beatricem, filiam ducis⁶⁾ Burgundiae, specie et decore quodammodo quasi humanas formas superantem, tanquam divinam sobolem sibi iungit matrimonio. Hiis nuptiis inter alios principes dux Wladislau s cum domino Daniele, Pragensi episcopo, affuit; sicut tanti imperatoris deceat, nuptiae celebrantur feliciter. Ubi dominus imperator intolerabilem superbiam Mediolanensem aperit suis principibus, qui hoc audito, ut tanquam hostes imperii digna corriganter poena, dant consilium.

¹⁾ in 8. — ²⁾ fec. se 8. — ³⁾ ne 2. — ⁴⁾ trib. sal. 8. — ⁵⁾ nemá 2aa. — ⁶⁾ regis 8.

a s jinými knížaty s předu je mužsky porážel, Jindřich wewoda saský, jakožto muž bojovný, udeřil na ně wo- jensky udatně ze zadu od mostu přes Tiberu; a když již přišli skoro k železným wratům, které jsou prostřed mostu, Lateranští to znamenajíce a wolice ze dvou zlých věci menší zlé, zawřeli jsou železná wrata jak nepřátelům tak svým, a tak jsou bidně poraženi, jedni mečem, jiní we wodě zahynuli; ostatní w počtu 400 jsou zajati císaři pánu předwedeni. Císař pán pak odewzdal je Petrowi praefektowi města Římského, který se ho byl wěrně přidržel; jemuž oni byli pobořili jak palace jeho w Římě tak twrze jinde. Praefekt městský pro takowato opowázliwoſt některé z nich potrestal jest oběšením, od některých wzał jest přemnoho peněz k wystawění znouw swých paláců, a tak jest císař w nejrownějších polich dobyl žáducího vítězství. Tedy po tomto vítězství císař zavřew s pánum papežem Adrianem spolek a smlauwu, aby Římanů, kteří se byli učinili nepřátely říše, ani samého krále sicilského, který se říši nesprawoval, bez rady a wůle papežovy, ani naopak pán papež bez rady a wůle císařovy páne jich na milost nepřijímal, šťastně jest se navrátil do Lombardie. Tedy nezapomenuw urážky Mediolanských, když byl již nedaleko Říma rozbořil Spoletum, oblehl jest město Terdonu, které se bylo proti císaři spiklo s Mediolanskými, a obklíčiw je silným wojskem, k čemuž Pavijští, Kremonští a jiná města lom- bardská jemu jsou poskytli pomoci, když mnoho lidu padlo s obau stran, od základu rozbořil jest, nezanechaw poraženým jiného než života. To když spatřilo ono město královské a nejprvnější, s Terdonau sausedící, které bylo spolu s ní ku přisahám Mediolanských přizvukovalo, uteklo se jest k císaři pánu, a dle wůle jeho pobořiwi wšecky wěže a hrady swé, poddanosti swau jej sobě usmířilo.

Léta od narození páne 1157 položil jest císař Fridrich knížatům swým obecný sném we Würzburce k hodu letničnímu, kdež paní Beatrici, deceru wewody burgundského, krásau a ozdobnosti jaksí takovka twary lidské přewyšující, jako z božského plemene, připojil jest k sobě manželstvím. Při této swatbě byl jest mezi jinými knížaty kněz Wladislau s panem Danielem biskupem Pražským; jak se na takového císaře sluší, swatba šťastně jest slawena; kdež pak císař pán oznámil knížatům ne- snesitedlnau hrđost Mediolanských; kteří to uslyševše radili jsou, aby byli stiháni trestem co nepřátelé říše.

Anno dominicae incarnationis 1158 Fridricus im- perator ducis Wladislai, exulis Poloniae, et sororis suae, quae ei matrimonio iuncta fuerat, misertus, ad eum duca- tui suo restituendum in Polonię parat exercitus, quam cum plurimis intrans exercitibus crudeliter devastat. Prin- cipes autem Poloniae tantae fortitudini eius resistere non valentes mediante duce Wladislao Bohemiae, ad gratiam eius veniunt, sic tamen, quod nudos gladios supra¹⁾ colla sua portantes, imperiali reprezentantur maiestati. In gratiam domini imperatoris recipiuntur, pro satisfac- tione datis obsidibus, et iuramentis receptis, quod contra Mediolanum CCC armatos milites in auxilium domino im- pératori mittere debeat.

Anno dominicae incarnationis 1159 dominus impe- rator sollemnem curiam suis principibus in natali Domini Magdeburk indicit, ubi portatis regalibus et sollemnitate feliciter peracta, ut regii sanguinis sui memores ad conterendam Mediolanensium superbiā, ei suum praebant auxilium, eos com- monet et exorat. Quod principes eius unanimi voto ei fideliter promittunt. Wladislaus quoque dux Bohemiae, tantos et tot principes contra Mediolanum in arma iam paratos esse considerans, in persona sua cum sua militia ei in adiutorium se venire promittit. Dominus quoque Daniel, Pra- gensis episcopus, cum suo duce hunc laborem contra Mediolanum suspicere non recusavit. Ob tantum laborem imperator Wladislaus²⁾, ducem Bohemiae, regio exornat dyademate, de duce regem constituens. Fridrici imperialis finitur curia, contra Mediolanum parantur arma, undique Mediolani sonat obsessio. In condicto tempore ad obsidendum Mediolanum de diversis partibus mundi moventur exercitus, Fridricus imperator et sui duces, marchiones³⁾ et alii principes contra Mediolanum proficiscuntur. Wladislaus, rex Bohemiae, prior Alpes superat, et Veronam feliciter transiens, ante Brixiam civitatem regiam suos⁴⁾ ponit exercitus. Brixenses contra eos exire nec tantae militiae se committere praesumentes, solummodo muros suos cu- stodiunt. A Bohemis tota Brixensis devastatur provincia. Post pauco tempore imperiales exercitus adveniunt, pro adventu imperatoris omnes exercitus tripudiant gaudio. Super Oleam, flumen regium⁵⁾, imperiales ponuntur exercitus. Ad Aduam, flumen vehementissimum, pervenient, ubi pontes fractos inveniunt, et Mediolanensis provin- ciae maximam multitudinem hominum, transitum aquae

Léta od narození páne 1158 císař Fridrich, slito- waw se nad Wladislawem knížetem polským wyhnánym a nad sestrou swau, která s ním byla zasňubena, chystal jest wojska do Polska, aby jej zase usadil w knížetství. A wtrhnuw s welkými wojsky, ukrutně hubil jest zemi. Knížata pak polští, nemohouce takové sile odolati, pro- střednictvím knížete českého Wladislaua k jeho milosti jsou přišli, wšak tak, že nesouce obnažené meče nad hrđly swými představili jsou se Welebnosti císařské. Wzati jsou w milost císaře pána, dawše rukojmě na za- dostučení a když přijata jest od nich přísaha, že měli proti Mediolanu 300 odenců poslati na pomoc císaři pánu.

Léta od narození páne 1159 položil jest císař slavný sném knížatům swým na wánoce do Magdeburka, kdež po průvodu s královskými znaky a šťastném wykonání slavnosti napominal a žádal jich, aby pamatujuće na swau královskau krew, ku potření pýchy Mediolanských jemu poskytli swé pomoci. To jemu knížata jednomyslně a wěrně slíbili. Též Wladislaw kníže české, spatiw, že tolik a takových knížat bylo již hotovo ke zbrani proti Mediolanským, slíbil jest osobně se svým lidem jítí jemu na pomoc. Také pak pan Daniel biskup Pražský neodepřel s knížetem swým tuto práci proti Mediolanským podstaupiti. Za takové přičinění císař ozdobil jest Wladislaua kníže české korunau královskau, a z wewody učinil jej králem. I skončil jest se císařský sném Fridrichů; proti Mediolanu chystaly jsou se zbraně, odewšad hlásalo se obléžení Mediolana. W ustanovený čas hnula jsou se k obléžení Mediolana wojska z rozličných krajin swěta. Fridrich císař a wojwodowé, markrabí a jiní knížata jeho táhli jsou proti Mediolanu. Wladislaw král český překročil jest první přes Alpy, a táhna šťastně k Veroně, položil jest wojska swá před královským městem Brescií. Bresciané nesměwše proti nim wyjíti ani se postawili takowému wojsku, toliko zdi swé jsou blídali. Od Čechů zhubena jest celá krajina Brescianská. Potom po malém čase příhála jsou wojska císařská; z příchodu císaře wšechna wojska radostí plesala jsou. Nad řekou královskou Oglem položila jsou se wojska císařská. K řece Addě nad míru prudké přišli jsou; kdež nalezli mosty stržené a přewe- liké množství lidu z krajiny Mediolanské, kteří přechodu přes wodu bránili. Na břehu wedlé strženého mostu po- staweny jsou stany císařské, jimž naplnila se pole; ale

¹⁾ super 2aa, 8. — ²⁾ Wladislaus 2aa. — ³⁾ nemá 8. — ⁴⁾ nemá 8. — ⁵⁾ regum 2aa; regni 8.

1158 eis¹⁾ prohibentum. Supra ripam iuxta praeruptum pontem imperialia²⁾ ponuntur³⁾ tentoria, quibus undique replentur campi; infra autem has stationes fere per milliare domini Wladislai, regis Bohemiae, et domini Danielis, Praagensis episcopi, et aliorum principum Bohemiae ponuntur tentoria; post tot labores dulces capiuntur cibi.

Interea Odolen, filius Zris⁴⁾, miles strenuus, cum duobus militibus vadum invenire praetemptat, quod non inveniens mediis fluctibus se committit, uno tantum socio eum⁵⁾ sequente, quos mediis fluctibus sic rotari⁶⁾ videntur, quod nunc ipsi super equos, nunc ipsi super eos rotari videbantur. Tandem deo eos adiuvante incolomes flumen transeunt, tertius vero eorum socius, vel quia equum vel quia cor debile habuit, ad ripam revertitur. Haec dum regi Bohemiae referuntur, videlicet duos milites vadum invenisse, abiiciuntur tabulae, et tympanum, signum bellicum percuditur, armantur milites, ipso Wladislao, rege Bohemiae, strenuo et illustri milite, eos praecedente inter medios precipites fluctus suos impellunt dextrarios, et sic divina pietate eos conservante, tam durös tam precipites superant fluctus, plurimis ibi militibus naufragio perditis. Sic rex Bohemiae superatis fluctibus sua forti armata militia suos irruit in hostes, eos ex omni parte armata militia circumdans, caeduntur, ligantur, capiuntur plurimi⁷⁾. Ex utraque parte ad coelum levantur clamores, Bohemorum laeti de victoria, Mediolanensis funesti de inopinata miseria. Imperatoris autem exercitus primo Mediolanenses putant suis in adiutorium venisse, verumtamen cum Bohemos suos adversarios viriliter caedere considerant, laeti de tanta victoria laetos ad coelum clamores levantes, quomodo vel qua arte tam precipites fluctus superaverint, mirantur. Bohemi sic eis superatis castella, villas, praedam capientes plurimam, quae possunt, igni committunt. Rex⁸⁾ interea ad pontem imperatoris se transfert, pro reparando ponte sollicitus, ex⁹⁾ utraque parte, tam imperatoris quam regis, trabes comportantur ponti utiles. Interea tantum¹⁰⁾ labore nox dirimit. Summo diluculo nuntius venit, Mediolanenses ad defendendum vadum suis in auxilium venisse.

Non fit mora, armatur militia, pugnatur acriter, Mediolanenses vici fugam ineunt; nec mirum, mors etenim in tali re vel ferro vel pedibus vitanda est. Bohemi, ex eis plurimis interfectis, LXXX nobiliores de militia Mediolanensem capiunt, et eos regiae tradunt potestati,

níž těchto stanoviš asi na míli postaveny byly stany krále českého Wladislava a pana Daniela biskupa Pražského a jiných pánů českých; po tolíkém namáhání dali se v milé pojedení.

Mezitím Odolen syn Střízůw, zeman udatný s dvěma bojownikým pokaušel se jest nalézti brod, a když ho neznalezl, vrhnul se do prostřed wln, a jen jeden druh za ním následoval; kteréž widěli jsme uprostřed wln tak se kauleti, že tu chwili zdalo se, jakoby se točili oni na koních, tu chwili zase koně nad nimi. Konečně s pomocí boží zdráwi přes řeku se dostali; ale třetí jejich druh, buď že měl koně slabého buď slabé srdce, wrátil se na břeh. To když bylo králi českému oznámeno, totiž že dva bojownci našli brod, odhodily se stoly, a w buben, znamení válečné, udeřilo se; ozbrojili jsou se bojowníci, a když král český Wladislav sám, co bojownik statečný a slavný, šel před nimi, pobodli jsou swé oře doprostřed prudkých wln, a tak pod ochranou božího milosrdenství přemohli jsou tak zlé, tak prchlé wlny, ač přitom mnoho bojowniků zahynulo utonutím. Tak král český po přemožení wln se svým udatným branným lidem vskočil jest do svých nepřátel, a se všech stran je braným lidem obehnal; zbiti, swázáni, zajati jsou přemnozí. S obou stran zdvihli jsou se hlasové k nebi, weseli od Čechů z vítězství, smutní od Mediolanských z nenadálého neštěstí. Wojska pak císařova myslila zprvu, že Mediolanští svým přítáhli ku pomoci; však ale když widěli, kterak Čechové mužsky poráželi jejich protivníky, radujíce se z takového vítězství hlasy radostné zdvihali jsou k nebi, a divili se, kterak a jakým spůsobem tak prudké wlny přemohli. Čechové tak je přemohli, twrze, wsi, berauce přehojnau kořist, co mohli, ohni odewzdávali. Král mezitím odebral se jest k mostu císařovu, maje péči o spravení mostu; s obou stran, jak od císaře tak od krále snášena jsou dřeva k mostu potřebná. Zatím noc takowau práci přetrhla. Při prvním svítání přišla zpráva, že Mediolanští k hájení brodu swým přišli na pomoc.

Nemeškáno, ozbrojil se lid, bojováno statečně, Mediolanští poraženi dali jsou se na útek; aniž divu; nebo smrti v takové případnosti musí se buď mečem buď nohami bráni. Čechové z nich mnoho zabiwše, 80 wznesenějších z wojska Mediolanského zajali a odewzdali moc-

quos rex Bohemiae imperatoria ad eius honorem tradidit maiestati. Dominus imperator per reparatos pontes cum suis exercitibus flumen Aduam feliciter transit. Trec¹⁾ firmissimum castrum Mediolanensium obsidet, quod in brevi capit. Inde venitur ad Laudam, civitatem quandam valde nobilem, quam Mediolanenses funditus destruxerant. In medio civitatis destructae imperialia ponuntur tentoria, cuius imperator destructionem considerans, magis ad destructionem laborat Mediolani. Dum haec geruntur, Mediolanenses ad curiam domini imperatoris cum eius conductu veniunt, de suis excessibus condignam satisfactionem domino imperatori offerentes. Principes haec audientes, ut²⁾ dominus imperator in³⁾ gratiam suam eos recipiat, consulunt. Surgens autem Anselmus, Ravenatensis⁴⁾ ecclesiae archiepiscopus, contra haec respondit: Non est, inquiens, vobis nota astutia Mediolanensium; dulcia quidem vobis verba et humilia offerunt, sed astutam vulpem sub pectore servant, mensura, qua aliis mensi sunt, remetiat eis. Ecclesias dei, civitates liberas imperatoris destruxerunt, et eorum destruatur Mediolanum; nullam in eis fecerunt misericordiam, nec eam consequantur.

Hoc dominus imperator cum suis principibus audiens, eius acquevit consilio, et per sue abiectionem cyrotheiae, ex more antiquorum imperatorum, eos publice in suum bannum mittit, per haec⁵⁾ eos ostendens esse manifestos hostes imperii. Haec considerans laeta iuventus fremit in arma. Versus Mediolanum armata progreditur militia, ut in arma ad signum domini imperatoris tota militia sit praeparata, indicitur. Dies oritur, multis mortem, multis victoriam apportans⁶⁾. In campus planissimus, iam ante Mediolanum exercitibus aptissimis, imperiales armantur exercitus. In prima itaque fronte militae Ludovicus frater imperatoris, palatinus comes de Reno, in primo flore iuventutis sua, ex antiquorum suorum praedecessorum⁷⁾ dignitate Sueorum armata militia, Papiensium et Cremoniensem, qui huius expeditionis fabricatores extiterant, sibi militia adhibita, in campestria progreditur. Secundum locum Fridricus, filius regis Conradi, in annis iuvenilibus, dux de Rotemburk⁸⁾, cum sua forti militia possidet. Ad hunc exercitum augendum Hugo, marchio Montis Ferrati, cum Veronensem, Brixensem, Mantuanensem forti militia accedit. Tertium locum obtinet Wladislaus, rex Bohemiae, cum suo exercitu⁹⁾, quem de tota militia sua in unum collecta collegerat, valde magno et forti possidet. Quarto loco Henricus, dux Austriae, cum suo

¹⁾ Trencz 2; Trek 2aa. Trezzo. — ²⁾ nemá 2aa. — ³⁾ ad 2aa. — ⁴⁾ Rauenensis 8. — ⁵⁾ has 2aa. — ⁶⁾ importans 2. — ⁷⁾ successorum 2aa. — ⁸⁾ Torynburk 2aa. — ⁹⁾ exerc. cum tota milicia sua in vnum collecta 2aa.

¹⁾ nemá 8. — ²⁾ imperatoria 2aa. — ³⁾ ponunt 8. — ⁴⁾ Sursse 2aa. — ⁵⁾ se 2aa. — ⁶⁾ natura 8. — ⁷⁾ cap. plurima, quae sc. 2, 2aa. — ⁸⁾ R. autem 8. — ⁹⁾ laborato ex utr. 8. — ¹⁰⁾ tamen 8.

1158 maximo exercitu ponitur. Quinto loco Otto, palatinus comes de Ratispona, et cum Fridrico et Ottone, fratribus suis, et plurima Bavorum militia. Sexto loco ipse imperator Fridricus cum suo exercitu, cuius longitudinem et latitudinem comprehendere difficillimum erat. Septimo loco Fridericus, Coloniensis archiepiscopus, et exercitus Theutonicorum et Lombardiae principum procedit, magna fortitudine collectus. Post haec multitudo principum, quam dinumerare nemo poterat, quorum tu, deus, Signa, potestates, cursus, loca, tempora nosti.

Sic tanti et tot exercitus, candore ferri horribiles, versum¹⁾ portam Mediolanensem, quae²⁾ Romana porta dicitur, procedunt, et sic nullo impediente ad urbem diu optatam pervenient. Mediolanenses autem in campis contrahit et tantos exercitus bello se committit non praesumentes, fossata sua et munitiones muniunt³⁾, quas circa muros fecerant, armata manu custodiunt. Dominus autem imperator videns eos extra munitiones non audere procedere, ante praedictam portam, quae Romana dicitur, nomine et re maior, sua figi praecepit tentoria. Et ut circa alias portas Mediolanenses aliorum principum figantur tentoria praecipit, et in brevi sit, quod praecipit, ad diversas portas diversorum principum figuntur tentoria. Mediolanenses vero, ex qua parte eos invadere possint, considerant, et in prima militia exercitum Ludvici⁴⁾ fratris imperatoris invadendum, qui ad portam sancti Dionisii suos posuerat exercitus, suum ponunt studium, et circa horam vespertinam armata manu, ut fortius possunt, ad bellum progrediuntur. Quibus praedictus princeps ut strenuus miles cum sua forti militia occurrit. Fit pugna ex utraque parte, fortissimi caeduntur milites, nunc hi vincunt, nunc illi. Haec audiens Wladislaus, rex Bohemiae, tympanum, signum suum⁵⁾ bellicum, percuti praecepit. Non sit mora, armatur militia, pugnantibus in auxilium progradientur. Ludvicus⁶⁾, frater imperatoris, Mediolanenses a se repellere fortius instat.

Interea Wladislaus, rex⁷⁾ Bohemiae, in suis splendidus armis, cum sua militia primam militiam Mediolanensem aggreditur, ipsum principem eorum et vexilliferum, Dacium, medium lancea perfodit, qui ibi perfossus occubuit. Ceteri vero milites tam Bohemiae quam Theutoniae⁸⁾, qua qui possunt, irruunt in hostes. Umbo umboni alluditur, pes pede teritur, fortium virorum fortissimi resonant ictus. Ex utraque parte fortissimi caeduntur milites, a vespertina hora usque ad crepusculum durat

richem a Ottou a ceterum lidem baworskym. Na šestém místě císař Fridrich sám s vojskem svým, jehož délky a šírky bylo velmi těžko poznati. Na sedmém místě vytrhl Fridrich arcibiskup Kolinský a vojsko knížat německých a lombardských, u welké sile sebrané. Potom množství knížat, jehož nikdo spočítati nemohl, kterých Bože

Tyf jen znás znamení, moc, běh, čas, prostory dráhu.

Tak tedy wojska tak veliká a toliká bleskotem železa strašlivá, pokročila jsau proti bráně Mediolanské, která slouše Římská brána; a tak nemajice překážky od nikoho, přišla jsau k městu dávno žádaucímu. Mediolanští wšak, nesmějice se v polích dátí v boj s tolíka a takovými wojsky, opewňovali příkopy své a hradby, které byly učinili okolo zdí, a branným lidem je hlídali. Císař wšak pán, když viděl, že oni se odvážují wytáhnouti wen z hradeb, jsa jménem i skutkem mocnější, před řečenau brana, která slouše Římská, kázel jest zaraziti stany swé. A kázel též, aby se u druhých bran Mediolanských zaražily stany jiných knížat; a brzy stalo se, co kázel; před rozličnými branami rozličných knížat stany jsau zaraženy. Mediolanští pak pozorovali jsau, s které strany by na ně mohli uderiti. A w prvním šíku pokusili jsau se uderiti na wojsko Ludvíka bratra císařova, který byl woje swé postavil u brány sw. Diwiše. A okolo hodiny večerní wytáhl jsau k bitvě s branným zástupem, jak mohli nejsilněji. Jimž řečený kníže, jako bojownik udatný, s chrabrym lidem svým vstří se postavil. Přišlo k boji, s obou stran zbiti jsau nejudatnější bojownici; brzy ti vítězili, brzy oni. To když slyšel Wladislaw král český, dal jest uderiti w buben, znamení k bitvě. Nemeškáno; ozbrojil se lid, wytáhl wpřed bojujicim na pomoc. Ludvík bratr císařů usiloval tím udatněji Mediolanské od sebe odraziti.

Mezitím Wladislaw král český stkwaci se we swém odění s lidem svým udeřil na první šík Mediolanských, wůdce jejich a korauhewníka Dacia probodl weskrz kopím; kterýto probodnut padl jest. Druzí pak bojownici jak z Čech tak z Němc, kudy kdo mohl, wrazili jsau do nepřátele. Bricho břicha se dotýkalo, noha noha šlapala, udatných mužů rány přeudatné jsau se rozléhaly. S obou stran padali nejudatnější bojownici; od hodiny večerní až do ranního svítání trwala bitva. Mediolanští

¹⁾ versus 8. — ²⁾ nemají 2, 2aa. — ³⁾ nemá 2aa. — ⁴⁾ Loduici 2aa. — ⁵⁾ Tak 8; 2 a 2aa nemají. —

⁶⁾ Lodewicus 2aa. — ⁷⁾ nemá 2aa. — ⁸⁾ Theutonicorum 2aa.

praedium Mediolanenses victi, plurimis interfectis et captis, intra muros se retrahunt¹⁾. Tali²⁾ chorae militum Mediolanenses undique cinguntur. Dominus autem imperator singulis diebus cum exercitibus, ne aliqui inde exire possint, Mediolanum circuire non cessat, singulis diebus diversi in eos fiunt insultus; interfectionibus, captionibus artantur plurimis, quos intus pavor, foris vastabat gladius.

Anno dominicae incarnationis 1159.

Anno dominicae incarnationis 1160. Hoc Mediolano Daniel biskup redit anno³⁾.

Anno dominicae incarnationis 1161.

Anno dominicae incarnationis 1162. Theobaldus profectus est cum filio regis in auxilium imperatori, et Sobieslaus captus est.

Anno domini 1163.

1164. Wladislaus rex terram Hunnorum intravit,

regem Graecorum ex ea perturbavit, Ungarorum optimates pacificavit.

Anno domini 1165.

Anno domini 1166.

Anno domini 1167.

1168. Theobaldus dux et Daniel episcopus in Italia obiit, cui Fridericus quartus decimus episcopus successit.

Anno domini 1169.

Anno domini 1170.

Anno dominicae incarnationis 1171 sanctus Thomas archiepiscopus Canturiensis martyrizatus est.

1172 Wladislaus rex⁴⁾ cum caesare Polonię intravit.

Anno domini 1173.

1174. Sobieslaus a vinculis dimittitur, et dux constituitur⁵⁾.

1175. Odalricus dux, fratre Sobieslai, profectus est Mediolanum.

1176. Sobieslaus dux vastavit incendio Austriam.

Nimia siccitas attenuavit fruges. Sobieslaus pugnavit contra Fridricum in Bohemia. Ipso anno XV Kal. Februarii obiit rex Wladislaus, fundator Strahoviensis ecclesiae⁶⁾.

1177. Odalricus dux a fratre Sobieslao capitul.

Ipse Sobieslaus a⁷⁾ Bohemis de solio pellitur. Fridricus,

filius regis Wladislai, inthronizatur. Sobieslaus in exilio obiit.

1178. Fridricus episcopus obiit, cui Valentinus,

quintus decimus successor.

1179. Biskup Fridrich zemrel, po němž nastoupil

jest Walentin XV.

1) trahunt 2aa. — 2) Tali a chor. 2. — 3) Zpráva ta položena v rkp. 2aa k r. 1161, a tak až k r. 1168

wšecky zpráwy položeny o rok níže. — 4) r. Bohemiae 8. — 5) const. Bohemiae 8. — 6) nemá 2, 8. —

7) a perfidis B. 8.

1179. Anno domini 1179. vyd. ad omnem doji když měsícem
1180. obiit anno domini 1180. et omnes rōles t. t. obiit 10q.
1181. obiit anno domini 1181. invenit ilg. báského dílan
1182. leta anno domini 1182 in Strahoviensis ecclesia secun-
do¹⁾ dedicata est, videlicet VII²⁾ Kal. Maii a venerabili
domino Adalberto, Salzburgensi³⁾ archiepiscopo, et hoc
hac de causa, quia maius altare motum⁴⁾, et chorus
fuerat sublevatus. Praesentes erant canonici, Pragensis
ecclesiae fere omnes et abbates multi, quorum unus et
praecipuus, licet suo iudicio humillimus, abbas Gode-
scalcus, tantam sollemnitatem sermone suo adornans.
Inter alia, quae locutus est, haec⁵⁾ quoque dixit: As-
sum, inquit, o fratres karissimi, en alteri dedicatione
vestrae, qui primae quoque interfui, et videor mihi vi-
dere statum domus huius valde diversum ab eo, qui
tunc erat. Tunc enim rebus pauper et meritis fuit dives,
modo versa vice rébus crevit, et disciplina deperiit.
Atque in hunc modum reprehēdenda⁶⁾ reprehendens et
ad honesta provocans, monita salutis porrigebat eis⁷⁾.
1182. 1182⁸⁾. Valentinus episcopus obiit. Henricus sex-
tus decimus successit, qui in episcopatu ducatum obti-
nuit postea.
1183. 1183⁹⁾. Conradus, dux Moraviae, Pragam obsedit.
1184. Bohemi cum Moravis bellum commiserunt.
1185. Wenceslaus dux Pragam coactus obsedit, et
spe fraudatus recessit.
1186. Eclipsis solis fuit. Mortalitas hominum facta
est.
1187. Fridricus dux cum omnibus primati-
bus terrae sua, similiter et dominus episcopus
Henricus¹⁰⁾ cum abbatibus et universo clero
vocati sunt ad curiam caesaris, et magna syno-
dus habita est. Ipso quoque anno Theobaldus
a fratre suo Fridrico iussus est capi, sed a qui-
busdam fautoribus praemonitus, fuga lapsus est.
1188. Iherosolima a paganis obsessa est et
tradita Saladino.
1189. Fridricus dux obiit. Conradus, Moraviae
laudabilis dux, successit. Theobaldus receperit provincias
suas. Romanus quoque imperator cum innumerabili multi-
tudine christianorum contra paganos pugnaturus, ultra
mare viam tenuit, et sibi in¹¹⁾ naufragio vitam finivit.

¹⁾ secundario 2, 2aa. — ²⁾ V. 8. — ³⁾ Salzenb. 2aa. — ⁴⁾ m. fuit 8. — ⁵⁾ hoc 2aa. — ⁶⁾ deprehendenda
2aa. — ⁷⁾ e. omnibus in sermone dodawa 8. — ⁸⁾ Ruk. 2aa má: 1183 V. ep. obiit, cui H. (Bracislavus 8.) succ.,
qui in ep. duc. postea obtinuit, et aliqui dicunt Brzeciszlaum successisse. In hoc est chronica viciata. To wše
psáno rukau jednau. — ⁹⁾ Ruk. 2aa má 1184 a niže wždy o rok více než rukopisy jiné. — ¹⁰⁾ Bracislavus XV
má 8. — ¹¹⁾ nemá 8aa.

et in Antiochia sepultus quiescit. Quem etiam multi no-
biles Bohemicae¹⁾ terrae primates cum duce Theobaldo
secuti, inopinata morte sunt praeventi.
1190. Dux autem Conradus cum filio imperatoris
in Apuliam est proiectus, ubi famosissimum de se refe-
rens triumphum, heu! immatura morte est praeventus,
jeho do Prahy jsau přivezeny a pohřbeny.
Quique gemant flentes super hunc et corde dolentes:
Ach! ach! Conrade dux crebro commemorande,
Vivas in Christo mundo translatus ab isto!
1191. Wenceslaus dux in solio paterno consedit,
quod vix in tribus mensibus possedit.
1192. Wenceslaus dux de solio pellitur. Przemysl
dux efficitur. Civitas Praga obsidione²⁾ circumdatur,
nec capitur. Tandem post tres menses, ipso duce Wen-
ceslao permittente, per internuncium imperatoris nuncia-
tur³⁾, in manus domini episcopi traditur. Dux autem
Wenceslaus, dum⁴⁾ in confinibus Zribiae⁵⁾ iter
ageret, per insidas versipellis marchionis eius-
dem provinciae capitur, et in munitissima custo-
dia clauditur, solo Spitigneo evadente. Eodem
anno dux Przemysl quorundam Theutonum
provinciam vastavit, et imperatorem ex hoc in
iram concitatavit. Dominus quoque episcopus ad
limina sancti Jacobi apostoli causa orationis viam
tenuit, quem imperator propter pecuniam sibi
pollicitam detinuit, et sic impeditus reversus est
in⁶⁾ Bohemiam.
1193. intrante Martio dominus episcopus Henricus⁷⁾
ad imperatoris curiam regreditur, et intrante Augusto
cum magna gloria et honore in Bohemiam cum ducello
Spitigno revertitur, gestans ab imperatore sibi tradita
 vexilla ducatus, non tamen obmittens nomen et digni-
tatem sui episcopatus.
1194.
1195.
¹⁾ Bohemiae 8. — ²⁾ in obsid. 8. — ³⁾ nemá 2, 8. — ⁴⁾ cum 2aa. — ⁵⁾ Syrbie 2aa. — ⁶⁾ nemá 2aa. —
⁷⁾ Bracislavus 8.

IV. LETOPISY ČESKÉ

OD ROKU 1196 DO ROKU 1278.

Od roku 1196 počínají se v rukopise kapituly Pražské zápisky dle let sporádané, které nejsou váženy ze zřídel týchž jako část rukopisu bezpostředně předcházející, nýbrž nejwětší část, wyjmauc totiž jen některé krátké zprávy při samém začátku, pocházejí od sauwěkých pamětníků. Dle spůsobu psaní dají se rozehnatosti určité dva skladatelé, z nichž první až do roku 1249 zaznamenával docela krátce, druhý od roku 1250 obširněji. Obadwa zdá se že byli kanovníci neb jiní duchovní kostela Pražského, poněvadž ku příběhům kostela toho se týkajícím obracují nejvíce swau pozornost. Druhý z nich byl krom toho pilný pozorovatel povětrnosti, zaznamenávaje se zvláštním zalíbením wšeky bavůky, krupobití, neobyčejné proměny tepla a zimy, dobré a zlé žně i jiné k tomu podobné.

1196¹⁾ XVII Kal. Julii obiit Henricus²⁾ episcopus, qui fuit dux Bohemiae³⁾.

1197⁴⁾. Dux Spitigneus superavit Przemysl ducem. Eodem anno coecatus est. Hic Przemysl a Philippo imperatore coronatus est.

1198⁵⁾. Brzecislaus dux et episcopus ab hoc seculo migravit.

1199⁶⁾. Fridricus episcopus quartus decimus obiit. Daniel secundus eligitur in episcopum. Wladislaus⁷⁾ de ducatu cedit fratri Przemysl, et idem ibidem suscepit ducatum.

1199⁸⁾ rex⁹⁾ Przemysl sublimatur in regem, et dimissa uxore sua duxit Constantiam, sororem regis Ungariae¹⁰⁾.

1200. Daniel secundus eligitur in episcopum.

1201. Terra motus fuit ubique.

1202. Bylo jest wšude zemetřesení.

1203. Konrad kniže morawské oblehl jest Prahу. Král Przemysl protivil se králi Filippovi, a učinil sibi Ottovi císaři.

1204. Sanctus Procopius canonizatus est.

Eodem anno Bohemi cum Moravis bellum commiserunt.

1205. Rex Przemysl in gratiam Philippi re-

diit, et obsides pro 7000 marcarum dedit.

¹⁾ 1197 má 2aa. — ²⁾ nadepsáno Brzecislaus w 2. — ³⁾ Ruk. 8 má obiit Brzecislaus, qui fuit episcopus et dux Boh. — ⁴⁾ 1298 má 2aa. — ⁵⁾ 1199 tamtéž. Jindřich Brzecislaus zemřel 15 Června 1197. — ⁶⁾ 1200 w 2aa. — ⁷⁾ Wladislaus 2. — ⁸⁾ 1201 w 2aa, a tak níže vždy o dvě léta napřed. — ⁹⁾ dux 8. — ¹⁰⁾ Ung. Andreæ 8.

bo 1206. Dux Lestko¹⁾ cum fratre²⁾ Conrado occiderunt Romanum, regem Rutenorum³⁾. Philippus cepit Coloniensem episcopum⁴⁾ et Ottone fugavit.

1207. Sol eclipsim passus est. Eodem anno Gunegundis, filia regis Philippi, data est in matrimonium Wenceslao, filio regis Przemysl.

1208. Philippus⁵⁾ imperator occisus est ab Ottone palatino.

1209. Otto Romae imperator efficitur.

1210. Conradus dux in Apulia obiit⁶⁾. Otto excommunicatur.

1211. Rex Przemysl rebellat imperatori, et Chyrinus eiicitur de Bohemia.

1212. Allatio reliquiarum Thomae, Jacobi, et Thaddaei apostolorum, et sancti Mauriti de Theutonia in Pragam. Cyrinus⁷⁾, camerarius regis Bohemiae, pellitur de provincia a rege et ab universis primatibus. Fridricus, rex Siciliae, venit in Theutoniam.

1213. Regina Ungariae interfacta est⁸⁾.

1214. Daniel secundus, Pragensis ecclesiae episcopus, obiit, cui Andreas succedit⁹⁾.

1215. Andreas ordinatus in episcopum Pragensem Romae in die sanctae Caeciliae. Concilium Romae celebratur.

1216. Fratres sancti Adalberti portati sunt in Pragam. Eodem anno IV Idus Apr. Andreas episcopus posuit interdictum in Bohemia a divinis et a sepultura, deinde¹⁰⁾ Romam declinavit.

1217. IV Kal.¹¹⁾ Junii archiepiscopus Magontinus¹²⁾ Bohemiae interdictum relaxavit. Eodem anno multitudo christianorum ultra mare profecta est.

1218. Episcopus Wratislaviensis Laurentius cum Theobaldo, duce Bohemiae, in Prussiam profecti sunt.

1219. Hiems calida fuit et pluviosa. Eodem anno episcopus Andreas Pragensis secunda vice posuit Bohemiam sub interdicto.

1220. Poloni a Pruzis occisi sunt, et a Ruthenis furore gladii interfici¹³⁾, et a fossoribus auri mactati miserabiliter interierunt.

¹⁾ Wewoda Krakowský a Sandomírský. — ²⁾ fr. suo Conr. 8. Wewodau Mazowský. Wálka knížat těchto s Romanem sběhla se r. 1205, a bitka mezi nimi u Zawichosta blíže Sandomíru. — ³⁾ Rutenorum rukop. — ⁴⁾ Brunona. — ⁵⁾ Ph. occ. est imp. 2. — ⁶⁾ obiit et Otto 8. — ⁷⁾ Chyrinus 2aa. — ⁸⁾ Gertruda jménem; wrážedník její byl Beneš, ban Chorwatský. — ⁹⁾ successit 2aa, 8. — ¹⁰⁾ dein 8. — ¹¹⁾ Idus 8. — ¹²⁾ Sigfrid jménem. — ¹³⁾ interf. sunt 8.

1221. Gregorius¹⁾ cardinalis a rege Przemysl et ab universo clero honorifice susceptus, ecclesias apernit et interdictum relaxavit. Honorius²⁾ papa confirmavit ordinem Praedicatorum.
 1222. Wladislaus, dux Moraviae, frater regis Przemysl, obiit³⁾. Eodem anno stella insolite claritatis in occidente mundo apparuit.
 1223. 1223.
 1224. Andreas, episcopus Pragensis, Romae existens in exilio obiit. Eodem anno Peregrinus electus est in episcopum Pragensem.
 1225. Conradus⁴⁾ cardinalis Bohemiam intravit. Wladislaus⁵⁾, marchio Moraviae, frater regis Wenceslai, obiit.
 1226. Praedicatores receperunt domum in civitate Pragensi.
 1227. XIV Kal. Januarii Johannes⁶⁾ episcopus consecratus est. XVII Kal. Septembbris consecratum est altare sanctae Catharinae virginis.
 1228. Wenceslaus rex consecratus est cum uxore sua Cunegunde regina in ecclesia Pragensi a venerabili Ziffrido, Maguntino archiepiscopo, in dominica, qua cantatur: Esto mihi. XVI Kal. Julii consecrata est capella sancti Thomae.
 1229. Legatus apostolici, Symon dictus, omnium proventuum decimam quaequivit ab ecclesia. Idem Symon omnes conuentuales ecclesias a divino suspendit officio.
 1230. Przemysl, rex Bohemiae⁷⁾, obiit XVIII Kal. Januarii.
 1231. 1231.
 1232. Fratres Minores receperunt domum Pragae. Sancta⁸⁾ Elyzabeth canonizata est.
 1233. Agnes, filia regis Przemysl, assumpsit habitum pauperum dominarum⁹⁾.
 1234. Claustrum ecclesiae Pragensis reparatum est de lapidibus et testudinatum.
 1235. Vitus factus est canonicus ecclesiae Pragensis II Kal. Januarii.
 1236. Johannes, episcopus Pragensis XXI, obiit XVI Kal. Septembbris, cui Bernardus successit.

¹⁾ Řehoř de Cresceatio. Srown. Palacký, Dějiny národu Českého I, 2, 135, a násle. — ²⁾ Honorius III. — ³⁾ Wladislaus zemřel 12. srpna. — ⁴⁾ Srown. Palacký, Dějiny I, 2, 138. — ⁵⁾ Wladislaus, syn krále Przemysla Otakara I, který zemřel r. 1227, 18. února. — ⁶⁾ Druhý. — ⁷⁾ Místo rex Boh. má 2, 2aa jen dux. — ⁸⁾ Eodem anno sancta E. 8. — ⁹⁾ dom. ordinis Minorum 8.

1221. Kardinal Řehoř, čestně byl přijat od krále Přemysla a od veškerého duchovenstva, otěvřel jest kostely, a zrušil interdikt. Honorius papež stvrtil jest řád kazatelský, cui Nikolaus successit.
 1222. Zemřel jest Wladislaw, kníže moravské, bratr krále Přemysla. Téhož léta hvězda neobyčejné jasnosti ukázala jest se světu na západě.
 1223. 1223.
 1224. Ondřej, biskup Pražský, jsa w Rímě, wenku ze země zemřel jest. Téhož roku Pelhřim zwolen jest za biskupa Pražského.
 1225. Konrad kardinal přišel jest do Čech. Wladislaw, markrabí moravský, bratr krále Wáclava, zemřel jest.
 1226. Kazatelé obdrželi jsau dům we městě Pražském.
 1227. dne 19. Prosince posvěcen jest biskup Jan. Dne 16. Srpna wyswěcen jest oltář svaté panny Kateřiny.
 1228. Král Wáclaw posvěcen jest s manželkou swau, královnou Kunigundou, w kostele Pražském od ctibodného arcibiskupa Mohučkého Žibřida w neděli, ježto zpívá se: Esto mihi. Dne 16. Čerwna posvěcena jest kaple sw. Tomáše.
 1229. Legat apostolský, Šimon jménem, vyžadoval jest desátku všech příjmů od kostela. Týž Šimon všem kostelům konventským zakázal jest služby boží.
 1230. Zemřel jest Přemysl, král Český, dne 15. Prosince.
 1231. 1231.
 1232. Menší bratři obdrželi jsau dům w Praze. Swatá Alžběta jest swatořečena.
 1233. Aneška, dcera králowa Přemyslowa, wzala jest na se oděv chudých panen.
 1234. Klášter kostela Pražského opraven jest z kamene a klenut.
 1235. Wit stal jest se kanounikem kostela Pražského dne 31. Prosince.
 1236. Jan biskup Pražský XXI, zemřel jest dne 17. Srpna; po němž nastoupil jest Bernard.
1237. 1237. 1238. 1238. 1239. Bernard biskup Pražský XXII zemřel jest; po němž nastoupil jest Mikuláš.
 1240. Strach Tatarů veliký padl na Čechy. Téhož léta biskup Mikuláš byl posvěcen w Rímě, nawrátil jest se, a přijat jest w sídle svém dne 28. Čerwence. Královna Konstancie zemřela jest dne 13. Prosince.
 1241. Pohané, kteři slouvali Tataři, zhubili jsau mnoho království křesťanských; a zwolen jest Wit za děkana w kostele Pražském dne 22. Září. Oni Kolmana, bratra krále uherského, zastřelili jsau, a zemi uherskou celou polubili jsau, a Jindřicha kníže polské w bitvě jsau zbrili s vojskem jeho w Polsku samém. Dne 5. Října bylo jest zatmění slunce po poledni, tak že jsau lidé myslili, že se stmiá.
 1242. Fridrich wévoda rakouský poplenil jest Morawu, a odtáhl odtud s welkau škodou, byl uveden we zmatek, kdž přitáhl král český Wáclaw do též země moravské, chtěje zkusiť válečné štěsti.
 1243. Soldanus Babyloniae cum maxima⁶⁾ multitudine paganorum, qui Corozini dicuntur, terram sanctam intravit, et civitatem sanctam Jerusalem et templum cum sancto sepulcro domini totaliter destruxit, viros et feminas cum pueris indifferenter occidit. Longa via claustrum versus aquilonem depicta est.
 1244. Ecclesiam⁷⁾ sancti Jacobi fratrum Minorum consecravit⁸⁾. Eodem anno claustrum Pragense depictum est.
 1245. reconsecratum est altare sancti Wenceslai, et altare sanctorum euangelistarum consecratum est II Nonas Octobris. Innocentius papa Lugduni concilium celebravit, in quo Fridricum imperatorem per diffinitivam sententiam depositum, ipsum a communione fidelium separando propter haeresim contra eum probatam. Et loco ipsius lancravius Duringiae Henricus

¹⁾ Zemřel dne 12. září 1240. — ²⁾ redit 2aa. — ³⁾ To se stalo r. 1241. — ⁴⁾ Srown. Erben, Reg. I, č. 1012, str. 469, z čehož bylo, že když již 7 pros. byla Konstancie mrtvá, bezpochyby před slovem Idus nějaké číslo wypadlo. — ⁵⁾ W ruk. 2aa jest pořadí slov takto: destruxerunt, et idem Colmannum — hominibus. Pak následuje: Eodem anno Vitus electus est in decanum Pragensem XIII Kal. Oct. — ⁶⁾ magna 8. — ⁷⁾ Ecclesia 2aa; claustrum 8. — ⁸⁾ consecrata est et claustrum P. dep. est 2aa; consecratum est 8.

1245 nomine electus est in regem Almaniae. In eodem concilio Conradus depositus est, qui fuerat¹⁾ in Olomucensem episcopum per laycalem potentiam intrusus, cui dominus Bruno²⁾ substitutus.

1246. Fridricus, dux Austriae, ab Ungaris in bello occisus est³⁾, et filia fratris sui senioris Henrici⁴⁾, quondam ducis Austriae, cum Wladislao, filio regis Bohemiae, matrimonium contractit, et per hoc Wladislaus habebat Austriae ducatum. Mortuo etiam⁵⁾ tunc Meskone, duce Poloniae⁶⁾, sine liberis, primates eiusdem ducatus Wladislaum praedictum sibi in ducem accipiunt, se et sua iurisdictioni suaem omnino subdendo.

1247. Wladislaus obiit, filius regis Wenceslai, qui Fridrico successerat in Austriae ducatu⁷⁾.

1248. Rex Wenceslaus de solio pellitur. Regina Cunegundis obiit Idus Septembbris. Studium Pragae perit⁸⁾. Multae domus in civitate Pragensi et in toto regno Bohemiae plurimae viliae combustae sunt. Custodes ab ecclesiae Pragensi recesserunt. Rex Franciae cum exercitu suo transfretavit feria VI ante penthecosten. Bohemi et Moravi in Ponte vici fugierunt.

1249. XI Kal. Aprilis episcopus Nicolaus suspendit ecclesias in sua dioecesi constitutas a pulsatione campanarum et omni ornatu ecclesiae sollemini, duabus tantum campanis minimis ad pulsandum et ornatu quadragesimali pro festo ad officium concessis, in festo quantumlibet magno occurrente. Eodem anno Wissegradensis ecclesia combusta est.

1250. VI Non. Julii grando magna cecidit post meridiem, quae multa damna intulit segetibus autumnalibus et vernalibus, vineis, arboribus pomiferis et aliis, multamque stragem fecit pecorum, volucrum diversi generis, silvestria etiam animalia plura peremit; in plerisque locis regni Bohemiae et maxime circa Pragam homines quoque et iumenta multa submersa et aedificia et granaria plurima turbine diruta. Quae grando duravit indissolubilis infra septem dies, et mirae fuit magnitudinis et triangula, et quae-

kého. Na též konciliu ssazen jest Konrad, který byl mocí světskou wetřen do biskupství Olomouckého, na místě pak jeho dosazen pan Bruno.

1246. Fridrich wévoda rakauský zabit jest w bitvě od Uhrů, a deera bratra jeho staršího Jindřicha, někdy wévody rakauského, wstaupila w manželství s Wladislavem, synem krále českého, a tudy obdržel Wladislawa wewodství rakauské. Také když tehdaž zemřel Měšek kníže polské bez dětí, páni toho knížetství přijali jsou řečeného Wladislava sobě za kníže, poddávajice sebe a swé wšecko jeho moci.

1247. Zemřel jest Wladislav, syn krále Wáclava, qui Fridrico successerat in Austriae du-

1248. Král Wáclaw sehnán jest se stolce. Královna Kunigunda umřela jest dne 13. Září. Učení w Praze zašlo. Mnoho domů we městě Pražském, a w celém králowství českém přemnoho wsi spáleno jest. Hlidači od kostela Pražského jsou utekli. Král franský přešel jest s vojskem přes moře w pátek před Letnicemi. Čechowé a Morawané u Mostu bywše poraženi utekli jsou.

1249 dne 22. Března biskup Mikuláš stavil jest we wšech kostelích, což jich bylo w jeho dioecesi, zwonění na zwony a wšelikau slawnau ozdobu kostelní, dowoliw toliko dwau zwonů nejmenších ke zwonění a oděwu postního we swátek ke mši, byť připadl swátek jakkoli welký. Téhož léta shořel jest kostel Vyšehradský.

Léta 1250 dne 2 Čerwence spadly jsou kraupy weliké odpoledne, kteréž jsou učinily mnoho škod na osení zimní i jarní, na winnicih, na stromich owoценých a jiných, a welkau učinily zádalu dobytka, ptactwa rozličného druhu, též mnoho zwěře lesní pobily; na mnohých místech w králowství českém a nejwice okolo Prahy také mnoho lidí a potahů utopilo se jest, a welkau mnoho staweni a stodol poborenō jest powětřím. Kteréžto krupobiti trwalo jest bez přestání po sedm dní; a byly kraupy podiwné weli-

dam musco permixta, quam etiam nimia pluvia¹⁾ secuta est et²⁾ inundatio.

Eodem anno rex Wenceslaus collegit collectam per universum regnum suum de singulis araturis accipiens.

Eodem anno XVI Kal. Januarii hora tertia, dum miles Pertoldus eques transiret per pontem et venisset ad turrim, quae est in fine pontis, duo corvi moverunt lapidem de summa carcere arce, qui veniens cecidit super caput eiusdem Pertoldi, a cuius ictu cadens de equo illico expiravit. Eodem anno XVI Kal. Decemboris Vitus, decanus Pragensis, mandato regis Wenceslai accepto, venit ad eum in castellum Tyrow³⁾, et sequenti die ad mandatum regis cinxit gladio Ursu, villicum regis⁴⁾ in Velis, in ecclesia sancti Johannis baptistae coram quibusdam Bohemiae nobilibus. Eodem anno Czibor iudex IV Kal. Januarii in Petrin monte gladio decollatus est, et filius eius Jaros extra muros civitatis rotatus est.

1251⁵⁾ XVIII Kal. Februarii receptae sunt reliquiae cum totius fere populi concursu, et cum totius civitatis cleri processione extra muros civitatis versus Wissegrad, quas dominus papa⁶⁾ misit Agneti, sorori regis Wenceslai, et aliae, quas Minores fratres attulerunt; et delatae sunt in⁷⁾ ecclesiam sancti Francisci.

Eodem anno Wenceslaus, rex Bohemiae, processit ad expeditionem versus Bavariam cum multo exercitu Bohemorum et Moravorum, a quibus transeuntibus multa mala, spolia, incendia et alia damna infinita perpetrata sunt in Bohemia, pluribus in villis lacrimantibus usque missellis. Rege interim cum suis ad sua castra revertente, filius eius cum omni exercitu intravit Bavariam, et magnam partem eius vastavit, incendit et diversis malis affixit⁸⁾. Tandem treugis interpositis cum duce Bavariae⁹⁾ supplicante, ad Kal. Maii reversus est ad propria. Bohemi vero revertentes multa pecora traxerunt secum de Bavaria, praecipue Pilznenses¹⁰⁾. In purificatione vero sanctae Mariae episcopo praedi-

kosti a tříhrané a některé byly s mechem smichány a potom následovalo také welké pršení a povodeň.

Téhož léta král Wáclaw sebral jest berni po celém králowství swém, sbiraje od každého popluží.

Téhož roku dne 17 Prosince w hodinu třeti, když rytíř Pertolt na koni jel přes most a přišel k wěži, která jest konec mostu, dva krkawci hnuli kamenem s nejvyššího wršku žaláře; kteříž spadnuv udeřil do hlavy téhož Pertolda; od kteréhož udeření on spadnuv s koně ihned wypustil ducha. Téhož léta dne 16 Listopadu Wit děkan Pražský k rozkazu krále Wáclava přišel jest k němu na zámek Týřov, a druhého dne k rozkazu královu opásal mečem Nedwěda vládaře králova na Welizi w kostele sw. Jana Křtitele u přítomnosti mnohých šlechticů českých. Téhož léta Ctibor sudi dne 29 Prosince sfat jest mečem na hoře Petřině, a syn jeho Jaroš jest kolem lámán za zdmi městskými.

Léta 1251 dne 15. Ledna uwítány jsou ostatky w sebrání skoro wšeho lidu a w processi weškerého duchovenstva města za zdmi městskými proti Vyšehradu, které poslal papež pán Anešce sestře krále Wáclava, a jiné, které přinesli menší bratři, a neseny jsou do kostela sw. Františka.

Téhož léta král český Wáclaw wytáhl do pole proti Bavorům s welkým vojskem českým a moravským, od něhož na cestě mnoho zlého, laupeže, žářství a jiné škody bez počtu spáchány jsou po Čechách, tak že we mnohých vesnicích plakala jsou ubožátky. Když mezitím král se swými se navrátil k swým zámkům, syn jeho se wším vojskem vtrhnul jest do Bavor, a welkau část země té pohubil, popálil a učinil weliké nátky. Potom zářew příměří s wědou baworským, který o ně žádal, k prvnímu Kwětnu navrátil se jest k domovu. Čechowé pak na zpátečné cestě hnali s sebou mnoho dobytka z Bavor, zvláště Plzenští. O hromnicích pak, když biskup kázel, strhla jest se welká síla wětrů, a po-

¹⁾ pluviae 2, 2aa. — ²⁾ nemá 2, 2aa. — ³⁾ Tyrzow 2aa. — ⁴⁾ vill. regis, videlicet in eccl. s. J. B. 2aa.

⁵⁾ 1254 má 2aa, 8 má 1257. — ⁶⁾ Inocenc IV. — ⁷⁾ ad 2aa. — ⁸⁾ affixit 2aa. — ⁹⁾ Ottav jménem.

¹⁰⁾ Plznienses 2aa.

¹²⁵¹ cante magna vis ventorum exorta est, et aer obscuratus est, ita ut vix poterant hominum vultum dignosci; postea nix magna in plenisque partibus Bohemiae descendit, qualem non meminit aetas nostra. V Idus Martii episcopus Nicolaus celebravit ordines in Tyn, in ecclesia sancti Christophori, et ibidem electum Pataviensem¹⁾ in diaconum ordinavit.

Eodem anno Gallus factus est sacrista. Kal. Aprilis episcopus Nicolaus celebravit ordines in ecclesia sancti Francisci, ubi Salzburgensem electum²⁾ in diaconum, et Pataviensem electum in presbyterum ordinavit. V³⁾ Idus Aprilis et die palmarum electus Pataviensis Bertholdus promotus est in episcopum in ecclesia Pragensi, praesentibus quinque episcopis et benedicentibus eum, et sexto Salzburgensi electo; quo die data est indulgentia VII annorum et 280 diecum, singulis⁴⁾ episcopis et electo indulgentibus annum et XL dies. VIII Idus Augusti primo crepusculo orta est magna vis ventorum et choruscationum et tonitruum⁵⁾. Item XIX Kal. Septembris similia orta fuerunt et terribilia. Iterum XV Kal. eiusdem mensis media nocte similia orta fuerunt, de quorum gravi impulsu multa aedificia ruerunt, horrea funditus eversa sunt, homines plerique fulminati, fruges grandine percussae, fructus arborei excussi, vineae laesae per totam dioecesim Pragensem; annona male provenit et praecipue hiemalis. Papa exigit mille marcas argenti a clero Bohemiae eodem anno. Item⁶⁾ eodem anno prope festum sancti Wenceslai pecunia in auro ad valorem mille marcarum argenti in pondere polonico ab universo clero regni Bohemiae collecta, in Polonię est delata et domino Thome, Wratislaviensi episcopo, assignata.

Eodem etiam anno pulli equarum nati sunt, signa videntibus praetendentes, ac⁷⁾ si fuerint triennes. Nima etiam siccitas fuit, propter quam homines seminare non valuerunt in Augusto, in⁸⁾ Septembri et Octobri medio⁹⁾. Hoc etiam anno male provenerunt annona, vinum, fructus arborei. Presbyter quidam de Bernarticz nomine

wětři se zatemnilo, tak že sotva bylo lze rozehnati obličeji lidi; potom spadl jest weliký snih we mnohých krajinách země české, jakého náš wěk nepamatuje. Dne 11 Března biskup Mikuláš konal swěcení kněžstwa w Týně w kostele sv. Krištofa, a tam zwolence Passowského wyswětil za jahna.

Téhož léta stal se jest Hawel sakristau. Dne 1 Dubna biskup Mikuláš swětil na kněžství w kostele sv. Františka, kdež zwolence Salzburgského poswětil za jahna a zwolence Passowského na kněžství. Dne 9 Dubna na Kwětnau neděli zwolenc Passowský Berthold powýšen jest na biskupství w kostele Pražském, a přitom bylo jest pět biskupů, kteři jej žehnali, a šestý zwolenc Salzburgský; a toho dne dány jsau odpustky na 7 let a 280 dni, ježto jeden každý biskup i zwolenc odpustil jeden rok a 40 dni. Dne 8 Srpna w prwním switání strhla jest se welká sila wětrů a blýskání a hřmění. Opět dne 14 Srpna strhlo jest se podobně a strašně. A opět 18. dne téhož měsice o půl noci strhlo jest se podobně powětři, jehož silným náwalem mnho stawení se pobořilo, stodoly ze základu se wywrátily, mnho lidi jest bromem udeřeno, obili potlučeno krupobitím, owoce se stromů střesen, winnicim uškozeno w celé diocezi Pražské. Obili špatně wzešlo, a zvláště ozim. Papež toho roku vybral jest tisic hřiven střebra od duchowenstwa českého. Také toho roku brzy před svátkem sw. Wáclava penize w zlatě do ceny tisici hřiven střebra wáhy polské ode wšebo duchowenstwa králowstwi českého sebrané odwezeny jsau do Polska a odewzdány panu Tomáši biskupu Wratislawskému.

Téhož také roku narodila jsau se hřibata, která tém, kdož jsau je widěli, jewila se, jako by byla třileta. Také byla jest welká suchota, pro kterou lidé nemohli siti w Srpnu, w Záři a do polowice Října. Toho také roku špatně wzešlo obili, víno, owoce stromové. Kněz jeden z Bernartic, jménem Martin, zajat jest, a zle

Martinus capitulatur, et in carcere publico ad pedem pontis spoliatus miserabiliter retruditur, et XIII Kal. Decembris de carcere absolvitur. Pri-die Kal. Decembris excommunicati et denuntiati sunt in ecclesia Pragensi abbas de Milewski¹⁾, praepositus, prior, supprior, ecclesiasticus, plebanus de Czeruen²⁾, magistri curiarum eiusdem monasterii, et omnes ecclesiae eorum positae sub interdicto propter querimoniam Martini.

Eodem anno XI Kal. Decembris Austria subdidit se regi Bohemorum Wenceslao, ad cuius possessionem habendam missus est filius regis Przemysl, qui intravit civitatem Viennam et alias civitates et³⁾ urbes et castella.

Eodem anno Bartholomaeus, canonicus Pragensis, privatus est praebenda sua per capitulum Pragense, episcopo Nicolao consentiente et confirmante sententiam capituli, quam idem Bartholomaeus in anno praeterito contra se ipsum tulerat et in scripto redegerat, propter varios excessus et continuam absentiam chori. Hiems temperata fuit, nec nimis aspera neque⁴⁾ lenis⁵⁾.

1252. Przemysl, filius regis Wenceslai, celebravit nuptias in Henburk⁶⁾ III Idus Februarii, ducens in matrimonium dominam Margaretham viduam⁷⁾, filiam Leupoldi⁸⁾, ducis Austriæ, iam dudum defuncti.

Eodem anno in quadragesima, quae occurrerat XIII Kal. Martii, frater Hugo, presbyter cardinalis tituli sanctae Sabbinae, apostolicae sedis legatus, accepit procurationes nomine legationis suae a clero Bohemiae, tam religioso quam seculari, licet in Almania constitutus.

Eodem anno tempore veris et ante initium aestatis erectus est chorus in ecclesia Pragensi, et capella sancti Michaelis dilatata, et etiam palatium a parte occidentali est constructum. Eodem anno XIV Kal. Junii occurrit festum penthecosten⁹⁾; tunc in vigilia penthecosten et in die sancto magnum frigus inhorruit, et nix in plenisque locis descendit, a quorum asperitate multa iumenta, oves et pecora mortua sunt. Eodem anno capella sancti Michaelis in ecclesia Pragensi XII Kal. Junii dedicata est a venera-

olaupen uwřen jest do wězeni wořejného konec¹²⁵¹ mosta, a dne 19 Listopadu propuštěn jest ze wězeni. Dne posledního Listopadu jsau kleni a ohlášeni w kostele Pražském opat Milewsky, probošt, přewor, suppřewor, ekklesiastikus, farář Čerwensky, mistři dworu téhož kláštera, a na wšechny kostely jejich uloženo jest zastavení služeb božích pro žalobu Martinowu.

Téhož léta dne 21 Listopadu oddaly jsau se Rakausy králi českému Wáclawovi, a k uwázání se w ně poslán jest syn králův Přemysl, kterýž wjel do města Widně a do jiných měst a hradů i zámků.

Téhož léta Bartoloměj kanownik Pražský zbaven jest swé praebendy kapitulau Pražskau se swolením biskupa Mikuláše a strvrzením od něho rozsudku kapituly, který byl týž Bartoloměj roku předešlého učinil sám proti sobě a uvedl we spis pro rozličná provinění a stále nechodění do kůru. Zima byla jest lewná, ani přiliš tuhá ani mirná.

Léta 1252 syn krále Wáclava slawił jest¹²⁵² swatbu w Henburku dne 11 Unora, wzaw sobě za manželku paní Markétu wdowu, deeru Leopolda wewody rakauského, již dávno zemřelého.

Téhož léta w postě, který připadal na 17 Unora, bratr Hugo kněz kardinal titulu swaté Sabbiny, legat stolice apoštolské, wzal jest plat pod jménem swé legaci od duchowenstwa českého, jak řeholního tak světského, ač přebýval w Němcích.

Téhož léta jarního času a před začátkem leta wyzdvížen jest kůr w kostele Pražském, a rozšířena jest kaple swatého Michala, a také palác se strany západní jest wystawen. Téhož léta připadl jest hod Letnic na 19 Kwětna, a w den samého swátku uhodil jest welký mráz, a na mnohých místech padal jest snih, a tuhosti jich pošlo jest mnho koní, ovec a dobytka. Téhož léta posvěcena jest kaple swatého Michala w kostele Pražském dne 21 Kwětna od ctihodného otce pana Mikuláše biskupa Praž-

¹⁾ Pauensem 8. Bertolta. — ²⁾ Filipa, syna Bernarda, wewody Korutanského. — ³⁾ nemají rukopisy.

⁴⁾ a singulis ep. 8. — ⁵⁾ et tonitruum nemá 8. — ⁶⁾ Et 2aa. — ⁷⁾ ac affuerint tr. 2aa. — ⁸⁾ nemá 8. — ⁹⁾ in medio 8.

¹⁾ Milewski 2aa. — ²⁾ Cyruem 2aa, 8. — ³⁾ nemá 8. — ⁴⁾ nec 8. — ⁵⁾ leuis 2aa. — ⁶⁾ Haimburk na Dunaji. — ⁷⁾ Wdowa po Jindřichovi VII., synu císaře Fridricha II. — ⁸⁾ Lupoldi 2aa. — ⁹⁾ Penthecostes 8.

¹²⁵² bili patre, domino Nicolao, episcopo Pragensi. Pabuli sive straminum magnus defectus fuit. Ver fere totum siccum fuit, cuius finis satis humidus erat; fames satis dura in fine veris et in ¹⁾ initio aestatis.

Eodem tempore multitudo Comanorum ²⁾ de finibus Ungariae prorumpens, multa millia christianorum in Moravia peremit, nulli penitus sexui parcens vel aetati. Inter quos multi clericorum perierunt.

Idus Junii profluxit sanguis de pede crucifixi in ecclesia sancti Georgii Pragae, Pomieno³⁾, iudice regis Bohemorum, adorante et manu sanguinem de pede crucifixi detergente.

Eodem anno hiemalia mediocriter in plerisque partibus provenerunt ⁴⁾, aestivalia fere penitus defecerunt excepto milio.

Eodem anno XII Kal. Junii fundatum est hospitale ad pedem pontis, in ripa fluminis Vltavae, a fratribus Stelliferis ad honorem sancti Spiritus. Hoc anno hiems valde ⁵⁾ aspera fuit et ⁶⁾ glacies grossa ad duas ulnas. Eodem anno turres Pragensis castri et ⁷⁾ ad pedem pontis munitae sunt ⁸⁾.

¹²⁵³ 1253 ⁹⁾. Prope festum annunciationis plures episcopi convenerunt ad regem Bohemiae in Veteri castello, inter quos affuit Salzburgensis ¹⁰⁾ electus, et Bambergensis episcopus ¹¹⁾, Ratisponensis ¹²⁾, Misnensis ¹³⁾, Pataviensis ¹⁴⁾, Olomucensis ¹⁵⁾ et alii episcopi, quos omnes rex Wenceslaus benigne suscepit, et per plures dies magnis expensis honeste pertractavit. Quare autem venerint ¹⁶⁾ vel quid cum rege fecerint, manet incognitum.

Legatus etiam apostolicae sedis, frater Hugo, per fratrem Gerhardum ordinis Praedicatorum petiit secunda vice et accepit L marcas a clero Pragensis dioecesis. Quarto autem Idus Junii cereus baptismalis in ecclesia Pragensi circa medium noctis corruit et in plures partes contritus est, eius summitas haesit in portica.

Eodem quoque anno civitas Pragensis murata est versus aquilonem et occidentem, et

ského. Byla jest welká nauze o pici a slámu. Jaro bylo skoro celkem suché, a konec jara byl dosti mokrý; hlad dosti zlý na konci jara a na začátku leta.

Téhož času množství Kumanů z hranic uher-ských vytrhše, zbili jsau na mnoho tisíc křesfanů na Moravě, neodpauštějice též žádnému pohlawi ani wěku. Mezi nimiž mnoho přišlo o život duchowních.

Dne 13 Čerwna tekla jest krew z nohy ukřížovaného v kostele sw. Jiří v Praze, an Poměn iudice regis Bohemorum, adorante et manu sanguinem de pede crucifixi detergente.

Téhož roku ozim prostředně wzešla w nejwice místech; jař skoro docela zanikla, wyjma proso.

Téhož léta dne 21 Května založen jest špitál na konci mostu na břehu řeky Vltavy od bratří s hwězdou ke cti svatého Ducha. Toho roku byla jest welmi tuhá zima a led tlustý na dva lokte. Téhož léta opewňovány jsau wěže Pražského hradu i konec mosta.

Léta 1253 brzy před svátkem zwéstování sjelo jest se wice biskupů u krále českého na starém hrádku, mezi nimiž byl jest zwolenec Saleburský a biskup Bamberský, Řezenský, Mišenský, Passowský, Olomoucký a jiní biskupowé, kteréžto wěcky král Wáclaw přivítěv přijal a po wice dni s welkým nákladem potiwič chowal. Ale proč přišli, a co s králem jednali, zůstává neznámo.

Také legat stolice apoštolské bratr Hugo žádal jest po bratu Gerhardovi rádu kazatel-ského podruhé a obdržel 50 hřiven od duchowenstwa Pražské dioecesi. Desáteho pak Čerwna swice biskupská v kostele Pražském okolo půlnoci spadla jest, a roztlaukla se na několik kusů; hořejší část její uwázla na zábradlí.

Také toho léta zděno jest město Pražské proti půlnoci a západu, a dwůr biskupů stojici

curia episcopalis ad pedem pontis posita alienata est ab episcopo Nicolao Pragensi, et munita vallis et propugnaculis. Ecclesia quoque sanctae Mariae Cruciferorum munita est vallo, muro et propugnaculis ¹⁾. Timor etiam ²⁾ magnus Chomanorum ³⁾ et aliorum extraneorum irruit super Bohemos, quorum impetum rex Wenceslaus praecavens, collegit expensas in frumento, vino, melle, pernis, sale et caseis ab omnibus religiosis Pragensis diocesis et villicis suis, et a quibusdam civitatibus, certam summam cuilibet assignans reddendam in numero et mensura, et reposuit easdem in ecclesia sancti Georgii in castro Pragae ⁴⁾, cuius ecclesiae sanctimoniales coactae sunt exire de claustro et in civitate commorari, quod factum est XVI Kal. Julii ⁵⁾. Chomani etiam erumpentes de Ungaria, seu alii latrunculi cum eisdem VII Kal. Julii multa milia christianorum occiderunt in Moravia circa Olomucz, infinitique sunt submersi fugientes a facie eorum. Rex etiam Ungariae eodem tempore superveniens cum infinita multitudine suorum et aliarum nationum, multa damna intulit Moraviae, quosdam occidens gladio, quosdam captivans misit in exilium, nulli sexui vel aetati parcens, fere totam Moraviam rapinis et incendiis vastavit. Munitiones etiam plerasque, quas obtinere potuerunt, vastaverunt et incenderunt, campanas ecclesiarum et ⁶⁾ reliquias de altariis fractis rapuerunt et ⁷⁾ secum asportaverunt, ecclesiis in favillam redactis, sacramenta ecclesiae profanaverunt, homines plures crucifixerunt in opprobrium crucifixi. Interea legatus domini papae ⁸⁾ superveniens ad regem Ungariae, compescuit eum et ad propria redire coegit.

Eodem anno rex Wenceslaus obiit X Kal. Octobris ⁹⁾; anno regni sui XXIV et VIII mensium, cuius filius Przemysl unicus rediens de Austria, receptus est honorifice in sede ¹⁰⁾ regni sui a praelatis ecclesiarum et clero XVI Kal. Novembribus.

Eodem anno depictum est sanctuarium maioris ecclesiae, procurante episcopo Nicolao, III Kal. Aprilis. Eodem anno allatae sunt reliquiae

konec mosta odcizen jest od biskupa Mikuláše ¹²⁵⁸ Pražského a ohrazen násypy a baštami. Též kostel panny Marie křižovníků ohrazen jest náspem, zdi a baštami. Přišel jest pak welký strach na Čechy před Kumany a jinými cizimi nepřátely, jejichž nájezd král Wáclaw předcházej, sebral jest potřeby w obili, wině, medu, uzeninách, soli a sýrech ode všech řeholníků Pražské dieceze a od vládařů svých i od některých měst, ustanowiw každému jistau summu k odwedeni w počtu a w míře, a uložil je w kostele sw. Jiří na hradě Pražském, kteréhožto kostela jeptišky nuceny jsau wyjiti z kláštera a přebývati w městě, což se jest stalo dne 16 Čerwna. Kumani také, wyhrnuwše se z Uher nebo jiní zloději s nimi, dne 25 Čerwna mnoho tisíc křesfanů zabili jsau na Moravě u Olomouce, a bez počtu lidí utopilo se, utikajc před nimi. Také král uheršký téhož času přitáhnuw s něscísným množstvím svých a jiných národů, mnoho škody jest učinil na Moravě; některé zabiw mečem, jiné zajaw odwezl ze země, nešetře žádného pohlawi ani wěku, skoro celau Morawu laupenim a pálením pohubil. Také pewná místa mnobá, jež mohli obdržeti, spustošili a wypálili jsau. Zwony kostelní a ostatky z oltářů rozbořených pobrali a s sebou odnesli; kostely w popel obracujice, swátosti cirkwe zlehčili, mnohé lidi ukřížovali na posměch Ukřížowanému. Mezitím legat papeže pána, přišel ku králi uherškemu, pokáral jej a připrawil k navrácení se domů.

Téhož léta král Wáclaw zemřel jest dne 22 Září léta kralování swého 24 a w osmém měsici. Jehož syn jediný Přemysl, nawrátiw se z Rakous, přijat jest poctivě na stolec swého králowství od praelatů kostelních a od duchowenstwa dne 17 Října.

Téhož léta wymalowána jest swatyně wětšího kostela spůsobením biskupa Mikuláše dne 30 Března. Téhož léta přineseny jsau ostatky

¹⁾ Tu vkládá ruk. 2aa: VIII Kal. Apr. canonizatus est Petrus, nouus martir de ordine Predicotorum. — ²⁾ autem 8. — ³⁾ Comanorum 2aa a tak stále c místo ch. — ⁴⁾ Pragensi 2aa. — ⁵⁾ Junii 8. — ⁶⁾ quia 8. — ⁷⁾ et sec. asp. nemá 8. — ⁸⁾ Walascus. — ⁹⁾ V Počaplech. — ¹⁰⁾ sedem 8.

¹⁾ nemá 2aa. — ²⁾ Cumarorum 8. — ³⁾ Pomieno 2aa. — ⁴⁾ pervenerunt 2aa. — ⁵⁾ Tak 2aa; nemají ostatní. — ⁶⁾ et — ulnas nemá 2aa. — ⁷⁾ nemá 2aa. — ⁸⁾ Tu položeno, co wýše wynecháno: Hoc anno glacies ad duas ulnas grossa fuit. — ⁹⁾ 1256 má 2aa, a tak i při roce 1252 jest rozdíl o tři léta. — ¹⁰⁾ Filip. — ¹¹⁾ Jindřich I. — ¹²⁾ Albert I. — ¹³⁾ Konrad I. — ¹⁴⁾ Bertold. — ¹⁵⁾ Bruno. — ¹⁶⁾ venerunt 2aa.

¹⁾ 1253 sancti Stanislai martyris de Cracovia XI Kal. Novemboris, et receptae in ecclesia Pragensi cum processione sollemnii.

²⁾ 1254 Anno incarnationis domini 1254 ¹⁾, VIII Kal. Februarii Borso nobilis vir detentus est ²⁾, et Pragae vinculatus carceri est retrusus. Eodem anno VI Idus Julii Przemysl, filius regis Wenceslai, reddidit capellam sancti Bartholomaei ecclesiae Pragensi, quam pater eius adhuc vivens contulerat eidem ecclesiae pro quibusdam possessionibus ablatis ³⁾.

Item eodem anno XII Kal. Julii venit Pragam Bernhardus ⁴⁾ Neapolitanus electus, apostolicae sedis legatus, et receptus est in ecclesia Pragensi cum solemni processione. Commoratus est autem in monte Syon cum tota familia sua usque ad XII Kal. Septemboris, in quo spatio temporis exegit a clero Pragensis diocesis et recepit CC marcas argenti puri pro procurationibus suis, de qua summa pecuniae capitulum Pragense solvit XVIII marcas. Alteri vero nuntio cardinalis Petri Capucii solvit III marcas. Praefatus autem legatus Bernhardus fecit stationes in plerisque ecclesiis, et indulgentias largas dedit. In quibusdam ecclesiis dum celebravit, dedit indulgentiam annum unum et XL dies, in aliis vero ecclesiis singulis diebus usque ad octavam annum unum et XL dies et quartam partem venialium.

Eodem anno obierunt canonici Pragenses Hermannus, praepositus Liutomiensis ⁵⁾ V Nonas Martii, Johannes III Nonas Julii, Georgius XII Kal. Septemboris ⁶⁾. Hoc etiam anno male provenerunt annona autumnalis et ⁷⁾ fructus arborei, vinum penitus defecit. Cuius defectus quantitatem, quod antea contigerit, aetas nostra non meminit. Hoc etiam anno Kal. Maii pax reformatum est inter regem Ungariae et principem Bohemiae, filium regis Wenceslai ⁸⁾. Princeps vero praedictus rediens ab Austria duxit secum quandam archam, quam clerici eius curiae vocaverunt archam Noe, in qua reservantur diversorum oblationes xeniorum. Eodem anno obiit magister Dionysius IV Nonas Octobris in Foro Julii.

swatého Stanislawa mučenika z Krakowa dne 22 Října, a přijaty jsou w kostele Pražském se slawnau processi.

Léta od narození páně 1254 dne 25 Ledna Boreš muž urozený zatčen jest a w Praze w pautech uvržen do wězeni. Téhož léta dne 10 Čerwence Přemysl syn krále Wáclava nawrátíl jest kapli sw. Bartolomeje kostelu Pražskému; kteraužto byl otec jeho ještě za svého života dal témuž kostelu za některé statky odňaté.

Také téhož léta dne 20 Čerwna přišel jest do Prahy Bernhard zwolennec Neapolský co legat stolice apoštolské, a přijat jest w kostele Pražském se slawnau processi. Přebýval pak na hoře Sion s celou čeledi swau až do 21 Srpna, kterýmžto během času vybral od duchovenstva diocezi Pražské a obdržel dvě stě hřiven čistého stříbra co swé wychowání; na kteraužto summu peněz kapitula Pražská zaplatila 18 hřiven. A jinému poslu kardinala Petra Kapucia zaplatila tři hřivny. Řečený pak legat Bernhard učinil zastavení we mnohých kostelích, a dal hojně odpustky. W některých kostelích, když slaužil, dal odpustků jeden rok a 40 dní, w jiných pak kostelích po každý den až do ochtábou jeden rok a 40 dní a čtvrtý díl wšedních.

Téhož léta zemřeli jsou kanoničtí Pražští Heřman probošt Litoměřický dne 3 Března, Jan dne 5 Čerwence, Řehoř dne 21 Srpna. Toho také roku špatně se urodilo obilí zimní i owoce stromové, víno dokonce se nezdařilo. A nedostatku w té míře, žeby předtím byl býval, nepamatuje wěk náš. Toho také roku dne 1 Května obnoven jest mří mezi králem uherským a knížetem českým, synem krále Wáclava. Řečený pak kníže, když se wracel z Rakous, wzal s sebou jakousi archu, kterou duchowni při jeho dvoře nazývali archau Noe, w níž chowají se rozličné darované poklady. Téhož léta umřel jest mistr Diwiš dne 4 Října we Furlanech.

¹⁾ 1257 má 2aa. — ²⁾ nemá 8. — ³⁾ allatis 8. Tuto přidáno v ruk. 2aa: Eodem anno. Quedam ymagines lapidee ob recordacionem et memoriam perpetuam regis Boemie Wenceslai errecte sunt in foro ciuitatis Pragensis, quod opus ymaginum consumatum est infra Kalendas Octobris. — ⁴⁾ Bernardus 2aa, a tak i niže. — ⁵⁾ praep. L. nemá 8; Luthomiericensis 2aa. — ⁶⁾ Decembbris 8. — ⁷⁾ nemá 2aa. — ⁸⁾ dne 3 Dubna.

⁹⁾ olim Anno domini 1255 ¹⁾ princeps Bohemiae et marchio Branburiensis ²⁾ intrantes Prussiam, vastaverunt eam spoliis, incendiis et rapinis, et multimodis mortibus plurimos occiderunt, nulli sexui vel aetati parcentes.

Ver huius anni fere totum fuit frigidum, ventosum et humidum.

Procedente tempore Margareta regina, uxor Przemysl, filii regis Wenceslai, exiens de finibus Austriae intravit Bohemiam, et V Idus Julii recepta est ante muros civitatis Pragensis ab omni clero et populo eiusdem civitatis cum processionibus et magno iubilo diversisque musicis instrumentis. Sequenti vero die recepta est in porta castri Pragensis ab episcopo et canonicis Pragensibus cum processione sollemnii, cui processioni affuit Martinus, abbas Brzennoviensis ³⁾, et Johannes, abbas montis Syon, cum toto conventu suo, cappis sollemnibus induiti. Eodem anno organa nova facta sunt in ecclesia Pragensi, quae constiterunt XXVI marcas argenti, sed perfecta sunt futuro anno tempore quadragesimae. III Kal. Januarii sol eclipsim passus est ⁴⁾.

Anno domini 1256 ⁵⁾ in prima vigilia noctis V Kal. Februarii magna lux orta est in diversis partibus Bohemiae, fulgura micuerunt, tonitrua audita sunt. Hiems asperior fuit solito, sed interpolata. Magna vis ventorum, sed frigus magnum inhorruit VII ⁶⁾ Kal. Novemboris anni praeteriti.

Eodem anno III Idus Maii Petrus de Ponte Curvo, nuntius domini papae, venit Pragam et prourationem a clero totius diocesis Pragensis exegit, de qua summa capitulum Pragense tres marcas et dimidiam persolvit. Idem nuncius V Idus Junii posuit civitatem Pragensem ⁷⁾ sub interdicto, consentientibus canonicis cum ⁸⁾ episcopo Pragensi et aliis praelatis, pro quadam monacho de Porta apostolorum in civitate Pragensi detento, spoliato et turpiter de honestato, hoc suis adiiciens mandatis, quod officium divinum submissa voce ageretur, exclusis interdictis et excommunicatis, praecipiens etiam, quod hora ves-

¹²⁵⁵ Léta páně 1255 kníže české a markrabí Brandenburský, wtrhše do Prus, pohubili zemi braním, pálením a laupením, a rozličnými smrtmi mnoho lidí pobili, neodpauštějice žádnému pohláwi ani wěku.

Jaro toho roku bylo skoro celkem studené, větrné a wlhké.

Po některém čase královna Markéta, manželka Přemyslowa, syna krále Wáclava, odebrawši se z Rakous, přijela jest do Čech, a dne 11 Čerwence přijata jest přede zdmi města Pražského ode wšeho duchovenstva a lidu téhož města s processimi a s welkým plesáním i s rozličnými hudebnimi nástroji. Nazejtří pak přijata jest we bráně hradu Pražského od biskupa a kanouníků Pražských s processim slavným, na kterémžto processi byl Martin opat Břeňovský, též Jan opat hory Sion se wším konventem swým, oděni jsou w kápě slavné. Téhož léta dělány jsou nowé warhany w kostele Pražském, které stály 26 hřiven stříbra; ale dokonány jsou potomního roku w čas postni. Dne 30 Prosince bylo jest zatmění slunce.

Léta páně 1256 w první hodinu noční dne ¹²⁵⁶ 28 Ledna ukázalo jest se weliké swětlo w rozličných krajinách země české; blesky prosvitaly, a hřimání bylo slyšeti. Zima byla tužší než obyčejně, ale s přestávkami. Velká síla wětrů; ale welký mráz uhodil dne 26 Října roku předešlého.

Téhož léta dne 13 Května přišel jest do Prahy Petr de Ponte Curvo, posel papeže pána, a vybral na wychowání od duchovenstva celé diocezi Pražské; na kteraužto summu kapitula Pražská zaplatila jest půl čtvrté hřivny. Týž posel dne 9 Čerwna uložil na Prahu stavění služeb božích se swolením kanouníků a s biskupem Pražským a jinými praelaty pro jednoho mnicha Postoloprtského, který byl we městě Pražském zajat, obrán a hanebně zneuctěn, s tím doložením k swému rozkazu, aby se mše swatá konala pošeptmým hlasem s wylaučením těch, proti nimž bylo stavěni a klatba, nařídil také, aby se

¹⁾ 1258 má 2aa. — ²⁾ Bramburgensis 2aa. — ³⁾ Brunouiensis 2aa. — ⁴⁾ est. Amen. 8. — ⁵⁾ 1259 má 2aa. — ⁶⁾ VIII má 8. — ⁷⁾ nemá 2aa. — ⁸⁾ Tak 8; ostatní místo canonicis cum mají tamén.

¹²⁵⁶ pertina singulis diebus ter pulsarentur omnes campanae per singulas ecclesias, cum extincione candelarum super omnes detentores et spoliatores clericorum. Quod interdictum duravit usque ad IX Kal. Julii; quod relaxatum est eodem die propter iuramentum et satisfactionem promissam civium Pragensium.

Eodem anno XVI Kal. Augusti Conradus archiepiscopus Coloniensis Pragam venit, et in monte Syon hospitatus est pluribus diebus, et a principe terrae decenter receptus et in expensis procuratus est, et ut credimus, cum principe¹⁾ Bohemiae de imperio tractaturus. Tandem pluribus ac variis xeniis ab eodem principe remuneratus copiose, IV Idus Augusti ad sua reversus est. Qui tamen archiepiscopus in ecclesia Pragensi noluit recipi cum processione sollemni, sed humiliter venit in habitu seculari sanctis martyribus reverentiam exhibiturus.

Eodem anno ubertas annonae in plerisque partibus fuit, sed vini et pomorum carentia. Eodem anno in quadragesima dominus papa Alexander confirmavit quandam novam religionem, quae dicitur beatorum martyrum, cuius fratres Pragae apparuerunt ante festum beati Wenceslai²⁾.

¹²⁵⁷ Anno dominicae incarnationis 1257³⁾. Przemysl, dominus regni Bohemorum, filius regis Wenceslai, tertio anno sui ducatus, in principio veris pepulit Bohemos de suburbio et locavit alienigenas.

Eodem anno dominus Eberhardus III⁴⁾ Kal. Aprilis emit quandam possessionem in villa, quae dicitur Belok, et contulit eam altari beatae Virginis; aliam possessionem prius emptam in villa Draskowe eidem altari assignavit. Eodem anno

w hodinu nešporni každého dne třikrát zvonilo na všechny zwony po všech kostelích, zhasnouc swičky, proti všem zajímacům a lacičům duchowných. A to stavení trvalo jest až do 23 Června; a zrušeno jest toho dne pro přísluhu a slib zadostučinění od měšťanů Pražských.

Téhož léta dne 17 Července přijel jest do Prahy Konrad arcibiskup Kolinský, a bydlil jest na hoře Sion po vše dni, a od knížete zemského slušně přijat jest a chowán w útratách, a sice, jak máme za to, aby s králem českým jednal o cisařství. Potom darowan hojně mnohými a rozličnými klenoty od téhož knížete, dne 10 Srpna wrátil jest se domů. Awšak ten arcibiskup nechtěl jest přijat býti w kostele Pražském se slawnau processi, než pokorně přišel w oděvu světském, aby wzdal poctu svatým mučenníkům.

Toho roku byla velká úroda obilí we mnohých krajinách, ale nedostatek wina a owoce. Téhož léta w postě papež pán Alexander potwrdil jest jisté nowé řehole, kteráž slowe blahoslawených mučenníků, ježto bratři ukázali jsou se w Praze před svátkem sw. Wáclava.

Léta od narození pána 1257 Přemysl, pán království českého, syn krále Wáclava, w třetím roce svého knížetství na začátku jara zapudil jest Čechy z podhradí, a wsadil cizozemce.

Téhož léta pan Eberhart dne 30 Března kaučil jistý statek we wsi řečené Běloky, a dal jej oltáři blahoslawené panny. Jiný statek kaupený prvé we wsi Dražkowě přikázal jest k témuž oltáři. Téhož léta w polovici jara pan Mikuláš

¹⁾ Boh rege 8. — ²⁾ K tomuto létu má rukopis kapitolní ještě následující zprávy: Anno domini 1256 dominus Conradus, archiepiscopus Coloniensis, accepit fraternitatem in ecclesia montis Syon, videlicet in die beatae Mariae Magdalene, et alii nobiles viri cum eo, scilicet dominus praepositus Henricus de Seffica, Philippus comes de Falkensteyn, Henricus comes de Wirrenburg, Wernherus comes de Bolant, Dietrich nobilis de Milendunk, Gottfridus, notarius archiepiscopi, et alii nobiles. Ipso anno praedictus Conradus archipraesul contulit praenominato monasterio Stragoviensi in die beati Laurentii hanc indulgentiam, videlicet in die dedicationis ecclesiae, in omni sollemnitate beatae Mariae virginis, in die beati Augustini episcopi et beatae Mariae Magdalene, ac infra octavas ipsarum sollemnitatium annum unum et XL dies, et hoc de licentia domini Nicolai, Pragensis episcopi, et ista indulgentia in perpetuum durabit. Eodem anno allatum est corpus unum integrum sanctorum virginum 11000 de Colonia, et collocatum est in ecclesia montis Syon. Wšak zpráva tato položena jest w rukopise mezi ukončením letopisu Kosmowa a počátkem pokračování tohoto letopisu kanowníkem Vyšehradským. My jsme ji položili sem, poněvadž časem na místo to naleží. — ³⁾ 1260 má 2aa. — ⁴⁾ nemá 2.

in medio veris dominus Nicolaus, episcopus Pragensis, tabulatum, quod vulgariter dicitur coelum, veteri destructo, renovavit.

Eodem anno intrantibus Kal. Augusti facta est maxima inundatio aquarum, quae gravia et grandia damna per totam Pragensem dioecesim intulit in ortis, in seminatis, campis et aedificiis, quae iuxta ripas posita fuerunt; plures etiam homines suffocavit.

Eodem etiam¹⁾ anno princeps Bohemiae, assumptis secum quibusdam Bohemis, Moravis et Australibus, profectus est versus Bavariam, ubi multas villas et ecclesias vastavit, praedavit ac incendit; sed tandem cum magno dedecore et damno suorum nobilium ac militum et rerum reversus est ad propria. Quidam enim eorum interfici, quidam submersi, quidam rebus omnibus et equis amissis pedites in magna paupertate ad propria redierunt. Hiems valde aspera fuit hoc anno.

Anno gratiae 1258 Nicolaus episcopus obiit XVI Kal. Februarii, et eodem anno in²⁾ Kalendas Februarii Johannes electus est in episcopum Pragensem, et eodem anno confirmatus est in ecclesia Pragensi per dominum Brunonem Olomuensem auctoritate Magontini³⁾ VI Idus Martii.

Hoc anno hiems et veris principium et medium valde aspera et frigida fuerunt, glacies Vltavae grossa nimis, et duravit usque⁴⁾ pascha, quod tunc occurrit IX Kal. Aprilis. Johannes consecratus est in episcopum Viennae in Austria IV Idus Maii, quia tunc occurrebat dies pentecostes die dominico. Receptus est autem in sede sua Pragae VII Kal. Junii, cum magno iubilo cleri et populi in cathedra sua collocatus. Ipso etiam die missam primam de gloriosa Virgine celebravit.

Hoc anno gelu laesit fructus arboreos⁵⁾ et vineas, et mortalitas ovium fuit. Eclipsis lunae fuit XIV Kal. Junii, et tunc agebatur festum sanctae Trinitatis die dominico. Idem Johannes reconsecravit⁶⁾ altare sanctorum Andreae apostoli et Stephani protomartyris II Kal. Julii; post haec aliud altare fabricavit et consecravit in

biskup Pražský stropek, který slowe nebesa, když starý zkažen byl, dal jest obnowiti.

Téhož léta když přicházelo prvního Srpna, stala jest se náramná potopa, která učinila těžké a welké škody po celé diocezi Pražské na zahradách, na oseních, na lukách a na statenich, která stála na březích; také mnoho lidí zahubila.

Toho také léta kníže český, wzaw s sebou některé Čechy, Morawany a Rakušany, táhl jest do Bavor, kdež mnoho vsí a kostelů pohubil, zlaupil a wypálil; ale potom s welkau hanbau a škodou svých pánů a rytířů i na wězech domů se nawrátil. Nebo některí z nich byli zbiti, jini se utopili, jini ztratiwše wšecky wči swé i koně, pěšky we welké chudobě domů jsou se nawrátili. Zima byla welmi tuhá toho roku.

Léta milosti 1258 zemřel jest biskup Mikuláš¹²⁵⁸ dne 17 Ledna; a téhož roku dne 1 Února zwolen jest Jan za biskupa Pražského, a téhož roku potworen jest w kostele Pražském skrze pana Bruna biskupa Olomauckého z moci Mohučského dne 10 Března.

Toho roku zima a začátek i polovice jara byly jsou welmi tuhé a studené, led na Wltavě welmi silný, a trval až do welkonoc, které tehdy připadly na 24 Března. Jan posvěcen jest na biskupství we Wídni w Rakausích dne 12 Května, protože tehdy připadal den Letnic, w neděli. Přijat pak jest w sídle svém w Praze dne 26 Května s welkým plesáním duchovenstva i lidu, a posazen na swau stolci; také téhož dne slaužil první mši o slavné panně.

Toho roku mráz uškodil owoci na stromech a winnicim, a bylo welké mření owec. Zatmění měsíce bylo jest dne 19 Května, a tehdy slawi se swátek svaté Trojice, w den nedělní. Týž Jan posvětil znova oltář svatých Ondřeje apoštola a Štěpána prwomučenníka dne 30 Června; potom jiný oltář wystavil a posvětil ke

¹⁾ nemá 8. — ²⁾ in Kal. Febr. nemá 2aa; III Kal. Feb. 8. — ³⁾ Magontini 2aa. — ⁴⁾ usque ad 2aa. —

⁵⁾ arbores 2aa. — ⁶⁾ consecr. 2aa.

¹²⁵⁸ honore sanctorum Nicolai confessoris et beatae Ludmilae martyris XVIII¹⁾ Kal. Septembris.

Anno domini 1258²⁾, XIV Kal. Novembris in prima vigilia noctis, quae intempesta vocatur, ecclesia claustrum montis Syon, quod et Strahow dicitur, ex candela, quam frater quidam inibi dormire³⁾ solitus circa lectum suum noctu incaute locaverat, est incensa, ac domino permitente, cuius providentia ipsam praeviderat pulchriori scemate venustam, cum omnibus aedificiis, quae per girum ambitui dispositione claustrali contigae adiacebant, ignis impetu devasta. Horum autem ruinam, quae ob magnitudinem vix longo annorum curriculo posse restitu putabatur, venerabilis domini Johannis, qui tunc ipsi loco abbas praefuit, sagax industria, quae⁴⁾ licet alias efficax tamen in hoc efficacior claruit, infra quinquennium in statum priorem, immo multo venustiorem inopinabiliter restauravit. Denique praeter alia, quae in melius⁵⁾ reformavit, ecclesiam quasi a fundamento exstructam testudinans, eique capellam beatae Ursulae de novo a latere adiiciens, quinto anno post incendium XV Kal. Octobris satis praeclaro opere consummavit.

Anno Domini 1258 consecratum est altare sanctorum Andreae apostoli, Stephani protomartyris, sanctorum Gervasii et Protasii martyrum II Kal. Julii.

Eodem anno consecratum est⁶⁾ altare sanctorum Nicolai confessoris et Ludmilae XVII Kal. Septembris.

¹²⁵⁹ Anno dominicae incarnationis 1259⁷⁾ consecratum est altare sanctorum Stanislai et Oswalda martyrum II Nonas Junii. Vinum miri valoris provenit in toto Bohemia. Eberhardus, institutor bonifantorum⁸⁾, obiit Nonas Augusti.

¹²⁶⁰ Anno dominicae incarnationis 1260, IV Nonas Martii Przemysl, princeps terrae, collecta grandi multitudine processit versus Ungariam ad expeditionem, a cuius exercituum transitu Bohemia multum laesa est spoliis et rapinis. Hoc etiam anno sata laesa sunt et vineae et fructus arborei, quaedam siccitate, quaedam grandine in plerisque partibus. In aliis autem partibus vinum copiose provenit.

¹⁾ XIV má 2aa. — ²⁾ Misto Anno dom. 1258 maji 2aa, 8: Eodem anno. — ³⁾ posuerat 8. — ⁴⁾ qui 2, 2aa. — ⁵⁾ nemá 2. — ⁶⁾ est aliud alt. 8. — ⁷⁾ 1262 má 2aa. — ⁸⁾ bonifantorum 8; bonifantorum 2aa.

cti swatých Mikuláše wyznawače a blahoslawené Ludmily mučennice dne 15 Září.

Léta páně 1258 dne 19 Října w prwni hodinu noční, která slowe bauřliwá, kostel kláštera hory Sion, který jinak slowe Strahow, od swičky, kterou byl jeden bratr, jenž tam spával, u posteleg swé neopatrň postawil, zapálen jest, a z dopuštěni božího, jehož prozretelnost předwidala, že měl pěknější stavbou být ozdoben, se wšemi stanovenimi, která dle spůsobu klášterského stála wedle sebe kolem okolo rajského dwora, zůřivosti ohně spuštěn. Tuto wšak zkázu, o které se myslilo, že pro welkost swau sotva za dlouhý během let bude moci být naprawena, úsilná pilnost ctihođného pana Jana, který tehdy byl co opat představen tomu místu, ježto ač jindy těchliwá, wšak w tom ještě těchliwější se prokázala, během pěti let we stav předešlý, ano mnohem krásnější proti nadání nawrátila. Konečně mimo jiné, co w lepši sprawil, kostel jako od základu wystaweny klenuw a k němu po straně přistawiw nowé kapli swaté Worsily, w pátem roce po ohni dne 17 Září dosti wýtečným dilem dokonal.

Léta páně 1258 posvěcen jest oltář swatých Ondřeje apoštola, Štěpána prwomučenika, swatých Gervasie a Protasie mučeniků dne 30 Čerwna.

Těhož roku posvěcen jest jiný oltář swatých Mikuláše wyznawače a Ludmily dne 16 Srpna.

Léta od narozeni páně 1259 posvěcen jest oltář swatých Stanislava a Oswalda mučeniků dne 4 Čerwna. Wino díwné dobroty urodilo jest se w celych Čechách. Eberhard učitel bonifantů zemřel dne 5 Srpna.

Léta od narozeni páně 1260 dne 4 Března Przemysl kniže země shromáždiw weliké množství, sebral jest pole proti Uhrům, kterýchžto wojsk tažením země česká welice jest obtížena laupením a braním. Toho také roku oseni utrpělo i winnice i owoce na stromech, něco suchotau, něco krupobitím we mnohých krajinách. W jiných stranách wšak wino hojně se urodilo.

Hoc etiam anno princeps terrae, congregatis multis exercitibus diversarum nationum, processit versus Ungaros, quia¹⁾ pacem factam pridem violaverant; ubi et triumphum obtinuit, et multa millia Ungarorum et aliorum Saracenorum prostravit, divino et manifesto sibi subveniente adiutorio; quem revertentem ab eadem expeditione receperimus cum sollemni processione XI Kal. Septembris.

Eodem anno consecrata est Judita, abbatissa sancti Georgii, in ecclesia Pragensi a Johanne III, episcopo Pragensi vicesimo quarto, XVIII Kal. Septembris. Eodem anno dominus Thobias, praepositus Pragensis ecclesiae, de propriis bonis instituit et dotavit unam perpetualem vicariam in choro Pragensi.

Anno dominicae incarnationis 1261²⁾ mense Aprili facta est concordia et pax inter reges Ungariae et principem Bohemiae, et vallata poena pecuniaria, videlicet 11000 marcarum argenti.

Regina Margareta exivit de Bohemia versus Austriam XV Kal. Novembris, quas ob causas dominus novit. Eodem anno VIII Kal. Novembris, princeps regni Bohemorum duxit in uxorem Cunegundem, filiam Rostislai³⁾, ducis Bulgarorum in castello Ungariae, quod vulgari ungarico Possen nuncupatur, quam venientem Pragam cum sollemni processione receperimus in ecclesia Pragensi X Kal. Januarii. In die nativitatis domini princeps Bohemorum dictus Przemysl consecratus est in regem cum eadem Cunegunde in ecclesia Pragensi a venerabili patre Maguntino Vernhero nomine, praesentibus sex epis copis, Pragensi Johanne, Moraviensi⁴⁾, Pata viensi⁵⁾ et⁶⁾ duabus do Prussia, praesente etiam marchione Braniburiensi⁷⁾ cum uxore et filiis et filiabus, praesentibus etiam ducibus Poloniae et aliis multis nobilibus⁸⁾, comitibus, purcraviis, supanis et aliis extraneis et infinita multitudine Bohemorum, quibus omnibus rex praedictus⁹⁾, permagnificum fecit convivium biduo in campo Letne¹⁰⁾ nominato, qui jacet inter villas Ovencz¹¹⁾, Holisovicz et Buben nominatas, in aedificiis solemniter ad hoc praeparatis.

¹⁾ et 2. — ²⁾ 1264 má 2aa. — ³⁾ Hostislai 2, 2aa. — ⁴⁾ Bruno. — ⁵⁾ Otto. — ⁶⁾ nemá 2aa. — ⁷⁾ Bramburgensi 2aa. — ⁸⁾ nobilibus, militibus, com. 8. — ⁹⁾ omnibus praedictis 2. — ¹⁰⁾ Lethen 2aa. — ¹¹⁾ Owenecz, Holisowicz et B. 2aa.

Toho také roku kniže země, sebrav mnoho wojsk rozličných národů, wytáhl jest proti Uhrům, protože byli mír prwé zawřený zrušili; kdež jest také dobyl vítězství a mnoho tisíc Uhrů a jiných Saracenů zbil přispěním sobě boží a zjewnau pomoci. Kteréhož jsme, když se z té wýprawy wracel, přijali se slawnau processi dne 22 Srpna.

Těhož léta wyswécena jest Judita abatyše sw. Jiří w kostele Pražském od Jana III, biskupa Pražského čtyrmecitmého, dne 15 Srpna. Těhož léta pan Tobiáš probošt kostela Pražského z vlastních statků swých zřídil a nadal jest jedno wěné vikářství w káru Pražském.

Léta od narozeni páně 1261 w měsici Dubnu¹²⁶¹ stal se jest mír a pokoj mezi králem uherským a knížetem českým a utvrzen pokutau peněžitau, totiž 11.000 hřiven stříbra.

Králowna Markéta odjela jest z Čech do Rakaus dne 18 Října, z jakých přicin, Běh wi. Těhož léta dne 25 Října kniže králowství českého pojal za manželku Kunigundu, dceru Rostislawa knižete bulharského na zámku w Uhřích, jenž w obecné mluvě uherské slowe Poseň; ktere raužto, když přijížděla do Prahy, přijali jsme se slawnau processi w kostele Pražském dne 23 Prosince. W den božího narozeni kniže český řečený Přemysl posvěcen jest za krále s tauž Kunigundou w kostele Pražském od ctihođného otce Mohučkého jménem Wernhera u přítomnosti šesti biskupů, Pražského Jana, Morawského, Passowského a dwou z Prus, též u přítomnosti markrabi brandenburgského s manželkou a syny i dcerami jeho, také knižat polských a jiných mnohých šlechticů, hrabat, purkrabi, županů a jiných cizích i nesčíslného množství Čechů; kteří myžto wšechném přewelice slavné hody učinil jest po dva dni na poli řečeném Letné, které leží mezi wsemi řečenými Owenec, Holisowice a Bubny, w stawenich slavně k tomu připravených.

¹²⁶² Anno dominicae incarnationis 1262 sata diversi seminis tam hiemalia quam aestivalia in plerisque Bohemiae partibus fere penitus perierunt, tum¹⁾ a grandine, tum²⁾ a siccitate, tum³⁾ ab exercitu transeunte in Ungariam, excepto solo milio, ita ut nec homines victualia nec iumenta et pecora poterant habere pabula sufficientia. Verum in paucissimis eiusdem terrae partibus copia frumenti crevit in abundantia, vini quoque et fructuum arborum exigua fuit ubertas. Hoc etiam anno incendia multa fuerunt in civitatibus et villis in Moravia, Bohemia et Austria.

¹²⁶³ Anno gratiae domini nostri Jesu Christi 1263 maxima fuit caristia frumenti, foeni et pabuli in Bohemia et Moravia, ita ut mensura regalis siliginis venderetur CXX denariis quandoque plus quandoque minus monetae pragensis, tritici autem multo amplius et pisae CL. Tunc etiam³⁾ maxima fames fuit in populo, ita ut multi agricolae et artifices varii, venditis pecoribus et rebus aliis, nec se sustentare valentes, cogerentur hostiatim eleemosynam petere; plures etiam, domibus suis in rure⁴⁾ relicti, cum uxoribus et liberis iverunt mendicatum; multa etiam pecora et iumenta mortua sunt propter maximum pabuli defectum et hiemis asperitatem, quae plus solito hoc anno inhorruerant.

¹²⁶⁴ Anno domini nostri Jesu Christi 1264 magna vis ventorum orta est V Kal. Februarii, quibus impellentibus multa aedificia, multa granaria coruerunt in civitate Pragensi et per totum regnum Bohemiae; multae etiam arbores in silvis et nemoribus radicitus sunt evulsae, fenestrae etiam Pragensis ecclesiae vitreae sunt conftractae.

Item eodem anno XI Kal. Martii aedificium turris Pragensis ecclesiae, quod vulgariter dicitur campanarium, corruit, et alia multa aedificia ecclesiarum coruerunt.

Hoc anno consecrata est capella omnium sanctorum III Nonas Februarii a venerabili episcopo Pragensi Johanne tertio sub rege Přemysl, filio Wenceslai regis, quae fuit fabricata anno gratiae 1263.

Eodem anno mense Decembri facta est inundatio magna aquarum per totam Bohemiam,

Léta od narození božího 1262. Obili rozličného semene, jak zimního tak letního, we mnohých krajích země české skoro docela zahynulo, dilem krupobitím neb suchotou, dilem od vojska táhnacího skrz do Uher, mimo jediné proso, tak že nemohli mít ani lidé dostatek potravy ani koně a dobytek pice. Ale w nejmenších toliko částech též země urodilo se mnoho obili w hojnisti; také vína a owoce byla malá úroda. Toho roku také bylo mnoho ohňů we městech a we wsech na Moravě, w Čechách a w Rakousích.

W roce milosti pána našeho Ježíše Krista 1263 byla jest weliká drahota w obili, w seně a w pici w Čechách i na Moravě, tak že královská mira žita prodávala se po 120 penězích, někdy wice, někdy méně, mince Pražské; ale pšenice mnohem dráž a hrachu po 150. Tehdy také byl welký hlad mezi lidem, tak že mnozí sedláci a řemeslnici rozliční, prodawše dobytek a jiné wěci a nemohouce se zachowati, byli přinuceni od dveří k dveřům prosliti almužny; někteří také opustiwiše wenku swé přibytky, s ženami i dětmi šli na žebrotu; také jest mnoho dobytka a koni zahynulo pro náramnau nauzi o pici a pro tuhost zimy, které toho roku wice než obyčejně zastrašily.

Léta pána našeho Ježíše Krista 1264 zdvihla jest se weliká síla wětrů dne 28 Ledna, jichžto náwalem mnoho stawení, mnoho stodol zbořilo jest se we městě Pražském a po celém králowství českém; mnoho také stromů w lesích a hájích od kořene jest wyvráceno; také se roztlaulkla okna skleněná kostela Pražského.

Také téhož léta dne 20 Unora stawení wěže kostela Pražského, kteréž se obecně nazývá zvonice, zbořilo se, a mnohá jiná stawení kostelů jsau pobořena.

Toho roku posvěcena jest kaple Wšech Svatých dne 3 Unora od ctihodného biskupa Pražského Jana třetího za krále Přemysla, syna krále Wáclava, kteráž byla wystawena w roce milosti 1263.

Téhož léta w měsici Prosinci stalo jest se velké rozvodnění w celé zemi české, kterýmžto

¹⁾ tam 2aa. — ²⁾ quam. — ³⁾ et 2. — ⁴⁾ Misto in rure má 8 irruere.

qua¹⁾ inundatione insolita facta sunt damna plurima aedificiorum, annonae diversi generis, et aliarum plurium rerum.

Anno gratiae 1265 rex Přemysl permagnificum celebravit convivium pro baptismo filiae suae primogenitae, quam levaverunt tres episcoli de fonte Pragensis, Olomucensis et²⁾ Bambergensis³⁾, et hoc in festo beatae Mariae purificationis, vocatis ad hoc festum omnibus nobilibus Bohemiae, Moraviae et Austriae. Ipso die idem rex coronatus regia corona venit ad processionem, et missam audivit ad altare sanctae Mariae in ecclesia Pragensi, et biduo celebravit prandium cum praeditis episcopis et nobilibus terrarum praefatarum in aula regia in castro Pragensi.

Eodem anno facta est magna dissensio inter regem Bohemiae et ducem Bavariae, qua necessitate rex compulsus misit nobiles ad metas Bohemiae custodiendas⁴⁾, qui transeuntes multa damna intulerunt villis episcoli Pragensis et aliarum ecclesiarum canonicorum. Moravi etiam transierunt ad metas Bohemiae⁵⁾ defendendas⁶⁾, et plurima damna intulerunt in Bohemia tantum villis ecclesiarum et extra metas in Bavaria.

Anno vero 1266 iterum transeuntes et Bohemi et Moravi circa purificationem sanctae Mariae et⁷⁾ in quadragesima, rursus plurima damna intulerunt villis episcoli et aliarum ecclesiarum diversae religionis. Hiems et ver in principio humida fuerunt et multa sata⁸⁾ siliginis perierunt.

Anno⁹⁾ dominicae incarnationis 1266, VII Idus Augusti Bohemorum rex Otakarus nomine, qui et Přemysl, processit versus Bavariam cum multitudine copiosa Bohemorum, Moravorum, Australium, Karynthianorum, Polonorum, quorum quidam eorum praevenerunt regem, quidam comitati sunt eum, quidam vero subsecuti; in quo itinere plurima damna fecerunt in regno Bohemiae, rapinis et spoliis ac incendiis pauperes et villas ecclesiarum graviter affligentes. Bavariam vero intrantes multo graviora damna intulerunt, rapinis et spoliis ac incendiis partem

rozvodněním neobyčejným staly jsau se pře-¹²⁶⁴ mnohé škody na stawenich, na obili wšelikého druhu a na jiných wěcech mnohých.

Léta milosti 1265 král Přemysl slavil jest hody¹²⁶⁵ přeslawné pro křest deery swé prwrozené, kterau wyzdwihi z wody tři biskupové, Pražský, Olomoucký a Bamberský, a to we swátek panny Marie očištění, a byli k té slawnosti zwáni wšichni páni češti, morawští a rakaušti. Toho dne týž král, maje korunu královskou na hlavě, přišel jest na processi, a slyšel mši u oltáře panny Marie w kostele Pražském, a po dva dni držel jest oběd s řečenými biskupy a pány řečených zemi we dwoře královském na hradě Pražském.

Téhož léta stala jest se welká různice mezi králem českým a wewodou baworským; kteřaužto, přihodou králu nucen poslal jest pány ke hranicům baworským na stráž; kteříž táhnauce mnoho jsau škod učinili na wsech biskupa Pražského a kanowníků jiných kostelů. Také Morawané táhli jsau skrz k hájení hranic země české, a učinili jsau mnoho škod w Čechách jen na wsech kostelů a za hranicemi w Bawořích.

Léta pak 1266 opět táhnauce jak Čechowé tak¹²⁶⁶ Morawané skrz okolo hromnic a w postě, opět spůsobili jsau náramné škody we wsech biskupských a jiných kostelů rozličné řehole. Zima a jaro byly na začátku wlhké, a zahynulo jest mnoho oseni žita.

Léta od narození pána 1266 dne 7 Srpna král¹²⁶⁶ český jménem Otakar, jinak Přemysl, wytáhl jest do pole proti Baworům s množstvím walným Čechů, Morawanů, Rakušanů, Korutanů, Polanů, z nichž někteří byli wytáhli před králem, někteří táhli s ním a někteří za ním, na kterémžto tažení učinili jsau mnoho škod we králowství českém, laupením a braněm i pálením těžce utiskujice lidi i vesnice kostelů. Ale wtrhše do Bawor mnohem těžší škody učinili jsau, ukrutně pustošice laupením, braněm a pálením část země té, která leží až k Řeznu, ano mnoho mužů i žen

¹⁾ quae 8. — ²⁾ nemá 2aa. — ³⁾ Bambergensis 2aa; jmenoval se Bertold. — ⁴⁾ defendendas 2aa, 8.

⁵⁾ Bohemorum custodiendas 2aa. — ⁶⁾ nemá 8. — ⁷⁾ nemá 2aa. — ⁸⁾ nemá 2aa. — ⁹⁾ Místo Anno d. in. 1266 má 8 Eodem anno.

¹²⁶⁶ eius, quae iacet usque Ratisponam crudeliter devastantes, et viros ac mulieres plurimos concremantes. Hoc etiam anno annona, fructus arborum et vinum male in Bohemia provenerunt propter grandinis et siccitatis laesionem.

¹²⁶⁷ Anno Domini 1267, XVI¹⁾ Kal. Aprilis apostolicae sedis legatus, scilicet frater Quido ordinis Cisterciensis, tituli basilicae sanctorum XII apostolorum²⁾ presbyter cardinalis, venit Pragam et moratus est Pragae usque ad V Kal. Apr., et recepit pro expensis a clero Bohemiae CL marcas argenti. Inde veniens Austriam moratus est Viennae, et ibidem fecit concilium VI Idus Maii, cui concilio Johannes, Pragensis episcopus, interfuit et plures canonici cum eo³⁾.

¹²⁶⁸ Anno dominicae incarnationis 1268 preecepit rex Otakarus fieri foveas in singulis villis, quibus foveis superponeretur anser vel porcellus ad capiendos lupos. Et eodem anno preecepit renovari pondra et mensuras et insigniri signo suo, quod antea non fuerat.

¹²⁶⁹ Anno dominicae incarnationis 1269 nata est regi Otakaro filia⁴⁾ Nonas Septembribus et erectum est pulpitum et altare in ecclesia Pragensi, quod dedicavit Johannes episcopus in die sancti Martini ad honorem sancto Matthiae apostolo et sanctis confessoribus Ambrosio, Jeronimo, Augustino, Gregorio et aliis quam plurimis sanctis.

¹²⁷⁰ Anno dominicae incarnationis 1270 perii tota annona tam hiemalis quam vernalis fere per totam Bohemiam, fructus arborum provenerunt mediocriter, vinum abundans⁵⁾ fuit. Turris Pragensis ecclesiae, quae ante multos annos corruerat, reparata est domino Johanne venerabili episcopo procurante. Multa aeris intemperies hoc anno fuit, et multa inundatio pluviarum in autumno. Rex Otakarus multas domos et castella in regno suo in diversis locis fabricavit hoc anno. Hoc etiam anno turris lapidea erecta est in medio claustrum⁶⁾ Pragensis ecclesiae ad lumen ponendum in ea, Gregorio milite regis et reginae procurante eam in expensis.

upalujice. Také toho roku obili, owoce a wino špatně se podařilo w Čechách pro uškození od krup a od sucha.

Léta páně 1267 dne 17 Března legat stolice apoštolské, totiž bratr Guido řádu Cistercienského titulu basiliky svatých dvanácti apoštolů kněz kardinal, přijel jest do Prahy, a zdržel se w Praze až do 28 Března, a wzal na útraty od duchowestwa země české 150 hřiven střbra. Odtud jel do Rakous, a zdržel jest se we Widni, a tam držel koncilium dne 10 Května, na kterémžto koncilii byl jest biskup Pražský Jan a s ním několik kanowniků.

Léta od narození páně 1268 kázal král Otakar udělati jámy we všech vesnicích, na kteréžto jámy aby položena byla hus neb sele na chytání vlků. A téhož léta kázal obnowiti váhy a míry a znamenati znakem swým, čehož předtím nebyvalo.

Léta od narození páně 1269 narodila jest se králi Otakarovi dcera dne 5 Září, a postaven jest pulpit i oltář w kostele Pražském, jež posvětil biskup Jan w den svatého Martina, ke eti svatého Matěje apoštola a svatých wyznawačů Ambrože, Jeronyma, Augustina, Řehoře a jiných mnichov svatých.

Léta od narození páně 1270 zkazilo jest se všecko obili, jak ozim tak jař, skoro po celé zemi české; owoce urodilo se prostředně; vína byla hojnosc. Wěž kostela Pražského, která se byla před mnoha léty pobořila, jest oprawena spůsobením pana Jana etihodného biskupa. Bylo jest toho léta mnoho zlého powětrí a welké rozvodnění od dešťů na podzim. Král Otakar toho roku vystavil mnoho domů a zámků w království svém w rozličných místech. Toho roku také wystavena jest kamenná wěžka prostřed kláštera kostela Pražského k postavení světla na ni, k čemuž nákladu poskytl Řehoř rytíř krále a králowny.

¹⁾ Rukopisy mají VI Idus Apr., že wšak kardinal Kwido již w Praze byl dne 18 Března, dokazují listiny jím vydané, a w následující poznámce uvedené, proto má asi být datum udáno, jako my jsme tady položili, a ne jako rukopisy kladou: VI Idus Apr. — ²⁾ W listinách od něho vydaných jmenej se tt. s. Laurentii in Lucina, w. Emler, Regesta Boemiae II, č. 539, 540, 541, 543, 544, 551, 553, 554. — ³⁾ O usnešených na tomto koncilium wiz Emler, Reg. Boh. II, Additamenta a Rauch, Script. r. Austr. 98. — ⁴⁾ Anežka. — ⁵⁾ hab. 2aa. — ⁶⁾ cästri 2aa.

Anno domini 1272, VI¹⁾ Kal. Decembris Ruodolfus electus est in imperatorem. Eodem anno pons confactus est Pragensis in medio fluminis Wltavae IV Idus Martii.

Anno domini 1273, XV Kal. Septembribus inundatio aquarum facta est magna in flumine Wltaviae²⁾, ita ut capella lignea, quae sita erat ante pontem in Pieseck³⁾ totaliter cum fundamento defluxit, et alia ecclesia lapidea, quae erat sub ponte in insula, pars eius media collisa est, et omnia molendina, quae erant circa civitatem Pragensem, cum aqua confacta defluxerunt; homines plurimos suffocavit, aedificia plurima⁴⁾ subvertit. In campis annona et foenum de pratis cum alluvione descenderunt; ortos oleum vitiavit, per civitatem Pragensem fluxit, extendens meatus suos usque ad ecclesiam sancti Aegidii et ecclesiam sancti Nicolai, fluens per totum vicum Judaeorum usque in ecclesiam sancti Francisci.

Anno domini 1274 nobilis vir Borso recessit a rege, amissa gratia regis sine culpa, aemulis ipsius sinistra regi referentibus⁵⁾.

Anno domini 1275, Kal. Maii Gregorius papa X celebravit concilium Lugdono⁶⁾. Quod concilium idem Gregorius indixerat ante biennium universarum terrarum pontificibus, ubi fides christiana viget et nomen domini invocatur, quatenus convenienter ad concilium celebrandum in termino supradicto. Quod concilium duravit infra septem ebdomadas et eidem concilio interfuit Johannes, Pragensis episcopus, cum quibusdam canoniciis, et reversus ad suam sedem Pragensem, iniunxit per totam suam diocesim, ut juxta mandatum apostolicum trunci concavi locarentur per universas ecclesias, ad colligendas oblationes fidelium in subsidium terrae sanctae.

In eodem etiam⁷⁾ concilio Gregorius papa electionem Rudolfi confirmavit⁸⁾, et decimas, quae exactae⁹⁾ fuerant per Almaniam in subsidium terrae sanctae, Rudolfo electo in utilitatem assignavit.

¹⁾ Wolba Rudolfa Habsburského za císaře Římského stala se na den sv. Michala (29 Září) l. 1273. — ²⁾ Wltavae 2aa. — ³⁾ Pieseck 2. — ⁴⁾ nemá 2, 2aa. — ⁵⁾ Srowněj Palackého dějiny národa Českého II, 1, str. 108. — ⁶⁾ Koncilium Lyonské sešlo se l. 1274, počátkem měsíce Května, a trvalo až do polovice Srpna, tedy asi 15 neděl. — ⁷⁾ nemá 8. — ⁸⁾ Srowněj o tom Palackého dějiny národa Českého II, 1, str. 109 a násł. — ⁹⁾ extractae 2aa.

Léta páně 1272 dne 26 Listopadu zwolen jest¹²⁷² Rudolf za císaře. Téhož léta zbořil jest se most Pražský uprostřed řeky Wltawy dne 12 Března.

Léta páně 1273 dne 18 Srpna stala jest se¹²⁷³ weliká povodeň na řece Wltawě, tak že dřevěná kaplička, která stávala před mostem na Písku, do cela i se základem splawena jest, a jiný kostel kamenný, který byl pod mostem na ostrově, polovice se ho rozbořila, a wšecky mlýny, co jich bylo u města Prahy, pobořeny s wodou uplynuly. Mnoho lidí se utopilo a stavěni podvrátilo. W polich obili i seno z luk povodní uplynulo; zahradám zelným uškodila woda; městem Pražským tekla jest, rozšířiwiši tu běh swý až ku kostelu sv. Jilji a ku kostelu sv. Mikuláše, tekauc přes celou ulici židowskou až do kostela sv. Františka.

Léta páně 1274 muž urozený Boreš odstaupil¹²⁷⁴ jest od krále, ztratit milost královu bez winy swé; neb nepřátelé jeho krále zle zprawili.

Léta páně 1275 dne 1 Května papež Řehoř desátý držel jest koncilium w Lyoně; kteréžto koncilium týž Řehoř byl jest ohlásil před dvěma léty kněžstvu wšech zemí, kdež wira Kristova panuje a jméno páně se wzýwá, aby se sjeli ku koncilii w čase swrchu řečeném. Kteréžto koncilium trvalo jest sedm neděl, a při tom koncilii byl jest Jan biskup Pražský s několika kanowniky; a když se wrátil k swé stolici Pražské, nařídil jest po celé diocezi swé, aby byly postaweny špalky prohlaubené we všech kostelích k sbíráni ofér wěřících ku pomoci zemi swaté.

Na tom koncilii také papež Řehoř stvrdil zwolení Rudolfa, a desátky, které byly sebrány w Němech na pomoc země swaté, dal Rudolfowi zwolenci k jeho potřebě.

¹²⁷⁶ Anno domini 1276 Johannes, episcopus Praagensis, cooperuit ecclesiam sancti Viti katedram¹⁾ pulchri et durabilis operis lapideis tegulis. Fecit etiam duas fenestras magnas²⁾ de subtili opere et pretioso, et vitro eas clausit, in quibus materia depicta continebatur veteris et novi testamenti. Erexit etiam ibidem³⁾ duo pulpitae pěkného a skwostného dila, jeden u oltáře sw. Dwiše a druhý u oltáře svaté Maří Magdaleny; a to dilo za celý potomni rok sotva mohlo být dokonáno.

Eodem anno Vitkonides cum ingenti militia impetu malo⁴⁾ recesserunt a rege, et multa mala per regnum Bohemiae pauperibus et claustraliibus intulerunt, et eo tempore rex nimium eorum auxilio indigebat. Saepe enim fit, ut dum principes inter se discordant, inimici victoria potiuntur. Visa est etiam hoc anno luporum maxima multitudo ante valvas castri Pragensis ex utraque parte clamore multo ululantum, per quem sinistrum eventum genti Bohemorum præstigio auguriati sunt.

1278. Eodem anno, Henricus Pragensis canonicus et notarius aulae regiae XVIII Kal. Octobris detentus est ad mandatum Cunegundis reginae, et multis rebus et pecunia in domo sua est spoliatus, pro qua detentione episcopus Johannes posuit interdictum in ecclesia Pragensi XI Kal. Oct. quod interdictum contigerat circa festum beati Wenceslai et infra. Idemque Henricus III. Kal. Oct. a custodia liberatus est, et divina officia in ecclesia Pragensi relaxantur.

Eodem anno hiems et autumnus calidi fuerunt et nebulosi, humidi et cum magno impetu ventorum, et transitus per glaciem haberit non poterat. Hoc etiam anno duo fossata facta sunt ante Pragense castrum, unum cum lapidibus et aliud maius sine lapidibus in latitudine XL cubitorum, in⁵⁾ profunditate XXX, longitudo utriusque protendebatur a rivulo Bruska usque in Oboram. Renovatum est et antiquum, quod est proprius muro castri, ab una parte muro caementato erectum est. Alia pars eius non est renovata; latitudo eius XL cubitorum, et altitudo

¹⁾ kathedram 2aa. — ²⁾ nemá 2aa. — ³⁾ ibi 8. — ⁴⁾ sancti 8. — ⁵⁾ sancte 8. — ⁶⁾ totum 8. — ⁷⁾ impetu malo nemá 2, 2aa. — ⁸⁾ et in 8.

Léta páně 1276 Jan biskup Pražský pokryl katedrálny kostel svatého Wita kamennými cihlami pěkného a trvalého dila. Učinil také dvě okna velká jemného dila a drahého, a zavřel je sklem, na nichž nacházelo se malování ze starého i z nowého zákona. Postavil jest tam také dva pulpitae pěkného a skwostného dila, jeden u oltáře sw. Dwiše a druhý u oltáře svaté Maří Magdaleny; a to dilo za celý potomni rok sotva mohlo být dokonáno.

Téhož léta Witkowici s welkau moci wojenskau odpadli jsau od krále, a učinili jsau mnoho zlého lidem a klášterníkům v království českém, a té chwile král welice potřeboval jich pomoci. Neb často se stává, že když nejvyšší mezi sebou se nesnádí, nepřítelé dobývají vítězství. Také widino jest toho roku velké množství wlků před branami hradu Pražského s obou stran, wyjicich welmi hlasitě, čímž předtuchau wěstili jsau zlý wýpadek národu českému.

1278. Téhož léta Jindřich kanounik Pražský a pisař dworu královského jest zajat dne 14 Září z rozkázání královny Kunigundy, a popráno jest mu mnoho wěci a peněz v domě jeho, pro kteréžto zajetí biskup Jan položil jest stavění služby boží v kostele Pražském dne 23 Září; a to stavění připadlo na svátek sw. Wáclava a dále. A týž Jindřich propuštěn jest z vazby dne 29 Září, a služby boží v kostele Pražském jsau propuštěny.

Téhož léta zima a podzimek byly teplé a mlhawé, vlnké, a byla velká prudkost větrů, a nebylo lze přejížděti přes led. Také toho roku udělány jsau dva příkopy před hradem Pražským, jeden s kamenem a druhý větší bez kamene v šířce 40 loket, ve hlaubce 30. Délka obou wztahowala se od potůčku Brusnice až k Oboře. Obnowen jest také starý, který jest blíže zdi hrádké. S jedné strany wystaven jest se zdi wápennau; druhá strana jeho nebyla obnovena; šířka jeho byla 40 loket, a hlaubka 50. S druhé strany hradu, kdež se říká u menší

L erat. Ex alia parte castri, quod dicitur ad minorem portam, fossatum effossum a rivulo Bruska, et ductum per montem Opis usque ad curiam domini episcopi trans flumen Wltavam.

brány, vykopán příkop od potůčku Brusky, a weden přes horu Opys až ke dworu páně biskupa za řekou Wltawau.

V. PŘÍBĚHY KRÁLE WÁCSLAWA I.

Do letopisů zde předcházejících wetkal sběratel pokračovatelů Kosmowých, obsažených v rukopise kapituly Pražské, dvě zvláštní sepsání od jiných skladatelů pocházející, z nichž první jest wyprawowání o králi Wáclawovi I., jednající hlavně jen o příbězích povstání syna jeho Přemysla Otakara II., tedy o letech 1248 a 1249. Sběratel wložil celé toto wyprawowání do řečených letopisů k roku 1249. Slowa: Igitur rex Wenceslaus oc, kterým se wyprawowání toto začíná, ukazují k tomu, že we spise tom předcházel nějaký úvod, jejž wšak sběratel wypustil, protože ho k swému účelu nepotřeboval. Skladatel tohoto wyprawowání dává se dosti zřetelně znáti jako kdosi z duchovenstva kostela Pražského, s událostmi, které wypisuje, sauwěký.

Igitur rex Wenceslaus anno primo et pluribus annis regni sui clerum secularem et religiosum multum dilexit, et ecclesias dei ac ministros earum libentius honoravit. Procedente autem tempore, patre suo iam viam universae carnis ingresso, civitatem Pragensem fecit murari, et alias villas forenses, quae iuxta vulgare nostrum dicuntur civitates, muniri paecepit lignis vel lapidibus, compellens religiosos et seculares clericos ad earundem civitatum munitiones vel fossata constituenda¹⁾. Quo regnante pluribus annis pax bona viguit. Praedones et latrones ecclesiarumque infestatores et alii quam plures malivoli gravamina vel molestias inferre cessaverunt, vel qui inferebant, deprehensi sententiam capitis subierunt. Sub eius etiam temporibus adinventus est in Bohemia ludus tornamentorum. A. 1245, regni autem regis Wenceslai XV²⁾ vel XVI idem rex voluntati suae carnis deditus, coepit solitariam vitam amare et castella vel domos ad hoc fabricatas cum paucis solus inhabitare, pace tamen bona et quiete per totum adhuc regnum eius vigente.

Sub eius etiam regni temporibus plures domus religiosorum fabricatae sunt in civitate Pra-

Tak tedy král Wáclaw we prvním roce a po wice let swého panování welice miloval jeho duchovenstvo světské i řeholní, a s wětším zalibením cíl kostely boží a služebníky jejich. Během času wšak, když již otec jeho odebral se na cestu těla každého, dal jest obezditi město Pražské, a jiné trhové wsí, které se w naši obecně řeči nazývají městy, kázel opewniti ze dřeva nebo z kamene, donucuje řeholníky i světské duchovní k stavění hradeb a příkopů týchž měst. Za jeho panování byl po mnoho let dobrý pokoj. Laupežnici a zloději i násilníci kostelů a jiní rozliční zlosynowé přestali činiti nátky a obtíže, aneb kteří činili, chopeni jsance trest hrdelní podstaupili. Také za jeho času wynalezena jest v Čechách hra turnajů. Léta 1245, pak počátkem pak krále Wáclava patnáctého neb šestnáctého, týž král Wáclaw oddal se libosti těla swého, počal jest milovati život o samotě, a na zámci neb domich k tomu wystavených s malým průvodem samoten přebývat, ač ještě vždy dobrý mir a pokoj panoval w celém jeho království.

Také za časů téhož krále wystaweno jest mnoho domů řeholních we městě Pražském,

¹⁾ construenda 8. — ²⁾ V má ruk. 2.

¹²⁴⁵ gensi, videlicet fratrum Praedicatorum ad sanctum Clementem, fratrum Minorum ad sanctum Jacobum, Pauperum dominarum ad sanctum Franciscum, Templariorum ad sanctum Laurentium, Hospitaliorum vel Stellariorum ad sanctum Petrum in vico Theutonicorum, et plures domus earundem religionum in regno Bohemiae rege praedicto annuente sunt fabricatae.

¹²⁴⁸ Anno dominicae incarnationis 1249¹⁾, regni autem Wenceslai regis XX, II. Kal. Augusti nobiles terrae Bohemiae et natu maiores filium eiusdem regis Wenceslai nomine Premisl sibi in ducem vel in regem acceperunt, et sibi fidelitatem in claustro Pragensis ecclesiae iuraverunt, patre penitus ignorante. Quod dum pater audit, aegre tulit, sed sibi innata discretione dissimulavit. Anno vero regis Wenceslai regni sui XXI praedictus rex cum copioso exercitu Bohemorum et Australium et Ungarorum Bohemiam intravit, et in Wissegard castro suo cum exercitu resedit Idus Februarii. Octava autem die inde recessit, et flumen Wltavam sub villa Buben cum omni exercitu suo secure transvadavit²⁾; et veniens in claustrum in monte Syon, aliquot diebus ibi mansit, exercitu suo circa et ultra montem et in claustro Brzewnou commorante. Unde sexto die profectus ad civitatem Zatecz³⁾ accessit, et eam suo dominio sine Marte subiugavit, alias autem plures villas vastavit, prae-davit, incendit. Circa finem anni praedicti et initio anni sequentis in hieme tamen multa facta sunt incendia in regno Bohemiae⁴⁾.

Composita itaque pace et firmata iuramentis concordia, ac confectis super hoc instrumentis, rex viam tenuit versus Liutomierzicz, mandans universis ecclesiae Pragensis dioecesis praelatis et canonicis, ut infra octo⁵⁾ dies sibi occurrant, pro⁶⁾ viribus suis sibi assistere non obmittant, dato super eodem negotio a domino papa Innocentio IV executore domino Misnensi episcopo, quod si praelati ecclesiarum Bohemiae et canonicci non curassent regi occurrere et eidem pro viribus suis assistere, excommunicatione plectrentur et suis beneficiis tandem privarentur⁷⁾.

totiž bratří kazatelů u sv. Klimenta, menších bratří u sv. Jakuba, chudých panen u sv. Františka, Templářů u sv. Wawřince, špitálníků čili ohwězděných u sv. Petra v ulici německé. A více domů týchž řeholi jest založeno v království českém se swolenim téhož krále.

Léta páně 1249, panování pak krále Wáclava dwadcátého, dne 31 Července páni a starší země české wzali sobě syna téhož krále Wáclava, Přemysla, za kníže čili za krále, a přisáhli jsou mu věrnost v klášteře kostela Pražského, an otec dokonce nic o tom newěděl. Což když uslyšel otec, těžce to nesl, ale s opatrnosti wrozenau přetvařoval jest se. Léta pak panování krále Wáclava jedenmecítmého řečený král s vojskem velikým Čechů a Rakousanů i Uhrů přitáhl jest do Čech, a usadil se s vojskem svým na hradě Vyšehradě dne 13 Unora. Ale w osmý den odtud odtáhl jest, a přebředl se wším vojskem svým bezpečně přes řeku Wltawu pod vsi pod Bubny, a přišel do kláštera na hoře Sion, několik dni tam pobyl, ano vojsko jeho meškalo kolem hory a za horou i také v klášteře Břewnowském. Odtud zdvihnuw se šestého dne, přitáhl jest ke městu Žatci, a připravil je pod moc swau bez boje. Ale mnoho jiných vesnic poplenil, zlaupil, wypálil jest. Ku konci řečeného roku a na začátku roku potomního, wšak w zimě, stalo se mnoho požárů w zemi české.

Tedy když zavřen byl mír a smíření přisahami utvrzeno a byly na to napsány listy, král dal jest se na cestu k Litoměřicům, káže wšem praelátům a kanownikům kostela i diocezi Pražské, aby mu w osmi dnech wyjeli wstříce a neopominuli dle sil svých jemu býtí náponocni; a k záležitosti té byl od papeže pána Innocentia IV. ustanoven za wykonatele pan biskup Mišenský, aby praelati kostelů v Čechách i kanonici, kdyby obmeškali králi vyjeti wstříce a jemu dle sil svých pomáhati, udeřeni byli klatbau a konečně zbaweni svých beneficii. O též

Super eodem etiam negotio litera novi regis Almanorum¹⁾ similem poenam continens fuit oblata, et canonicis et aliis clericis in ecclesia Pragensi publice fuit recitata. Filius autem regis credens illam pacem esse veram et non simulatoriam, veniens cum suis Pragae habitavit, urbi et civitati firmissimam adhibens custodiam, ac deinde ad alia, quae sibi in sortem evenerant, transivit oppida et castella.

Interea rex moram faciendo in Liutomierzicz infra aliquot septimanias copiosum congregavit exercitum, ubi plures praelatorum ecclesiarum et quidam canonicorum ei²⁾ occurserunt, ac suas eidem personas et xenia rerum varia cum servitio fidi praesentaverunt. Rege interim suam cum suis fidelibus curiam in eadem civitate celebrante, mittitur edictum et per omnia fora vicina proclamat sub obtentu gratiae regalis ac poena sentiae capitalis evitanda, quatenus omnes iniuriarum molestiae, spolia villarum et rapinae cessare debeant, et omnes tam nobiles quam pauperes pace tranquilla gaudeant. Celebrata igitur curia et consilio valde secreto habito, rex cum suo exercitu iter arripuit procedens versus Saczska, in qua processione plures peregit noctes, quibus³⁾ plurima gravamina pauperibus sunt illata, et plures villae omnibus rebus spoliatae, ac varia et inaudita commissa sunt facinora. Tandem perveniens Saczska in sua pavavit munitione, dicens se processurum versus Moraviam, deinde versus Ungariam⁴⁾, sed aliter rei probavit eventus.

Imminente siquidem festo assumptionis gloriosae Virginis, filio regis interea in castro Pragae commorante, rex missis militibus suis Nonas Augusti civitatem⁵⁾ cepit, ut creditur, quibusdam civibus eam sibi tradentibus, et eodem die post meridiem eandem cum suis intravit. Cui episcopus Nicolaus cum fratribus Minoribus solemniter occurrit, ac eum cum processione et magna utriusque sexus turba, signis per omnes ecclesias civitatis sonantibus, honorifice suscepit, et in ecclesiam sancti Francisci cum magno populi gaudio deduxit. Filius autem regis, qui tunc

záležitosti byl také dodán list nowého krále německého obsahující podobnou pokutu, a byl čten kanowníkům a jiným duchovním v kostele Pražském veřejně. Králowic pak, maje za to, že onen mír byl prawý a ne přetvařený, přišel se svými, bydlil jest w Praze, wloživ do hradu i do města welmi silnau posádku, a potom odjel na jiné hrady a zámky, které mu byly připadly za podil.

Mezitím král, přebývaje w Litoměřicích, během několika neděl sebral jest četné vojsko, kdež mnoho praelatů kostelů a někteří kanownici vyšli jemu wstříce a podávali mu svých osob a darů rozličných wěci i služby své věrné. Když pak král držel sněm se svými věrnými w témž městě, vydán jest nález, a po všechn blízkých trzích ohlášen jest pod obdržením milosti královské a pod uwarováním trestu hrdelního, aby přestala wšeliká násilí a útisky, hubení a laupení wsí, i aby všichni, jak urozeni tak chudí, požívali bezpečného míru. Tedy po skončení sněmu a po uradění welmi tajném krále dal se na cestu s vojskem svým, táhna k Sadské; na kterémžto pochodě učinil několik noclehů, kterými se chudým staly nátky přemnohé a mnoho wsí jest ze všeho olaupeno a rozličné i neslychané jsou spáchány zločiny. Potom přitáhnuw k Sadské, odpočal we svém hradišti, prawě, jako by chtěl tahnouti do Morawy a potom do Uher; ale jinak ukázal skutek.

Nebo když nastával svátek nanebwzeti slavné panny, ježto mezitím králowic zůstával na hradě w Praze, král wyprawiw woje swé, dne 5 Srpna dobyl jest města; jak se myslilo, zradili mu je někteří měšfané, a téhož dne do poledne wešel do něho se svými. Jemuž biskup Mikuláš s menšími bratřimi slavně wšel wstříce, a s processi i u welkém množstvi lidu obojího pohlawi poctivě jej uwital, při čemž zwonilo se na zwony we všechn kostelích po městě, a uwedl jej do kostela sv. Františka s welkau radostí lidu. Králowic pak, který tehdy přebý-

¹⁾ Má být 1248. — ²⁾ transuadit 8. — ³⁾ Satec 8. — ⁴⁾ in regno Bohemiae nemá 8. — ⁵⁾ VII má 8. — ⁶⁾ et pro 8. — ⁷⁾ Srovnej: Erben, Regesta I, str. 571, č. 1231.

¹⁾ Viléma přijmím Holanského. — ²⁾ eidem 2, 2aa. — ³⁾ in quibus 8. — ⁴⁾ deinde versus Ungariam nemá 8. — ⁵⁾ město Prahu.

¹²⁴⁹ manebat in castro, intelligens placitum patris sui penitus violatum, et civitatem videns esse captam contra suam voluntatem, castro Pragensi fidelibus suis ad custodiendum commisso, se ad loca transtulit tutiora. Quidam vero de fidelibus suis, quibus episcopalibus curiae defensio erat commendata, videntes vires suas ad eius tutelam non posse sufficere, omnibus in ea rebus noctu sublatis, eadem nocte eam incenderunt, et onusti variis rebus ad castrum confugerunt. Sequenti vero die rex missis militibus suis turrim, quae sita est circa pedem pontis, et curiam episcopalem adhuc fumantem cepit nullo resistente, et in eis collocavit¹⁾ praesidium fortium virorum. Inde cum suis consilio habito et placito suo iam secundario violato, quod filio suo et nobilibus terrae bona fide promiserat, ordinavit exercitum ad expugnandam urbem Pragensem, disponens viros bellicosos versus orientem, versus occidentem et versus aquilonem, qui praedictam urbem impugnarent, ac neminem urbem intrare vel exire permetterent. Viros etiam impios de Gihlaw²⁾ duxit, et machinas plures contra urbem erexit; dominas etiam de claustro³⁾ exire mandavit. Nobiles autem quidam cum suis ministerialibus, qui ad custodiā urbis praedictae fuerant relictī, modis omnibus resistebant, et muros urbis viriliter defendebant arcibus et ballistis. Superveniente autem gloriosae Virginis assumptione, rex militibus suis et castri defensoribus treugas imposuit, ut nullus de suis vel adversariis tam solemnī die aliquid molestiae vel alienius dolorem laesionis pateretur. Nemini tamen de habitatoribus castri ad civitatem veniendi licentiam indulxit. Fuit itaque nimia aquae penuria hominibus in castro obsensis, et pabuli defectus equis et pecoribus in tantum, ut si plures⁴⁾ dies ob sessio castri pro traheretur, homines et equi ac pecora simul prae nimia aquae carentia ac pabuli defectu mori cogerentur. Transacta igitur solemnitate beatae Virginis secure et pacifice rex sequenti die suam festivitatem celebravit, et magnificum suis principibus, clericis⁵⁾ ac laicis praeparare fecit convivium. Quoniam ipso

wal na hradě, když widěl, že smlauwa otce jeho jest dokonce zrušena a spatřil, že město bylo dobyto proti jeho wůli, odewzdaw hrad Pražský wěrným swým ke hlídání, odebral se jest w misto bezpečnější. Někteří pak z wěrnějších jeho, kterým bylo poručeno hájení dworu biskupowá, widaue, že sily jejich k obhájení jeho nemohly postačiti, odwezše w noci wšecky wěci odtud, té samé noci jej zapálili, a nesauce rozličné wěci s sebau, utekli jsau se na hrad. Druhého pak dne král, poslaw swé bojowniky, osadil wěž, která jest konec mosta, i dwůr biskupow, z něhož se ještě kauřilo, bez wšeličkého odporu, a wložil do nich posádku udaných mužů. Potom poradiw se se swými a zrušiv již podruhé umluwu swan, kterau byl slibil držeti synu a pánům zemským s dobrav wěrau, sešikoval wojsko k dobývání hradu Pražského, postawiw bojowniky k wýchodu, k západu a k půlnoci, aby řečeného hradu dobývali a nikomu nedopauštěli do hradu wejiti neb z něho wyjiti. Také zlé lidi z Jihlawy přivedl, a mnoho strojů střelných zamířil proti hradu. Pannám také kázal wyjiti z kláštera. Někteří wšak páni se swými služebníky, kteří byli zůstaveni k hájení řečeného hradu, wšemi spůsoby oporovali, a bránili zdi hradu zmužile luky a samostřily. Když wšak připadlo nanebewzeti slawné panny, král bojownikům swým i obráncům hradu položil příměří, aby žádný z jeho lidi ani z protiňých w den tak slawný žádného příkroji ani bolesti poraněním netrpěl. Nieméně žádnému z obyvatelů hradu nepoprál dowolení, aby směli do města přijiti. Tedy měli lidé w hradě obležení welkau nauzi o wodu, a pro koně i dobytek byl nedostatek pice, tau měrau, že kdyby se obležení hradu protáhlo wice dni, lidé i koně a dobytek jednostejně pro welký nedostatek wody a nauzi o pici byli by musili pomříti. Tedy když bylo po swátku blahoslavené panny, král w bezpečnosti a w pokoji druhého dne slawil swau slawnost, a dal jest učiniti skwostné hody swým nejpřednějším, jak duchownim tak swětským. Neb toho dne oděn we wšecky ozdoby

die omnibus indutus ornamentis regalibus ad ecclesiam sancti Francisci venit, et coronam regalem per manus episcoporum, Pragensis vide-licet¹⁾ et Olomucensis, capiti suo impositam suscepit, et sic clamide regali indutus ac pomum et sceptrum in manibus gestando, sacra missarum solemnia ecclesiam intravit auditurus, et audivit devotius, quam missam Olomucensis episcopus celebravit et ad eius officium plurimos cereos pro gratia vel favore regis procuravit. Quibus finitis ventum est ad convivium, quod erat secundum magnificentiam regiam praeparatum, cui episcopi supradicti et aliarum ecclesiarum praelati interfuerunt. Nobiles vero Bohemiae secundum suorum officia beneficiorum, diverso gloriae apparatu ornati, decenter ad illud ministraverunt. Missum est etiam a rege pro filio suo et baronibus sibi adhaerentibus, ut ad eius praesentiam quantotius venirent, ac de reformatione pacis et statu terrae meliore secum tractarent. Filius denique ad patrem veniens, se per omnia patri subdidit, et pro omnibus nobilibus, qui se offenderant, supplicavit. Ad cuius precum humilitatem filium et nobiles in plenitudinem suaee gratiae suscepit, ac ipso die omnibus cum lacrimis oscula pacis porrexit.

Interea filius ex ammonitione suorum, vel ut melius dicam, necessitate castrum Pragense et alia castra in manus patris resignavit, et se penitus subdendo patri cum suis omnibus suaee gratiae commendavit, dicens se libentissime fore contentum, quibus largitas ipsius ipsum esse contentum voluisse. Super quo rex multo tractatu habito, marchiam Moraviae cum omnibus attinentiis filio concedit, media duntaxat moneta Giglaviae sibi retenta, et sic eum a se recedere gratuita licentia permisit. Postea rex cum suis fidelibus salubri inito consilio, feria sexta circa crepusculum diei, quae tunc occurrebat XIII Kal. Septembris, castrum Pragae pedestre intravit, electis tamen prius omnibus, qui fuerant eiusdem castri custodes, ubi in porta castri a praelatis et clero ecclesiae cum processione receptus est, et honorifice ad ecclesiam deductus cum hymnis et laudibus, signis maioribus eccl-

královské přišel jest do kostela sw. Františka,¹²⁴⁹ a wzal korunu královskou, která jemu byla posazena na hlavu rukami biskupů, Pražského totiž i Olomouckého, a tak oblečen w plášť královský a drže w rukau jablko a zezlo, wešel do kostela, aby slyšel slawnau mši swatau, i slyšel pobožně; kteraužto mši držel biskup Olomoucký, a k slavení ji welmi mnoho weskowých swěc opatřil pro libost a milost královskou. Po skončení ji přistaupilo se k hodům, které byly připraveny s nádhrou královskou; při nichž byli jsau biskupové prwě řečení a z jiných kostelů praelati. Páni pak čestí dle povinnosti úřadu swých, ozdobeni rozličnau slawnau úprawau, slušně k tomu přisluhowali. I poslal jest král také pro syna swého a pro pány, kteří se jeho přidrželi, aby co nejdříve přišli k jeho přítomnosti i aby s ním jednali o napravení pokoje a pořádku lepšího w zemi. Konečně syn přišel k otcí, we wšem poddal se jest otcí, a za wšechny pány, kteří jej urazili, se přimlauwal. K jehož poniženým prosbám syna i pány přjal jest k plné milosti swé, a téhož dne wšechném se slzami podal jest polibeni miru.

Mezitím syn k napomínání od swých neb abych lépe řekl, z mušení postaupil hradu Pražského a jiných hradů do rukau otcových, a wzdaw se dokonce otcí se swými se wšemi poručil se jeho milosti, prawě, že rád bude spokojen, čím by štědrost jeho chtěla aby spokojen byl. O tom král dlauso jednaw, poté udělil jest synu swému markrabství morawského se wším přisluhšenstvím, podržev pro sebe toliko polowici mince w Jihlawě, a tak jemu od sebe powolil jiti s dobrowolným swolením. Potom král, užitečně se poradiw se swými wěrnými, w pátek při switání dne, kterýž byl dwadecátý měsice Srpna, wešel pěšky do hradu Pražského, wšak wypudiw prwě wšecky odtud, kteří byli prwě strážci téhož hradu; kdež pak we bráně hradské s processím přijat jest od praelatů a duchovních kostela, a poctivě uweden do kostela se zpěvy a chwalami při zwonění větších zwonů

¹⁾ nemají 2, 2aa. — ²⁾ Gyglawa 8. Kowkopy Jihlanské. — ³⁾ z kláštera sv. Jiří. — ⁴⁾ in plures 8. — ⁵⁾ et clericis et laicis praeparare 8.

¹⁾ nemá 8.

¹²⁴⁹ siae maioris resonantibus, ac populo et nobilibus terrae, qui tunc aderant, Hsopodin pomiluy ny resonantibus. Rege tunc temporis infra castrum commorante, privilegium de omni libertate, quam petierant, domino episcopo et canonicis maioris ecclesiae conceditur, et scriptum ac sigillis regalibus confirmatum, in manus episcopi donatur duplicatum. Rex autem tribus diebus in castro commoratus, et ad suaene beneplacita voluntatis rebus ordinatis, quarto die, quae tunc occurrerat IX Kal. Septembri, primo mane castrum est egressus, et ad castella sua viam arripuit, in quibus prius solitus fuerat habitare. Post evolutionem vero quatuor septimanarum rege in quodam castello Tyrow nominato commorante, filius eius cum quibusdam nobilibus ad eum accessit, petiturus sibi et fidelibus suis gratiam ampliorem, quam per plures nuntios eidem filio et nobilibus promiserat, si ad eius in praefato castello veniret praesentiam. Tunc rex nacta opportunitate, quam animo suo diu conceperat, filium suum et quosdam nobiles in eodem castello detinuit, ac penitus immemor suaee promissionis, filium suum in quandam munitionem firmissimam transmisit custodiendum. Nobiles autem terrae remisit ad castrum Pragae, districte praecipiens, eos binos et binos in singulis carceribus detrudi catenatos.

VI. PŘÍBĚHY KRÁLE PŘEMYSLA OTAKARA II.

Druhé zvláštní dílo, které wložil sběratel pokračovatelů Kosmowých do letopisů běžících od roku 1196 do roku 1278, jest obšírnější wypsání některých znamenitějších příběhů krále českého Přemysla Otakara II., učiněné rovněž od swědka sauwěkého, wětším dilem dobře zpraveného, který se také vyšším slohem od prostého skladatele letopisů oněch patrně rozeznává. I on náležel k duchovenstvu kostela Pražského, jak se zjewuje zvláště z podrobného wypsání o zaslaužilém děkanu Pražském Wítovi, zemřelém roku 1271. Sběratel rozložil toto dílo dle let, položiv ku každému roku řečených letopisů, co do něho připadalo. Odtud přichází, že we sbírci té často ta sama událost wyprawuje se při témž roce dwakrát po sobě, pokaždé jiným spůsobem. (Wiz wydání Dobrowského a Pelzla, we kterém wše zanecháno jest w tom pořádku, jak bylo právě od onoho sběratele sestaweno.)

¹²⁵⁴ 1254, XIX Kalend. Januarii Przemysl, filius regis Wenceslai, profectus est in Pruziam signo crucis accinctus, pugnaturus contra Prutenos,

kostela wětšího, při čemž lid a šlechta zemská, kteří byli tehdy přítomni, zpívali Hsopodin pomiluj ny. Když tehdaž král meškal na hradě, uděleno jest panu biskupu a kanouníkům wětšího kostela privilegium na všechnu swobodu, jaké žádali, psané i pečetmi královskými stvrzené, a dáno do rukau biskupových dvojnásobné. Král pak, zůstav tři dni na hradě, a spořádaw wěci dle libosti wule swé, čtvrtého dne, který tehdy připadal na 24 Srpna, časně ráno wyjel z hradu, a odebral se na zámky swé, na kterých prwě zvyklý byl přebývati. Po uplynutí pak čtyr neděl, když král přebýval na jednom zámku řečeném Tyřow, králowic s několika pány přišel jest k němu, chtěje žádati pro sebe i swé wěrné milosti hojnější, kteří rau on po wice poslich byl témuž synu swému a pánům slibil, když by w jeho přítomnost přijel na zámku prwě řečeném. Tu král, dostav přiležitosti, již sobě w mysli dávno byl přál, syna swého i některé pány na témž zámku jal, a dokonce nedbaje slibu swého, syna dal odwézti na jeden hrad welmi pěvný k střežení. Pány pak zemské dal odwézti zpět na hrad Pražský, nařídil jak nejpřísněji, aby dva a dva byli w pautech uwřeni do jednotlivých žalářů.

Roku 1254 dne 14 Prosince Přemysl syn krále Wáclava táhl jest do Prus opásán znamením kříže, chtěje wálčiti s Prusy, a za nim

quem multa turba nobilium Bohemiae¹⁾, Moraviae et Austriae secuta est et aliorum militum generis inferioris²⁾. Veniens ergo Wratislaviam nativitatem domini celebravit, et cum magno honore a ducibus Poloniae³⁾ et nobilibus ac episcopo Wratislaviensi⁴⁾ decenter susceptus, et⁵⁾ per aliquot dies cum omni exercitu suo decentissime procuratus est. Eo igitur in Wratislavia commorante, accessit ad eum marchio Branburiensis⁶⁾ cum exercitu suo, et ambo pariter profecti sunt in Prussiam, ducentes secum multitudinem copiosam.

1255. Interea potentes et maiores terrae Prussiae divino, ut credimus, timore perterriti ac nomine principis Bohemiae audito, cum omni humilitate venerunt ad eundem principem, se cum suis omnibus eius ditioni ac fidei christianaee dedentes⁷⁾. Quos piissimus princeps benigne suscipiens, ad baptismi gratiam invitavit et unum potentiorum ex illis ipse princeps de sacro fonte levavit; et eum suo nomine vocavit, appellans eum Otakarem, alium marchio Branburiensis⁸⁾ de fonte levavit, et eum suo nomine nominavit. Inde plures nobiles de utero matris ecclesiae levaverunt, et eosdem nominibus suis nuncupaverunt, ac eisdem vestimenta sua quamvis pretiosa donaverunt. Inde ad quendam montem venientes, quem Montem Regalem appellaverunt, fecerunt munitionem ad maiorem fidei christianaee corroborationem. Inde plurimis Prussorum populis a domino episcopo Olomucensi et ab aliis episcopis baptizatis, princeps terrae Bohemiae et marchio Branburiensis, confortatis in fide Christi Jesu neofitis, et obsidibus ab eisdem receptis, comissa terra et populo in manus cruciferorum de domo Teutonica, redierunt ad propria cum omni prosperitate et laetitia. Princeps ergo Bohemiae venit Opaviam VIII Idus Februarii, inde properavit ad Austriam, ubi totam manendo transegit quadragesimam. Postea in octava paschae venit in⁹⁾ Bohemiam, et cum magno tripudio cleri ac populi civitatis Pragensis, cum processionibus susceptus est honorifice

táhlo welké množství pánu českých, morawských a rakauských i jiných bojowniků nižšího rodu. I přitáhnuw do Wratislawě, slawil jest wánoce, a s welkau poctiosti slušně přijat jest od knižat polských a od pánu i od biskupa Wratislawského, i po několik dni se wšim wojskem swým chowán jak nejslušněji. Tedy když meškal we Wratislawi, připojil se k němu markrabí brandenburgský s wojskiem swým, a oba dwa spolu táhli jsau do Prus, wedouce s sebau množstvi náramné.

1255. Mezitím welmoži a starši země pruské, jak myslime, zastrašeni božským strachem, a uslyšewše jméno knížete českého, se wši poníženosti přišli jsau k témuž knížeti, poddávajice se jemu a wiře křesfanské se swými se wšemi. A kníže nejpobožnější, přijaw je laskawě, wyzwal je k milosti křestu, a jednoho mocnějšího z nich on kníže sám wyzdwihl z wody swaté, a swým jménem jej nazwal, jmenuje jej Otakarem; jiného wyzdwihl z wody markrabí brandenburgský, a nazwal jej jménem swým. Potom wice jiných urozených wyzdwihli jsau z luna cirkwe, a nazwali je jmény swými, a darowali jim swé oděwy, jakkoli drahé. Potom přišedše k jedné hoře, již nazwali horou králowskou, wystawili hradistě k wětšimu utvrzeni wiry křesfanské. Potom když welmi mnoho lidu pruského bylo pokřtěno od pana biskupa Olomauckého a od jiných biskupů, kníže země české a markrabí brandenburgský, utwrdiše nowokřtěnce we wiře Krista Ježiše, a wzawše od nich rukojmě, odewzdali jsau zemi a lid do rukau křižowniků rádu německého, i návrátili jsau se k domovům swým se wšim zdarem a weselim. Kniže český tedy přijel do Opavy dne 6 Unora; odtamtud spěchal do Rakaus, kdež zůstávaje pobyl přes celý půst. Potom w ochtab weliké noci přijel jest do Čech, a s welkým plesáním duchovenstwa i lidu města Pražského přijat jest s processí poctiwe dne 8 Dubna, a w kostele kathedralném od biskupa a téhož

¹⁾ Bohemorum, Moravorum et Austrorum 8. — ²⁾ Bylo prý křižáků při tomto tažení na 60000.

³⁾ Jindřicha III a Konrada II, kteří co synové Anny, dcery krále Přemysla Otakara I, byli sestřenci krále Otakara II. — ⁴⁾ jmenem Tomáše. — ⁵⁾ nemá 2aa. — ⁶⁾ Bramburgensis 2aa. Otto III, který měl za ženu Boženu, dceru krále Václava I. — ⁷⁾ dantes 8. — ⁸⁾ Bramburgensis a tak stále níže 2aa, 8. — ⁹⁾ nemá 2.

¹²⁵⁵ VII Idus Aprilis et in ecclesia kathedrali ab episcopo et eiusdem ecclesiae canonici. Principe autem exeunte de castro Pragensi magna vis ventorum cum turbine exorta est. Unde quendam equitem sequentem principem deiecit de ponte ante castrum, cuius equus mortuus est ex casu, ipse vero sanus evasit. Campanarium etiam ligneum cum campanis infra muros sanctae Mariae corruit eadem hora vi ventorum magna impellente, et aliae plures ruinae factae sunt in civitate et per villas.

¹²⁶⁰ Anno dom. incarn. 1260¹⁾ inter principes et proximos alti sanguinis, Przemysl scilicet, dominum et heredem regni Bohemiae, ducem Austriae et Styriae et marchionem Moraviae, ex parte una, et Belam et natum eiusdem Stephanum, Ungariae reges, ex altera, data prius ante aliquot annos occasione, immo causa ex parte ipsorum Ungarorum regum, rursus priore acrior est discordia suscitata. Siquidem senior Ungarorum rex Bela contra initam compositionis olim formam cum nepote suo, dicto domino regni Bohemiae, et utrumque²⁾ sacramentis corporaliter praestitis et publicis instrumentis exinde confectis firmatam, mox eodem anno veniens, quo ipsa compositio celebrata, Moraviae, Austriae et partis Styriae, quae per praehabitam compositionem in sortem praefati nepotis sui ceciderat, visus est confinia occupare. Sed et natus eiusdem rex Stephanus, progenitorum suorum tyranidis et caedis in³⁾ innoxium Christi gregem habundantior aemulator existens, contra illustrem Karinthiae ducem Ulricum et fratrem eiusdem Philippum, quondam Salburgensem electum, dicti regis Bohemiae consobrinos, paci praenotatae inclusos, exercitum infidelium, inhumanorum scilicet hominum, Comanorum, producens, in⁴⁾ gravi et indifferenti strage monachorum, clericorum et simplicium laycorum cum parvulis eorundem, raptu et violatione sanctimonialium et matronarum, et abductione⁵⁾ huiusmodi et iuvenum transformandorum in ritum alterum, et conflagratione monasteriorum et aliarum ecclesiarum et magnae partis terrae Karinthiae, stupenda

kostela kanowníků. Když pak kniže wycházel z hradu Pražského, ždwiha jest se welká sila wětru s wirem. Tudy jednoho jezdce, který jel za knižetem, swrhla s mostu před hradem, a kůň jeho zahynul od pádu, ale on ušel zdráv. Zwonice také dřewěná se zwony we zdech panny Marie sesula se jest tu hodinu, když sila wětrů náramná dorázela; a jiných škod wice stalo jest se we městě i po wsech.

Léta od narození pána 1260 wznikla jest znowu horší různice než první mezi knižaty a přáteli krwe wznešené, totiž Přemyslem, pánum a dědicem království českého, wewodau rakauským a štyským i markrabím morawským se strany jedné, a Belau i synem jeho Štěpánem, králi uherskými, s druhé, když prwé před několika léty zavdána byla přiležitost ano přičinila se strany týchž králů uherských. Nebo starší král uherský Bela proti znění smlauwy zavřené někdy se synowcem swým, řečeným pánum království českého, a stvrzené přisahami obau tělesně wykonanými a weřejnými listinami o tom učiněnými, najednau téhož roku, we kterém ta smlauwa byla zavřena, přitáhnuw, hle, jal se osazovati hranice Morawy, Rakaus a oné části Štyska, která předešlau smluwau připadla za podíl řečenému jeho synowci. Awšak i syn téhož, král Štěpán, ukrutnictví a wražednictví předků svých proti ne-winnému stádu Kristovu pilnějším jsa následovníkem, proti jasnemu wewodovi korutanškému Oldřichowi a bratu jeho Filippovi, někdy zwolenci Saléburskému, řečeného krále českého sestřencům, kteří byli do onoho míru zavřeni, wyprawiw wojsko newěřicích, nelidských totiž lidi, Kumanů, těžkau a nerozdlnau zádawau mnichů, duchowních a prostých laiků s dětmi jich, uchwácením a porušením jeepišek a paní a odwedením takových i jinochů, kteří by měli býti obráceni k cizimu rádu, a pálením klášterů i jiných chrámů i welké časti země korutanské, neprawosti až přiliš strašné páchá-

¹⁾ 1261 má 8. — ²⁾ utrumque 2; utriusque 8. — ³⁾ nemá 2, 8. — ⁴⁾ nemá 8. — ⁵⁾ ab inductione 8.

nimum flagitia perpetrata¹⁾ perperam perpetravit. Pro quibus forefactis contra²⁾ iusiurandum et aliis, quae compendii gratia praetermitto³⁾, quia nulla satisfactio est secuta, ad instantiam Styriensium nobilium et civitatum, de concilio incliti comitis Ottonis de Hardek⁴⁾ et quorundam Australium et perpaucorum admodum de Moravis, dictus dominus regni Bohemiae Styrienses in suam protectionem recepit. Licet igitur in potestate regis Stephani tunc pene fuisse Styria universa, et Ungari in ea quaeque castrorum et civitatum praesidia obtinerent, tamen cum dicto comite de Hardek et quibusdam Australibus et⁵⁾ Styriensis brevi tempore dictum⁶⁾ regem Stephanum et Ungaros de ipsa Styria supra opinionem humanam valide eiecerunt, civitates et castra inibi capientes. Petovia tamen castrum, in quo dicti regis Stephani uxori, natione Comana, sacramentis tamen fidei initiata, personaliter tunc manebat, cum civitate et paucis quibusdam aliis castris ad tempus remanserunt in dicti regis Stephani potestate. Unde in iniuriam praefati domini regni Bohemiae per Moraviam et Austriam, immo in offensam Christi patratarum, et livor odii atque zeli exinde concepti, et plaga doloris dolosa tumens spiritu indignationis, quasi erupta cicatrice foras in publicum proruperunt. Nam anno domini 1260 inchoante inter principes praenotatos denuo sunt inimicitiae publicatae, adeo quod eodem anno sacro quadragesimali tempore validos utrumque⁷⁾ contra se invicem exercitus produxerunt. Verum cum ex utraque parte necessaria exercitibus deessent, praesertim pro equis, coacti sunt principes memorati usque ad festum beati⁸⁾ Johannis baptistae proximo⁹⁾ venturum treugas paci, ut sperabatur, praeambulas prorogare. Sed in contrarium, proh dolor! res evenit. Nam ni fallar¹⁰⁾, quod¹¹⁾ ante, et postmodum initia sunt dolorum, quae gesta sunt.

Igitur constituto treugarum tempore accidente, iunior rex Ungariae Stephanus cum robustioribus et electis bellatoribus Ungaris et Comanis ad insidiandum passim et separatim venienti de Bohemia et Polonia se paravit exer-

¹⁾ perpetratam 2. — ²⁾ propter 8. — ³⁾ premitto 2aa. — ⁴⁾ Hradek 8, a tak i všeude níže. — ⁵⁾ nemá 2aa. — ⁶⁾ nemá 2aa. — ⁷⁾ utriusque 2aa. — ⁸⁾ nemá 2aa. — ⁹⁾ proximum 8. — ¹⁰⁾ fallor 8. — ¹¹⁾ que 2aa.

¹²⁶⁰ citui, disponens irruere super incautos, quicunque¹⁾ sibi occurserent priores. Qui cum venerabilis domini Brunonis, Olomucensis episcopi, et Henrici Sleziae et Wladislai Opoliensis illustrum ducum castra in pratis circa Pohorliz metata clam invadere et percutere decrevisset, et ad hoc peragendum tota nocte pluviosa et nubila²⁾ processisset, errante ductore prope Walkenstein³⁾ et Stozech praeter propositum in ortu diei devenit, ubi e vicino circa praesidium, quod Lava nominatur, in pratis fuit locus, in quo iuxta conditum universus domini regni Bohemiae exercitus mox circa festum beati Johannis baptistae debuit congregari. Ad quem locum ingenui genere, incliti probitate ac⁴⁾ spectabiles dignitate viri, uterini fratres Otto et Conradus, comites de Hardek et Playn, primi cum suis omnibus advenere. Quibus cum suaderetur, ut usque ad adventum exercitus se intra Lavensem reciperent civitatem, ne forte Comanorum et Ungarorum insidiis ipsos praeoccupari contingeret immunitos, verum tanquam viri animo et viribus fortes, immo ultra modum audaces id facere recusarunt⁵⁾, quin post extensis in campo teutoriis, licet pauci, diebus et noctibus inibi perdurarunt. Exinde cum die sabbati, quae fuit tertia dies post festum⁶⁾ beati Johannis baptistae, ad locum conditum in pratis circa Lavam a diversis partibus confluens utcunque coepisset exercitus domini regni⁷⁾ Bohemiae apparere⁸⁾, et concurrentes armis pressi et laboribus fatigati, hii de Bohemia et Moravia cum suo domino⁹⁾ principe, alii de Saxonia cum¹⁰⁾ marchione de Brandeburk, quidam vero cum venerabili domino Olomucensi episcopo et illustribus Zlesiensi et Opoliensi ducibus memoratis castra inibi metarentur, subito rumor insonuit in¹¹⁾ castris, quod Comani nimium prope forent, vicinam juxtam spoliis et strage vastantes et incendiis conflagrantes. Proinde universalis commotio fit in castris, et mirum in modum animo voluntarii et armis instructi per ordinatas acies ad pugnandum exeunt universi. Quibus taliter egressis in campum, utrum ex industria

¹⁾ quibusunque 2aa. — ²⁾ nubilosa 8. — ³⁾ Falkensteyn et Stozech 2aa. — ⁴⁾ et 2aa, 8. — ⁵⁾ recusarent 2aa. — ⁶⁾ fes. nativitatis b. — ⁷⁾ regis 2aa. — ⁸⁾ apparere 8. — ⁹⁾ d. et principe. — ¹⁰⁾ rukopisy et. — ¹¹⁾ nemá 2aa; in castris nemá 8.

an per errorem nescio, deus seit, subito nunciatur paucos infidelium hostes praedicta fecisse, sed iam eosdem esse in fugam conversos. Tunc cunctorum ad id assentione fallaci securitatem ipsis pessimam generante ad castra singuli revertuntur, praenotati vero comites de Phleyn¹⁾ et strenuus miles Cadoldus Orphanus cognonime cum paucis aliis, quasi pro custodia exercitus remanserunt in campo. Qui licet frequenter experti dolos in certamine Comanorum vel ceterorum, tamen, ut ait auctoritas: fata nolentem ducunt, volentem trahunt, se in paeceps dedurunt ad hostem fugam simulantes longius persequendum. Quos aliqui ex nostris magni et nobiles passim sine ordine prosecuti²⁾, cum eisdem per insidias latentes a tergo conclusis³⁾ et taliter postmodum interempti⁴⁾ et ipsi quidam quidem mortis, quidam⁵⁾ vero captivitatis, tunc simul exstiterunt laqueis irretiti. Quod cum licet tam dubie quam varie insonuisset in castris nuntiantibus quibusdam, quod praedicti comites et Cadoldus et ceteri, qui cum ipsis erant, adversariis occupatis postularent succursum, aliis vero e contra referentibus, quod ipsi ab hostibus potius praeoccupati fuissent — quod et fuisse verius rei postmodum probavit eventus — mox a mensis surgunt principes, ad arma festini⁶⁾ anhelant milites et clientes, et contra inimicos loricati, scutati et galeati, et nonnulli incooperitis equis properarunt⁷⁾ sine modo. Qui cum inclitos paulo ante dietos bellatores scilicet Cadoldum⁸⁾ et comites et quosdam alios reperissent in via, in loco pugnae absque anima humi prostratos, et ex hiis plerosque prorsus nudatos, nonnulli fortes ipsorum pavore concussi, obriguerunt prima facie quasi lapis, plurimis etiam ad hostes terga vertentibus; nihilominus dominus regni Bohemiae cum paucis et dominus Olomucensis episcopus priores omnium, et marchio Branburiensis cum suis fugientes adversarios presequuntur⁹⁾. Quibus cum dictus dominis regni Bohemiae et Olomucensis episcopus priores omnium proximassent, marchione Brandenburgensi adhuc a remotis sequente, alii visi sunt subsistere et ex adverso acies suas ordinare. Verum tili na útek. Tehdy když všechně křivým ¹²⁶⁰ k tomu přisvědčováním zjednána jim byla nejhorší bezpečnost, nawrátili jsau se jedni po druhých do ležení; prvé wšak řečení hrabata z Plaina a statečný rytíř Kadolt, přijmím Sirotek, s malým počtem jiných, zůstali jsau jako k strážení vojska w poli. Ti, ač často zkusili auskoky w boji s Kumany neb jinými, předce, jak prawi přislowi, že osudy nechticího wodi, chticího tahají, dali jsau se překotem w pronásledování další nepřatel twářících se jakoby utikali. Za nimiž někteři z našich welmožů a šlechticů jdoucí porůznu a bez pořádku, snimi, když skrytými zálohami ze zadu byli obklíčeni a tak potom zbiti, také oni někteři w osidla smrti, někteři pak zajeti spolu s nimi jsau zapleteni. Což ač se jak pochybně tak rozličně rozhlasilo w ležení, když někteři pravili, žeby řečení hrabata a Kadolt i druži, kteři s nimi byli, utknuwše protiwníky žádali pomoci, jini zase naopak oznamovali, že oni spíše od nepřatela byli překwapeni, což že bylo pravější potom wýpadek wči dokázal; ihned wstali od stolů knížata, a na rychlo sáhali ke zbrani rytíři a zbrojnoši, a proti nepřátelům w brnění, se štíty a s přílbicemi, a někteři na koních pokrytých spěchali jsau bez rádu. Kteřížto když slawné nedávno řečené bojowníky, totíž Kadolta a hrabata a některé jiné, nalezli na cestě na bojiště bez ducha na zemi ležici, a z nich wětší díl docela obnažené; někteři udatní mezi nimi leknutím ustrnuli, ztulli jsau při prvním pohledu jako kámen, a mnozí také k nepřátelům záda obrátili; nicméně pán království českého s malým počtem a pan biskup Olomoucký první přede wšemi a markrabi brandenburgský se swými protiwníky utikajíci jsau pronásledovali. K nimž když se řečený pán království českého a biskup Olomoucký první přede wšemi přiblížili, markrabi pak brandenburgský ještě opodál za nimi táhl, někteři widíni jsau, ani se zastavují a šíky swé naproti rownaji. Ale když se týž markrabi přiblížil a stalo se tu chwili welké zatmění powětrí, wání wětru a zvučení hromu i hučení silného deště s ble-

¹⁾ Pleyn 2aa. — ²⁾ prosequentes 2aa, 8. — ³⁾ conclusi 8. — ⁴⁾ interempti 8. — ⁵⁾ quidem 2aa. — ⁶⁾ festini festinant, anh. 2aa. — ⁷⁾ properent 2aa. — ⁸⁾ Cad. et milites et com. 8. — ⁹⁾ perseq. 2aa.

1260 eodem marchione propius accedente, facta tunc magna¹⁾ obscuratione aeris, et a commotione et voce tonitrii et sonitu grandis pluviae cum fulgore choruscante, licet nemine persequente, eo quod supra modum defecissent lassati equi christiani exercitus, in fugam sunt inpii conversi. Et cum fluvius Morawa, quasi apertis coeli katheractis et velut facto desuper kathacismo, tunc nimium inundasset, in eodem hostium plurimi veraciter feruntur perisse submersi. Nihilominus tamen propter Cadoldi et comitum et aliorum lugubrem casum pene usque ad desperationem exercitus deicitur christianus.

O quantus luctus! et o²⁾ quanta Lavensium lamenta fratrum Minorum, quando ad ipsos cum eiulatu et planctu cunctorum fere, qui ceciderant, passim funera differuntur³⁾! Amodo quid facturus esset dominus regni Bohemiae, tanti exercitus caput ex dolore lanquidum, dubitatur. Aspirant plures ad redditum, sed notam probitatis vitantes, tanquam filii huius seculi prudentiores filiis lucis, praesertim principes et maiores barones singuli per alias satagunt id fore et videri persuasum. Oritur exinde dissensio, per occasionem salubris unitatis et victoriae demum paritura salutem.

Nam cum imponeretur dictis Henrico Zelzie⁴⁾ et Wladislao⁵⁾ Opoliensi ducibus, quod ipsi primi a loco castrorum ad propria intenderent remeare, confusibiliter solvendo exercitui causam⁶⁾ taliter tunc daturi, hiidem tanquam viri strenui et prudentes inficiantur dictum de ipsis, et huiusmodi concilii portum seu radicem in Branburgensem referunt marchionem. Ex⁷⁾ tunc omni controversia cessante, communi concilio et pari voto illuc tendit exercitus universus, ubi nunciatur, rex Ungariae sua castra fuisse metatus. Itaque concurrentibus simul ad idem domino Philippo, quondam Salzburgensi electo, et fratre suo Ulrico, illustri⁸⁾ Karinthiae duce et Styriensi, cum die dominica infra octavas apostolorum Petri et Pauli, post auditas in aurora missas, ex communi condicto et principis, qui caput erat, et aliorum principum edicto, ad plenum, ut opus erat, armis instructus⁹⁾, et per

skem prokmitajicem, ač nikdo nestihal, protože unawení koně wojska křesfanského přiliš byli zemdeni, bezbožní na útěk se obrátili. A když řeka Morawa jakoby splawy nebeské byly otevřeny a jakoby se stala potopa shůry, tehdy welice se rozvodnila, prawdiwě prawi se, že se w ni welmi mnozi nepřátelé utopili. Nicméně wšak pro smutný pád Kadolta a hrabat i jiných bylo wojsko křesfanské téměř až k zauzáru zarmauceo.

O! jaký smutek a jaký nárek menších bratří w Lávě, když k nim s pláčem a kwilením přinesena jsau po sobě těla skoro wšechněch, kteři byli padli. Nyní, coby učinil pán králowství českého, hlawa takového wojska bolesti zemdená, pochybuje se. Chee se mnohým dáti se na zpátečnau cestu; ale chránice se skwrny na poctivosti, jako synové tohoto světa opatrnejší synů světla, zwlastě knižata a přednejší pánowé jednotliwi, snaži se, aby se zdalo, že to od jiných raděno. Wznikla z toho různice, která měla po přiležitosti prospěšné jednoty a witězství konečně spůsobiti spasení.

Nebo když se příčitalo řečeným knižatům, Jindřichovi slezskému a Wladislawovi Opolskému, žeby oni první chtěli z místa, kde leželi, tahnauti zpět domů, čimž by zmátečně tak tehdy zawdali příčinu k rozejítí se wojska, oni jakožto muži stateční a opatrní zapirali, co se o nich prawilo, a takové rady počátek a kořen swáděli jsau na markrabí brandenburgského. Odtud přestal wšechn spor, a ze společného usnešení a stejněho minění obrátilo se weškeré wojsko tam, kdež zwěstovalo se, že král uher-ský zarazil tabor svůj. Tedy když přispěli k témuž také pan Filipp někdy zwolenec Salzburgský a bratr jeho Oldřich jasný kniže korutanský a štýrský, když w neděli mezi ochtábem swatých apoštolů Petra a Pawla, slyšewše z rána mše, z obecného umluwení a z rozkazu knižete, jenž byl hlawau, a jiných knižat, úplně jak bylo potřeba oděním opatřeno a we spo-

ordinatas acies incedens, et montana atque plana operiens, apparuisset hostibus fidelium exercitus copiosus, saepe dicto domino regni Bohemiae sub vexillo gloriosissimi martyris Wenceslai cum suis de quadam montis declivi in suprema¹⁾ tamen plani altitudine castra adversariorum spectante²⁾, hiidem infideles et ceteri, qui cum ipsis erant, sicut ipsi postmodum retulerunt, statim tunc in fugam fuissent conversi, nisi in faciente chaos inter nos et se fluvio dicto Morawa fiduciam habuissent; nec mirum, quia timor et tremor super impios cecidere, cum Manaym, id est castra dei, contra se viderent venire. Siquidem domini regni³⁾ Bohemiae et aliquorum principum, quam tunc conceperant devotio et pia proposita et vota, quibus domino se astrinxerant, spondentes vitam suam et terrarum suarum statutus suos in monetis et aliis in melius commutare, et plurimorum baronum et militum aliorum ad confessionem et signaculum sanctae crucis confugientium forsitan exorta⁴⁾ conversio ex timore; magnae⁵⁾ autem a magna parte christianitatis usque ad Coloniam magnam et ultra orationes pro ipsis sollemniter ad deum fusae ipsis, immo multo populo christiano divina praesidia et angelica meruere⁶⁾. Quid multa? Quem delectat plenus commissi postmodum belli processum et exitum (cognoscere), legat subiectam epistolam ex parte domini regni Bohemiae sanctissimo in Christo patri ac domino Alexandro, dei gratia papae quarto, exinde directam, quae talis est:

Sanctissimo in Christo patri ac domino Alexandro⁷⁾, dei gratia sacrosanctae Romanae ecclesiae summo pontifici, Otakarovi⁸⁾, eadem gratia dominus regni Bohemiae, dux Austriae et Styriae et marchio Moraviae et cetera. Quia pium pastorem suarum a lupis liberatio ovium delectat, ac⁹⁾ beniguum patrem iocundum reddit cum salute prosperitas filiorum, gravis belli, quod adversus Belam et natum eiusdem Stephanum, Ungariae reges illustres, et Danielem, regem Rusiae, et filios eius, et ceteros Ruthenorum ac Tataros, qui eidem in auxilium venerant et Boleslaum Cracoviensem et Lestkonem iuvenem,

řádaných šicích táhnauci, hory a rowiny po-¹²⁶⁰ krýwajici wojsko četné wěřicich nepřátelům se objewilo, a často řečený pán králowství českého pod korauhwí nejslawnějšího mučennika Wáclawa se swými s vrchu jedné hory příkré ale nahoře rowné na ležení protivníků pohližel; oni newěřici a ostatni, kteři s nimi byli, jak potom sami prawili, byli by se hned tehdy obrátili na útěk, kdyby se byli nespolehlali na řeku Morawu, činici překážku mezi námi a nimi; aniž diw, protože bázeň a strach padly na bezbožné, když widěli, že Manais, to jest tábor boží, proti nim táhne. Nebo pána králowství českého a některých knižat tehdy počatá zbožnost a dobrá předsewzeti i sliby, jimiž se zavázali Hospodinu, slibujice naprawiti k lepšimu život svůj a rády zemi svých w minci a w jiných wězech, a přemnohých pánu a jiných rytiřů, k zpowědi a ke znamení swatého kříže se utikajicich, snad ze strachu pošlé obrácení, welké pak od welké časti křesfanstva až k welkém Kolínu a dále za ně slavně konané modlitby k Bohu jim ano mnohem lidu křesfanckému božskau pomoc a andělskau wyžádaly. A co dále? Koho těší poznati úplněji průběh wálky potom wedené, nechaf čte niže položený list od pána králowství českého nejsvětějšemu w Kristu otci a pánu Alexandrowi z boží milosti papeži čtvrtému o tom zaslany, který takový jest:

Nejsvětějšimu w Kristu otci a pánu Alexandrowi z Boží milosti swatosvaté cirkwe Římské nejvyššimu knězi. Otakar z též milosti pán králowství českého, wewoda rakauský a štýrský i markrabí morawský atd. Poněwadž pastýře dobrého těší osvobozeni oveček jeho od wlků, a otce dobrotiwého obweseluje zdravi a šestí synů jeho, měli jsme za nezbytečné, běh wálky těžké, kterau jsme z Boží wůle wedli proti Belovi a synu jeho Štěpánowi, jasným králem uherským, a proti Danielowi králi ruskému a synům jeho a ostatním Rusům a Tatarům, kteři jim přitáhli ku pomoci, a proti Boleslawovi

¹⁾ maxima 8. — ²⁾ nemá 8. — ³⁾ deferuntur 2aa. — ⁴⁾ Zelzie 2. — ⁵⁾ nemá 2; W. 8. — ⁶⁾ tamen 2aa. — ⁷⁾ Et 2aa. — ⁸⁾ nemá 8; illustre 2aa. — ⁹⁾ indutus et instr.

¹⁾ supremo 2. — ²⁾ spectantem 2, 2aa. — ³⁾ regis 2aa. — ⁴⁾ extorta 2aa. — ⁵⁾ magis 2aa. — ⁶⁾ meruere — postmodum není v 2. — ⁷⁾ A. 8. — ⁸⁾ N. 8. — ⁹⁾ et 2aa, 8.

¹²⁶⁰ Lasciae duces, et innumeram multitudinem inhumanorum hominum Comanorum et Ungarorum et¹⁾ diversorum Sclavorum, Siculorum quoque et Walachorum, Bezzermiorum et Hysmahelitarum, scismaticorum etiam, utpote Graecorum, Bulgarorum, Rusciensium et Bosnensium haereticorum, auctore deo gessimus, et victoriae nobis datae coelitus, et post victoriam inter nos ex parte una et dictos reges ex altera concordiae reformatae processum non ab re paternitati vestræ duximus prævia veritate præsentibus declarandum. Sane cum ad flumen, quod²⁾ Morawa dicitur, circa locum a castro et oppido Hemburk duobus milliaribus distantem, Ungariae ac Austriae confinia inibi terminantem, cum nostris exercitibus venissemus, dictos reges et exercitus eorundem illis castra metatos in opposita parte ripae invenimus ex adverso. Sicque factum est, ut nostra et adversariorum castra solus duntaxat diceret fluvius memoratus. Cumque sic loci positio se haberet, ut ad³⁾ adversarios sine irremediabili nostrorum iactura votivum non possemus consequi⁴⁾ accessum, et pro reformanda inter nos et eosdem reges pace fuisset utrimque aliquoties multipliciter attemptatum, ipsis vero regibus de die in diem et⁵⁾ de hora in horam suus in diversas variantibus voluntates, non restaret aliquis paci locus, haud dubium ad instar Pharaonis corda illorum indurante domino ultionum; novissime unius duorum parti adversae obtulimus optionem, ut videlicet vel illa nobis cederet, quatenus ad eandem gerendi belli causa transire possemus, vel nos id parti adversae concederemus. E quibus disiuncte partibus alteram⁶⁾ pars adversa elegit, ut videlicet nos cederemus et nostra cessione eisdem locum transeundi daremus. Et ut id posse fieri videretur quovis impedimento cessante, dicti reges et eorum bani et comites treugas constitutas et suis iuramentis firmatas per totum diem beatae Margaretae festum⁷⁾ proximo praecedentem et medietatem ipsius festi diei nobis mediantibus idoneis nunciis remiserunt. Verum hiidem sua pacta et iuramenta soliti violare, per vada inventa et sibi aptata clam⁸⁾ noctu ad nostram partem

Krakowskému a Leškovi mladému Lenčickému knížatům a nesčislennému množství lidí nelidských Kumanů a Uhrů a rozličných Slowanů, též Sékelů a Walachů, Bezerminů a Ismaelitů, schismatiků také, jakožto Řeků, Bulharů, Rascianů a Bosňanů kaciřských, a vítězství nám s nebes daného, a míru po vítězství mezi námi s jedné a řečenými králi s druhé strany obnoweného, prawdu na očích majice, Oteowství Wašemu timto wyložiti. Když jsme zajisté přitáhli s vojsky swými k řece Moravě u města dvě mile od zámku a města Hemburka wzdáleného, které tam naznačuje hranice mezi Uhry a Rakausy, spatřili jsme řečené krále a vojska jejich, kterak tam byli zarazili ležení na druhé straně řeky naproti. A tak se jest stalo, že naše a protiňníků ležení jediná toliko zmíněná řeka od sebe dělila. Když pak položení města bylo takové, že jsme žádaucího přistupu na protiňníky naše nemohli obdržeti bez nenabyté ztráty našich, a o obnowení míru mezi námi a týmž králi s obou stran několikrát wšelijak se jednalo, ale poněvadž oni králové ode dne ke dni ano od hodiny k hodině rozličně wůle swé měnili, pro mír žádnuhého města nezůstávalo, ježto nepochybňé pán msty zatwrzował srdece jejich na spůsob Faraona; konečně jsme protiňné straně podali, aby jedno ze dwau zwolila, totiž buď aby ona nám ustaupila, aby chom k ni k swedení bitvy přejiti mohli, neb že my toho straně protiňné dopustime. Z kterýchžto dwau rozdílných wěci protiňná strana druhou jest zwolila, totiž abychom my ustaupili a našim ustaupením jim propůjčili města ku přechodu. I aby se zdálo, že se tak může státi bez wšeliké překážky, řečení králové a báni i župané jejich wydali nám po poslích spůsobilých příměří ustanovené a přísahami swými stvrzené na celý den, který bezpostředně předcházel před swátkem svaté Markety a na půl téhož dne zasvěceného. Ale oni, jsouce zvyklí smlauwy a přísahy swé rušiti, přes brody vyhledané a prwé pro sebe upravené tajně w noci přešli na naši stranu se wším wojskem swým. A když jsme prawili: pokoj a bezpečnost, z ne-

¹⁾ nemá 8. — ²⁾ qui rukopisy. — ³⁾ nemá 2aa. — ⁴⁾ cons. consensum simul et accessum 8. — ⁵⁾ nemá 8. — ⁶⁾ alterum 8. — ⁷⁾ festo 2aa. — ⁸⁾ olim 2.

cum omni suo exercitu transierunt. Et cum diceremus: pax et securitas¹⁾! subito cum inenarrabili multitudine contra nos improviso appauerunt in campo. Et cum in spe treugarum vix decima pars nostri²⁾ exercitus penes nos pronostre personae custodia remansisset, eo quod plures de nostris transito Danubio oppidum Hemburk intraverant³⁾, alii vero cum curribus descendederant ad stationes et loca castrorum, hostes nostri fraude pleni in modum semicirculi per ordinatas acies nos cingentes, nisi dominus adiuvasset⁴⁾ nos, vivos nos⁵⁾ forsitan⁶⁾ deglutissent. Igitur in tam inevitabili⁷⁾ necessitatis articulo constituti, attendentes potestatem esse coelestem, et quoniam non multitudine exercitus sed de coelo victoria datur munere magni dei, totam in adiutorio altissimi spem ponentes, nostros adiutores et commilitones primitus adhortati, in plurimos adversariorum cuneos, data nobis de coelo fiducia, irruimus confidenter. Quos deus per manus nostras⁸⁾ et nostrorum immo suorum militum exterruit et prostravit et in fugam convertit, ita ut fugientibus cum impetu et sese invicem⁹⁾ comprimentibus dictus fluvius Morawa iuxta sui præsagi nominis ethymologiam, tamquam mare rubrum Aegyptiis, multo caesorum sanguine rubricatus, factus sic in se submersis et intereuntibus mortis via. Siquidem in eodem fluvio fugientium a facie dei peccatorum tanta perire multitudo, quod per cadavera hominum et equorum quasi per factos pontes nonnulli ex nostris adversariorum castra intraverunt¹⁰⁾, et occupantes currus, tentoria et expensas quoque pretiosas spolia acceperunt. Quamvis igitur post triumphum divinitus nobis datum, quem admodum communiter videbatur, regnum Ungariae nostræ ditioni potuerimus sibiugare, et idem¹¹⁾ in perpetuam premere servitutem, advertentes¹²⁾ tamen, quod melius sit bonum vicinum habere concordem, quam superare et exterminare rebellem, pensantes etiam, quoniam, ut ait¹³⁾ imperator Constantinus: crebro suaviores fiunt amicitiae post inimicitiarum causas ad concordiam restitutae, cum principibus et proximis alti

¹⁾ et securitas nemá 8. — ²⁾ nemá 8. — ³⁾ intraverunt 2, 2aa. — ⁴⁾ adiuvasset 8. — ⁵⁾ nemají 2, 2aa. — ⁶⁾ fortasse 8. — ⁷⁾ inenarrabili 8. — ⁸⁾ n. et vestras et nostr. 8. — ⁹⁾ inv. prosteruentibus et compr. — ¹⁰⁾ intraverunt 8. — ¹¹⁾ eidem 2, 2aa. — ¹²⁾ advertens 2. — ¹³⁾ quon. emp. Con. ait 2.

nadání s newýslowným množstvím proti nám¹²⁶⁰ nepřipraveným objewili jsau se w poli. A když we wiře w příměří sotva desátý díl wojska našeho zůstával u nás k střežení naši osoby, protože mnozí z našich přesedě přes Dunaj byli wešli do města Hemburka, jini pak s wozy sestaupili k stanovištím a mistům ležení; nepřatelé naši plní lsti na spůsob polokruhu we spořádaných šicích nás obkličujice, kdyby Hosподin nebyl pomohl, snad by nás žiwé byli spolkli. Tedy w takowém newyhnutelném pádu potřeby jsouce postaweni, hledice k tomu, že moc jest nebeská, a poněvadž vítězství ne z množství vojska než od nebe přichází z prospěchi velikého Boha, wšecku naději w pomoc nejwyššího skládajice, napomenuwše prwé naše pomocníky a spolubojowníky, na četné kliny protiňníků, obdržewše s nebe důwěru, odhodlaně udeřili jsme. A Bůh je rukama našima a našich, ne, swých bojowniků zastrašil a porazil a na útek obrátil, tak že když utíkali kwapem a jedni druhé tlačili, řečená řeka Morawa dle odwození jména swého předzwěstného, jako moře čerwené Egypťanům, mnohau zabitych krwi zbarwena stala se utopeným a zahynulým w sobě moru dráhau. Nebo w též řece zahynulo takové množství hřišníků utikajicích před obličejem božím, že přes mrtwoly lidí a koňů jako přes mosty zdělané někteři z našich wešli do ležení protiňníků a padše na wozy, na stany a na zásoby, pobrali wšeliké drahé kořisti. Ačkoliw jsme tudy po vítězství Bohem nám daném, jak se obecně za to mělo, králowství uherské mohli našemu panství podrobiti a w stálau služebnost uwěsti, wšak hledice k tomu, že jest lépe miti dobrého sworného sauseda než přemoci a zahubiti odpúrce, uwažujice také, kterak císař Konstantinus prawi: Často stávaji se přatelstva sladčí, když se po přičinách nepřatelstvi znowu uwedau we swornost; uzavřeli jsme s řečenými, totiž králi uherskými a králowau pani a mladým králem Belau, raději dle formy nám podané od welikého župana Rulanda Prešpurkého smlauwu o mir ujednat, než hubením

¹²⁶⁰ sanguinis nostri, dictis scilicet Ungariae regibus et domina regina et iuvene rege Bela, secundum oblatam nobis a magno comite Rulando de¹⁾ Posonio formam, maluimus pacis federa reformare, quam vastando et debilitando magnum Ungariae regnum ad idem et nostri terras dominii Tataris²⁾ aditum aperiere. Praenotatae itaque compositionis formam³⁾ praedictorum regum, reginæ et ducis Belae sigillis signatam⁴⁾ vestro apostolatui transmittentes, suppliciter petitum eandem a sede apostolica confirmari, et ut operaे pretium est, apostolico in aevum patrocinio communiri.

Itaque talis ac tanta victoria digne soli deo et sanctis eius est cum condignis gratiarum actionibus et laudibus ascribenda, quod etiam ex quibusdam revelationibus comprobatur. Siquidem a multis fertur, quod quidam viri, qui a tergo ad custodiam exercitus fuerant deputati, imminent proelio referunt se vidisse quandam avem in lineamentis ad modum aquilæ figuratum, sed in colore nive candidiorem, habentem aureum caput et collum, vexillum beati Wenceslai quondam ducis, semper vero patroni Bohemorum, incliti martyris, inseparabiliter prosequentem; quæ passim visa est eisdem crescere, quoad usque ad⁵⁾ pugnam procedentem universum corpore et plumis cooperuit exercitum christianum. Eodem etiam die vir nobilis et devotus et omnimodis⁶⁾ fide dignus Johannes miles, filius Swoyslai, cum in domo propria aegrotaret, circa horam tertiam vidi in extasi se quasi in campo certaminis cum exercitu suo constitutum. Quem cum cerneret esse modicum et inordinatum, simul vidi patronos Bohemiae gloriosos⁷⁾ ad quendam campum lucidum tali ordine procedentes, primum conspicit procedentem sanctum Wenceslauum lorica indultum, habentem galeam⁸⁾ suam in capite, gestantem gladium suum in vagina auro et gemmis ornata sub ascella sinistra, in dextra⁹⁾ vero manu proprium vexillum praefarentem; quem immediate sanctus Adalbertus, veluti vir magnus et robustus, decenter ornatus pontificalibus, sequebatur. Post haec vidi beatum¹⁰⁾ Procopium, quasi abbatem cum suo ba-

a zemlenim welkého království uherského k němu i k zemím našeho panství Tatarům přistup řetězti. Posilajice tedy znění prvé řečené smlauwy, pečetmi řečených králů, králové a knížete Bely znamenané, Wašemu Apoštolství, ponižené žádáme, aby od stolice apoštolské schwálena a jak záhodno jest, ochranau apoštolskau na wěky utvrzena byla.

Tedy takové a tak welké witězství hodně má býti jediné Bohu a swatým jeho se slušným díků činěním a s chwalami přičítano, což také jistými zjeweními dokládá se. Nebo od mnohých prawí se, což někteří mužowé, kteří byli ustanoveni za stráž wojska w zadu, vyprawují, že widěli při nastávání bitvy jakéhosi ptáka w obrysech na spůsob orla uspíšobeného, ale barwy bělejší sněhu, který měl hlavu a krk zlatý a nerozlučně následoval za korauhwi swatého Wáclava, někdy wojwody ale powzdy ochránce Čechů, slawného mučenika; kterýžto pták widěl se jim pořád růsti, až weškeré wojsko křesfanské do bitvy táhnauci télem a perutemi svými pokryl. Téhož také dne muž urozený a pobožný i wšeliké wiry hodný, Jan rytíř, syn Swoyslawů, když we svém přibytku ležel nemocen, okolo třeti hodiny widěl se u výtržení jako na bojišti s wojskem postawena. Kteréžto když spatřoval býti malé a nezřízené, zároveň widěl jest slawné dědice české na jedno pole swětlé w takowémto pořádku kráčejeti. Napřed widěl kráčeti swatého Wáclava w brněni oděněho, majícího přilbu swau na hlavě, a nese meč swůj w pošvě zlatem a drahými kameny ozdobené pod lopatkou lewau, w prawé pak ruce swau vlastní korauhwi napřed nese. Za ním hned šel swatý Wojtěch jako muž welký a silný slušně oděn w raucha kněžská. Potom widěl swatého Prokopa jako opata se swau berlau pastýřskau w patách za swatým biskupem jdaucího. Naposledy widěl jiti pět bratří

culo pastorali sanctum pontificem a vestigio comitantem; novissime cernit sequi quinque fratres martyres, quasi propriis tunicis vestitos. Tunc idem miles audivit sanctum Wenceslaum praedictis gloriae suaे consortibus sic clara voce dicentem: Debilis est noster exercitus, ad dei praesentiam mox tendamus. Quo dicto vexillum suum contra hostes extendit, qui statim in fugam universaliter visi sunt converti. Exterioribus quoque oraculis interior consolatio concordavit. Nam sicut saepedictus princeps Bohemiae et alii principes, barones et milites communiter retulerunt, quod, quamvis paulo ante pene emortui et totis viribus destituti, in ipsa tamen hora conflictus cum¹⁾ inexperta spiritus et corporis laetitia intra semet ipsos de assequenda victoria fere universi et singuli acceperunt responsum²⁾, parati non solum in hostes irruere, verum etiam muros ferreos audacter irrumpere. Jarosius etiam, purcravius Pragensis, vir fide dignus, coram episcopo Pragensi et praeposito et decano et canonicis in capitulo Pragensi retulit viva voce, quod exercitus eius, in cuius medio ferebatur vexillum sancti Wenceslai martyris, nullam laesionem aut iacturam sustinuit in equis et hominibus, sed quovis locorum se divertebat, adversarii a facie eorum terga vertebant fugientes. Ferrum etiam hastilis eius, in quo dependebat praedicti martyris vexillum, visum est a pluribus splendere velut radius solis paelucidus³⁾. Nuntii regis Ungariae, qui missi fuerant ex parte eius ad principem Bohemiae, retulerunt coram eodem principe et baronibus eius, quod hora congreessionis exercituum ad invicem, Bohemi valido clamore in⁴⁾ coelum exaltato canentes hymnum⁵⁾ a sancto Adalberto editum, quod populus singulis diebus dominicis et aliis festivitatibus ad processionem cantat, equi adversariorum invitis sessoribus fugam arripuerunt⁶⁾.

Anno dominicae incarnationis 1264, IV Kal. Octobris in festivitate gloriosi patroni sancti Wenceslai idem rex Přemysl currens ad ecclesiam maiorem, devotissime recommendans se orationibus tam clericorum quam laicorum,

¹⁾ nemá 2. — ²⁾ visum 8. — ³⁾ perlucidi 8. — ⁴⁾ ad 8. — ⁵⁾ ympnum 2aa. — ⁶⁾ Tuto jest v rukopisech poznámka následující: Quidam scripturarum scrutator et in eisdem propheticō presertim sensu circa numerorum mysteria curiosior indagator sic ait: Post anno 1260 suprascripta sunt mihi amodo tempora et momenta.

¹⁾ et 2, 2aa. — ²⁾ Thartaras 8. — ³⁾ forma 2aa. — ⁴⁾ signatum 2aa. — ⁵⁾ nemá 8. — ⁶⁾ omnimode 8. — ⁷⁾ nemá 8. — ⁸⁾ in capite suam galeam 8. — ⁹⁾ dextera 2aa. — ¹⁰⁾ sanctum 8.

¹²⁶⁴ occurrit genero suo Ottoni marchioni et sorori sua, dilectissimis de Bramburk Czaslaw, qui filiam eorum secum duxerant, quam dominus rex, ne aliqua scintilla discordiae inter eum et regem Ungariae, patrum eius, remaneret, pro treugis retro habitis et pro pace perpetua terrarum suarum, dictam puellam filio regis nomine Belae, ante Posonium coram tribus episcopis, Pragensi, Olomucensi, Bramburgensi matrimonio destinavit copulandam. Nec est praetermittendum, qualiter sumptus epularum ducibus et marchionibus diversarum terrarum nec non terrenis per suas terras, Bohemiam, Moraviam et Austriam, usque ad consummationem festivitatis fuerint ministrati. Quid plura? Venit rex Ungariae, portans aureas murenulas iuxta tempora dependentes, paucis comitantibus, videre sponsam filii sui, ad tentoria regis Bohemiae et ordinat¹⁾ dotem propter nuptias. Quo recedente filius suus Bela, speciosus forma prae filiis plurium, auditis missarum sollemniis, capiti puellae matrimonialiter sibi traditae coronam auream superponit²⁾, quam quidam suorum nobilium, evaginato gladio et vibrato de capite sponsae, abstrahit³⁾ iuxta ritum sua gentis. Deinde navigio dicit ad propria non sine maximo parentum eiulatu.

Eodem die rex Bohemiae in quadam tentorio novo, ad modum ecclesiae praeparato et diversis pannis quasi de lateribus tecto, fecit milites quatuor marchiones et quintum ducem Poloniae, praeter alios comites et nobiles nobiliter decoratos; cum quibus exercens ludos militares et diversos actus, ponit ad mensam Ungariae regem seniorem in thabernaculis ad hoc sumptuose praeparatis cum diversis principibus, gratiose ministrans et habunde III Non. Octobris. Quis autem non possit mirari de tam magnifico principe, qui ab utero matris sua vocatus est rex aureus, qui auro et argento nec non sibi desuper data sapientia pontem trans Danubium iam altera vice suis exercitibus transeundum et redeundum mirabiliter super naves magnas artificiose fabricavit. Sic autem festo consummato, rex Otakarus Pragam revertitur sanus et incolumis cum suis omnibus.

¹⁾ ordinavit 2aa. — ²⁾ superposuit 2aa. — ³⁾ abstraxit 2aa.

krabi a sestře swé nejmilejším z Brandenburka w Čáslawi, kteřížto wezli s sebau dceru swau, kterau král pán, aby ani jiskřička různice nezůstala mezi ním a králem uherškým, strýcem jeho, pro příměří předtím zawřené a pro věčný pokoj zemí swých, diwku řečenau synu králowu, jménem Belowi, uzavřel w manželství oddati u Prešpurka u přítomnosti tří biskupů, Pražského, Olomouckého a Brandenburského. A nemá být pomlčeno, jak nákladné hody wewodám a markrabím zemí rozličných jakož i domácim z jeho zemi, z Čech, z Moravy a z Rakous až do skonání slavnosti byly strojeny. Co dále? Přijel jest král uheršký, maje zlaté řetizky wisici se spánků, s malým průvodem, aby widěl newěstu syna swého, do stanu krále českého, a ujednal wěno k swatbě. A když on odešel, syn jeho Bela, krásné postavy nad syny mnohých, po slyšení mše slawné, diwce sobě manželsky oddané wsadil na hlawu zlatau korunu, kterauž jeden z jeho šlechticů mečem wytaženým z pošwy a napřaženým s hlawy newěsty sňal zase dle rádu jeho národu. Potom ji na lodi odwezal k swému domovu ne bez welkého pláče rodičů.

Téhož dne král český w jakémsi stanu nowém, připraveném na spůsob kostela a rozličnými sukny jako cihlami krytém, učinil rytíři čtyry markrabí a páteho kníže polské mimo jiná hrabata a šlechtice skwostně ustrojené, s nimiž prowozowaw bry rytířské a rozličné, posadil za stůl staršího krále uherškého w stanech nákladně k tomu připravených, s rozličnými knížaty laskawě slauže a w hojnosi dne 5 Října. Kdož pak by mohl nediwiti se takowému nádhernému knížeti, který z luna matky swé jmenowan byl králem zlatým, který maje zlato a střibro, a nadto maudrost sobě danou, most přes Dunaj, přes který již dwakrát wojskům jeho bylo přejiti a zase zpět jiti, diwně na welikých lodích uměle wystawil. Tak pak po skončení slavnosti král Otakar nawrátil jest se do Prahy zdráw a bez aurazu se swými se wšemi.

Anno domini 1271 obiit¹⁾ Vitus, decanus Pragensis, Kal. Maii. Hic verbum vitae praedicando et docendo fideles Christi salutarem disseminavit scientiam, spe uberioris fructus suis pro meritis et laboribus, coelestia pro terrenis comparando. Illuminabat enim mentes hominum utpote lucerna lucens, et confluēbant ad ecclesiam Pragensem occasione sermocinationis ipsius singulis diebus dominicis et festivis nobiles terra et burgenses, ceteri etiam artifices et operarii, ut possent²⁾ in arcella memoriae sua ad laudem et honorem dei et profectum ipsorum verbum salutis conservare³⁾. Contulerat enim sibi dominus gratiam non modicam eloquentiae proponendi verbi sui, spiritus sapientiae repleverat eum et intellectus, et ipse tamquam imbræ misit eloquia sapientiae sua, per quos arida corda hominum irrigabat. Iste vir totum exposuit se ad opus ecclesiae et sua pro nomine Jesu Christi. Compilavit lectionarium, quod matutinale appellatur, cum magnis laboribus et vigiliis. Nam antea singuli libri, quibus⁴⁾ ecclesia utitur per circulum anni, in voluminibus singulatim conscripti exhibebantur ad matutinas iuxta distinctionem temporum⁵⁾ et determinationem; videlicet Isaias in adventu domini, post octavas epiphaniae epistolæ Pauli⁶⁾, tempore quadragesimali omiliae⁷⁾ sive Genesis, in passione domini Jeremias, et sic de singulis, per quam mutationem dispendium et error circa minus officios generabatur. Procuravit etiam libros plures musicos scribi ad officium divini cultus pertinentes suis propriis sumptibus, invigilans, ne quid omitteretur, adiiciens epistolæ et euangelia, quae in solemnibus festivitatibus cantantur. Erant enim libri antiqui usuales et simplices, quidam etiam iam vetustate consumti, inutiles, nullum fructum⁸⁾ proferentes, per quos error et confusio frequens in officio divino accidebat. Sunt autem hi⁹⁾ libri, qui conscripti sunt¹⁰⁾ Viti decani pretio et expensis, missalia, gradualia, antifonaria musica, psalteria, ymnaria¹¹⁾, collectaria, baptisteria¹²⁾, breviaria et alii plures sermonum libri, per quos illuminavit et decoravit¹³⁾

¹⁾ nemá 2aa. — ²⁾ possint 8. — ³⁾ seruare 8. — ⁴⁾ et quibus 8. — ⁵⁾ ipsorum 2aa. — ⁶⁾ nemá 2aa. — ⁷⁾ omelia 2aa. — ⁸⁾ honorem ferentes 8. — ⁹⁾ hii 2aa. — ¹⁰⁾ sunt procurante Viti 8. — ¹¹⁾ ympnaria 2aa. — ¹²⁾ baptisteria 2aa. — ¹³⁾ ill. et decor. nemají 2, 2aa.

Léta páně 1271 umřel jest Wit děkan Pražský dne 1 Května. Ten hlásaje slowo života a uče wěřici Kristovy, rozséval jest učení spisitelné w naději hojnější žně za zásluhu a práce, nebeské wěci za pozemské kupuje. Neboť oswěcował myslí lidské jako switelnice switici, a sibi hali jsau se do kostela Pražského za příčinou kázání jeho w každau neděli a swátek páni země i měšfané, též jini řemeslnici a dělnici, aby mohli we schránce paměti swé ke cti a chwále boží a ku prospěchu swému slowo spasení uchowati. Neb mu byl Bůh udělil milosti nemalé wýmluvnosti k vykládání slova swého; duchem maudrosti a rozumu naplnil jej, a on wysílal jako deště wýpovědi maudrosti swé, jimiž owlážoval suchá srdeča lidská. Tento muž wydal se zcela na dilo kostela a co měl pro jméno Kristovo. Sebral jest čitanku, která slowe matutinale, s welkau prací a bděním. Nebo předtím jednotlivé knihy, kterých kostel užívá během roku, wydávaly se sepsané po jednotlivých swazech k ranním službám dle rozdílu a ustanovení času, totiž Isaiáš w adventě, po ochtabu božího křtění epištolu Pawlowy, w čas postu omilie čili genesis, o pašiích Jeremiáš, a tak po jednotlivých; kterýmžto měněním plodila se rozpačitost a zmatek při méně zběhlých. Spůsobil jest také sepsání mnohých kněž hudebních ku potřebě služby boží náležejících na swé vlastní autraty, přihlížeje, aby se nic nevynechal, a přidal epištolu a ewangelia, které se o welkých slawnostech zpívají. Byly staré knihy wšedni a sprosté; některé také již stářím sešlé, neužitečné, nenesauci žádného prospěchu, kterými se chyby a zmatky častě stávaly při službě boží. Jsau pak tyto knihy, které jsau sepsány nákladem a na autraty děkana Wita: missaly, gradualy, antifonáře hudební, žaltáře, zpěvníky, kollektáře, baptistáře, breviáře a jiných mnoho kněž kázání, kterými oslavil

¹²⁷¹ Pragensem ecclesiam in officio divino. Multae etiam et aliae ecclesiae conventuales et parochiales emendatae sunt in officio divino per transcriptionem librorum Pragensium et illuminatae, quod domino Vito decano, auctori huius operis, meritorum etiam et animae ipsius proficuum esse non haesitamus. Ampliavit¹⁾ etiam Pragensem ecclesiam construendo altaria. Erexit enim pulpitum facultatibus propriis testudinatum, et locavit altare sanctorum euangelistarum ad latus chori sanctae Mariae a sinistris. Erexit etiam et aliud pulpitum, ubi solent vicarii cantare in coena domini: Domine, miserere, in matutinis parascene et vigilia paschae; et construxit altare sancti Mathiae, provisione competenti ministro altaris deputata. Per ipsum etiam consumatum est opus claustrum in longa via versus aquilonem in columnis sculptis et testudinibus et pictura totius claustrum. Capellam sancti Michaelis, in qua vestiuntur ministri ad missas celebrandas, amplificavit subtus cameris testudinatis et supra, et locavit altare sancti Michaelis; quam etiam depingi procuravit, competentique provisione do-tavit, assignans terram in villa Horneticz et aliam in Przeboy²⁾, quas propria pecunia comparavit. Instituit etiam vicarium perpetuum decaniae Pragensis, assignans terram in villa Bicos, de qua idem vicarius possit³⁾ commode sustentari. Induxit etiam idem dominus decanus Cieczonem, iudicem totius regni Bohemiae, ad construendam ecclesiam omnium sanctorum, quae sita est in exitu claustrum versus curiam regalem, quae ecclesia aedificata est, procurante et conduceente lapicidas et alias operarios eodem decano usque ad perfectionem operis praenotati. In qua instituti sunt duo presbyteri ad officiandum. Quibus etiam provisum est in agriculturis et in dote mobili et immobili, et hominibus censualibus in duabus villis, videlicet Dyrhkow et Visin. Iste vir Vitus affectu pio, largitate prodiga feruebat in eleemosynis⁴⁾ erogandis; stabilita enim erant bona ipsius in domino, et eleemosynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Colligebat enim ad mensam suam singulis diebus tres pauperes scolares, aliquando quatuor, quibus et abunde⁵⁾ praecipiebat ministrari. Di-

kostel Pražský we službě boží. Také i mnoho jiných kostelů klášterských i farnich napraveno jest we službě boží přepsánim kněh Pražských a oswiceno, což newáháme se říci, že panu Witovi děkanu, půwodci toho dila, zásluhau, a duši jeho prospěchem jest. Zwelebil jest také kostel Pražský stavěním oltářů. Neb jest postavil pulpit ze svých prostředků krytý, a wystawil oltář svatých ewangelistů po boku kůru panny Marie na lewo. Postawil jest také jiný pulpit, kdež zpívávaji vikáři na den večeře páně: Hospodine smiluj se, z rána na weliký pátek a u vigilií weliké noci; a wystawil oltář sw. Matěje, wykázaw opatření náležité služebníku oltáře. Jim také dokonáno jest dilo kláštera na dlauhé chodbě na straně půlnocní, o sloupích řezaných a klenutých a malba celého kláštera. Kapli svatého Michala, we které se strojívají služebníci k slaužení mši, rozšířil jest vdole wýklenky klenutými i swrchu, a postavil oltář sw. Michala; a také ji dal malovati, a nadal ji náležitým opatřením, wykázaw zemi we wsi Horneticích a jinou w Přibojích, které swými penězi kaupil. Zřídil jest také stálého vikáře děkanství Pražského, wykázaw zemi we wsi Bykoši, z které by týž vikář dobře mohl být chowán. Nawedl jest také týž pan děkan Číče sudiho celého království českého k wystawení kostela Wšech Svatých, který položen jest u východu kláštera proti dworu královskému; při kteréhožto kostela stavbě týž děkan jednal a najímal jest kamenníky a jiné dělníky až do dokonání dila řečeného. W kostele tom zřízeni jsau dva kněží k slaužení; kterým též učiněno jest opatření w polnostech a w nadání mowitém i nemowitém i lidech platných we dwau wsech, totiž w Drhkowě a Wyšině. Tento muž Wit hořel dobrým srdečem, štědrotau přehojnau w rozdávání almužen; neb jeho statky byly umístěny w hospodinu, a almužny jeho bude vyprawowati weškerá cirkev swatých. Nebo bral ke stolu swému každý den

videbat etiam denarios pauperibus laicis viris et feminis in sequestro et in angulis ecclesiae in obscuriori loco, visitando altaria pro veneratione reliquiarum, memor verbi euangelici: Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. Non quaererebat laudes humanas iuxta illud philosophicum: Virtutis fructum sapiens in conscientia ponit, minus perfectus in gloria; nam sapiens contentus conscientiae praemio gloriam non quaerit. Hic vir non tantum scolaribus Pragensi ecclesiae deservientibus subveniebat, verum etiam in generali studio existentibus pro possibilitate suarum facultatum affectuose, ut in plurimis patuit, providebat¹⁾. Cognatos et consanguineos et quoslibet propinquos speciali dilectione amplectebatur, defectibus et necessitatibus ipsorum competenter subveniendo, non immemor auctoritatis:

Cum tibi divitiae superant²⁾, in fine senectus,
Munificus esto, vivas non parcus amicis.

tři chudé žáky, někdy čtyřy, kterým také w hojnosti dával slaužiti. Také rozdával peníze chudým laikům, mužům i ženám, w saukromí a po kautech w kostele w mistě skrytějším, když nawštěwoval oltáře pro ctění svatých ostatků, pamatuje na slowo ewangelia: Af newi lewice twá, co čini prawice twá. Newyhledával chwály lidské dle onoho slowa filosofowa: Owoce ctnosti maudrý w swědomi klade, méně dokonalý we slawě; nebo maudrý, spokojen jsa odměnau swědomi, sláwy nehledá. Tento muž podporoval netoliko žáky kostelu Pražskému slaužici, nýbrž i o takové, kteří se nacházeli na obecném učení, dle možnosti jmění swého pečoval, jak bylo při mnohých známo. Přibuzné a pokrewné i wšecky přátely zvláštní láskau objimal, pomáhaje jim náležitě w nedostatech a potřebách jejich, nezapomínaje písma:

Když ti bohatství nadbývá, stáří je na konci;
Štědry buď, nelakom ke swým, na přátely myslí.

Hic, qui sui memores alios fecit esse merendo—aetas quippe sibi matura inerat et vicinata senio, et competebat sibi illud sapientiae: Senectus venerabilis est non diuturna neque numero annorum computata; cani sunt enim sensus eius, et aetas senectutis vita immaculata. Iste vir multa pia officia peregit in domo domini, ad laudem eius perferens pondera diei et aestus, et non incongrue comparatur prophetae Samueli, qui postquam ablactatus fuit, oblatus est in domum domini cum tribus modiis farinae et anfora vini ad serviendum domino omnibus diebus vitae sua. Iste etiam a pueritia sua nullo cogente, quia coacta servitia exacerbat deum³⁾, sed proprii motus voluntate obtulit se in templum domini, videlicet Pragensi ecclesiae ad serviendum indefessa mente, virili et constanti animositate, praesentia continua ad serviendum ad laudem et gloriam Jesu Christi et beatorum martyrum Viti, Wenceslai atque Adalberti⁴⁾ omnibus diebus vitae sua et ad finem usque complevit. Unde de Samuele⁵⁾ dictum est: Cognoverunt omnes a Dan usque Bersabeae, quod

¹⁾ Amplificavit 2aa. — ²⁾ Preboy 2aa. — ³⁾ potest 2aa. — ⁴⁾ elemosynis 2aa. — ⁵⁾ hab. 2aa.

¹⁾ subveniebat et prov. 8. — ²⁾ superent 2aa. — ³⁾ exacerbat deus 2, 2aa. — ⁴⁾ Ad. atque Sigismundi 8. — ⁵⁾ Samuel 2.

¹²⁷¹ fidelis Samuel propheta esset domini. Viro vero de isto gratia virtutum, quae micabat in ipso, divulgavit nomen eius occasione¹⁾ exercitationis operum ipsius in laudem domus dei per totam Pragensem dyoecesim et in omnibus finibus eius cunctisque terminis totius regni Bohemiae. Effulsit enim in templo dei velut lucerna, non sub modio, sed super candelabrum posita. Consurgebat etiam media nocte de strato suo ante tempus matutinarum, lustrans omnia altaria pro veneratione reliquiarum cum veniis²⁾ et orationibus³⁾. Aliquando etiam perlegebat tertiam partem psalterii, quam nos quinquagenam vocamus, si tantae prolixitatis tempus ante pulsationem matutinarum se offerret. Deinde suscitabat campanarios ad pulsandas matutinas, et infra pulsationem campanarum egressus de ecclesia, girabat circumquaque⁴⁾ pulsando ad⁵⁾ cameras clericorum, excitando ipsos ad matutinarum officium. Postmodum intrans ecclesiam veniebat ad chorum, et si ebdomadarium sacerdotem cernebat, annuebat eidem, ut inciperet matutinas; absente vero ebdomadario officia ipsius personaliter perfere non dignabatur. Delectabatur enim in officio divino omnem defectum ecclesiae per ministros neglectum personaliter supportare. Hic vir nunquam audiebat iudicia secularia suorum subditorum, sed aliis commitebat audienda. Culpas vero horum, qui per determinationem iudicum damnabantur⁶⁾ ad poenam solvendam, nunquam exegit nec oblatam recepit, sed paterna pietate tanquam filios corripuit, quandoque etiam asperioribus verbis, ne similia committant, acrius increpavit. Attendebat enim illud euangelicum: Nolite iudicare, ut non iudicemini etc. Secularibus negotiis ne se inmisereret, omnibus modis evitabat. In villa, quae vulgarter⁷⁾ dicitur Velikawes, in qua Ebrhardus, felis memoriae canonicus Pragensis, comparavit quae-dam bona pro remedio animae sua, et assignavit ecclesiae Pragensi pro enutriendis et vestiendis XII scolaribus, qui bonifanti sive boni pueri appellantur, qui continue tenentur in eccllesia memorata deservire in cantu, legenda⁸⁾

až k Bersabei, že wěrný Samuel jest prorokem Hospodina. O tomto pak muži milost ctnosti, která se na něm stkwěla, rozhlásila jméno jeho z příčiny konání skutků jeho ke chwále domu božího po celé diocezi Pražské a we wšech konech jejich a na wšech hranicích celého králowství českého. Nebo se zastkwěl we chrámu páne jako switelnice ne pod kabeli, nýbrž na swienu postawená. Wstawał jest také o půl noci s lože swého před časem rannich služeb, ohlédaje wšecky oltáře k ctění svatých ostatků s klaněním a modlitbami. Někdy také přečetl třetinu žaltáře, kterau nažywáme quinquagenu, jestliže se naskytla taková délka času před zwoněním na ranní. Potom budil zwoniky, aby zwonili na ranní, a mezi zwoněním vyšel z kostela, chodil wůkol tluče na komory duchownich a budě je k službě ranní. Potom wešed do kostela, přicházel do kůru, a widěl-li kněze týdennika, pokynul mu, aby začal ranní hodinky. Nebyl-li pak tu týdenník, neostýchal se sám konati jeho powinnost. Neb jej těšilo, we službě boží wšechn nedostatek w kostele od služebníků zawiněný sám nahražowati. Muž tento nikdy neslychal saudū swětských swých poddaných, nýbrž jiným zanechával je slyšeti. Ale win těch, kteří rozhodnutim saudeū byli odsazeni k placení pokuty, nikdy newymáhal, a byla-li podáwana, nepřijimal; ale s otcowskau dobrotau jako syny káral je, a někdy také přisnějšími slowy, aby se podobného nedopauštěli, ostřej domlauwal. Nebo měl na mysli ono slwo ewangelia: Nesuđte, abyste nebyli sauzeni a t. d. Aby se newměšoval do swětských záležitosti, wšemi spůsoby se chránil. We wsi, která obecně slowe Welikawes, we které Ebrhart blažené paměti kanownik Pražský kaupil některé zboží za duši swau a odkázal kostelu Pražskému k živeni a odiwáni 12 žáků, kteří se nazýwaji bonifanti čili dobrí chlapci, kteří powinni jsau stále w řečeném kostele slaužiti pěním, čtením a říkáním žalmů, týž Wit děkan wyzdwiwl jest do wýsky kostel ke cti swatého Wawřince, při kterém také wystawil wěž ozdob-

et psalmodia, idem Vitus decanus erexit in altum ecclesiam in honore sancti Laurentii, in qua et turrim extruxit decori operis¹⁾ propriis sumtibus et expensis. Obtinuit etiam ab episcopo Johanne indulgentiam XL dierum, fidelibus Christi advenientibus in dedicatione ecclesiae et aliis summis festivitatibus largiendam. Erexit et aliam ecclesiam in Cogeticz villa suis sumptibus in honore sancti Viti, in parietibus lapideis et tectura et turrim extruxit in altum. In villa Sluhach²⁾ fama volante intellexit, quod esset ecclesia tota liter diruta et desolata, ita³⁾ quod nec ostia remanserant in ipsa; porci, lupi, canes frequentem⁴⁾ ingressum et patulum habebant in ipsa. Hanc dominus Vitus, decanus Pragensis, a fundamento reaedificavit de nobilissimi operis structura propriis facultatibus, et turrim pulcherriam extruxit in ea ob venerationem sancti Adalberti martyris. Construxit etiam altare in ecclesia Strahoviensi sub turri in honore sancti Matthiae apostoli. Idem decanus melioravit dimidiā⁵⁾ praebendam in Strachkow villa comparando pecunia propria curiam et hereditatem cuiusdam militis nomine —, per quem multa mala inferebantur eidem dimidiae praebendae. Multa dicenda essent de virtutibus ipsius, quae digna sunt relatione, de castitate, de⁶⁾ continentia, de observantia iejuniorum, de sobrietate, fidelitate ac pietate⁷⁾, de compassibilitate proximorum, de divinorum mandatorum observatione, veritatis et iusticiae imitatione. Sed ne videar singularum virtutum ipsi divinitus collatarum plenius facta prosequendo notam adulatio-nis incurriere, stylo amoto malui posteris relinquere, quia sunt nonnulli, quorum memoriae ipsius facta impressa sunt multo meliora. Omnia quippe dona virtutum confluxerant in ipsum omnipotenti domino largitore, nec inde glorificabatur; erat enim ei⁸⁾ mundus mortuus, et ipse mundo. Nam mundus dicitur ei mortuus, quem suis illecebris non astringit⁹⁾, et ille dicitur mundo mortuus, qui nihil mundi concupiscit. Non inhiabat vaniloquii, non spectaculis, non hystrionibus. Epitaphium ipsius:

ného dila na swé vlastni útraty a náklad. ¹²⁷¹ Obdržel jest také od biskupa Jana odpustek 40 dni, aby udělowán byl wěřicím Kristovým přicházejícim o posviciení a jiných nejvyšších swátých. Wystawil jest také jiný kostel w Kojeticích we wsi na swůj náklad ke cti swatého Wita se zdmi kamennými a s krowem, a wěži wystawil do wýsky. We wsi Sluhach slyšel z pověsti, která litá, že byl kostel docela zbořený a spustlý, tak že ani dwére nezůstaly při něm; prasata, wlej, psi měli častý a otěvřený přístup do něho. Ten wystawil pan Wit děkan Pražský znowu od základu stawenim dila nejuslechtilejšího ze swých prostředků, a wěži welmi krásnau wystawil při něm k oslavěnici swatého Wojtěcha mučenika. Wystawil jest také oltář w kostele Strahowském pod wěži ke cti swatého Matěje apoštola. Týž děkan opravil jest poloviční praebendu we wsi Strachkowě, kaupiw za swé peníze dwůr a dědictví jistého rytíře jménem — od něhož dalo se mnoho zlého též poloviční praebendě. Mnoho by bylo prawiti o ctnostech jeho, co hodno jest powěděni, o čistotě, o zdrželiosti, o zachowávání postů, o střízliosti, wěrnosti a pobožnosti, o snášeliosti s bližními, o zachowávání příkázání božich, následování prawdy a spravedlnosti. Ale aby se nezdalo, že širším wyprawowáním skutků jednotlivých ctností jemu od boha udělených upadám w nařčení z pochlebnictví, odlože pero chei toho raději jiným zanechatí, protože jsau některi, w jichž pamět skukowé jeho wtíštěny jsau mnohem lépe. Wšecky zajisté dary ctností byly se spojily w něm z udělení boha wšemohaučího; ale nehonosil se tim. Nebof byl swěta odumřel a swět jeho. Neb swět prawí se tomu býti mrtwý, koho swými wnadami nepautá, a ten prawí se býti mrtwým swětu, který po ničem ze swěta netauži. Nelibowal si w prázdných řečech, w diwadlech ani w hercích. Náhrobek jeho:

¹⁾ Místo occ. exerc. má 8 exercitatione. — ²⁾ ieuniis 8. — ³⁾ ordinibus 2aa. — ⁴⁾ circumquam 2aa. — ⁵⁾ de cameras 2aa. — ⁶⁾ determinabantur 2aa. — ⁷⁾ nemá 8. — ⁸⁾ nemá 8.

¹⁾ Místo decoris operis má 8 decorum. — ²⁾ Sluchach 8. — ³⁾ ita ut quod 8. — ⁴⁾ frequenter 8. — ⁵⁾ medium 8. — ⁶⁾ et 2aa. — ⁷⁾ et 8. — ⁸⁾ sibi 8. — ⁹⁾ astrinxit 8.

¹²⁷¹ Da deus aethereos Vito descendere coelos,
Astrigerumque ¹⁾ sacro sub nomine noscere
coelum,
Perpetuoque frui sine mortis legibus aevo.
Amen.

Hoc etiam epitaphium lapidi ipsius tumbae superposito scriptum erat:

Nomen sortitus fuit a vita vere Vitus,
Cuius erat vita morum fidei redimita.

Anno dominicae incarnationis 1271° mense Augusto missus est Coloniensis archiepiscopus, et alii cum eo plures³⁾ nobiles ad regem Otakarum, rogantes ipsum ex parte electorum, qui habebant potestatem et ius eligendi in⁴⁾ imperatoriam dignitatem, quatenus dignaretur assumere apices imperatoriae dignitatis. Quos Otakarus, rex serenissimus, benigne et gratiose recipiens, honestissime tractat infra aliquot dierum spatia, et convocans nobiliores milites Bohemorum⁵⁾ et matuiores aetate ac sapientia fulgentiores, quid opus sit facto in huiusmodi negotio studiosius⁶⁾ inquirit. Congressis itaque in unum locum magnatibus et primis iuxta mandatum regium, consilio habitu unus ex ipsis eminentior dignitate, qui eo tempore erat camerarius regni et facundior, Andreas nomine et talibus dicitur usus fuisse sermonibus: O rex invictissime et excellentissime, quis mortalium tuae potest in terris aequiparari potentiae! Deus in coelis regnat, tu in terris ex permissione eius, et ducibus et terrarum principibus dominaris, et non est, qui resistat tuae voluntati. Incognitae enim tibi sunt, ad quas⁷⁾ invitari, diversarum gentium nationes, et rerum dubius eventus. Sede in solio patrum tuorum; tuum regnum et potestas per climata mundi famosius⁸⁾ dilatur, et ad mare nomen tuum insonuit, iam et nutibus tuis cuncti terrarum principes famulantur. Ipse etiam, si necesse fuerit, imperator tuis parebit mandatis scuto et clypeo in auxilium tuae necessitatis. Rex itaque Otakarus auditis his sermonibus, consideransque potentiam suam extolli et magnificari, acquievit sermonibus, et recusans ad tan-

Dej bože w nadwětrná nebesa swá wstaupiti
Witu,
Poznati pod slaveným jménem nebe hwězdy
nesauci,
A wěčného žiti aby bez smrti práva požival.
Amen.

Tento také náhrobek byl napsán na kameně položeném na jeho rakvi:

Jméno obdržel od života w prawdě Vitus,
Jehož život wěncem mrawů wiry byl wěnčen.

Léta od narození páně 1271 w měsici Srpnu byl jest poslan arcibiskup Kolinský a jiných s ním šlechticů wice ku králi Otakarovi, žadající jeho od wolenců, kteří měli moc a právo voliti na cisařské důstojenství, aby ráčil přijmauti vrchol důstojenství cisařského. Kteréto nejjasnejší král Otakar laskawě a milostivě přijaw jak nejpocitivěji chowal po několik dní, a swolaw urozenější rytíře české a starši wěkem i proslulejší maďrosti, pilně se jich tázal, co by w takové záležitosti bylo učiniti. Když jsau se tedy sešli w jedno místo welmoži a přední mužové dle rozkazu královského a když se uradili, jeden z nich přednější w hodnosti, který toho času byl komorníkem království, a wýmluwnější, jménem Ondřej, mluvil prý takovýmito slowy: O králi nejnepremožitelnější a nejwýtečnější! kdož z lidi může se w zemích rownati twé moci? Bůh na nebesích kraluje, ty na zemích z jeho dopuštění panuješ wewodám a knížatům zemi, a není, kdoby odolal wuli twé. Jsaut tobě neznámí lidé rozličných národů, k nimž tě zwau, a pochybný wýpadek wěci. Sed na stolci otců svých; království twé a moc twá rozhlašuje se slavněji po končinách světa, i až k moři zaznělo jméno twé; již i na pokynutí twé wšichni knížata zemi poslauchaji. I sám cisař, bude-li potřeba, poslauchati bude twých rozkazů se štitem a znakem ku pomoci w twé potřebě. Král Otakar tedy, uslyšew tyto řeči a znamenaw, kterak se moc jeho wynáší a welebi, uposlechl řeči, a odepřew nastaupti w moc takové hodnosti, daroval posly dary skwostnými we zlatě, w stříbře, w drahých ka-

tae dignitatis¹⁾ fasces assurgere, remunerat nuncios muneribus magnificis in auro, argento, gemmis²⁾ pretiosis, annulis, dextrariis, palefridis et diversis ac variis clenodiis, vestiens ipsos et totam curiam eorum, remisit ad electores cum uberiori gratiarum actione. Venerunt et plures³⁾ nuntii similia⁴⁾ deferentes, quos rex benigne suscipiens petitionibus ipsorum nullo modo acquievit, sed muneribus ornatos⁵⁾ ad electores remisit, gratiarum actiones referens pro evocatione ad apicem⁶⁾ tantae dignitatis.

1276. Anno quinto electionis suaे Rudolfus misit nuntios ad Otakarum, regem Bohemiae, petens sibi restitui terras, videlicet Stiriam, Austriam, Karinthiam, Portum Naonis, Fioletum, Forum Julii, asserens eas ad imperium pertinere et suo dominio subiacere. Rex autem Otakarus, vir magni cordis, in ordinandis regni sui negotiis singulari solertia praeditus, et rebus bellicis a pueritia deditus, cui audaciam dabat invicta soror fortunae Bellona et felix bellorum successus, confidens potentiae suaे affectansque semper bellare et praeliari, tale fertur nunciis Rudolfi electi⁷⁾ in⁸⁾ imperatorem dedisse responsum. Terras, quas Rudolfus repetit, nunquam possedit nec possidebit; sed mihi quaedam datae sunt in dote, ratione matrimonii contracti cum Margareta, filia Leupoldi⁹⁾, ducis Austriae, quasdam etiam manu victri et gladio acquisivi et dominio meo¹⁰⁾ subiugavi. Unde in terris sui imperii imperet, terris autem, quas a me repetit, nunquam imperabit. Videns itaque rex Rudolfus, considerans¹¹⁾ se verbis non posse proficere, post primam et secundam monitionem furore iracundiae succensus, concepit in animo suo armis vincere regem Otakarum, et praeparat se, prout¹²⁾ celerius potest, ad bellum. Comperiens itaque rex Bohemorum, quod Rudolfus attemparet ingredi terminos suos, misit exercitus in occursum eius versus Teplam¹³⁾ ad repugnandum, ne intraret metas eius; ipse autem rex morabatur in venationibus, deditus ludis et aliis curialium delectationibus.

menech, prstenech, ořich, komonich a wšelijakých i rozličných klenotech, též oděv je a celé komonstwo jejich, poslal je zpět k wolencům s velkým diků činěním. Přišli jsou i vicekrát poslowé s podobným wzkázáním, kteréž král laskawě přijimaje k žádostem jejich přistaupiti nechtěl žádným spůsobem, ale poctěné dary k wolencům zpět vyprawoval, wzdávaje díku činění za powolání k takové důstojnosti.

W pátém roce swého zwoleni poslal jest Rudolf posly ku králi českému Otakarovi, žadaje na něm, aby mu nawrátil země, totiž Štyrsko, Rakausy, Korutany, Port Naonský, Fiolet, Furlany, twrdě, že ty země náležejí k cisařství a že stoji pod jeho panstvím. Král wšak Otakar, muž srdce welikého, w řízeni wěci králowství swého obzwlaštním důmyslem nadaný a walečnictví od pacholetství oddaný, jemuž smělosti dodávala nepremožená sestra šestí Bellona a ſastný běh wálek, spoléhaje se na moc swau a chtěje wždy válčiti a bojowati, dal prý poslům Rudolfa zwoleného na cisařství odpowěd takowau: Zemi, kterých Rudolf žádá zpátky, nikdy jest neměl aniž bude miti; nýbrž některé jsou mi dány wěnem z přičiny manželství zawréného s Marketau, dcerau Leopolda wewody rakauského; některých také nabyl jsem rukau wítěznau a mečem, i podrobil jsem je panství swému. Pročež nechaf panuje w zemích swého cisařství; ale zemim, kterých ode mne žádá zpět, nebude nikdy panowati. Wida tedy král Rudolf, a znamenaje, že slowy nelze jemu prospěti, po prwním a druhém napomenutí rozpálen wztekem zlosti uzavřel w duchu swém zbraní přemoci krále Otakara, a připravoval se jak nejrychleji mohl k wálce. Zwěděv tedy král český, že se pokaušel Rudolf wtrhnauti přes hranice jeho, vyprawil jest wojska naproti němu k Teplé k obraně, aby nemohl wniknauti do jeho země; sám pak král meškal na lowich, oddaw se hrám a jiným radowánkám dwořanů.

¹⁾ Astringerunt que 2aa. — ²⁾ Tak rukopisy; zdá se však, že se to stalo teprv r. 1272 po smrti krále Římského Richarda. — ³⁾ quam plures 8. — ⁴⁾ nemá 2aa. — ⁵⁾ Bohemiae 8. — ⁶⁾ studiose 8. — ⁷⁾ que 2aa. — ⁸⁾ perfamosius 2aa.

¹⁾ dignitates 2aa. — ²⁾ et gemmis 8. — ³⁾ plures 2aa. — ⁴⁾ simillima 2, 2aa. — ⁵⁾ oneratos 8. — ⁶⁾ ad apic. nemá 2. — ⁷⁾ electum 2aa. — ⁸⁾ nemá 2aa. — ⁹⁾ Lupoldi 2aa. — ¹⁰⁾ suo 2, 8. — ¹¹⁾ et consid. 2aa. — ¹²⁾ ut 2. — ¹³⁾ Tepla 2; nemá 2aa.

¹²⁷⁶ Sciens itaque rex Rudolfus, quod Otakarus rex in occursum suum exercitus Bohemorum ¹⁾ armatos, ne intraret terram ²⁾ Bohemorum ³⁾, venire decrevisset, aliorum divertit gressus suos, et processit ex alia parte Danubii versus Austria, occupans castella et quaeque oppida, civitates et villas, omnia subiiciens ditioni sua, transiens per Pataviam usque ⁴⁾ Lincam, et ibi castra metatus est cum exercitibus suis. Quod audiens rex Otakarus mandavit exercitibus suis, qui erant circa Teplam ⁵⁾, ut, quanto citius possunt, veniant usque in Droznowicem. Transeuntes itaque de Tepla per provincias Pilznensem ⁶⁾, Bechinensem, Prachnensem ⁷⁾ et per silvas ac nemora, multa mala perpessi sunt, errantes in invio et non in via, tamen a spoliacione pauperum per innatam malitiam non cessabant, nulli omnino sexui parcentes vel aetati, quod melius experti sunt illarum provinciarum viri claustrales ⁸⁾. Tandem venientes ad condictum locum Drozendorf, occupaverunt ⁹⁾ fines provinciarum confinii illius in longitudine et latitudine quatuor milliariorum, et ibi tentoria tetenderunt et castra metati sunt, rege Otakaro inter ipsos iam commorante ¹⁰⁾, et rege Rudolfo ex altera ¹¹⁾ parte Danubii cum exercitibus suis circa Clinez ¹²⁾ existente. Cumque iam septem hebdomadis morarentur praedicti principes cum exercitibus suis in locis antedictis ex utraque parte Danubii, videntes homines debilitari et deficere prae nimia anxietate et parentia victualium atque nimio defectu pabuli equorum, per nuncios ab utroque principe hinc inde missos treugis interpositis et securitate data sub iuramenti interpositione, elegerunt locum insulam ¹³⁾ quandam dictam ¹⁴⁾ Kamberk ad tractandum pro amicabili compositione et reformatione pacis, nutrice concordia medante. Deinde statuto die intrante insulam supradictam utroque principe cum paucis ad hoc specialiter ¹⁵⁾ evocatis, tractatu prolixiori habito, tale foedus inierunt in contractu sponsalium: videlicet ut Wenceslaus, filius regis Bohemiae, filiam Rudolfi electi accipiat in uxorem sibi, et e converso filius Rudolfi filiam Otakari accipiat sibi

Zwědět tedy král Rudolf, že král Otakar uzavřel, aby proti němu wytáhly woje české ozbrojené, aby do země české wniknauti nemohl, obrátil jest jinam kroky swé, i táhl jest po druhé straně Dunaje do Rakous, osazuje zámky a wšeliká městečka, města i wsi, wšecko podmaňuje pod panství swé, táhna přes Passow až k Linici, a tam položil jest tábor s wojsky swými. To když slyšel král Otakar, kázel jest wojskům swým, která byla u Teplé, aby jakby nejrychleji mohli, přítáhli až k Droznowicem. Tedy táhnouce od Teplé kraji Plzenským, Bechynským a Prachenským i přes lesy a háje, zkusili jsau mnoho swizelů, blaudice po bezcestích a ne po cestě; nieméně od laupení chudých ze zlosti wrozené jsau neustávali, neodpauštějice žádnému pohlavi ani wěku, což ještě lépe zkusili jsau klášternici v těch krajích. Konečně přišedše k ustanovenému místu ke Drosendorfu, zaujali jsau meze krajin toho okršlku na délku a na šířku čtyř mil, a tam jsau stany roztáhli a leženi rozbili, a král Otakar již přebýval mezi nimi, a král Rudolf byl na druhé straně Dunaje s wojsky swými u Klince. A když již sedm neděl meškali řečení knížata s wojsky swými v místech prvé řečených na obou stranách Dunaje, a widěli, kterak lidé mdli a hynou pro přílišnou nauzi a nedostatek potraw a přílišný nedostatek pice pro koně, učiněno jest příměří po poslich od obou knížat na wzajem vypravených a dána bezpečnost pod přísahou na to učiněnou; i zwolili jsau misto, jistý ostrov řečený Kamberk, k jednání o přátelské narownání a obnovení míru prostředkem kojně swornosti. Potom v ustanovený den odebrali jsau se na ostrov oba panovníci s malým počtem obzvláště k tomu powolaných, a měwše širší jednání, v takowau umluwu jsau wešli w spůsobu smluw svatebních, totiž aby Wáclaw syn krále českého wzal sobě za manželku dceru Rudolfa zwolence, a naproti tomu syn Rudolfa aby wzal sobě za manželku dceru Otakarowu. Tato smlauwa stvrzena jest učiněním přisahy od obou knížat u přítomnosti mn

in uxorem. Hic contractus confirmatus fuit per utriusque principis iuramenti interpositionem in praesentia multorum episcoporum et aliorum plurium nobilium ecclesiasticarum et secularium personarum. Fuerunt etiam ¹⁾ instrumenta super eodem contractu confecta et multorum principum pro testimonio sigillis insignita. Videns itaque rex Otakarus tali confoederatione et amicitia Rudolfo electo se iunctum, ad instantiam ipsius et petitionem, quorundam etiam suorum consilio inductus sub spe uberioris gratiae obtulit sibi vexilla quinque in signum subiectionis, sperans sibi eadem vexilla cum terris, quas resignaverat, incontinenti restitui. Rudolfus vero, ut vir providus et discretus, cum suis primatibus interlocutoria habita, usus maturiori consilio regi Otakaro vexilla duo restituit cum terris Bohemiae et Moraviae, ponens eum sub spe restitutionis et aliarum terrarum, asserens se necessitatibus et indigentiis ac rerum parentia esse praegravatum. His ita ²⁾ peractis vinculo pacis firmissime inter ipsos durante, inconvulsis radicibus amicitiae ad proprios lares laeti remearunt. Acta sunt haec anno domini 1276 ³⁾, XII Kal. Septembbris usque ad Kalendas Decembbris ⁴⁾. Quaedam autem, quae ibidem in Kamberk acta sunt, malui subticere, ne forte singula, ut fuerunt, prosequendo aliquorum odium incurram.

Anno domini 1277, VI Idus Septembbris rex Otakarus, immemor sponzionis sua, filiam suam, quam desponsaverat N. filio Rudolfi, electi Romanorum, reclusit eam in monasterium sancti Francisci, subiiciens eam regulae et religioni, quae vocatur religio pauperum dominarum. Intraverunt et aliae cum ipsa decem virgines sub eadem regula victurae, cupientes coelibem vitam ducere, et omnipotenti deo pro viribus, et sicut regula eiusdem conventus praecepit, deservire. Huius puellae ingressus et assumptio monasticae vitae non solum a sapientibus, verum etiam a simplicibus rurensibus laicis reputabatur initium fuisse totius mali et ruina regni Bohemiae. Cuius instinctu seu consilio rex Otakarus electus ista fecerit vel facienti consenserit, quia inter sublimes personas versatur factum, ad enarrandum

hých biskupů a jiných wice urozených osob ¹²⁷⁶ duchovních i světských. Sepsány jsou také listy na tauž smlauwu a opatřeny pečetmi mnohých knížat na swědečství. Když tedy viděl král Otakar, že byl takowau umluwau a přátelstvím spojen s Rudolfem zwolencem, k naléhání a k žádosti jeho i naweden radau některých swých, w naději hojnější milosti odewzdal jest mu pět korauhwí na znamení poddanosti, daufaje, že jemu ty korauhwé i se zeměmi, kterých se wzdal, ihned zase budou navráceny. Ale Rudolf, jakožto muž prozřetelný a opatrny, wzaw potaz se swými předními, zraleji wěc uwážiw, navrátil jest králi Otakarovi toliko dwě korauhwé se zeměmi českau a morawska, dávaje jemu naději w navrácení také druhých zemí, prawě jakože jest obtížen nutnostmi a potřebami i nedostatkem wěci. Když se to tak stalo a swazek míru mezi nimi nejpřeňji trval a kořeny přátelství zůstávaly nepohnutý, weseli k domovům swým jsou se wrátili. Stalo jest se to léta páně 1276 od 21 Srpna až do 1 Prosince. Něco pak toho, co jest se tam w Kamberce dalo, minil jsem raději zamlčeti, abych snad, kdybych wše vypráoval, jak bylo, neupadl w nenávist některých.

Léta páně 1277 král Otakar, nedbaje na ¹²⁷⁷ slab swůj, deeru swau, kterou byl zaslabil N. synu Rudolfa zwolence Řimského, zawřel ji do kláštera sw. Františka, podrobiw ji prawidlu a řeholi, která slowe řhole chudých panen. Wstaupilo jest s ní také jiných deset panen, aby žily pod tauž řeholi, chtice život nemanželský wéstí a bohu wsemohaucimu podlé sil swých, a jak prawidlo toho kláštera nařizuje, slaužiti. Wstaupení této diwky aastaupení na život klášterský bylo netoliko od maudrých, nýbrž i od sprostých sedlských laiků pokládáno za začátek wšeho zlého a za zkázu králowství českého. Čím wnuknutím neb radau král Otakar naweden to učinil neb komu k učinění toho swolil, poněvadž skutek ten wysokých osob se dotyká, zůstává za těžko powěditi. A také

¹⁾ Bohemie 2aa. — ²⁾ in terram 8. — ³⁾ Bohemie 2aa. — ⁴⁾ usque ad 8. — ⁵⁾ Tepla 2, 2aa. — ⁶⁾ Plznensem 2aa. — ⁷⁾ Prachatinensem 2aa. — ⁸⁾ Australes 2. — ⁹⁾ occuparunt 2. — ¹⁰⁾ morante 8. — ¹¹⁾ alia má 2, 2aa. — ¹²⁾ Linz 2aa. — ¹³⁾ in insulam 8. — ¹⁴⁾ nemá 8. — ¹⁵⁾ principaliter, ac spec. 8.

¹⁾ etiam et inst. 8. — ²⁾ itaque 8. — ³⁾ 1278 má 2aa. — ⁴⁾ Septembbris 2aa.

¹²⁷⁷ difficile manet. Nec in aliis defuit hostis antiquus, qui fraudis sua fomenta ¹⁾ subministrans et semina discordiarum spargens, irretire non desinit humanum genus, qui etiam in tantum succedit animum regis Otakari ad belli studium, ut oblivious omnium promissionum suarum, quas pollicitus est electo Romanorum, vix diem expectat, quo in ipsum suam possit effundere iram. Mittit ad eum literas magis rixam provocando, quam pacis oculum offerendo.

Eodemque ²⁾ anno molendinum ventosum est erectum in orto Strahoviensi.

¹²⁷⁸ Anno domini 1278, V Kal. ³⁾ Julii rex Otakarus profectus est ad expeditionem contra Rudolfum electum versus Moraviam, reseditque in Brunna ⁴⁾, expectando duces Poloniae et militiam ipsorum, nobiles etiam Bohemiae atque Moraviae, quorum auxilio sperabat se victoriam obtinere, et terras sibi ablatas iterum dominio suo subiugare. Non attendebat intra se dubium esse eventum bellorum; varius est ⁵⁾ enim evenitus in proelio, et nunc isti, nunc illi praevalent bello. Et quem premunt sua fata, hunc continuo nolentem ducunt, volentem trahunt. Collectis itaque exercitibus processerunt ad Lavam, ibique immorati sunt, quamdiu poterant pabulum pro equis et victualia per spoliationes pauperum habere. Deinde venientes applicerunt munitioni, quae dicitur Drozndorf, et ibi metati sunt castra, et vallaverunt praedictam munitionem, et locaverunt machinas et alia varia instrumenta ad expugnandum. Videns quoque haec, quae fiebant Messover, miles strenuus, qui praeerat eidem munitioni, quod resistere nequiret, subdidit civitatem, se etiam ipsum et omnia, quae possidebat, dominio regis. Cumque haec innotescerent electo Rudolfo, iam enim dudum collegerat multitudinem copiosam Ungarorum, Comanorum, Sueorum, Saxonum, Australium, Stiriensium, Coloniensium, Renensium et aliarum diversarum nationum, et transfretato Danubio venit in occursum eius. Rex autem Otakarus iam erat circa eum locum, qui dicitur vulgariter W sadu u kralowa ⁶⁾ Lovistie ⁷⁾, et est mons nemorosus circa flumen Moravam.

¹⁾ commenta 2aa. — ²⁾ Eodem namque 2aa. — ³⁾ Nonas 8. — ⁴⁾ Misto in Br. má 2aa Brunne. — ⁵⁾ nemá 2aa. — ⁶⁾ Usadwora Lova 2. — ⁷⁾ lovisstie 2aa, 8.

jinak nezůstal pozadu starý nepřítel, který poskytuje traudu lsti swé a símě různic rozsévaje, nepřestává obplétati pokolení lidské; který také tau měrau roznítil mysl krále Otakara k žádosti wálky, že zapomenuw na wšecky sliby swé, které byl slibil zwolenci Římskému, sotwa se dočkatí mohl dne, we který by proti němu wylil hněw swůj. Poslal jest k němu list wice wyzýwajici swádu, než polibení miru podávajici.

A téhož roku postawen jest mlýn powětrny w zahradě Strahowské.

Léta páně 1278 dne 27 Čerwna král Otakar wyjel jest na wýprawu proti Rudolfowi zwolenci na Morawu, a stanul w Brně, čekaje na knižata polská a wojsko jejich, též na pány české a morawské, jichž pomoci daufal obdržeti vitézství a země sobě odňaté zase podrobiti panství swému. Nepomněl toho při sobě, že jest pochybný wýpadek wálek; neb jest wýpadek w boji rozličný, a jednau ti, jednau druži w bitwě wrch maji. A koho osudy jeho tlačí, toho wždy nechticího wedau, chticího táhnau. Tedy sebravše wojska, přitáhli jsau k Lávě, a tam posečkali, co mohli pici pro koně a potrawu sobě zjednat laupením chudých. Potom táhnauce přišli jsau k pevnému mistu, které slowe Drozndorf, a tam rozobili jsau tábor, a učili násep okolo toho hradiště, a postawili na něm stroje stříleci a jiné rozličné nástroje k dobývání. A když to widěl, co se dálo, Messauer rytiř statečný, který byl předstawen tomu hradišti, že nemohl odolati, wzdal jest město i sebe samého a wše, co měl, panství králowu. Když pak o tom zwěděl Rudolf zwolene, neb již dávno byl sebral množství weliké Uhrů, Kumanů, Šwábů, Sasů, Rakušanů, Štyřanů, Kolinských, Rýnských a jiných rozličných národů, i přešel přes Dunaj, přitáhl jest mu wstříc. Král pak Otakar byl jest již u místa, které slowe obecně w sadu u králowa lowiště, a jest hora lesnatá u řeky Morawy.

Interea electus Rudolfus, ut vir providus et prudens in rerum discrimine, sciens arcum suum tendere et relaxare ¹⁾ tempore opportuno, comperiens per exploratores suos, quod rex cum exercitibus suis nullam spem haberet de adventu inimicorum, et essent dispersi huc atque illuc, sicut consuetudo Bohemorum est, causa praedae rapienda, et rege cum paucis commorante, repente irruit cum exercitibus suis super improvisos et inhermes, et in modum semicirculi per ordinatas acies circumcingens eos multitudine innumerosa, contrivit tentoria ipsorum ²⁾ et exercitum eorum ³⁾; et cecidit super militiam regis Otakari formido et pavor in magnitudine brachii electi Romanorum, et perterriti ac nimium stupefacti non vaientes resistere potentiae ipsorum, fugierunt, sique fieri solet, ut quando homines prae timore fugiunt, etiam ad motum aurea pavent et ipse pavor timorem eis auget ⁴⁾; in ⁵⁾ Rudolfi exercitus fugientes insecurunt forti et armata militia, et quosdam interfecerunt, quosdam vulneraverunt. Nobiliores vero multi Bohemiae, Moraviae et Poloniae capiuntur ab eis, circumdati ex omni parte et ⁶⁾ velut sues in stabulo conclusi; eliguntur potiores, ditiores et meliores, et deducuntur ad oppida et munitiones, et reclusi in carceribus, in manicis ferreis et compedibus, gravissimis cruciatibus et poenis variis torquebantur, ut darent pecuniam non modicam argenti et auri detentoribus suis. Captivi vero vindentes se undique angustiis et tribulationibus ac cruciatibus magis magisque affici, nec aliquo remedio vel auxilio evadere manus persecutorum, quibus pecunia deposita deerat, vendentes bona progenitorum suorum, redemerunt semet ⁷⁾ ipsos cupientes vitam conservare. Et quid est, quod non daret homo imminentे cervicibus gladio? Quis in angustia constitutus non libenter daret pro se, quidquid haberet? Nonnulli etiam fugientium sperantes se praesidio fugae evadere hostium persecutionem, se ipsos praecepitaverunt in flumen Moravam, quia circa ipsum fluvium ⁸⁾ conflictus pugnae gerebatur, et mox suffocati

¹⁾ laxare 2aa. — ²⁾ eorum 2aa. — ³⁾ ipsorum 2aa. — ⁴⁾ Tu vkládají rukopisy 2aa, 8: nam nichil valet multitudine in proelio, quando et deus permittit et validior multitudine fortium armatorum superveniens aciem castorum contriverit militia fortiori debellando, iuxta illud evangelicum: cum fortis armatus, ubi dicitur, si autem fortior supervenerit et vicerit etc. — ⁵⁾ nemá 2aa, 8. — ⁶⁾ nemá 2aa. — ⁷⁾ se 2. — ⁸⁾ flumen 2aa, 8.

Mezitím Rudolf zwolene, jakožto muž pro- ¹²⁷⁸ zřetelný a opatrny w bězích rozhodných, umějící luk swůj natahowati a powolowati w čas přihodný, zwěděw po wyzwedačich swých, že král s wojsky swými neměl žádného zdání o přichodu nepřátel, a že jsau rozptýleni sem a tam, jak jest zwyk Čechů z příčiny kořistování, a když král s malým počtem swých meškal, w tom udeřil jest s wojsky swými na nenadějici se a na bezbranné, a na spůsob polokruhu šíky spořádanými obstaupiw je množstvím nesčislým, potřel jest stany jejich a woje jejich; i padl jest strach na wojsko krále Otakara, a zděsili jsau se welikosti ramene zwolence Římského, i w uleknuti a welkém užasnutí, nemohouce odolati moci jejich, dali jsau se na útek; a tak stává se, že když lidé ze strachu utikají, lekají se hnuti wzduchu, a lekání samo množí strach jejich; tedy woje Rudolfovy za utikajicimi běžely jsau s lidem udatným a ozbrojeným, a některé jsau zibili, některé zranili. Urozenější pak množí z Čech, z Moravy a z Polska jati jsau od nich, obstaupeni jsouce ze všech stran a jako swině we chlévě zavřeni; vybráni mocnější, bohatší a lepší, a wedeni do měst a hradů, a uzavíráni we wězeních, železnými okowy na rukau i na nohau, nejtěžšími mukami a pokutami rozličnými trápeni, aby dali peníze nemalé we stříbře i we zlatě swým zajímačům. Zajati pak, widauce se odewšad swizelemi a nátky a mukami wic a wice skličené a nemohouce žádným prostředkem nebo přispěním wybawiti se z rukau pronásledowniků, kteří neměli peněz uložených, prodávajice statky předků swých, wykupowali jsau se, chtice zachowati životy. A což jest, čeho by člověk nedal, když hrozi meč šíji? Kdož w úzkosti postawený nedal by rád za sebe, cožkoli by měl? Někteří také z utikajicích, daufajice prostředkem útěku ujiti pronásledování nepřátel, wrhli jsau se sami do řeky Morawy, protože se u té řeky dál zápas bitwy; a hned jsau se utopili. O zahynutí pak krále

¹²⁷⁸ sunt. De interitu autem regis Otakari nihil certi dicere possumus, quia diversi diversa dicunt, et sic multis haesitantibus vulgo proclamatur, quod infra exercitus delituit et amplius non comparuit. Capta est autem praeda innumerabilis a parte regis Rudolfi in curribus partis aduersae, in auro, argento, cisis, scutellis argenteis, balkinis et aliis clenodiis et diversis rebus, ornatu capellae regiae, armis, nobilium dextrariis et aliis equis maioris et minoris valoris, cuius damni et iacturae rerum ratio humana aestimationem computare non valet.

Factus est autem timor magnus et turbatio per universam Bohemiam et Moraviam, qualis non fuit ex eo, ex quo regnum Bohemiae sumpsit initium. Nam spolia multa et infinitae excussions ecclesiarum perpetratae sunt in monasteriis monachorum, Cruciferorum¹⁾, sanctimonialium, in domibus fratrum Minorum et aliarum diversarum religionum²⁾ collegiis. Theutonici³⁾, expulsis et eiectis atque per colla⁴⁾ extrusis⁵⁾ de Insula monachis, commorati sunt in claustris sex septimanis, et omnia victualia, quae comparata fuerunt ad usus monachorum, qui ibidem deo sedulum exhibebant officium et orationes suas incessanter pro benefactoribus et salute vivorum deo non desinebant fundere atque defunctorum, expenderunt. XXIV villas eidem monasterio spoliaverunt in mobilibus et in immobilibus, ita ut nec pilus nec granum posset inveniri. Quid dicam de aliis religiosorum dominibus? In Corona, quae erat nova aedificatio domus, nec signa possunt, ubi domus monasterii constructa erat, inveniri. Quid dicemus de Griseis in Ossieku⁶⁾, in Brzewanow⁷⁾ ordinis sancti Benedicti, de dominabus in Teplicz et in Swietecz? Omnes in dolore et⁸⁾ amaritudine paribus cruciatibus et similibus doloribus afficti sunt. De remotioribus monasteriis a civitate Pragensi, quod similia perpessi sunt⁹⁾ loqui non audeo, quia multa¹⁰⁾ graviora¹¹⁾. Ex quibus Wylemow potissimum¹²⁾ laesum est, quia circa ipsum rex Rudolfus cum omni sua potentia bis stetit, et Brandenburgensis marchio et duces¹³⁾ Poloniae

Otakara ničeho jistého pověditi neumíme, protože rozliční rozličně prawi, a když tak mnozí se rozpakují, wůbec rozhlašuje se, že jest mezi wojsky zmizel a wice se neukázal. Wzata jest pak kořist nesčíslná od krále Rudolfa na wozích strany druhé we zlatě, we stříbře, w koflietech, miskách stříbrných, balkynech a jiných klenotech a rozličných věcech, w úprawě kaple královské, we zbraních, w pokrytých koních panstwa a jiných konich wětší neb menší ceny, kteréto škody a ztráty wěci rozum lidský nepostačí wypočisti oceněni.

Wzešel jest pak strach weliký a zmatek po celých Čechách a po Moravě, jakého nebylo od času, co wzalo začátek králowství české. Nebo spáchány jsou laupeže welké a vybijení kostelů bez konce w klášteřích mnichů, křížowniků, jeptišek, w domech menších bratří a we sborech jiných rozličných řeholí. Němci, wypudiwše a wyhodiwše ano za krky wywlekše mnichy z Ostrowa, přebývali jsou w klášteře šest neděl, a rozmrhali wšecky potrawy, které byly zdjednány ku potřebám mnichů, ježto tam bedlivě prokazovali službu Bohu a neprestávali bez přetržení konati modlitby swé k Bohu za dobrodince a pro spasení živých i mrtvých. Čtyryadacet wsí tomu klášteru wylaupili na mowitém i na nemowitém, tak že nebylo nalézti ani chlupu ani zrna. Co mám říci o jiných domech řeholníků? W Koruně, což byl dům nowě wystavený, nelze nalézti ani známky, kde dům klášterni byl wystaven. Co řekneme o šedých w Oseku, w Břewnowě rádu sw. Benedikta, o pannách w Teplici a we Swětci? wšichni w bolesti a w hořkosti postiženi byli rounými nátky a podobnými swizely. O wzdálenějších od města Pražského klášteřích nesmím mluwiti, žeby podobně byly utrpěly, poněvadž mnohem hůře. Z těch nejwice zhuben byl Wilemow, protože u něho král Rudolf dwakrát stál se wši moci swau, a markrabí brandenburgský a knížata polští se tam sešli. Také ohně bez počtu staly jsou se po celých Čechách po vsech a po městech, olaupení chudých na howadech,

¹⁾ cruciferorum 2aa. — ²⁾ legionum 2. — ³⁾ Theotunici 2aa. — ⁴⁾ gugulas 2aa; cuculas 8. — ⁵⁾ extractis 2aa, 8. — ⁶⁾ Ossek 2aa. — ⁷⁾ Brzewanow 2aa. — ⁸⁾ et in amar. 2aa. — ⁹⁾ místo perpessi sunt má 8 sint perpessi. — ¹⁰⁾ multo 2aa. — ¹¹⁾ gr. fuerunt 2aa. — ¹²⁾ potentissime 8. — ¹³⁾ dux 8.

convenerunt. Incendia etiam innumera per totam Bohemiam facta sunt per villas et urbes, pauperum spoliationes in pecoribus, iumentis et ceteris animalibus ac altilibus diversi generis, in vestibus, in frumento et pabulo quadrupedum. Facta est autem¹⁾ distractio regni Bohemiae et divisio iuxta placitum et voluntatem regis Rudolfi, electi Romanorum. Branburiensis marchio obtinuit Pragense castrum cum maiori parte Bohemiae, dux Poloniae Kladsko provinciam, regina partem cum filio Wenceslao. Et impletur illud ewangelicum: Omne regnum in se²⁾ divisum desolabitur. Adhuc Bohemis peiora in futurum vanae mentis praestigia auguriantur. Moravia etiam in plures partes fertur esse distracta. Proh dolor! quanta anxietate, quantaque commotione Bohemia et Moravia agitatae sunt, nec ego nec pluralitas facundiorum³⁾ hominum valet explicare.

Eodem anno XII Kal. Novembris obiit Johannes, Pragensis episcopus vicesimus quartus. Hic vicem sedis pontificalis gerens rexit ecclesiam Pragensem annis XXII. Erat enim forma spectabilis, incognitis formidabilis, domesticis affabilis, veritatis imitator, iustitiae sectator indefessus, in iudicio providus, in universa morum honestate praeclarus et qualitate incomparabilis, moerentium pius consolator, hospitum et peregrinorum benignus⁴⁾ susceptor et visitator. Facundissimus in eloquentia utriusque idiomaticis bohemici et latini, lucerna lucens in mundo et ardens non sub modio, sed super candelabrum posita, illuminabat corda hominum verbo veritatis, factis⁵⁾ et exemplis. De cuius et⁶⁾ aliis claris actibus, licet plura digna relatu eniteant, tamen ea intacta relinquimus, quia quidam ipsi nihil boni operantes aliorum benefactis invidere non desistunt. Usus sibi maximus erat querere et amplecti consortia peritorum, per quorum eloquentiam laetificabat animum suum, et hauriebat colores sententiarum dulcius nectare liquido.

Micabat namque et aliud lumen quasi sol meridianus praecellens fulgore omnes reges, duces et principes suaem magnificaem potentiae, vide-

konich a jiném dobytku a drůbeži rozličného ¹²⁷⁸ druhu, na šatstwu, na obilí a na pici čtvernožců. Stalo jest se pak rozptyleni králowství českého a rozdeleni dle libosti a wůle krále Rudolfa Římského zwoleného. Markrabí brandenburgský obdržel hrad Pražský s větší části země české, kníže polské župu Kladskou, králowna podil se synem Wáclawem. A naplnilo jest se ono slovo evangelia: Každé králowství rozdelené spustne. Ještě horší wěci wěsti Čechám přeludy plané mysli na budauenost. Morawa prý také na wice dilů jest roztržena. Ach nastojte! jakau auzkosti a jakým pobauřením Čechy a Morawa jsou zmitány, ani já ani wice-násob lidi wýmluvnějších nedowede wypověditi.

Těhož léta dne 21 října zemřel jest Jan biskup Pražský čtyrmecitý. Ten zastávaje místo stolice biskupské řídil kostel Pražský dva mecitma let. Byl jest postavy ważné, neznámym nepřívětiwý, domácim wlidný, prawdy následownik, sprawedliwosti wykonawatel neunawný, na saudě prozretelný, we wsi počestnosti mrawů wýtečný a vlastnosti newyrownané, truchlicich laskawý těšitel, hosti a přespolních dobratiwý přijimatel a nawštěwowatel. Na nejwýš wýmluvný w řeči obojího jazyka českého i latinského, switelnice switici po světě a hořici ne pod kabeli ale na swicnu postavená, oswěcowal srdee lidská slowem prawdy, skutky a příklady. O jiných také skutečně jeho slavných, ač mnoho stkwi se wyprawowáni hodného, wšak nechám bez dotčení, protože mnozí sami nic dobrého nečinice, neprestávají dobrým skutkům jiných záviděti. Byl jeho obyčej welmi, vyhledávati a přijimat rady zkušených, jichž wýmluvnosti obradowáwal mysl swau a požíval barew průpowědi sladčich nektaru plynného.

A stkwělo pak se také druhé swětlo jako slunce polední zastiňujici wšecky krále, wewody a knížata leskem moci weleslawné, totiž nej-

¹⁾ nemá 2aa. — ²⁾ in se nemají 2, 2aa. — ³⁾ facundior 2aa; facundorum 8. — ⁴⁾ nemá 8. — ⁵⁾ nemá 8. — ⁶⁾ et de aliis 8.

1278 licet Otakarus, serenissimus rex Bohemorum. Hic Otakarus ab ipso aetatis suae tyrocinio omnem spem ponens in solius dei patrocinio, virili animositate sui regni rexit dominium. Erat enim princeps spectabilis, rex inexpugnabilis, dux in castris acceptabilis. Hic quotiescumque¹⁾ contra quemlibet regum vel ducum aciem belli movit, semper cum magno triumpho laetus ad propria remeavit. Erat etiam in sui principatus regimine zelo pietatis succensus nimio, culpas suas recognoscentibus pius indultor, viduarum non surdus auditor, orfanorum non tardus adiutor. Tempore quadragesimali nocturno solo servo contentus, latenter²⁾ ecclesiam ingressus, et super pavimentum humi prostratus, tamdiu perseverat in precibus, quoad usque largo imbre lacrimarum madida fuit, cui incubuit, humus. Inde surgens ad agapen faciendum ante ortum solis vocat officialem, cui commiserat curam pauperum, et requirit an parata habeat omnia pro pauperibus enutriendis. Erat enim mos eius omni quadragesimali tempore quingentos pauperes pascere et in parasceue eosdem vestire. Lavabat etiam et³⁾ pedes pauperum in⁴⁾ coena domini iuxta numerum XII apostolorum, dividens illis cuilibet solidum denariorum. Veniens etiam ad ecclesiam Pragensem tempore quadragesimali personaliter aggreditur sacerdotes, inducens eos petitionibus suis, ut missas cantent pro salute vivorum, alias pro animabus fidelium defunctorum, nec non et missas votivas de sancta Trinitate, de⁵⁾ sancto Spiritu, de Domina, de patronis, de sancto Nicolao et alias quam plures, dum⁶⁾ tantummodo tot possent inveniri sacerdotes. Ad manum autem⁷⁾ cuiuslibet sacerdotis missam dicentes offerebat duos aureos vel duodecim argenteos denarios. Haec vidimus, et testimonium perhibemus. Iste princeps quantum fuerit⁸⁾ largus, mens humana nec⁹⁾ apprehendere nec enarrare potest. Quam innumera dona dedit extraneis ducibus, principibus in auro, argento, equis, annulis, vestibus, exprimere non valeo. Qualis comitatus sequebatur eum cottidie militum, principum, balistariorum, dinumerari non poterat¹⁰⁾. Nobiles terrae, in ama-

jasnější Otakar král český. Tento Otakar hned od věku svého pacholetství, wšecku naději w ochraně samotného Boha skládaje, mužskou statečnosti sprawoval jest panství říše swé. Nebo byl kníže wážný, král nepřemožený, wůdce w ležení zalíbený. On, kolikokrátkoli proti kteřímuž z králu neb wewod hnul šikem wojenským, pokaždé s welkau witezolawau wesel domu se nawrátil. Byl také w řízení swého panství nadšen welkau snahau dobrotiosti; těm, kteří winy swé wyznali, rád odpauštěl, wdowy nehluch wylýchal, sirotkům neleně pomáhal. W čas postní nočně, s jedním sluhau toliko, tajně wcházel do kostela, a na dlažbě na zem padna tak dlauho setrval w modlitbách, až hojným deštěm slz mokrá byla země, na které ležel. Potom wstana k činění almužny před východem slunce zawolal úřednika, kteřímu byl poručil péče chudých, a tázal se, zdali měl pohotově wšecko ku krmení chudých. Nebo byl jeho obyčej, každý postní čas krmiti 500 chudých a na welký pátek je ošatiti. Také i myval nohy chudým na zelený čtrvtek podlé počtu 12 apoštolů, udíleje každému z nich po jednom žoldu peněz. Přicházeje také do kostela Pražského w čas postní, osobně přistupoval ku kněžím, požaduje na nich, aby zpívali mše za spaseni živých, jiné za duše věřících zemřelých, jakož i mše záslibné o svaté Trojici, o svatém Duchu, o panně, o dědicích, o svatém Mikuláši a jiných jak nejvice, jen když se mohlo najít dost kněží. Do rukau pak každého kněze, jenž měl slaužil, oférowal dva zlaté nebo 12 stříbrných peněz. To jsme wídali a wydáváme swědectvi. Jak byl kníže ten štědrý, nemůže mysl lidská pochopiti ani wypowěděti. Jak bezčislé dary dával eizim wewodám, knížatům, we zlatě, we stříbře, w konich, prsteňech, oděvích, nedowedu wylowiti. Jaké komonstvo za ním chodilo každodenně rytířů, knížat, střelců, nebyvalo lze spočisti. Šlechtici této země! plačte w hořkosti srdeč krále swého, který wás odiwal šarlatem w rozkoši, a udělival rauch zlatých k ozdobě waši, wystrojeni oděvem rauch nejdražích, na nichž také s tře-

ritudine cordis flete regem vestrum, qui vestiebat vos coccino in deliciis, et praebebat ornamenta aurea cultui vestro, accincti velamine¹⁾ ornamenti pretiosissimorum, quibus etiam fucatis ostro fimbriis radiantia fila pendebant, quibus seculi arridebat pompa et altitudo mundana tumescebat. Ornatus capellae regiae non nisi de pretiosissimis balkinis purpura et byssō contextus erat in casulis, dalmaticis, cappis et aliis ornatibus; calices quidam²⁾ aurei, argentei, et alia vasa, quae ad officium divinum destinata sunt, usque ad pelves omnia in auro et argento³⁾ confecta sunt. Scutellae etiam mensae eius ex auro puro⁴⁾ et argento subtili opere fabricatae, ad omnia ferula licet infinita mensae eius deferebantur. Quid plura? a solis ortu usque ad occasum inter reges eo tempore non inveniebatur, qui tanta largitate et potestate atque morum fulgeret honestate. Quam largus fuerit⁵⁾ et prodigus in suis donativis muneribus, stylo submoto, ne videar adulatio⁶⁾ notam incurrere veritatem prosequendo, eius facta melius et verius explananda⁷⁾ posteris relinqu. Largitionum enim eius immensitas fuit mensura.

peni purpurem wykrašleného třpytci se tkanice¹²⁷⁸ wisiwaly, jimž nádhera swětská se usmívala a wýsost lidská se nadýmala. Raucha kaple královské byla nejinak než z nejdražích bal-kynů, purpuru a bawlny šita, totiž kasule, dalmatiky, kápě a jiné ornaty. Kalichy byly některé zlaté, stříbrné, a jiné nádoby, které byly ustanoveny k službě boží, až do umywadel, wěscky byly dělány ze zlata a ze stříbra. Také misy k stolu jeho z čistého zlata a stříbra jemným dílem dělané ke wsem krmim, ačkoli nescísným na stůl jeho se nosily. Co wice? od wýchodu slunce až k západu nemohl být nalezen mezi králi toho času, kdo by se skwěl takowau štědrostí a moci i počestnosti mrawů. Jak byl štědrý a hojný we swých darowáních, odlože péro, aby se nezdál upadati we známku pochlebenství prawdu wyprawuje, zanechám potomním, aby skutky jeho lépe a prawdiwěji wypsali. Nebo darů jeho měrau byla nesmírnost.

VII. WYPRAWOWÁNÍ O ZLÝCH LÉTECH

PO SMRTI KRÁLE PŘEMYSLA OTAKARA II.

Hned po letopisích českých, které se končí rokem 1278, následuje w rukopise kapituly Pražské často zmíněném dwoji wyprawowání o nešfastných osudech, které stihly zemi českou w prvních pěti létech po smrti krále Přemysla Otakara II., za poručnické totiž vlády markrabí Otty brandenburského na místě mladého krále Wáclava II. I tato obě wyprawowání pocházejí od sauwěkých dwau duchowních kostela Pražského.

A) WYPRAWOWÁNÍ PRVNÍ.

Anno domini 1278 episcopo Johanne viam universae carnis ingresso, Thobias, praepositus Pragensis, vir nobili prosapia ortus, aetatis legitime, in nomine sanctae et individuae Trinitatis, divina favente clementia, favorabili et concordi canonicorum assensu⁸⁾ in episcopum sedis

1278 Léta páně 1278, když sešel smrti biskup Jan, Tobiáš probošt Pražský, muž z ušlechtilého rodu pošly, wěku zákonného, we jménu swaté a nerozdilné Trojice, z milosti boží, ochotným a jednosworným swolením kanowníků za biskupa stolice Pražské s mnohým zdráháním

¹⁾ velamento 8. — ²⁾ quidem 8. — ³⁾ et arg. nemá 2. — ⁴⁾ nemá 8. — ⁵⁾ fuit 8. — ⁶⁾ adulatio^{bus} 2aa. — ⁷⁾ explanando 2aa. — ⁸⁾ consensu 8.

¹⁾ quotiensc. quando 8. — ²⁾ lat. ingr. eccl. 2aa. — ³⁾ nemá 8. — ⁴⁾ et in 8. — ⁵⁾ et de s. Spir. et de Domina 8. — ⁶⁾ nemá 2aa. — ⁷⁾ nemá 2aa. — ⁸⁾ fuit 8. — ⁹⁾ nemá 2, 2aa. — ¹⁰⁾ poterant 2aa.

¹²⁷⁸ Pragensis, se nimium refutante¹⁾, XVII Kal. Decembbris²⁾ est electus. Idem in officio praepositurae adhuc existens, non solum clericos Pragensis ecclesiae seu civitatis, immo quacunque terrarum parte advenientes sub alacri munificencia grata Christi vice recipiebat, et eis caritativo affectu necessaria vitae ministrabat. Canonici itaque Pragensis ecclesiae, cupientes electionem suam omnium virium suarum nisu³⁾ ad effectum perducere, compitato decreto iuxta formam electionis praehabitam, et sigillis omnium canonicorum munito per solemnes nuncios, Gregorium, magistrum et decanum Pragensem, Alexium, praepositem Olomucensem, ac Theodricum canonicos Pragenses, viros utique honestos et providos praesentaruut metropolitano, sedis Maguntinae⁴⁾ archipraesuli, petentes multa precum instantia humiliter et devote, quatenus electio nem per capitulum Pragense celebratam, excusantes etiam absentiam electi, tum propter viarum discrimina, quia eo tempore commotio maxima et turbatio erat per totum regnum Bohemiae per interitum⁵⁾ regis in spoliis et oppressionibus, tum etiam propter distantiam locorum, solita pietate dignaretur misericorditer confirmare. Effuderunt et alias eiusdem negotii duas necessarias petitiones coram reverendissimo archipraesule, humiliter exorantes, quatenus vices suas dignaretur committere honorabili viro Brunoni, Olomucensi episcopo, ut in presbyteri⁶⁾ gradum electum ipsorum⁷⁾ promoveret, et cum aliis duobus coepiscopis vicinioribus sibi adiunctis ad episcopalis gradus dignitatem consecraret. Metropolitanus itaque, sicuti⁸⁾ vir prudens et discretus, studiosius cum suis canoniciis et aliis peritis in iure canonico viris, examinato regulariter et canonice decreto, nullaque comperta⁹⁾ in eo reprehensionis nota, sciens misericorditer compati necessitatibus subditorum, quia etiam constabat sibi alias de malo statu terrae Bohemorum, et etiam propter viarum discrimina non posse commode venire ad praesentiam suam electum Pragensem, petitionibus ipsorum iustis acquiescens, considerans etiam, quod absenti electo confirmatio, si quam faceret, invalida

zwolen jest dne 15 Listopadu. On ještě w úřadě proboštství postavený nejen duchowní kostela neb města Pražského, ale z jakékoličk krajiny světa přicházející s ochotnou štědrostí pro lásku Kristovu přijímal, a jím laskawě potřeb životu poskytowal. Kanounici tedy kostela Pražského, žádajice swoleni swé přičiněním všech sil svých přivést ke skutku, sepsavše dekret dle spůsobu wolby prvé vykonané, a pečetmi všech kanowniků stvrdiše, po slavných poslích, po Řehoři mistru a děkanu Pražském, Alši proboštu Olomauckém a Dětřichovi kanounicích Pražských, mužich weskrze poctivých a opatrnych, předložili jej metropolitovi, arcibiskupu stolice Mohučské, žádajice jeho s mnou hau pilnosti proseb poníženě a pokorně, aby zwoleni od kapituly Pražské vykonané, wylauwajíc také nepřítomnost zwoleného jak pro nebezpečenství na cestách, poněvadž bylo toho času největší pobauření a zmatek po celém království českém pro zahynutí krále, w laupejich a násilich, tak také pro wzdálenost míst, s obvyklou dobrotiosti ráčil milosrdně stvrdati. Wyslowili také jiné dwě w té wěci potřebné žádosti před wysoce ctihoným arcipředstaveným, pokorně prosice, aby misto swé ráčil poručiti ctihonému muži Brunovi biskupu Olomauckému, aby zwolence jejich na stupeň kněžství povýšil a s jinými dwěma spolubiskupy bližšimi, k sobě přijatými, na stupeň biskupského důstojenství wyswětil. Metropolitan tedy, jakožto muž opatrny a rozšafný, proskaumaw jak nejpilněji dekret rádně a dle zákonů se swými kanouniky a jinými muži w právě cirkewním zběhlými, a nenalez w něm žádne známky závadné, uměje milosrdně litowati nesnázi swých podřízených, poněvadž mu také odjinud bylo známo o zlém stavu země české, a také že pro nebezpečenství na cestách nemohl snadno přijiti u přítomnost jeho zwolenc Pražský, k sprawedlivým žádostem jejich se nakloniw, i uwažuje, žeby se nepřítomnému zwolenci stvrzení, kdyby jaké učinil, stalo neplatným, Olomauckému biskupu dle znění žádostí poručil misto swé, aby wyžádaje a ohlé-

fieret. Olomucensi episcopo iuxta formam petitionum committit vices suas, quatenus requisitus et inspectis omnibus articulis et articulorum circumstantiis, quae ad negotii qualitatem pertinent, confirmationis et in gradum sacerdotii promotionis atque consecrationis¹⁾ electo in Pragensem episcopum munera seu beneficia largiatur. Sic namque nuntii capituli Pragensis assecuti circa archiepiscopum Maguntinum complementum petitionum suarum, iuxta propositum voluntatis sua exhibitis habunde gratiarum actionibus, benedictione accepta laeti in Bohemiam remearunt. Venientes autem in urbem Pragensem, ab electo et ab honorabili coetu canonicorum et clericorum²⁾ XI Kal. Januarii cum gaudio sunt recepti.

Anno domini 1279, Nonis³⁾ Januarii Thobias electus Pragensis, praemissis nuntiis cum litteris commissoriis ad honorabilem virum Olomucensem episcopum super confirmatione sua electionis ex parte archipraesulis Maguntini⁴⁾ proficiscitur versus Moraviam cum honorabilibus viris Gregorio, magistro et decano Pragensi, Alexio, praeposito Olomucensi, atque Theodrico, canonicis Pragensibus, sequentibus ipsum et aliis etiam capellanis minoris et maioris gradus, et secularium nobilium virorum cum multo comitatu, inveneruntque Olomucensem in civitate episcopali nomine Ostrava, quae est sita ultra Opaviensem provinciam in metis Poloniae et Moraviae. Quos Olomucensis intelligens adventasse, honorifice suscepit, et gratiose tractat ac benigne. Nam moris eius fuit semper et est adventu⁵⁾ hospitum congaudere, imitatur enim autoritatem, quae dicit: Nobilium virorum speciale solatum est quacunque terrarum parte advenientes hospitio recipere et benigne contrectare, et si quis motus zelo pietatis recipiat extraneos, succensus amore caritatis magis fervescit in propinquos.

Apertis itaque negotiis suis et oblatis literis commissoriis, petivit humiliter, quatenus iuxta formam in commissione sibi traditam procederet in promissis. Olomucensis autem iustis petitionibus ipsorum et honestis aures patulas accommodans, sciens lassis in labore compati, moestis

daje wšecky články a článků okolnosti, které ¹²⁷⁸ k powaze wěci náležeji, zwolenemu na biskupství Pražské udělil darů čili dobrodiní stvrzení a na stupeň kněžství povýšení a wyswěcení. A také poslowé kapituly Pražské, dosáhše od arcibiskupa Mohučského splnění svých žádostí dle zámyslu wůle swé, učiniwše díky weliké, a přijawše požehnání, weseli do Čech jsau se nawrátili. Když pak přišli do města Pražského, jsau od zwolence i od ctihoného sboru kanowniků a žákowstva uwitáni s weselim dne 22 Prosince.

Léta páně 1279 dne 5 Ledna Tobiáš zwo- ¹²⁷⁹ lenec Pražský, poslaw napřed posly s listem zmocňujicim ke ctihonému muži biskupu Olomauckému o stvrzení wolby swé od arcibiskupa Mohučského, wyjal jest na Morawu se ctihonými muži Řehořem mistrem a děkanem Pražským, Alšem proboštem Olomauckým a Dětřichem kanouniky Pražskými, maje s sebau také jiné kaplany menšího i wětšího stupně a četný průvod světských lidí urozených; i našli jsau Olomauckého we městě biskupském řečeném Ostrawa, které leží za župou Olomauckou na pomezí Polska a Morawy. A Olomaucký, zwěděw že přišli, poctivě přijal je, a laskawě chowal i dobrotiwě. Nebo byl wždy a jest jeho obyčej, ze přichodu hosti těšiti se; následuje také wýrok, který prawí: Urozených lidí zvláštní potěšení jest, přichozi z kterékolí krajiny světa hostinsky přijmati a laskawě k nim se chowati, a kdo hnut citem dobrotiosti přijímá cizi, roznícen láskau milosti tim horliwější jest ke blízkým.

Tedy oznámiw wěc swau a podaw listu zmocňujicího, žádal jest pokorně, aby dle znění we zmocnění sobě podaného jednal dle slibu. Olomaucký pak ke sprawedliwým a počestným žádostem jejich nakloniw uši otěvřené, znaje jak zemdených namáháním litowati, smutným

¹⁾ refutantem 2aa. — ²⁾ Septembris mají rukopisy 2, 2aa. — ³⁾ nisi 2aa. — ⁴⁾ Magontine 5. — ⁵⁾ pro interitu 2, 2aa. — ⁶⁾ presbiteri 8. — ⁷⁾ ipsum 8. — ⁸⁾ sicut 8. — ⁹⁾ cooperta 2aa.

¹⁾ nemá 8. — ²⁾ et clericorum nemá 2aa. — ³⁾ Nonas 2aa. — ⁴⁾ Magontini 2aa. — ⁵⁾ adventui 2aa.

¹²⁷⁹ solatium inferre, quantocius possit, promittit mandatum sibi iniunctum effectui mancipare. Habebat autem eo tempore collegam episcopum Basiliensem sibi iunctum ad peragendas regales legationes Rudolfi electi Romanorum. Eodem namque Basiliensi episcopo ad executionem commissi assumpto, secundum formam sibi traditam processit ad examinationem, et de circumstantiis diligenter ac studiose inquisitionem faciens, de contingentibus, quae ad executionem huius negotii pertinent¹⁾, nihil obmittens, perduxit ad effectum. Hiis itaque rite omnibus peractis, invocato Iesu Christi nomine, confecto et dato privilegio confirmationis, autoritate sui metropolitani XV Kal. Februarii electionem Thobiae in episcopum Pragensem regulariter et canonice per capitulum Pragensem celebratam confirmavit.

Eodem anno IX Kal. Martii profectus est Thobias electus, assumptis ex honorabili coetu Pragensis ecclesiae viris providis et eminentioris discretionis atque literaturae peritioris²⁾, videlicet magistro Gregorio, decano Pragensi, Thoma praeposito, Gotfrido praeposito, Vernhero, Ulrico, Alexio, Theodorico³⁾, Petro, Sdeslao⁴⁾, Benesio⁵⁾, canonicis Pragensibus, et aliis capellanis episcopalibus curiae, omnibus, pretiosissimo induimento vario subducto vestitis plenarie et pellibus mardurinis⁶⁾ — nobiles etiam, milites domicellosque curiae suae superiores, mediocres et infimos vestivit ex integro cuiuslibet vestimentis, videlicet sagitta circumflexa in auribus signo⁷⁾ progenitorum suorum insignito — in Moraviam in Brunnam civitatem ad venerabilem virum Brunonem, Olomucensem episcopum, ibique promotus est in gradum sacerdotii per honestissimum virum, multa laude dignum, Secoviensem episcopum XII Kal. Martii⁸⁾. In crastino namque consecratus est in episcopum Pragensem tituli a venerabilibus viri Brunone, Olomucensi⁹⁾, Secoviensi, Basiliensi episcopis in dominica, qua cantatur Reminiscere, in domo Praedicatorum et ecclesia sanctae Mariae virginis. Indulgentia autem die ipso data est annus et XL dies. Eodem die dedit omnibus advenientibus tam invitatis

potěšeni poskytnauti, jak nejdříve by mohl, slíbil poručení sobě učiněné we skutek uwěsti. Měl pak jest toho času saudruha, biskupa Basilejského, přidaného k sobě ku konání královských záležitosti Rudolfa zwolence Římského. Tedy přijaw téhož biskupa Basilejského k sobě k vykonání toho, co mu bylo poručeno, dle znění sobě podaného přistaupil ke zkoušení, a učiniw pilně a pečlivě vyšetření o okolnostech, z náležitosti, které k vykonání takové wěci přislíší, ničeho neopominuw, přivedl ke skutku. To wše tak rádně wykonaw, wzýwaje jméno Ježiše Krista, sepsaw a wydaw privilegium na stvrzeni z moci swého metropoly dne 18 Ledna zwoleni Tobiáše za biskupa Pražského rádně a zákonně kapitulau Pražskau předsezwaté potvrdil jest.

Téhož léta dne 21 Unora jel jest Tobiáš zwolenec, wzaw s sebau ze ctihodného sboru kostela Pražského muže opatrné a wynikajici rozšafnosti i znalejší w pisemnictví, totiž mistra Řehoře děkana Pražského, Tomáše probošta, Bohumíra probošta, Wernhera, Oldřicha, Alše, Dětřicha, Petra, Zdeslawa, Beneše kanowníky Pražské a jiné kaplany dworu biskupského, všechny w nejdražší oděv se strakatau podšívkau ustrojené auplně a w kožichy kuni; také šlechtice, rytíře a panoše dworu swého wznešenější, prostřední i nejnižší ošatiw auplně, znamenaw šaty jednohokaždého znakem předků swých, totiž šipem náušnicemi owinutým, do Morawy do města Brna ke ctihodnému muži Brunowi biskupu Olomauckému, a tam powyšen jest na stupeň kněžství skrze nejpoctivějšího muže, mnohé chwály hodného, biskupa Sekowského dne 25 Unora. Nazejtří pak posvěcen jest za biskupa titulu Pražského od ctihodných mužů Bruna Olomauckého, Sekowského, Basilejského biskupů w neděli, kterau zpiwaji Reminiscere, w klášteře kazatelů a w kostele svaté panny Marie. A jsau odpustky dány toho dne na jeden rok a 40 dni. Téhož dne dal jest wšem příslým jak zwaným tak kteři přišli o swé ujmě slawné posileni, a přenádherné slawil jest

quam ex propria voluntate advenientibus refectionem sollemnem, et permagnificum celebravit convivium, ita ut merito dies iste eius natalitus debeat in anni cuiuslibet circulo vocitari¹⁾). Recepto itaque consecrationis chartere pontificalis dignitatis, et per acto magnifico sui natalitii convivio omnibus sanitate et incolumitate²⁾ perseverantibus, laetum ad propria reversum cum magno tripudio a toto conventu Pragensi et aliorum, tam claustralium quam secularium tam civitatem clericorum, cum ingenti gaudio, utpote filii tristes adventum desiderantes sui patris cantantes: Ecce sacerdos, magnus³⁾ clericu; seculares: Hospodin pomiluy ny, in ecclesia montis Sion cum vexillis et processionibus receperunt IV Kal. Martii⁴⁾, durante adhuc pro dolor! malo statu regni Bohemiae, qua de causa purchgravii⁵⁾, qui praeerant urbi Pragensi, non praeumpserunt dominum Thobiam episcopum volentem ingredi intromittere, magna multitudine ipsum comitante. Omnipotens conditor et gubernator totius orbis, qui vos ad pontificale decus vestris meritis descendere statuit, ipse vobis pro reportato lucro de creditis ovibus coronam gloriae impertiri dignetur.

Eodem anno sabbato ante palmas, quo die tunc occurebat annunciatio beatae Mariae virginis, domino Thobiae Pragensi episcopo, volenti celebrare missam primam post sui episcopatus consecrationem in katedrali ecclesia sancti Viti, denegatus fuit introitus castri Pragensis per purchravios⁶⁾, qui rempublicam terrae Bohemorum a⁷⁾ simplicioribus et ratione tardioribus gubernare videbantur, sed ut verius dicam, destruere ipsam nitebantur. Sollemnia missae annunciationis gloriosae Virginis celebravit in ecclesia montis Sion non sine sulcatione frontis ruga non modica; ratione tamen iusta et pia movebatur, ut ibidem officia beatae Virginis perageret, quia eadem ecclesia in honore beatae Mariae consecrata et ecclesiae amplitudo, latitudo atque longitudo, nec non et operis ut Salomonis templi pulchritudo, sed et hominum copiosa veniens multitudo ipsum⁸⁾ inducebant. Quanta autem confluentia ad primae missae

hody, tak že záhodno den ten jeho narozeni¹²⁷⁹ má w oběhu každého roku wzýwán býti. Když tedy přijal známku swěcení na biskupské důstojenství a wykonal nádherné hody swého dne narozeni a wšichni zústávali zdráwi a bez aurazu, wesele k domovu se nawracujicího přijali jsau s welkým plesem celého sboru Pražského a jiných jak klášterských tak swětských i městských duchowních s náramnau radostí jako smutni synowé taužici po přichodu otce, zpívajice duchowní: Hle kněz welký, swětší: Hospodine pomiluj ny, w kostele na hoře Sion s praporei a processi dne 24 (?) Března, když pohřichu trval ještě zlý stav králowství českého; z kteréžto přičiny purkrabi, kteři byli představeni hradu Pražskému, neodwázili se pana Tobiáše biskupa, když chtěl wjeti, wpustiti, ježto jej welké množství provodilo. Wšemohaucí stvořitel a roditel celého swěta, jenž uzavřel, abyste wy k slávě biskupské pro zásluhy waše powznešeni byli, on sám račí wám za odwedený zisk ze swěrených oweček korunu slawy uděliti.

Téhož léta w sobotu před Květnau neděli, w kterýžto den připadalo zwéstowání swaté panny Marie, když chtěl pan Tobiáš biskup Pražský slaužiti mši prwní po swém wyswěcení na biskupství w stoličném kostele swatého Wita, odepřen jest mu wchod do hradu Pražského od purkrabi, kteři, jak se widělo sprostřím a w rozumu zpozdilejším, sprawowali, wšak abyh prawěji řekl hleděli zkaziti weřejnau spráwu země české. Slawnau mši o zwéstowání slawné panny slaužil w kostele hory Sion, ne bez zamračení čela brázdu neskrownau; ale pohnut byl přičinu sprawedliwau a dobrau, aby tam službu swaté panny wykonal, protože jest týž kostel ke cti panny Marie zasvěcen a kostela prostrannost, šířka i délka, neméně také dila jeho krásu jako chrámu Šalomaunowa, též i welké množství lidu, který přišel, jej navodily. Ale jaký shon k slawení mše první duchowních, šlechticů, pánu, rytířu, měšťanu,

¹⁾ pertinent 2aa. — ²⁾ Maii 8. — ³⁾ Theodrico 2aa. — ⁴⁾ Zdislao 8. — ⁵⁾ Benesio 2aa; nemá 8. — ⁶⁾ magd. 2, 2aa. — ⁷⁾ nemaji rukopisové; ale že se tak musí doplnit, vyplývá z vypravování následujícího. — ⁸⁾ Martii až consecr. est in episc. nemá 2aa. — ⁹⁾ Ol. episcopo et Secoviensi, Baschensi 2aa.

¹⁾ vocari 2aa. — ²⁾ incolumitate 2aa. — ³⁾ nemá 2. — ⁴⁾ Maii 8. — ⁵⁾ puregravii 2aa. — ⁶⁾ purgr. 8. — ⁷⁾ et 8. — ⁸⁾ ipsum non 2aa.

¹²⁷⁹ celebrationem clericorum, nobilium baronum, militum, civium, laycorum, rurensium, mulierum maritatarum, begynarum, viduarum, infantum, iuvenum et virginum congregata fuerit, si eadem multitudo armis vestita fuisse, confoederata omnium voluntate in unam, Pragensis civitas durante sponzionis voluntate inexpugnabilis per multa ¹⁾ temporum momenta inconvolsa permaneret. Ipso namque die beatae Virginis canonice Pragensibus et omnibus clericis largissime ²⁾ in abundantia ³⁾ piscium, vini et medonis fuit in domo domni episcopi ministratum.

¹²⁸⁰ Anno domini 1280 ⁴⁾ autumnus calide exi-
vit, sed hiems aspera fuit et nivosa, quae aspe-
ritas duravit usque ad annuntiationem ⁵⁾ bea-
tae ⁶⁾ Mariae, et post dissolutionem nivis aqua-
rum magna inundatio facta ⁷⁾ fuit infra XX dies,
ita quod molendina non poterant prae nimia
abundantia aquae infra dies praedictos ad pro-
pria loca reduci et debito modo collocari.

Eodem etiam anno magna caristia fuit om-
nium rerum, in annona, in carnibus, in piscibus,
in caseis ⁸⁾, in ovis, ita quod non nisi duo ova
gallinarum vix poterant pro denario comparari ⁹⁾,
multis tamen adhuc recolentibus, quia non mul-
tum retroactis temporibus L ova pro denario
emebantur in Pragensi civitate.

Eodem anno VII Kal. Decembri treugae
positae sunt inter Ottinem, marchionem Bram-
burgensem, et nobiles terrae, sed a multis ma-
gis sperabatur pax facta fuisse, quia ab eo tem-
pore cessaverunt malefactores a gravaminum
illatione, a spoliacione, ab ecclesiarum violatione,
a pecorum et iumentorum abductione, ab homi-
num detentione et tormentorum affectione ¹⁰⁾, a
saccorum, mattarum et lecticarum vestitione. Nec
fuit hoc anno seminatum ad hiemalia, nisi in
remotis partibus a Pragensi civitate, et si fuit
seminatum, tamen modicum, et ideo valida fa-
mes cruciabant pauperes et multi egentium fame
oppressi decesserunt.

¹²⁸¹ Eodem anno Praeae in summo cooperunt
omnes campanae pulsari in Nonis Januarii, quae
infra biennium non pulsabantur multis de cau-
sis, cum nec custodes nec campanarii ecclesiae

laiků, wenkowanů, žen vdanych, bekyň, wdow,
dětí, jinochů a panen sebral se, kdyby to množ-
ství bylo bývalo zbraněmi opatřeno a wšechn-
ch vůle w jedno spojena, město Pražské,
pokud trvá vůle jednoty, nedobytedlné, zůstalo
by po mnohé chwile časů neotřesené. Těhož
také dne blahoslavené panny jest kanowníkům
Pražským a wšem duchowním štědře a w hoj-
nosti ryb, wina a medu slauženo w domě páně
biskupově.

Léta -páně 1280 podzimek prošel teple, ale
zima byla tuhá a sněhowitá; kterážto tuhost
trwala jest až do zwéstowání panny Marie, a po
roztráni sněhu stalo jest se welké rozliti wod
za dwadecet dní, tak že mlýny nemohly jsau pro
přilišné množství wody za těch dni na swá
vlastní místa býti zpět uwedeny ani řádným
spůsobem postaweny.

Těhož roku také byla jest welká drahota
wšech wěcí, w obilí, w mase, w rybách, w sy-
rech, wejcích, tak že sotva jen dwau wajec
slepičich za peniz bylo možná dostati, kdežto
množi ještě se pamatovali, že w časich nedávno
předtím kupovalo se we městě Pražském po
50 wejcích za peníz.

Těhož léta dne 25 Listopadu zawrено jest
přiměří mezi Ottou markrabím brandenburgským
a pány zemskými; ale množi wice daufali, že
byl učiněn mír; neb od té doby přestali zlo-
činci od činění nátků, od laupení, od poskvrňo-
wání kostelů, od zabawování dobytka a koní,
od zajímání lidi a trápení jich, od pobíráni
pytlů, pokrywek a posteli. A také toho roku
neselo se na zimu leč we krajinách wzdálených
od Prahy, a bylo-li zaseto, wšak málo, a odtud
weliký hlad trápil jest chudé, a mnoho nuzných
pomřelo utrápeno hladem.

Těhož roku w Praze nahoře počali jsau
zwoniti wšemi zwony dne 5 Ledna, ježto se na
ně nezwonilo po dvě léta ze mnohých přičin,
protože ani strážní ani zwonici kostela Praž-

¹⁾ longinqua 2aa, 8. — ²⁾ nemá 2. — ³⁾ hab. 2aa. — ⁴⁾ 1282 má 2 a 8; 1281 2aa. — ⁵⁾ annunciat. 2aa. — ⁶⁾ nemá 8. — ⁷⁾ nemá 8. — ⁸⁾ caseo 2aa. — ⁹⁾ comp. et computari 8. — ¹⁰⁾ afflictione 2aa.

Pragensis intromitterentur in castrum ad pera-
gendum in ecclesia officium suum. Imo quod
magis est, nec vicariis, nec etiam ¹⁾ ipsis canon-
icis Pragensibus, volentibus deo debitum offi-
cium persolvere, introitus castri praebebatur,
exceptis paucis, videlicet Andrea solo sacrista
et canonico Pragensi, Chwalecio ²⁾ cantore, Geor-
gio subsacrista, patre ministro altaris sanctae
Mariae et vicario, magistro Gregorio, licet de-
canus eiusdem ecclesiae exstitisset, tamen fre-
quenter fuit sibi introitus urbis denegatus.

Anno domini 1281 ³⁾ VIII Idus Martii Tho-
bias, dei gratia Pragensis episcopus, celebravit
ordines in ecclesia Pragensi primos a sui epis-
copatus ordinatione ⁴⁾. Erat autem consecran-
dorum multitudo copiosa, quae consecratio initi-
ata a mane vix poterat toto die finiri, ita ta-
men quod in crastinum sacerdotibus tunc con-
secratis communicatio eucharistiae est translata.
Eodem ⁵⁾ die magister Gregorius, Pragensis de-
canus, in presbyterum est ordinatus. Et licet
contra eundem dominum episcopum multae sub-
crescerent hiis temporibus curae seculi et diver-
sarum turbationum fluctuationes, alienationes
possessionum episcopali et spoliationes bono-
rum episcopatus et pauperum suorum innume-
rae, ita ut ad sustentationem suam et curiae
suae ab aliquibus vix putaret victualibus posse
sufficere, tamen in crastino post promotionem
clericorum in dominica, qua cantatur Reminisc-
ere, in die anniversario consecrationis suaee,
non parcens laboribus suis, quos perpessus fue-
rat in consecratione clericorum, et expensis,
iuxta consuetudinem antecessorum suorum po-
suit cereum episcopalem in ecclesia Pragensi,
continentem CCXX libras cerae, ad honorem et
laudem beatorum martyrum Viti, Wenceslai ⁶⁾
atque Adalberti, pontificatus sui anno tertio.
Celebravit et officia missae personaliter eodem
die, ministravitque refectionem largissime canon-
icis Pragensibus et aliis quibuscumque adveni-
entibus in abundantia piscium diversi generis,
vini et medonis copia abundantia.

IX ⁷⁾ Kal. Julii anni praeteriti, hoc est in
vigilia sancti Johannis baptistae ⁸⁾, pluvia des-

ského nebyli pauštěni do hradu k vykonávání ¹²⁸¹
powinnosti swé w kostele. Ano, což wice jest,
ani vikářům i ani samým kanownikům Praž-
ským, když chtěli bohu powinnau službu wy-
konati, nedopauštěl se wstup do hradu, wyjma
málokteré, totiž toliko Ondřeje sakristu a ka-
nownika Pražského, Chwalka kantora, Řehoře
podsakristu, Patera služebnika oltáře panny Ma-
rie a vikáře. Mistru Řehořovi, ač byl děkanem
téhož kostela, nicméně mu často wstup do hradu
byl odepřen.

Léta páně 1281 dne 8 Března Tobiáš z boží
milosti biskup Pražský konal swěcení na kněž-
ství w kostele Pražském, první po svém wy-
swěcení na biskupství. Bylo pak množství těch,
kteří měli swěcení býti, weliké; kteréžto swě-
cení ráno bywši začato, sotwa mohlo za celý
den býti skončeno, wšak tak, že kněžim tehdy
wyswěceným přijímání swátosti oltářni odloženo
jest na zejtřek. Těhož dne mistr Řehoř děkan
Pražský wyswěcen jest za kněze. I ačkoli té-
muž panu biskupu mnoho těch časů powstalo
starosti swětských a rozličných zmatků wlnobiti,
odezowání zboží biskupského a hubení statků
biskupství i poddaných jeho bez počtu, tak že
se mnohým zdálo, že k wyživě swé a swého
dworu sotwa mohl potrawami postačiti, nicméně
nazejší po swěcení kněžstva, w neděli, we kte-
rau zpívaji Reminiscere, a wýročni den swého
wyswěcení, nedbaje na swé namáhání, které
zkusil we swěcení kněžstva, ani na útraty, dle
obyčeje předchůdců swých postavil jest swíci
biskupsau w kostele Pražském, která wážila
220 liber wosku, ke cti a chwale swatých mu-
čenníků Wita, Wáclava a Wojtěcha, biskup-
ství swého w roce třetím. Slaužil jest také mši
swatau osobně téhož dne, a učinil štědře ho-
stinstu kanownikům Pražským a jiným, kdožkoli
přišli, w hojnosi ryb rozličného druhu, wina
a medu nazbyt.

Dne 23 Čerwna roku předešlého, to jest
u vigilií swatého Jana Křtitele, spadl jest deš-

¹⁾ nemá 8. — ²⁾ Cwalecio 2aa. — ³⁾ 1280 rukopisy. — ⁴⁾ consecratione 2aa. — ⁵⁾ Eodem die až —
ordinatus nemá 8. — ⁶⁾ Wenc. Adalberti atque Sigismundi 8. — ⁷⁾ VIII ruk. — ⁸⁾ nemá 8.

¹²⁸¹ cendit post meridiem in maxima quantitate, quae multa et grandia damna intulit, subvertendo funditus aedificia murorum in Pragensi castro circa ecclesiam sancti Georgii, murum castri versus aquilonem funditus evulsit et in Bruscam rivulum impetu suo deiecit. Item in ecclesia Pragensi testudines claustrum in longa via versus aquilonem omnes confractae et dimidia parte ambitus claustrum et refectorium¹⁾ cum muro castri mota sunt de loco suo, et omnia ruinam minantur. In silvis circa rivos recurrentes per pluviae impetum arbores infinitae radicibus evulsae sunt, immo sed et montes et speluncae innumerae corruerunt ex abundatia et vehementia aquae pluvialis, quot aedificia — muri vinearum, domus in civitate Pragensi infra muros, extra computari non possunt — secum traxit et deduxit in flumina! Vias publicas et alias stratas in decursu suo erasit et effudit tanquam fossata circa munitiones castrorum, alicubi in profunditate sex cubitorum, in latitudine XII, et sic de singulis secundum maius et minus. In campus ante moenia civitatis in loco, qui dicitur na Skitine²⁾, tanta fuit congregatio aquarum, quod naves tanquam in Tiberi vel Danubio possent a nautis deduci, et haec aqua defluens ad ecclesiam sancti Petri in vico Theutonicorum, intulit multa damna, subvertit muros curiae ipsorum, defluens in ecclesiam deiecit³⁾ magnam copiam annonae, quam reservaverant parochiales metu guerrae, quae eo tempore gerebatur inter Ottонem marchionem Bramburgensem, et barones regni Bohemiae et cives Pragenses. Inde descendens fluvius pluvialis traxit secum duodecim domos, et deduxit⁴⁾ in flumen Wltavae; et quam plura mala contigerunt ex eiusdem pluviae decursu, longa serie verborum non possent⁵⁾ explanari⁶⁾.

Nec est etiam obmittendum de impetu ventorum, qui eodem anno III Non. Decembris, hoc est in die beatae Barbarae, orti sua vi et impetu veloci deiecerunt de turribus gravissima et firmissima⁷⁾ aedificia. In turri, quae dicitur ad maiorem portam, Pragensis castri primum aedificium, secundum aedificium contra domum

odpoledne hustý welmi, který učinil mnoho a welké škody, nebo wywrátil ze základu zdi stavené na hradě Pražském u kostela svatého Jiří, zeď hradu na půlnoční straně ze základu vytrhnul a do potůčku Brusky návalem swým strhnul. Rowněž při kostele Pražském klenby kláštera we dlauhé chodbě na půlnoční straně wšecky popukaly, a polowice rajského dworu při klášteře i refektář se zdi hradska pošinuly se z místa, a wšecko hrozi sesypati se. W lesích při bystrinách walich se dolů násilim deště stromů bez čísla z kořene jest wyvráceno, ano wšak i kopce a jeskyně přemnogné sesuly se z přílišného množství a prudkosti wody dešťové; co stavení, zdi okolo winnic, domů we městě Pražském wnitř zdi i wně wzala s sebou a strhla do řeky, nelze jest spočisti. Cesty veřejné a jiné silnice w běhu svém zničila, a vyhrabala jako příkopy okolo hradeb zámků, někde we hlaubi šesti loket, w šířce dwanácti, a tak wšude buď wice buď méně. W polich přede zdmi města w mistě, kdež se říká na Skytině, bylo takové sběhnuti wod, že mohli plavci woziti lodě jako na Tibeře neb na Dunaji; a ta woda tekauc ku kostelu svatého Petra w ulici německé, spůsobila jest mnoho škod, podvrátila zdi dworu jejich a wběhši do kostela strhla jest welké množství obilí, které byli osadníci uschowali ze strachu války, která byla toho času wedena mezi Ottou markrabím Brandenburským a pány království českého i měšťany Pražskými. Odtud waliw se tok dešťový, wzal s sebou dwanáct domů, a strhnul je do řeky Wltawy. A welmi mnoho zlého pošlo z přívalu tohoto deště; dlauhau řada slow nedalo by se wypowěditi.

A také nesmíme pominouti o povětrí, které toho roku dne 3 Prosince, to jest w den svaté Barbory, strhši se, silau swau a návalem prudkým srazilo s wěží nejtěžší a nejpewnější stavění. Na wěži, která slowe u welikých wrat hradu Pražského, první stavění. Druhé stavění proti domu páně biskupowu a dworu, který se

¹⁾ refectorio 2, 2aa. — ²⁾ na Skitiwe 8. — ³⁾ deiecit 2aa. — ⁴⁾ duxit 8. — ⁵⁾ possunt 2aa. — ⁶⁾ expli- cari 8. — ⁷⁾ fortissima 2aa.

domini episcopi et curiam, quae vocabatur antiquitus turris episcopalis, aedificata in fronte castri opere firmissimo et artificioso, decidit in terram. Tertium aedificium in turri circa pedem pontis de¹⁾ nobili et fortissimo opere vi ventorum detrusum corruit in terram. De aliis minoribus aedificiis in turribus²⁾ munitionum aedificatis seu propugnaculis specificare non possumus, sed secundum quod veridica relatione cognovimus, XXIV aedificia turrium infra castrum Pragense et muros civitatum per vim ventorum corruerunt. Quot domus in civitate Pragensi vi ventorum dirutae³⁾ ceciderunt et extra, numero non est opus. In rure horrea vi ventorum diruta, arbores fructuum et silvarum, qualia ab antiquis diebus et similia non dicuntur accidisse. Sub decursu temporis impacati quid boni sive mali fecerint in stationibus suis sub monte Petrin⁴⁾ Spakmannus⁵⁾, Syberk⁶⁾ et Sazema⁷⁾ cum suis comitatibus, stylo explanari non est necesse, quia sufficienter notata creduntur apud illos, qui molestias diversarum passionum et iacturam rerum pertulerunt.

Molendinum in Strahow ventosum vi ventorum funditus corruit et eodem anno reaedificatum est.

B) WYPRAWOWÁNÍ DRUHÉ.

Anno domini 1279⁸⁾ Otto, marchio Brandenburský, tutor Wenceslai ducis, filii Otakari, serenissimi regis Bohemorum, et totius regni, VII Idus Januarii misit aliquot canonicos Pragenses, capellanos suos, pro inquirendis quibusdam privilegiis regis Otakari. Misit etiam, stimulo cupiditatis et avaritiae tactus, milites et plures Theutonicos sub fraude et dolo, immemor salutis aeternae, iniungens eis occulte, quatenus requirant et experiantur⁹⁾, ubi deposita sit pecunia Prosinconis¹⁰⁾, vulnerii¹¹⁾ et gratiarum regis Otakari et aliorum plurium. Adhuc enim terra Bohemiae eo tempore in malo statu erat, turbabatur spoliis, rapinis et incendiis, ideoque multi seculares et clerici comportaverant res

za starodáwna nazýval wěži biskupowau, ježto ¹²⁸¹ wystawena byla w průčeli hradu dilem welmi pevným a umělým, spadlo k zemi. Třetí stavění na wěži při konci mostu, wýtečného a welmi silného díla, prudkostí wětrů strženo sesulo se k zemi. O jiných menších stavěních zdělaných na wěžích hradeb čili na baštách nelze nám podrobň wypisovati, ale dle toho, jak jsme z prawdiw zpráwy zwěděli, 24 stavění wěži we hradě Pražském a we zdech měst silau wětrů se sesulo. Kolik jest se domu we městě Pražském a wně silau wětrů sřitilo, není potřeba počítati. Na wenkowě zbořeny jsou stodoly silau wětrů, wywráceny stromy owoce i lesni, což se takového neb podobného od dávna prý nepřihodilo. Co dobrého neb zlého během času nepokojného na stavěních svých pod horou Petřínem učinili Spacman, Siberk a Sazema se swými průwody, není potřebi pěrem wypsat, poněvadž jak myslím dostatečně zaznamenáno jest od těch, kteří nesnáze wšelijakých utrpení a ztrátu wěci zkusi.

Mlýn powětrný na Strahowě silau wětrů od základu jest se sesul, a téhož roku zase jest wystawen.

Léta páně 1279 Otto markabi brandenbur- ¹²⁷⁹ ský, poručník kněžice Wáclava syna Otakara, nejjasnějšího krále českého, a celého králowství, dne 7 Ledna poslal jest některé kanonicky Pražské, kaplany swé, aby vyhledali některá privilegia krále Otakara. Poslal jest také puzen ostnem dychiosti a lakovství, rytíře a wice Němců pode lstí a klamem, nepamětliw wěčného spasení, nařídil jim podtaži, aby se tázali a wyskaiali, kdeby byly uloženy penize Průšenka, čišnika a milostnika králowa Otakara, a jiných wice. Neb ještě toho času země česká we zlém stavu se nacházela; zůřily jsou w ni pleny, laupeže a ohně, a protož mnozí swětšti i duchowní byli snesli wěci swé

¹⁾ et 2aa. — ²⁾ tur. et mun. 2aa. — ³⁾ nemá 2, 2aa. — ⁴⁾ Petrin 2aa. — ⁵⁾ Spacmannus 2aa; Spacimannus 8. — ⁶⁾ Syberk 2aa. — ⁷⁾ Sezema 2aa, 8. — ⁸⁾ Rukopisy mají 1282. Že r. 1279 Otto Braniborský byl již v Čechách, viděti jest z mnohých zpráv jiných; srovnej o jeho vládě v Čechách Palackého dějiny národu českého II, 1, 215. — ⁹⁾ reperiantur 2aa. — ¹⁰⁾ Prosinconis 2aa. — ¹¹⁾ rulerii 2aa.

¹²⁷⁹ suas, et deposuerant in armario Pragensi, in auro et argento, in cisis, annulis¹⁾, monilibus et aliis quibuslibet vestibus pretiosis; quia melior et firmior tutiorque recursus non²⁾ inveniebatur quam sanctuarium Pragensis ecclesiae ad conservationem rerum depositarum³⁾. Intrantes itaque sanctuarium Jesu Christi et beatorum Krista a swatých mučenníků spřeházel raucha kněžská, ostatky swatých poskwrnili a poházeli, dotýkajice se jich rukami nešlechetnými, hledajice poklady peněz, pokládajice za dowolené, co jim pro posvátnost místa dowoleno nebylo. Popadali skříně, obtěžkájice bedny těžší, sekerau a dlátem je wylamowali. Widauce tedy kanownici Pražští a jini služebníci kostela, an byl páchan tak těžký zločin a rušeny tak nelidským spůsobem swátosti se swatyni syna božího, welkau bolesti dojati jsouce, s klekáním a wzdychnáním říkali jsau: Pane Ježíši Kriste! swátosti twé jsau poházeny a poskwrněny, kněží twoji leží v zármutku a pokoře, a hle! národové sebrali jsau se, aby nás zkazili. Ale oni twrdší než skály, jakož jest velmi ukrutná powaha Němců, horkem zlosti rozpáleni, během náhlým k zlému hotowi, pohanili sluhu kostela, nedabajice bázně boží, lánim a slowy hanlivými i ranami, pěsti pod bradou je šfauchajice; jiné bijice a neslušně jimi strkajice wyhnali je, a wzawše sakristovi násilně kliče od sakristie a zavřewše i zamknuwše dwéře, postawili jsau stráže, a odešli. Potom wstaupiše do kaple sw. Wáclava, obořili jsau se na hrob jeho, ohledávajice a omakávajice jej se všech stran swrchu i sdůly, hledajice peněz, kdežto sotva kde neb nikde nemůže být nalezeno, kde nebylo uloženo. Jeden tu z nich z Němců, sluhu dábliw, z jeho ponuku byl wzal pokradmu kadidlnici střibrnau w kapli sw. Wáclava; ale z přízně milosti boží a pomoci swatých mučenníků, welkým strachem popaden, zase w dobrém stavu a neporušenau sluhům kostela ji odewzdal. Potom jako chrti čenichalové wšedše do krypty swatých Kosmy a Damiana, běhali po kautech sem a tam, a když nenalezli, spočítali skříně, které tam byly složeny, obtěžkávali je nadzdwihowaním, a pečlivě znamenali

¹⁾ cif. et ann. 8. — ²⁾ nemá 2aa. — ³⁾ repositarum 2aa; dispository 2. — ⁴⁾ et 2aa. — ⁵⁾ sicuti 2aa.
⁶⁾ Místo cont. verbis má 8 contumelias. — ⁷⁾ prospic. 2aa. — ⁸⁾ tamen 8. — ⁹⁾ numerauerunt 8.

^{ibidem}¹⁾ deposita erant, ponderantes per elevationem ponderosiora, signantes studiose, ne mutantur et leviora locarentur, habita deliberatione pro clavibus, utrum deberent tolli claves et praesentari marchioni aut penes sacristam relinqui. Ad ultimum receptis clavibus a sacrista per vim criptae et capellae positis custodibus intra et extra ecclesiam ex omni parte, iniungentes eis, quatenus diligenter et studiose custodian, sicut diligent lumina capitum suorum servare²⁾, recesserunt. Et ita nec libri nec candelae nec aliquis apparatus, qui ad cultum divini officii pertinebat, infra biduum et noctem poterat ab eis obtineri. In crastino namque a radice turpis propositi non digressi, iuxta mandatum eis iniunctum, aperientes ostia, intrant sanctuarium beatorum martyrum, rapiunt infinitam pecuniae quantitatem, et eam illico suo domino repraesentant. Nec erat eis horrendum tale facinus perpetrare, quia iam traxerant in usum in multis monasteriis et aliis ecclesiis similia faciendo, et nisi compescantur per Jesu Christi potestatem³⁾ a tam sceleratissimis presumptionibus, humano pudore et correctione non poterunt refrenari. Licet alias dicatur: Non poterit in desertorum⁴⁾ propagationibus aboleri licentia, nisi fuerit in eis propter correctionem disciplinae subsecuta censura. Et in legibus imperatorum promulgatum meminimus: Diffinimus, ut remissionem veniae criminis non⁵⁾ semel commissa non teneant, nec in eos augustae liberalitatis referatur humanitas, qui impunitatem veteris commissi non emendationi potius quam consuetudini deputarunt. O pecunia totius mali regina, fraudis et doli amica, fidei ac⁶⁾ animae hostis et⁷⁾ inimica, tu iustitiam comprimis, iusta iudicia subvertis, tu es ignis urens, fomes seditus, tu hominem a dei cultura revocas et errare facis, ponens eum in loco erroris et animae perditionis! Te instigante, stimulo cupiditatis et avaritiae accensi Bramburienses⁸⁾ rapuerunt aliena, scientes non esse sua, non attendentes, quod in veteri testamento non rapina tantum, imo etiam tenacitas multetur, sicut beatus Gregorius exponit Lucae euangelium di-

¹⁾ ibi 8. — ²⁾ conservare 2aa. — ³⁾ pietatem 8. — ⁴⁾ discretorum 2aa. — ⁵⁾ nisi 2aa. — ⁶⁾ et 2aa, 8. — ⁷⁾ ac 8. — ⁸⁾ Bramburgenses 2aa a tak stále niže.

těžší, aby nebyly proměněny a lehči postaweny. ¹²⁷⁹ Wzawše radu o kličích, zdali by měly být kliče wzaty a markrabimu odewzdány čili při sakristovi zanechány, naposledy odňawše kliče sakristovi násilím, ku kryptě i ku kapli postawiwsé strážné wnitři w swatyně kostela se všech stran, a nařidiwsé jim, aby pilně a bedliwě hlídali, jakby chtěli zachowati swětla we hlavách svých, odešli jsau. A tak ani knih ani svíček neb jakéhokoli náčini potřebného ku konání služby boží nemohlo se po dva dni a nic od nich obdržeti. Neb nazejtří, neupustiwsé od kořene zlého předsewzeti, dle rozkazu jim daného otewřewše dwéře, wstaupili do swatyně swatých mučenníků, pobrali jsau nesmírné množství peněz, a hned je pánu swému odewzdali. A nebylo jest jim hrozn zločin takový spáchat, protože již sobě byli wzali we zwyk, činice podobně we mnohých klášteřích a jiných kostelich; a nebudau-li odstrašeni moci Krista Ježíše od tak zločinných předsewzeti, lidským studem a káráním nebudau moci být skroceni. Ač prawi se jinde: Nebude se moci zameziti prostopášnost w napomáhání uběhlikům, leč když bude je stihati trestání pro naprawení kázně. A w zákonech cisařů pamatujsme, že jest prohlášeno: Nařizujeme, aby zločiny nejednau spáchané nepožívaly uděleného odpustění, aby se vlivnost showiwawosti cisařské newztahowala k takovým, kteři odpuštění pokuty za starou winu neobrátili ku polepšení se, nýbrž spíše k náwyku. O penize, wšeho zlého králowé! Isti a podwodu přátelé! wiry a duše nepřátelé a protivníci! wy sprawedliwość utiskujete, sprawedliwé saudy podwracujete, wy jste oheň palčiwý, traud nepokojný; wy člowěka od etěni boha odwracujete, a činite, aby blaudil, stawice jej w místu bludu a zatraceni duše. Z wašeho popudu, ostnem dychtiwości a lakomství podniceni, pobrali Bramburšti cizi jmění, wědauce, že nebylo jejich, nedabajice toho, že se we starém zákoně tresce netoliko laupež, nýbrž i zadržení, jakož swatý Řehoř vykládá ewangelium Lukášovo, prawě: Jakým trestem má být káran, kdo cizi jmění beře, když se stihá odsau-

¹²⁷⁹ cens: Qua poena multandus est, qui aliena diripit, si inferni damnatione percutitur, qui¹⁾ propria non largitur? Nam et legibus seculi et divilibus constitutionibus prospectum est, nemini per vim lictum²⁾ rapere rem alienam; quia qui aliquo errore ductus, rem suam esse³⁾ putans et imprudens iuris eo animo rapuerit, quasi domino liceat suam rem etiam per vim auferre a possessoribus; cum etiam, ne talia⁴⁾ cogitentur, statuta sit poena, per quam raptore non impune suam exerceant avaritiam. Hoc intelligendum est de re commodata sive locata sive impignorata vel⁵⁾ deposita. Novimus et canonem latae sententiae in omnes violatores ecclesiarum esse promulgatum, per quem et infamiae nota respurguntur et a legitimis actibus repelluntur, nisi prius satisfactione competenti exhibita a Romano pontifice absolvantur.

Eodem anno XI Kal. Octobris Paulus Beruth⁶⁾ occupavit potentialiter⁷⁾ munitionem domini Thobiae episcopi in Rudnicz et civitatem, et eam suo dominio subiugavit. Occupavit etiam curiam domini episcopi in civitate Pragensi, in qua deposita erat magna copia frumenti, vini⁸⁾, pernarum, caseorum, et suo dominio applicavit. Idem⁹⁾ marchio Bramburiensis nulla compunctus pro tam gravi facinoris perpetratione poenitentia, mente adhuc ferina a suo proposito concepti mali non resiliens, dominam reginam serenissimam Bohemorum cum filio Wenceslao unico ac tenello in tempesta noctis, dum cuncta sunt silentia, sopori deditos inquietare non expavit, mandans militibus suis et clientibus, ipsam cum puerulo invitatos¹⁰⁾ et renitentes paucis vestimentis induitos deferri ad vehiculum et deduci in Bezdyez castrum per abrupta viarum et latibula tenebrarum, cum nec sine ingenti timore et pavore competat etiam serenissimo die tam delicatis hominibus huiusmodi vectura prae nimia itineris velocitate. Qualis turbatio cum moestitia cordium, qualis planctus ac¹¹⁾ gemitus a domina regina et a filio eius ac universa curia et familia reginae, maxime tamen a dominabus eo tempore habitus fuerit, non credo, quod in caede inno-

zenim do pekla, kdo vlastního neuděluje. Nebo i zákony světa i božskými rozkázaními jest stanoveno, že není dowoleno nikomu násilně vzít wěc cizi, poněvadž i kdo omylem sweden, maje wěc za swau a neznaje práva, w tom minění wzal by ji, jakoby majetníku bylo wolno swau wěc i mocí odejmauti držitelům, ano i, aby se tak ani nemyslilo, ustanoven je trest, aby lupiči nekonali bez trestu lakomství swého. To se rozuměti má o wěci půjčené nebo pronajaté nebo zastavené neb uschowané. Wime také, že jest prohlášen zákon o nálezu wydaném na wšecky ukřiwditele kostelů, kterým se známkau bezectnosti postřikávaji a od právních skutků odpuzují, leč by učinice prvé náležité zadostučinění od papeže Římského rozhřešení byli.

Téhož léta dne 21 Září Paweł Beruth osadil jest mocí hrad páně Tobiášův biskupůw w Raudnici i město, a podmanil je pod swé panství. Osadil jest též dwůr páně biskupůw we městě Pražském, we kterém bylo složeno welké množství obilí, wina, uzenin, sýrů, a připojil jej k swému panství. Týž markrabí Brandenburgský, nehnut žádnou litostí pro spáchání tak těžkého zločinu, s myslí posud zdiwočelau od swého předsezweti zamýšleného zlého neupusti, nejjasnější paní králownu českou se synem jejím Wáclawem jediným a autlinkým, w nepohodě noční, když bylo wše ticho, nestrachoval se, když byli we spaní pohřbeni, vytrhnauti je, nařídil rytířům swým a služebníkům, ji i s pacholetem bezdékly a wzpirajici se w máló šatstwa oděné naložiti na wůz a odwézti na hrad Bezděz po cestách drsnatých a zákautech tmavých, kdežto nehodi se taková jízda bez welkého strachu a hrůzy ani w nejjasnější den tak autlým lidem pro náramnau rychlost cesty. Jaké leknuti se zármutkem srdce, jaký byl té chwile nářek a wzdýchání králowny paní a syna jejího i celého dvoru a čeledi královské, nejvice wšak paní, nemyslím, žeby se podobné kwileni při zavraždění mlá-

centum et filiorum Rachelis similis eiulatus factus fuisse memoretur. Deducentes itaque dominam reginam cum filio sibi karissimo, locaverunt eam iuxta mandatum marchionis in Bezdyez munitione firmissima, in arto loco sub custodia alienigenarum saevissimorum Theutonicorum, omnibus Bohemis ad ipsos introitum penitus denegando, exceptis paucis vix tribus personis, qui victualia et alia necessaria, quae ad sustentationem humanae vitae competit, eis ministabant. Et ex illa hora curia dominae reginae et familia eius, quae ad magnam numerositatem creverat tam in domicillis nobilium quam in domicellabus et aliorum militum servorum officialium, imminuta est et dispersa.

Videntes itaque barones et natu maiores Bohemiae, dominam reginam cum filio suo ex nimia moeroris¹⁾ anxietate et ingenti doloris afflictione turbatos, cupientes eis aliquod remedium inferre, in colloquio generali celebrato ex parte Ottonis, marchionis Bramburiensis, in quo exigeabantur ab universis nobilibus iuramenta pro fidelitate servanda, inter ceteros tractatus idem nobiles petitionibus suis obtinuerunt a marchione, quatenus dominam reginam cum filio suo reductos de Bezdyez castro, locaret eos in urbe Pragensi, ubi sedes regis Bohemorum et totius regni esse non dubitatur, ubi etiam puer ducellus natus est et educatus. Maiori enim solatio pueri gaudent in loco nativitatis suaem commorantes. Domnus marchio petitionibus nobilium acquiescens, licet liberaliter promiserit, tamen minime adimplevit. Comperta itaque domina regina de fraude et dolo marchionis et violatione promissionum suarum, quod nulla ipsarum fuisse effectui mancipata, quod etiam nec petitionibus nobilium consensit, nec aliquo remedio tam in arto loco reclusa molestias et angustias graves evadere posset, quas singulis diebus patiebatur, tacitis cogitationibus concepit in animo suo, qualiter huiusmodi afflictiones amarissimas evadere posset. Metuebat enim de tam sinistro principio, ne peior fortuna sequeatur, quia et auctoritas dicit: Maior calamitas in futuro de tam sinistro principio metuitur, quam felix exitus speratur; et iterum: Vix bono

dátek a synů Rachel bylo pamatowalo. Tedy odvezše králownu paní se synem jejím nejmilejším, wsadili ji dle rozkazu markrabowa na hrad Bezděz w mistě těsném pod hlidkou cizozemců nejukrutnějších Němců, tak že wšem Čechům byl k nim přístup zahrazen, kromě mála, sotva tří osob, ježto jim posluhovaly potrawau a jinými potřebnými wěcmi, které náležejí k zachowání života lidského. A od té chwile dwůr paní králowé a dvořanstwo její, které bylo wzrostlo u welký počet jak mladých pánů šlechticů, tak slečen a jiných rytířských služebníků a auředníků, zmizel a rozptýlil jest se.

Widauce tedy páni a starší země české, kterak paní králowá se synem svým welkau auzkosti zármutku a náramným hořem bolesti byla skličena, chtice jim spůsobiti nějakau pomoc, na sném obecném swolaném od Ottu markrabí brandenburgského, na kterém byly wyžadovány ode wšech šlechticů přisahy na zachowání wěrnosti, mezi jiným jednáním řečení šlechtici žádostmi swými obdrželi od markrabí, aby paní králowau se synem jejím přivezl zpět z Bezděze hradu a usadil je we městě Pražském, kdež jest neomylně sídlo krále českého a celého králowství, kdež také pachole kniže mladé bylo narozeno a wychowáno. Nebo požívají děti wětšího potěšení, když přebývají w mistě swého narození. Pan markrabí, k žádostem šlechty swoliw, ač jest ochotně slibil, wšak dokonce nesplnil. Když se tedy paní králowá přeswědčila o lsti a podwodu markrabí a o zrušení slibů jeho, že žádný z nich nebyl přiveden ke skutku, že také ani k žádostem šlechty nesvolil, a když jsauci w tak těsném mistě zavřena, žádným spůsobem nemohla se zbawiti útrap a nátků těžkých, které snášela každého dne, w tichém přemítání wymyslila si, jakým spůsobem by mohla z těchto přehořkých swizelů se wybawiti. Nebo se bála z tohoto zlého začátku, aby nepřišlo hůře, protože i písмо prawi: Jest se z tak zlého začátku obávati wětšího neštěti pro budauenost, než dafati dobrého konce. A opět: Sotva se dojde

¹⁾ qui — rapitur nemá 2aa. — ²⁾ nemá 8. — ³⁾ nemá 2aa. — ⁴⁾ ne tal. ne cog. 2, 2aa. — ⁵⁾ sive 8. — ⁶⁾ Geruth 2aa. — ⁷⁾ potentialiter 2. — ⁸⁾ scilicet vini, p. etc. 8. — ⁹⁾ Item 8. — ¹⁰⁾ invitatos — vehiculum et nemá 8. — ¹¹⁾ et 2aa.

¹⁾ angustia vel anxi. 8.

¹²⁷⁹ peraguntur exitu, quae malo principio sunt inchoata.

Coepit itaque domina regina per intervalla temporum petere licentias a purcravio Hermanno, qui praeerat eidem castro in Bezdyez, quatenus posset visitare civitatem Vristad, in qua est ecclesia sita in honore sancti Georgii martyris, causa orationis. Occurrerat enim ipso die festum beati Georgii. Idem purcravius Hermannus consentiens petitionibus dominae reginae, dedit liberam facultatem veniendi quoconque placeret ei, tamen sub ea conditione, relictis pueris in castro, et quod peractis negotiis suis ad pueros revertatur. Et ita iuxta formam praemissam factum est; venit et revenit. Iterum post aliquot dies petivit licentiam visitandi griseos monachos in Hradist¹⁾, obtentaque venit, et ipso die in eadem civitate comedit, monasterio sibi victualia procurante. Tertia vice accepta licentia venit in Mielnik civitatem²⁾, quae specialis eius erat, et ibi mansit tribus diebus in expensis burgensium, et rediit in Bezdyez. Adiecit adhuc petere licentiam veniendi in Pragam ad sororem Agnetem, et ea obtenta venit, et ibi de rebus suis dispositis finxit se velle venire in Moraviam ad exequias mariti sui regis Otakari. Et arrepto itinere, cum deberet venire in Moraviam, divertit gressus suos in Opaviam, et sic astute et sapienter angustias et molestias, quas patiebatur ex parte Theutonicorum, evasit. Interdum enim³⁾ mendacia prosunt, nam falli in hiis, quae ad fidem non pertinent, aut nullum aut parvum peccatum est. Post paucos vero dies Otto marchio Bramburiensem episcopum⁴⁾ toti regno praeificiens, et dans sibi omnem auctoritatem et protestatem tamquam vero patrono, ut regat, protegat et defendat, malefactores puniat, in Saxoniā, dicens se arduissimis necessitatibus praepeditum, profectus est.

Episcopus itaque Bramburiensis positus ad curam aliorum, qui tenebatur ex officio potestatis sibi traditae a rapinis, a spoliis, ab inquietationibus⁵⁾ omnium oppressorum cum ceteris, qui secum ad hoc deputati erant, per poenas, quae legibus seculi statutae sunt, huiusmodi transgressores punire debitas ultiones sントibus

dobrého konce w tom, co se počalo zlým začátkem.

Počala jest tedy paní králová od času k času vyprošovati sobě dowolení od purkrabí Heřmana, který byl představen téměř hradu Bezdězi, aby směla nawštiviti město Freistat, we kterém jest kostel ke cti svatého Jiří mučenika, pro pomodení se. Nebo připadl toho dne swátek svatého Jiří. Týž purkrabí Heřman swoliw ku prosbám pani králowé, dal jest ji swobodnau wůli, aby šla, kam by se ji libilo, wšak na ten spůsob, aby zůstavila děti we hradě a po wykonání svých wěci aby se k dětem nawrátila. A tak dle řečené umluvy stalo jest se; šla jest a přišla. Opět po několika dnech žádala jest dowolení k nawštiveni mnichů šedých we Hradišti, a obdržewši šla jest, a toho dne w též městě pojedla, opatřena jsac strawau od kláštera. Potřetí wzawi dowolenau jela jest do města Mělníka, které bylo jeji zvláštní, a tam zůstala jest tři dni na útraty měšťanů, a wrátila se zase na Bezděz. K tomu ještě také žádala jest za dowolení, aby zajela do Prahy k sestře Anešce, a když je obdržela, přijela, a tam sprawiši swé wěci prawila, že mini jeti na Morawu ku pohřbu manžela swého, krále Otakara, a tak jest chytře a maudře auzkostem a swizelům, které trpěla od Němců, ušla. Nebo někdy lži jsau prospěšné; nebo poblauditi w tom, co nenáleží k wíře, není buď žádný nebo malý hřich. Po málo dnech wšak Otto markrabí, předstawiw biskupa Brandenburškého celému králowství, a daw mu wšechnu moc a právo jako prawému správci, aby řídil, chránil a hájil, zločince trestal, odjel jest do Sas, prawě, že jest zaneprázdněn welmi důležitými potřebami.

Tedy biskup Brandenburšký, postaven byw, aby měl péči o jiné, jenž powinen byl z moci auřadu sobě swěřeného od laupeži, od krádeži, od nátků wšelikých násilníků s ostatními, kteří s nim k tomu byli ustanoveni, prostředkem trestů zákony swětskými ustanovených takové přečinitele kárat, zaslauženými pomstami winné

infligendo, surda aure et oculo coeco transiens, consensit operibus malefactorum, qui per opera manuum suarum et sceleratissimorum actuum inferno sine omni haesitatione sunt deputati, non attendens decreta sanctorum patrum, quae¹⁾ dicunt: Consentire convincitur, qui cum possit, perversis negligit obviare. Nec²⁾ caret scrupulo societas occultae, qui manifesto facinori desit obviare. Eo tempore spoliata sunt omnia claustra monachorum, Cisterciensium, Griseorum, Nigrorum, Cruciferorum, sanctimonialium et canoniconorum ceterorumque clericorum per totum regnum Bohemiae, pauperum etiam rusticorum possessiones non semel sed pluries, imo³⁾ innumerabiliter in equis, in pecoribus et⁴⁾ omnibus rebus, quae inveniri poterant, usque ad favillam igne sunt consumpta. Nec pertransivit dies sine spolio.

Interea dominus Gregorius, Pragensis decanus, accessit cum ceteris canonicis, quorum copiam poterat habere, ad praesentiam episcopi Bramburiensis, petens humiliter, ne praepositurae Pragensis bona spoliarentur, quia eo tempore fere tota possessio praepositurae Pragensis spoliata est, tam in civitate Pragensi; in curia praepositurae ultra trecentas regales⁵⁾ frumenti in diverso grano sunt ablatae, per villas non tantum in equis, pecoribus diversi generis et frumento, imo in plerisque locis in favillam redactis, quibusdam vero aedificiis deductis, in universis altilibus nec pilus nec penna poterat inveniri. Episcopus vero Bramburiensis, precibus magistri⁶⁾ Gregorii, decani Pragensis, et aliorum canonicorum petibilibus et tam humilibus non consentiens, nec misertus iacturae et damno ecclesiastico, furore nimio succensus, sicuti mos est Theutonicorum zelo nimio saevire in Bohemos, verbum horribile protulit, ita quod quicunque audavit, tinnuerunt⁷⁾ aures eius. Erat autem verbum huiusmodi: Non tantum bona Gotfridi praepositi⁸⁾ spoliabantur, sed et ceterorum canonicorum, maxime autem⁹⁾ eorum, qui dominam reginam Cunegundem¹⁰⁾ sequuntur et capellanizant. Adiicintus etiam et antistitis bona non solum in rebus sed et in persona ubicunque

stihaje, hluchým uchem a slepým okem toho¹²⁷⁹ pomijeje, přiwołował ke skutkům zločinců, kteří pro skutky rukou svých a předsevzetí nejneslechetnějších beze wsi pochybnosti peklu jsau odkázáni, nedbaje nálezů swatých otců, kteří dějí: Uswědčuje se ze swoleni, kdož moha pře-wráceným se protiwiti, zanedbá. Aniž jest bez podezření spolku skrytého, kdož zjewnému zločinu zamešká se protiwiti. Toho času olaupeny jsau wšecky kláštery mnichů, Cistercienských, šedých, černých, křížowniků, jeptišek i kanoniků a jiných duchowních po celém králowství českém; ubohých také sedláků statky nejednau, nýbrž wiekrát, ano bezpočtukrát na konich, na dobytku a na wsech wěcech, což se najiti mohlo, až na popel ohněm zničeny. Ani den neminul bez laupeže.

Mezitím pan Řehoř děkan Pražský předstaupil s ostatními kanowníky, kterých k tomu dostati mohl, před osobu biskupa Brandenburškého, poniženě žádaje, aby statky proboštství Pražského laupeny nebyly, protože toho času celé zboží proboštství Pražského bylo zlaupeno, jak we městě Pražském; we dwoře proboštově bylo přes 300 královských měřic obili rozličného zrna pobráno, po wsech nejen w konich, dobytku rozličného druhu a obili, ano w nejvice místech wše w popel obráceno, w některých pak stawení rozebrána, ze wseho krmného nemohlo ani chlupu ani péra nalezeno být. Ale biskup Brandenburšký, ku prosbám mistra Řehoře děkana Pražského a druhých kanowníků prosebným a tak poniženým nechtěje swoliti, aniž slitování maje nad ztrátou a škodou cirkwe, welkým wztekem rozpálen, jakož jest obyčej Němců s welkau zlostí zářiti proti Čechům, slwo strašlivé pronesl, tak že kdožkoli slyšel, každému zabrnělo w ušich. Bylo jest pak slwo takowé: Netoliko statky probošta Bohumira ale i druhých kanowníků budau zlaupeny, nejvice pak těch, kteří s králownou Kunigundou drží a jí kaplanuji. Dodáváme také k tomu: i statky biskupowý nejen na wěcech nýbrž i na osobě kdežkoli budeme moci pronásledowati, učinime to.

¹⁾ Gradisst 2aa. — ²⁾ nemá 8. — ³⁾ venit 2aa. — ⁴⁾ Gebhard se jmenoval. — ⁵⁾ inquietatibus 2aa.

¹⁾ qui 2. — ²⁾ Nec. car. nemá 8. — ³⁾ imo miserabiliter, inn. 8. — ⁴⁾ et in omn. 8. — ⁵⁾ reg. mensuras 2aa. — ⁶⁾ nemá 8. — ⁷⁾ tremuerunt 8. — ⁸⁾ nemá 8. — ⁹⁾ tamen 8. — ¹⁰⁾ C. 2aa.

¹²⁷⁹ persecui poterimus, faciemus. Utinam sagitta eorum reflecteretur in ipsos, quia non est lex iustior ulla, quam necis artificem arte necare sua¹⁾. Sed heu! quia adhuc afflictis afflictio adiicitur, quia ex eo tempore tanta indignatio domini extitit in Bohemos, maxime rurenses, ut dictum est: Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi²⁾, punivit eos deus per diversarum gentium nationes, sicut aliquando populum Israelitarum delinquentem punivit et affixit. Errabant autem in montibus et speluncis et cavernis terrae, in silvis et nemoribus abscondentes res suas et corpora in locis vastae solitudinis, donec tempore hiemali nix descendit, et non poterant loca inveniri eorum habitationi opportuna, in quibus possent se ipsos cum rebus et pecudibus confovere, quia ab inimicis consequentibus, tanquam a canibus indagatoribus, per vestigia nivi impressa veluti ferae silvestres inventi capiebantur, capti rebus exsoliati, vestibus denudantur, gravibus tormentis, ut se pecunia redimant, afficiuntur. Vestibus et rebus exsoliati, quibus pecunia deerat, ambulabant in saccis et lecticis et mattis sua pudibunda tegentes, diversarum poenarum aculeis torti. In Mielnik multi in rotis extenti, in flumen Albiam praecipitati sunt de monte et suffocati, alii trucidati, alii gladio occisi, alii vinculis mancipati, alii igne cremati, nonnulli etiam fame valida et frigoris asperitate afflicti et innumerabilibus aliis ac diversis passionibus affecti spiritum exhalabant³⁾. Et plura et varia tormenta his temporibus audivimus et vidimus, quam in codicibus legimus. Et licet temporibus Diocletiani et Maximiani imperatorum persecutio maxima legatur facta⁴⁾ fuisse in christianos, hic maior videtur causa inspecta extitisse. Illic homines disparis cultus, quia gentiles et Saraceni contra christianos, hic utriusque baptisati; illic perfidia gentilium et haereticorum pullulante, hic fide christiana in sui roboris firmitate durante; illic ut a fide et ritu christiana religionis recederent, hic super hiis nulla mentione habita, et in aliis nec⁵⁾ vestigio culpae apparente, tanquam oves a lupis opprimebantur, et venit super eos illud propheticum: Minabit⁶⁾

¹⁾ Ovid. ars am. I, 655. — ²⁾ Horat. epp. I, 2, 14. — ³⁾ exal. 2aa. — ⁴⁾ nemá 2. — ⁵⁾ ne 2aa. — ⁶⁾ Minabit 2aa.

Bohdejž šíp jejich obrátil se proti nim, poněvadž není žádný zákon sprawedlivější jak strůjce wraždy zavražditi jeho nastrojením. Ale ach! když zarmauceným ještě zarmaucení se přidává; poněvadž od toho času takový hněv Boží byl na Čechy, zwlaště wenkowany, jak jest praveno: Cožkoli králové se nabázni, biti jsau Achajšti, trestal jest je Bůh skrze národy rozličných pokolení, jako jest někdy lid Israelský prowinily trestal a rmautil. Blaudili pak jsau po horách, po jeskyních a skryších v zemi, po lesích a hájích, ukrýwajice wěci swé i těla w místech šíré pauště, až pak zimního času spadl snih, a nemohla nalezena být mista ku přebývání jejich příhodná, kdežby se se swrchky swými a s dobytkem mohli uchowati, poněvadž od nepřátel stihajících je, jako od psů slidících po stopách do sněhu wtlačených jako lesní zwěř jsau nalezání a chytání, chycení z wěci swých obráni, z oděvů swlékání, těžkými mukami, aby se penězi wykaupili, trýzněni. Zbaření oděvů a wěci swých, kteří peněz neměli, chodili w pytlích, a w peřinách neb pokryvkách swau hanbu zakrywajice, rozličných metel žihadly jsouce zmruženi. Na Mělnice jsau množi na kola roztaženi, do řeky Labe swrženi a utečeni, jini utraceni, jini mečem usmrčeni, jini wazbau opatřeni, jini ohněm upáleni, někteří také hladem welikým a tuhostí mrazu umořeni a jinými i rozličnými trápeními bez počtu usauženi ducha jsau wypustili. A wice jsme i rozličných muk za těchto časů slyšeli a widěli, než jsme we knihách čitali. I ačkoli za časů Diokletiana a Maximiana císařů čte se, že bylo nejwětší pronásledování křesťanů, tuto když se hledí k wěci, zdá se že wětší bylo! Onde lidé rozličného náboženství, jakožto pohané a Saraceni proti křesťanům; zde oboji křtěni; onde když panovala newéra pohanů a kacířů, zde za trvání wiry křesťanské w pewnosti sily swé; onde aby odstaupili od wiry a řádu náboženství křesťanského, zde beze wši zmínky o tom a beze wši naskytujici se stopy winy w čemkoli jiném, byli jako owce od wlků potlačováni, a přišlo jest na ně ono powědění prorocké:

rex Assyriorum captivitatem Aegypti et transmigrationem Aethiopiae, iuvenum et senum nudam et discalceatam¹⁾ et discoopertam natibus ignominiam Aegypti etc. Multi etiam clericorum, tam secularium quam religiosorum et laicorum, qui in²⁾ hospitia convenierant in munitis civitatibus, et ceteri inquilini rebus exsoliati sunt, turbationibus attriti³⁾, tribulationibus affecti, variis persecutionibus afflicti, doloribus gravibus et gemitibus inenarrabilibus arefacti, opprobriis lacerati, variis tempestatum doloribus in profundum miseriae demersi⁴⁾, minarum asperitatis pavefacti, quidam extra moenia civitatum crudelibus vulneribus examinati⁵⁾, spiritum superis reddiderunt. Et impletum est illud propheticum: Foris vastabit⁶⁾ eos gladius et intus pavor.

Qualiter etiam in Pragensi castro, in palatio regali plurimi diversarum poenarum tormentis, a quibus pecunia sperabatur haberi, mortificati sint⁷⁾, malui sub silentio transire, quam tam turpia facta, quae ibi sunt perpetrata, stylo descriptionis enarrare, ne tam solemnis locus, omni laude dignus, immundissimarum sordium spurciis et verborum foeda prolatione polluitur. In multis locis librorum invenimus, quod pro peccato alicuius tota familia vel provincia debeat puniri, imo et exemplis plurimorum apparet. Peccato Achab posteri eius regni solium amiserunt; peccato David gladius domini desaeviit⁸⁾ in populum, sed in gente lata gloria regis est, in diminutione plebis contritio principis, qui⁹⁾ ergo¹⁰⁾ de numerositate suae gentis superbivit, iure in eius diminutione punitus est, sicut legitur in historiis regum, ubi David dolore tacitus lamentabatur dicens: Ego sum, qui peccavi, ego inique egi, isti, qui oves sunt, quid fecerunt? Peccato namque Sodomitarum parvuli eorum, qui beneficio aetatis paterna flagitia nesciebant, coelesti igne sunt consumpti; peccato Amalechitarum non solum parvuli eorum, sed et bruta animalia iussa sunt a domino deleri; peccato Datan et Abyron, qui auctores scismatis fuerunt contra Moysem, non tantum soli, sed et omnis substantia eorum cum ipsis et liberis eorum ad inferos descendit; peccato civium thesauri Jhe-

Hrožiti bude král assyrský zajetim aegyptským¹²⁷⁹ a stěhowáním aethiopským, mladých i starých nahau a bosau s odkrytým přirozenim hanbu Aegypta atd. Také množi duchowní jak světští tak řeholní i laikové, kteří sobě najali hospody we hrazených městech, a jini podruhoué byli olaupeni o wěci swé, zkusili we zmatech, přišly na ně swizele, stiháni byli rozličným pronásledováním, bolestmi těžkými a wztesky newyprawitedlnými sauženi, potupami trápeni, rozličnými úkory bauři do hlaubě bidy ponořeni, ukrutnými hrozbami strašeni, někteři wne zdi městských ukrutnými ranami ztrýzněni ducha nebeským nawrátili. A naplnilo jest se ono powědění prorocké: Wenku bude je hubiti meč a strach uvnitř.

Kterak také na hradě Pražském w palaci královském pěmnoži rozličných pokut mukami, od kterých daufalo se dostati peněz, usmrceni jsau, chtěl jsem raději mlčením pominauti, než tak hanebné činy, které jsau tam spáchány, pérem pišećim wyprawo wati, aby tak slawné místo wši chwály hodné neřády nejnečistších špin a slow oškliwým pronesenim poskwrněno nebylo. Na mnohých místech we knihách nacházíme, že pro hřich něči celá rodina nebo krajina má být trestána, ano zjewné jest to z příkladů mnohých. Hřichem Achabovým potomei jeho ztratili stolec králowství. Pro hřich Dawidův meč Hospodinův zůřil proti lidu. Ale w lidu mnohem jest sláwa králowa, we zmenšení lidu skrašení knížete. Který tedy se pyšnil četností lidu swého, právem kárán jest jeho zmenšením; jakož se čte w příbězích králů, kdež Dawid bolesti uchycen žalostil, řka: Já jsem, jenž hřešil, já jsem konal neprawost; tito, kteří jsau owečky, což učinili? Hřichem také Sodomských ditky jejich, které pro swý wěk otcowských ohavnosti neznaly, nebeským ohněm jsau stráweny. Pro hřich Amalechitů kázel jest Bůh netoliko ditky jejich nýbrž i němau twář zkaziti. Pro hřich Datana i Abyrona, kteří byli původci odboje proti Mojžíšovi, nejen oni sami, ale i wšecko jmění jejich s nimi a s dětmi jejich spadlo do pekel. Pro hřich měšťanů

¹⁾ discalciatam 2aa. — ²⁾ nemá 2, 2aa. — ³⁾ affecti 2aa. — ⁴⁾ dim. 2aa. — ⁵⁾ examinati 2aa. — ⁶⁾ vastabat 2aa. — ⁷⁾ sunt 2aa, 8. — ⁸⁾ desaevit 2aa; descendit 8. — ⁹⁾ quid 2aa. — ¹⁰⁾ nemá 8.

¹²⁷⁹ richo anathematizati ¹⁾ sunt, unde Achor ²⁾, qui regulam auream et quaedam alia pretiosa furtus est, de anathemate dicitur tulisse; peccato Aegyptiorum possessiones eorum grandini traditae, iumenta eorum et primogenita eorum morte consumpta sunt; peccato Israhelitarum archa domini Phylisteis tradita est; peccato Achor plebs Israelitica manu ³⁾ hostium devicta est; peccato filiorum Hely populus in manu Philistinorum corruit; peccato Cham filius eius Chanaan maledicatur; peccato Jesi, qui gratiam sanitatis Naaman vendidit, eandem gratiam sanitatis Elisaeo ⁴⁾ vindicante leprosus factus amisit, et eius delicto lepra transmittitur ad posteros ⁵⁾. Legitur in libro regnum et de aliis regibus, quibus ex voluntate divina, promissum ⁶⁾ fuit, ut populum Israheliticum et alias gentes affigerent ⁷⁾, captivarent et bellando devincerent. Tamen qui victories potentiae suae et non divinae, quas assecuti fuerant, attribuerunt, divinitus sunt puniti. Nabuchodonosor, qui obtinuerat Aegyptum et Aethiopiam, cum superbis diceret: Nonne haec est Babilon, quam ego condidi in throno regni mei etc. et ⁸⁾ statim deus immutavit mentem eius rationabilem, et induit eum ferina bestialitate, ita ut ab hominibus fugiens cum bestiis viveret. Contra superbiam Senacherib, qui gloriabatur de victoria, quam assecutus fuerat ascribens potentiae sua et ⁹⁾ non divinae, dominus dixit: Nunquid gloriabitur serra contra eum, qui secat in ea? Num quid exaltabitur securis contra eum, qui caedit in ea? De Antiocho et de aliis regibus, qui ex delictis suis corruerunt, sicut legitur, quod per filios Israel punivit deus Amorheos, Chanaeos ¹⁰⁾ et alias gentes, quarum terram ¹¹⁾ de Egyptiaca servitute Israhelitis ¹²⁾ exeuntibus tradidit possidendum. Legitur etiam in libro Judicum de Jabin, rege Chananaeorum, et de Madianitis, quod propter idolatriam populi suscitavit eos deus, ut Israhel affigerent ¹³⁾ et terram eorum occuparent. Cum autem populus dei sub manibus eorum diutius afflictus peccatum suum recognosceret et per poenitentiam deum

pokladové Jericha kleti jsau; pročež Achor, který ukradl berlu zlatau a některé jiné klenoty, z kletého prawi se že unesl. Pro hřich Aegyptanů jsau jejich dědiny wydány w kroupobiti, koně jejich a prworozeňata jejich jsau smrti zahazena. Pro hřich Israelských archa hospodinowa wydána jest Filištinským. Pro hřich Achorův lid Israelský přemožen jest rukau nepřátel. Pro hřich synů Hely lid upadl w ruce Filištanů. Pro hřich Chamův syn jeho Chanaan proklet jest. Pro hřich Jesi, jenž milost zdrawi prodal Naamanovi, tauž milost zdrawi ztratil, učiněn jsa málomocným trestáním Elisaewým. Čte se w knize králů i o jiných králech, kterým z vůle Boží dopuštěno bylo, aby lid Israelský i jiné národy stihali, zajimali a wálečně přemáhali. Nieméně, kteří vítězství, jichž dobyli, přičitali moc swé a ne božské, bohem jsau trestání. Nabuchodonosor, který byl opanoval Aegypt a Aethiopii, když wychlubaje se prawil: Zdaliž není toto Babylon, který jsem já wystavil za stolici království mého oč, i hned Bůh proměnil jest jeho rozumna mysl, a odél jej we zwířetství diwé zwěře, tak že od lidí utikaje se zwířaty žiw byl. Proti pýše Senacheriba, který se chlubil vítězstvím, jehož byl dosáhl, přičítaje je swé moci a ne božské, hospodin řekl: Což bude se wynášeti pila proti tomu, který ji řeže? Což bude se wynášeti sekera proti tomu, který ji seká? O Antiochovi a jiných králech, kteří zahynuli pro winy swé, jakož se čte, že syny Israelskými trestal Bůh Amorhejské, Chananejské a jiné národy, jichž země odewzdal Israhelitům wyšlým ze služebnosti aegyptské, aby je měli. Čte se také w knize saudců o Jabinovi králi chananejském a o Madianitech, že je pro modlárství lidu wzbudil Bůh, aby udeřili na Israelské a zemi jejich opanovali. Ale když lid boží pod rukama jejich déle saužený hřich swůj poznal a litosti hospodina usmířil, z božího rozkazu Baruch, prowazeje Deboru prorokyni, ženu Lapidochowu, Jabina krále chananejského a Zi-

placaret, ex dei praecepto Baruch comitus Deboram prophetissam, uxorem Lapidoch, Jabin, regem Chananaeorum, et Zizaram ducem exercitus sui contrivit, Gedeon Zebeam ¹⁾ et Salmana reges Madianitarum, Orep et Zep duces eorum morti tradidit.

Haec omnia, quae praemissa sunt, hiis temporibus effluxerunt in Bohemos, sed utrum ex ²⁾ delicto regio an principum vel mediocrium sive infimarum personarum dei iudicio ³⁾ ignoratur. Sed scimus, quia cibavit nos pane lacrimarum, et potum nobis dedit in lacrimis in mensura, tamen laetati sumus pro diebus, quibus nos humiliavit, et annis, quibus vidimus mala. Ipse misertus est Sion, quia tempus miserendi eius, quia venit tempus. Convertat iam luctum nostrum in gaudium, ut viventes laudemus eum omni tempore. Divina vindicta principem cum populo peccante corripit, et quantitatem offensionis qualitas ostendit ultionis.

Anno domini 1281⁴⁾ Otto, marchio Bramburiensis, tutor Wenceslai, ducis Bohemorum, infra nativitatem domini et circumcisionem celebravit colloquium cum Thobia, episcopo Pragensi, et nobilibus terrae, militibus, baronibus nec non ⁵⁾ civibus munitarum civitatum, in quo colloquio idem marchio de consensu omnium praefecit Thobiām, episcopum Pragensem, toti terrae principalem, ad quem recursum haberent omnes oppressi violentiis, spoliis et quibusunque iniuriis praegravati. Adiunxit etiam eidem domino episcopo Theobaldum, iudicem totius regni, et alios beneficiarios ad corrigendos excessus et culpas seculares, ut criminatos et quoslibet malefactores per sententias legum mundum coherceant, et si culpa ⁶⁾ id meruerit, etiam capitali sententia deputarent puniendos. Hiis enim temporibus tanta multitudo Theutonicorum in terram Bohemiae influxerat diversarum nationum, nobilium, mediocrium et infimarum personarum, ut numerositas ipsorum a multis aestimabatur pluralitatem muscarum superare. Sed dominus episcopus, sicuti vir providus et discretus volens proinde succurrere indemnitati rei publicae, considerans summe malam tantam

¹²⁷⁹ zaru wůdce wojska jeho zahladil, Gedeon Zebeše a Salmana krále Madianitů, Orep a Zeba wůdce jejich usmrtil.

Toto wšecko, což řečeno jest, těch časů strhlo se na Čechy, ale zdali pro winu králowu, čili předních nebo prostředních čili nejnižších osob božím saudem, newi se. Ale víme, že krmil nás chlebem slz, a nápoj nám dal w slzách do míry; nieméně radowali jsme se z dni, w které pokořil nás, a z let, we kterých jsme widěli zlé. On se smiloval nad Sionem, poněvadž jest čas smilování se nad ním, poněvadž přišel čas. Obraf již smutek náš w radost, abyhom žijice chwálili jej po wšechn čas. Boži msta kníže i s lidem hříšným zahlažuje, a welikost urážky ukazuje spůsob msty.

Léta páne 1281 Otto markrabi brandenburkský, poručník Wáclava knížete českého o wánociach a o nowém roce držel jest sněm s Tobiášem biskupem Pražským a se šlechtou zemskou, s rytíři, s pány i také s měšťany hrazených měst; na kterémžto sněmě týž markrabi z obecného swolení představil jest Tobiáše biskupa Pražského celé zemi za nejvyššího, k němuž by měli útočiště všichni utištěni, násilimi, laupežemi a jakýmkoli křiwdami stíženi. I přidal jest také k témuž panu biskupu Děpoltu sudi celého království a jiné úředníky k trestání wýtržnosti a zločinů světských, aby winníky a jakékoli zločince nálezy zákonů světských w kázni drželi, a kdyžby wina toho zaslühovala, i hrdelním trestem dávali trestati. Neb jest se těch časů takové množství Němců nahrnuto do země české, rozličných národů, urozených, prostředních i nejsprostějších lidí, že, jak mnozí uvažovali, číslo jejich přewyšovalo mnohost much. Ale pan biskup, jakožto muž opatrný a prozřetelný, chtěje proto pečovati o obecnou bezpečnost, pokládaje za nejwětší zlé, že se tak welké množství cizích národů wkradlo do země české, od nichž hubena byla

¹⁾ anathematizati 8. — ²⁾ Achar 8. — ³⁾ manu až populus in nemá 2aa. — ⁴⁾ Helisaeo 2aa. — ⁵⁾ et eius — posteros nemá 2. — ⁶⁾ permisum 2aa. — ⁷⁾ affigerent . . . , captivarent . . . , devincerent . . . 2aa. — ⁸⁾ nemá 8. — ⁹⁾ nemá 2aa. — ¹⁰⁾ Cananeos 2aa, a tak níže. — ¹¹⁾ terras 2. — ¹²⁾ Israheliticis 2aa. — ¹³⁾ affigerent . . . occuparet 2.

¹⁾ Zebee 2aa. — ²⁾ ex et del. 2aa. — ³⁾ iudicium 8. — ⁴⁾ 1282 má 2aa; týž rok připsán po straně rukou téměř s rukopisem současnou v 2. — ⁵⁾ nec non et civ. 2aa, 8. — ⁶⁾ nemá 2aa.

¹²⁸¹ multitudinem alienigenarum nationum in terram Bohemorum irrepisse, per quam depopulabatur in rebus et personis, hoc primum concepit in animo suo de inminutione ipsorum, inducens nobiles terrae, quatenus petitionibus eius porrecturis Ottoni marchioni debeat assistere, et pro viribus suis quantum possunt, ut totaliter de Bohemia radicitus evellerentur, invigilant, ad hoc dominum marchionem inducendo. Promiserunt etiam omnes nobiles terrae mandatis domni marchionis iustis velle obedire, ipsi tamquam vero domino debitam reverentiam in omnibus exhibendo. Dominus itaque marchio auditis et visis innumeris malis, quae per Theutonicos alienigenarum nationum commissa fuerant, considerans etiam de obedientia et subiectione nobilium, quam promiserant se praestatueros, petitionibus ipsorum acquievit, promittens, quantocius posset perducere¹⁾ ad effectum. Et sic moram parvam, vel ut ita dicam, nullam faciens, iussit mitti nuncios per civitates et fora ad edicendum et proclaimandum voce paeonia, quatenus omnes Theutonici extranei, qui intraverunt Bohemiam causa praedae rapiendae²⁾, infra triduum omni mora postposita exirent³⁾ libere sine omni impedimento, adiiciens poenam, quod si infra triduum aliqui eorum⁴⁾ non exiverint, sententia gravi, qua praedones, fures et latrones vel nocturni hostiorum excusores puniuntur, et ipsi puniantur. Theutonici hiis auditis nullo spatio morae usi, tamquam iaculo toxicato sauciati, vehementer itinere arrepto exeunt, et velut vespertilioes in aurora die lucescente se abscondunt; ita Theutonici, tamquam fumus evanescit, evanuerunt. Ab illo tempore incolae terrae, cognito exitu Theutonicorum, spiritu alacriori recreati, qui habitabant in silvis et nemoribus, regressi sunt ad proprios lares, et ex illa hora homo misit manum ad opera, bubulus coepit laborare in aratro⁵⁾, faber in fabrica, carpentarius in architectura, femina in colo et fuso, et quilibet artifex coepit suo operi insudare, de concordia principum et pacis incremento fiduciam gerens plenorem.

In eodem autem colloquio inter dominum marchionem et nobiles terrae foedus fuit initum

na węzech i na lidech, o to prwni zasadil se w mysli swé, aby je odstranil, přimlaujaje pánum zemským, aby podporowali žadostí jeho, kterých mnil podati markrabi Ottowi, i aby toho bedliwi byli dle sil swých což by mohli, by ze země české celkem a dokonce wymytěni byli, k tomu markrabi pána nawedaue. Slibili jsau také wšichni páni zemsti, že chtí slušných rozkazů pana markrabi poslauchati, jemu jakož prawemu pánu powinnau čest we wšem wzdawajice. Tedy pan markrabi, uslyšew a uzrew nesčislné zlé, které od Němců cizich národů bylo spácháno, hledě také ku poslušnosti a poddanosti pánů, kterau byli slibili prokazowati, swolil jest k jich žadostem, a slibil, jak by nejspiše mohl, přiwésti ke skutku. A tak učiniw malé, neb abych tak řekl, žádné prodlení, kázel wyprawiti posly po městech a po trzích, aby oznamili a prowolali hlasem břicowým, aby wšichni Němcii cizozemci, kteři přišli do Čech k brani laupeže, we třech dnech neprodléwajice odešli beze wsi překážky; dokládaje pokutau, pakli by kteři z nich do tří dni neodešli, aby nálezem těžkým, kterým laupežnici, zloději a lotrowé nebo noční wybijeći wrat trestáni bywaji, oni též trestáni byli. Němcii, to uslyšewše, nečinice žádného průtahu, jako kalenau střelau raněni, na kwap dawše se na cestu, odešli jsau, a jako se netopýři skrýwají, když ranni zář zasvitne, tak Němcii, jak dým mizi, zmizeli jsau. Od té doby obvatelé země, znamenawše odchod Němců, čilejším duchem oživeni, kteři bydlili w lesích a hájich, navrátili jsau se k swým vlastním přibytkům, a od té chwile člowěk přiložil ruku k dílum, pacholek začal pracovati pluhem, kowář w kowárně, tesař na střeše, žena na sýtě a na wretáku, a každý řemeslník začal se pachtiti při swém dile, maje plnejší důvěru we swornost knížat a w začátek míru.

Na témž pak snémě zawřena byla smlauwa mezi panem markrabim a pány zemskými w ten

¹⁾ perduceret 2. — ²⁾ nemá 8. — ³⁾ nemá 2aa. — ⁴⁾ nemá 8. — ⁵⁾ agro 8.

sub hac forma, videlicet quod in festo apostolorum Philippi et Jacobi eiusdem anni nobiles Bohemiae de collecta generali totius terrae deberent dare marchioni Bramburiensi 15000 marcarum argenti ponderis pragensis, et dominus marchio, reducto ducello Wenceslao in Pragense castrum ad sedem patris sui, regis Otakari, committat ipsum¹⁾ ad custodiendum²⁾ domino Thobiae, Pragensi episcopo, et aliis nobilibus terrae, adiunctis quibusdam Bramburiensibus, quibusdam etiam civibus Pragensibus fide dignis, quatenus eum foverent sub custodia diligent iuxta formam, quam dominus marchio et nobiles terrae statuere decrevissent. Adveniente termino praefato, videlicet festo sanctorum³⁾ apostolorum Philippi et Jacobi, dominus marchio misit nuntios suos et litteras ad excusandam absentiam suam, dicens se arduissimis negotiis esse occupatum, et ob hanc causam termino praefixo non posse⁴⁾ interesse, nec ducem Wenceslaum conspectui ipsorum praesentare, sed alium terminum, videlicet nativitatem sancti Johannis baptistae petivit sibi assignari, in quo sine omni scrupulo simulationis iuxta formam superius annotatam ducem Wenceslaum pollicetur se conspectui nobilium debere praesentare. Quod audiens nobilium caterva Bohemorum, licet frustratione sua spei nimium turbata fuisset, et multis voluntibus motus animi eius disparet, tamen nemius malum sequatur, contenta proverbio, quod dicit: Labia principum pollui figmento mendacii non debent, termino praefixo acquievit.

Anno domini 1282 fames validissima omnium rerum, quae usibus humanis ad vescendum competit, multarum terrarum homines interemit. Sed obmissis extraneis ad Bohemorum pressuras et calamitatum angustias progrediar⁵⁾, quia circumdederunt Bohemiam ex omni parte mala, quorum non est numerus; oppressionibus, spoliis, excussionibus nocturnis et incendiis, consumptionibus omnium rerum inimici induxerant famem in medium eorum, persequentes animas ipsorum comprehendenterunt et conculcaverunt in terra⁶⁾ vitam eorum, et gloriam eorum in pulverem redegerunt. Unde cor Bohemorum con-

spůsob, totiž aby we swátek apoštola Filippa¹²⁸¹ a Jakuba téhož roku páni češti z obecné berně celé země dali markrabí brandenburgskému 15000 hřiven stříbra wáhy Pražské, a pan markrabí přiveda knězice Wáclava zpět na hrad Pražský k stolici otce jeho krále Otakara, aby jej odewzdal ke chowání panu Tobiáši biskupu Pražskému a jiným pánm zemským, přidaje k nim několik Brandenburgských, několik také měšťanů Pražských hodnowěrných, aby jej chowali pod pilnau hlídka dle spůsobu, který by pan markrabí a páni zemsti ustanowili. Když přišel swrchuřený čas, totiž swátek apoštola Filippa a Jakuba, pan markrabí poslal jest posly swé a listy k omluwení swé nepřítomnosti, prawě se býti zaměstnána welmi důležitými wěcmi, a že z té přičiny k roku ustanovenému státi nemůže ani knězice Wáclava před obličeji jich postawiti, než žádal, aby mu jiný rok byl wykázán, totiž narození swatého Jana křtitele, w který sloboval beze wšeho domnění přetwáry dle umluwy wýše psané, žeby měl knězice Wáclava postawiti před twáři pánů. To slyšew sbor pánů českých, ač byli zmařením naděje swé welmi pobauřeni a hnuti mysli jejich rozcházel se rozličným míněním, nicméně, aby nenásledovalo wětší zlé, upokojivše se přislovím, které prawí: rty knižat nemají wýmyslem lži poskwrněny býti, na ustanoveném roce přestali jsau.

Léta páně 1282 hlad weliký we wšech¹²⁸² wězech, které náležejí ku potřebě potrawy lidské, lidi mnohých zemi mořil. Ale zanechaje cizozemců, k tisním a nešfastným úzkostem Čechů přistaupim, poněvadž obstaupila Čechy se wšech stran neštěsti, jichž není počtu; útiský laupežemi, wybjením nočním a žhářstvím, zkažením wšech wěci nepřátelé uwedli jsau hlad mezi ně; pronásledujice duše jejich, uchwátili a na zemi pošlapali životy jejich, a sláwu jejich we prach obrátili. Tudy srdeč Čechů zarmautilo jest se mezi nimi, a strach smrti padl jest na ně, protože pozdwihl Bůh pravice

¹⁾ eum 8. — ²⁾ custodiam 2aa. — ³⁾ nemají 2, 2aa. — ⁴⁾ post se 2aa. — ⁵⁾ pergrediar 2aa. —

⁶⁾ terram 2aa.

¹²⁸² turbatum est intra eos et formido mortis cecidit super eos, quia exaltavit deus dexteram deprimentium regem Bohemorum, laetificavit inimicos eius, evertit gladii¹⁾ adiutorium eius, et non est auxiliatus ei in bello, destruxit eum, et sedem throni eius in terram collisit, minoravit dies temporis eius, perfudit eum confusione, sed et ad inferos deduxit, et cum mortuis deputatus est. Et quia pro delictis regum non tantum ipsi reges sed et populi puniuntur, teste propheta, qui videns angelum caedentem populum, dicebat: Ego sum, qui peccavi, ego inique egi, isti qui oves sunt, quid fecerunt? et in Pharaone, qui non tantum solus persequendo Israeliticum populum submersus est in mari rubro, sed nec unus ex eis superfuit, et in aliis multis regibus similia²⁾ contigerunt. Unde restat dicendum de pauperibus³⁾ Bohemiae, qui rebus et divitiis multis affluebant, et hiis omnibus per praedationes et spolia amissis, cum egenis hostiatim mendicando esurie in mortem corruerunt. Circubant itaque pauperes fame nimia compulsi civitatis Pragensis vicos, plateas et domos civium, petentes eleemosinam. Et quia iam nimia multitudo pauperum excreverat, ditiores in distributione eleemosinarum eis sufficere non poterant. Convertebantur itaque ad vesperam, et famem patiebantur ut canes, et esurie pressi murmurabant, et impletum est illud Davidicum: Ipsi dispergentur ad manducandum, si vero non fuerint saturati, murmurabunt. Mendicabant etiam infiniti artifices et diversarum artium operarii, ex quibus nonnulli habuere de facultatibus rerum suarum ad valorem centum marcarum argenti; et hiis omnibus alii exsoliati, aliqui in familia sua consumptis vendebant de uxoriis suis armillas, inaures, monilia et omnem ornatum, qui cultui femineo competebat⁴⁾ in vestitu, cupientes salutem vitae depulsa esurie conservare, et tamen multi ex hiis, consumptis omnibus, quae habebant, cum egenis hostiatim mendicando vitam miserabili fine terminarunt. Habebant quidem omnes pauperes favorem ciuium ingredi domos ipsorum ad expetendam eleemosinam, intrantibus autem villanis mendi- cis civitatem Pragensem, quorum non erat nu-

těch, kteří tiskli krále českého, obweselil nepráty jeho, vytrhnul meč pomocných jemu, a nepomohl jemu ve válce, zkazil jej a stolci království jeho porazil k zemi, zkrátil dni žiwota jeho, udeřil jej zmatením, ano i w podzemský svět připravil jej, a odkázán jest s mrtvými. A poněadž pro winy králů netoliko králové sami trestáni bývají, nýbrž i národové, dle swědectví proroka, který wida angelu porázejícího lid, řekl: Já jsem, jenž hřešil, já jsem konal neprawost, tito, kteří jsou owečky, což učinili? A jako Faraon, který pronásleduje lid Israelský, netoliko sám jediný utopen jest w čerweném moři, nýbrž ani jeden z jeho lidi nezůstal jest, a jiným mnohým králym podobně se přihodilo. Tedy zbývá nám promluvit o nižších w Čechách, kteří měli hojnou statků a bohatství, a toho všeho laupním a braním pozbyvše s chudými ode dveří ke dveřům žebrajice, hladem w náruči smrti upadli. Chodili jsou tedy chudi, příliš welkým hladem přinuceni, po ulicích města Pražského, po náměstích a po domích měšťanů, prosice almužny. A poněadž bylo již příliš welké množství chudých wzrostlo, bohatši nemohli jsou w udělování jim almužny postačeti. Wraceli jsou se tedy k wečeru, a trpěli hlad jako psi, a lačnosti usaužení reptali, i naplnilo jest se wypowiadění Dawidovo: Oni se rozprchnau pro jidlo, když pak nebudaň nasyceni, reptati budou. Žebrajali jsou i nesčíslní řemeslnici a rozličných řemesel dělnici, z nichž někteří měli jmění we věcech svých do ceny sta hřiven stříbra, a z toho všeho někteří jsouče olaupeni, jimi s rodinou swau wše protráwiše, prodávali jsou s manželek svých náramky, náušnice, řetězy a wšeliké ozdoby, které náležejí k obyčeji ženskému w šatstvu, chtice zdrawý život zahnáním hladu zachowati; a předce mnozi z nich utratíwše wšecko, co měli, s bídňymi od dveří ke dveřům žebrajice život bídňým koncem dokonali. Měli jsou pak wsichni chudi dowoleno od měšťanů wcházeti do domů jejich k žádání almužny; ale když přicházeli žebračci z wesnic do města Pražského, kterých bylo bez počtu, pro příliš welké množství začali jsou krásti

merus, prae nimia multitudine cooperunt furari ollas circa ignem cum cibis, qui ad vescendum civibus parabantur, alias etiam res domesticas, quascunque poterant rapere, subtrahebant in damnum suum et odium universorum. Et ita ab eo tempore denegatus fuit omnibus pauperibus introitus domorum, nec recipiebantur ad pernoctationes¹⁾ infra civitatem et extra, quia multa mala ex eorum obscoenis actibus civibus proveniebant²⁾. Quidam pauperes recepti ad pernoctandum extra moenia civitatis, nocte surgentes, necato hospite et familia eius perempta, ablatis rebus melioribus, recesserunt. Talia et hiis similia in plerisque locis contigerunt.

Una mendica mulierem pauperem ad pernoctandum in Obora collegit in tugurio suo, quae non habebat de substantia sua, nisi quinque frustella panis in sacculo, tegumentum vero corporis eius duo ova valere non poterant³⁾, tamen hospita domus instinctu diaboli et famis nimiae esurie impellente, ipsam dormientem in tempore noctis cum securi⁴⁾ tanquam porcum mactando crimen homicidii perpetravit. Habebat etiam eadem hospita domus filium duodecim annorum, qui huius criminis cooperante fomento hostis⁵⁾ maligni cooperator extiterat. Sed quia divina providentia huiusmodi crimina non sinit inulta pertransire, erat quippe dies parasceue, quo crimen tam horribile perpetratum est, quo etiam die toto⁶⁾ fideles Christi pro devotione circueunt per ecclesias, fortuitisque casibus quaedam mulieres in transitu suo viderunt funus ligatum fune et trahi in sarcofagum circa ecclesiam sancti Johannis, ubi eo tempore corpora humana humabantur. Sed quia filius turpis nequissimae matris corpus trahere non poterat, praefatae mulieres cupientes pro nomine Christi officio execuarum se immiscere, accesserunt ad funus, et auxilio sua possibilitatis nitebantur coeptum opus effectui mancipare. Quaedam vero ex eis discretioris animi aspiciens corpus sanguinolentum, mirabatur vehementer, in animo suo revolvens, quia corpora humana naturali morte⁷⁾ decadentia a sanguinis perfusione penitus sunt aliena. Praedictae mulieres

hrnce od ohně s krměmi, které se pro měšťany ¹²⁸² k jídlu připravovaly, také jiné nábytky domáci, cožkoli pobratí mohli, ukrádali ke škodě své a k nenávidění všechněch. A tak od toho času bylo wšem chudým wcházení do domů bráněno, a nebyli přijímáni na nocleh wnitř ani vně města, protože mnoho zlého měšťanů pocházel z jich ošklivého chowání. Někteří chudi, přijati bywše na nocleh vně zdi městských, w noči wstali, a zabiwše hospodáře a rodinu jeho usmrťwše, pobrali wšecky lepší wěci, a utekli. Takové a k tomu podobné wěci daly jsou se na welmi mnohých místech.

Jedna zebračka wzala jednu chudou ženu na nocleh w Oboře do chyše swé, kterážto neměla swého jmění nic než pět kausků chleba w měščku, oděw pak na těle jejim nemohl státi za dvě wejce; nieméně hospodyně domu, wnuknutim d'áblowým a sauženim hladu welikým puzena, w noci když spala zabila ji sekerau jako wepře, a tudy wraždy se dopustila. Měla také tato majetnice domu syna dwanáctiletého, který spůsobením popudu nepřitele zlostného zločinu toho stal se spolučastníkem. Ale poněadž prozřetelnost boží nenechává takových zločinů projiti bez pomsty; byl den velikého pátku, we který zločin tak strašlivý byl spáchán, kteréhožto také dne celého wěřici křesfané pro pobožnost obcházejí po kostelích, a hodilo se náhodou, že některé ženy, když šly mimo, widěly mrtvolu uwázanou za prowaz a wléci ji do šachty u kostela swatého Jana, kdež toho času těla lidská se pochowávala. I poněadž ohavný syn matky nezdárne nemohl těla utáhnouti, řečené ženy, chtice se pro jméno Kristovo služby pohřebni ztěčastniti, přistoupily k mrtwole, a pomáhajíce dle možnosti swé, snažily se dilo začaté ke skutku přivést. Jedna wšak z nich rozumnější, pohleděvši na tělo zakrwácené, diwila jest se welmi, přemítajíc w duchu swém, že těla lidská smrti přirozenou skonávajici prolič krwe bývají docela prosta. Když řečené ženy o tom prodlaužilejší jednání majice saukromě se radily, aby bylo

¹⁾ gladium adjutorii 2, 2aa. — ²⁾ nemá 2aa. — ³⁾ pauperibus 8. — ⁴⁾ competebant 2aa.

¹⁾ pernoctandum 8. — ²⁾ perveniebant 2aa. — ³⁾ potuit 8. — ⁴⁾ sec. aggressa 8. — ⁵⁾ hospitis 2aa. — ⁶⁾ nemá 8. — ⁷⁾ vite 2aa.

¹²⁸² cum super hiis tractatu prolixiori separatim, quid esset faciendum, deliberarent, interim auctrix sceleris, mater pueri, qui corpus fune trahebat, fugae praesidio mortem evasit, puer vero a dictis mulieribus detentus, iudici traditur civitatis. Judex autem cognita veritate ex confessione pueri, per leges seculi ipsum suspendio deputavit.

Quadem femina pulchris fructibus arborum exhibitis cuidam pueru quatuor annorum bene vestito, sicut in ea aetate patres magis consueverunt diligere filios suos et vestire, fraudulenter pulchris sermonibus blandiendo deduxit eum in domum suam, claudensque fune¹⁾ ostia domus²⁾ oppressit eum, spoliatoque ipso corpus sepelivit, statimque sine morae spatio cum vestibibus pueri oppressi cucurrit ad forum ad vendenda vestimenta, sperans de malitia sua lucrum reportare³⁾, cum fraus et dolus vix vel nunquam alicui valeant patrocinium impertiri. Considerans itaque quidam maccellarium mulierem deferentem vestimenta in humeris, sicut mos est deferri vestes venales iuxta consuetudinem fullonum, aggressus eam⁴⁾ coepit quaerere ab ea, quanti pretii essent vestimenta. Erat enim vicinus eius, cuius filius peremptus erat, et cognitis vestibus duxit eam ad maccellarium suam, dicens se velle emere et incontinenti solvere; at illa secuta est eum. Venientes autem ad locum praedictum, maccellarium acceptis vestibibus diligentius coepit intueri, an filii vicini ipsius⁵⁾ sint, sicut suspicabatur. Cumque plenius cognovisset, quaequivit ab ea, ubi vestes accepisset. At illa respondit: Domina quaedam dedit mihi ad vendendum eas. At ille: Furtim sublatae sunt vestes; et denegatis vestibus, suspendit eas in maccellaria sua supra perticam, et in prolixiori sermone, infra quem deferri possit negotium ei, cuius interest, detinebat eam. Muliere vero iam ferventius certante pro restituzione vestimentorum, mox apparuerunt famuli, quaerentes puerum, et cognitis vestibus detinuerunt feminam, et praesentaverunt patri cum vestibus pueri occisi. Pater cognita veritate praesentavit iudici, iudex patibulo eam adiudicavit⁶⁾.

učiniti, zatím původkyně zločinu, matka chlapce, který tělo na provaze táhl, prostředkem útěku smrti ušla; chlapec však od těch žen zadržán, odewzdán jest rychtáři městskému. Rychtář pak, poznaw prawdu z wyznání chlapce, dle práv swětských odewzdal jej k oběšení.

Jedna žena, ukazuje pěkné owoce pacholeti jakémus čtyrletému pěkně ustrojenému, jakož w tom wěku otcowé obyčejně milují a šati synáčky swé, pochlebujíc mu pěknými řečmi, zavědla je do domu swého, a zawřevši wrata domu, prowázkem zardausila je, a olaupiwiš tělo jeho pochbila; i hned pak bez meškání běžela s šaty usmreeného pacholete na trh, aby šaty prodala, daufajíc ze zlosti swé odnésti zisk, kdežto šalba a podvod sotva kdy nebo nikdy nemůže nikomu prospěchu přinést. Tedy jeden řezník, když widěl ženu nesauci šaty na ramenau, jak jest obyčej nositi šaty na prodej podlé zvyku tändlérů, přistaupiw k ni, počal se ji tázati, zač by byly ty šaty. Nebo byl jest sausedem toho, jehož syn byl zabit; a poznaw šaty, zavědl ji do swého masného krámu, prawě, že je chee kaupiti a hned zaplatiti; ona pak šla jest za nim. Ale když přišli k řečenému mistu, řezník wzaw šaty, začal se na ně bedliwěji divati, zdaliby byly syna sauseda jeho, jak měl domnění. A když je lépe poznal, tázal se ji, kde ty šaty wzala. Ona pak odpověděla jest: Jedna paní dala jest mi je, abych je prodala. On však řekl: ty šaty jsau ukrazeny, a odepřew ji šatů, powěsil je we swém krámě na bidlo, a w prodlaužilejší řeči, mezi kterou by wěc mohla oznamena býti tomu, jehož se týkalo, zdržoval ji. Když pak žena již prudčeji hádala se, aby ji šaty byly nawráceny, w tom přišli jsau sluhové hledajici pachole, a poznawše šaty zadrželi ženu, a přivedli ji k otcu i se šaty chlapce zabitého. Otec, poznaw prawdu, wydal ji rychtáři, rychtář pak na šibenici ji odsaudil.

¹⁾ nemají 2, 2aa. — ²⁾ nemá 8. — ³⁾ deportare 2aa. — ⁴⁾ nemá 8. — ⁵⁾ sui 2aa. — ⁶⁾ eam adiudicavit nemá 2, 2aa.

Femina quaedam, sepulto viro suo et familia tota, sola filia superstite, ambae miserabilem¹⁾ vitam ducebant, nutrimenta per eleemosinam conquirendo, iam tanquam semivivae, quia multi pauperum toto die mendicando hostiatim, non dico buccellam panis vel morsellum, imo micam panis vel fragmentum poterant expetere, quo possent vitam miserabilem²⁾ recreare. O si adesent siliquae porcorum! Contigit quadam die post vacuos labores exhibitos pro eleemosina circa noctem fatigatam matrem et esurientem intrare domum. Postmodum veniens filia pulsavit ad ostium, cupiens intrare hospitium, sicut consueverat singulis diebus. Mater prohibuit sibi introitum domus, dicens: Ad quid venisti? Nonne iam in morte es tanquam mortua? Vultum corrugatum et palidum defers, morieris in tugurio, et non erit, qui te efferat busto, et non itromisit eam. Contigit itaque matrem ipsam eadem nocte mori, et filia in crastino veniens in foveam proiecta matre longo tempore supervixit.

Hii temporibus prae nimia famis asperitate pater filio nullum remedium consolationis sciebat impendere³⁾, et e converso filius patri, mater filiae notitiam non habebat, nec filia matris, frater fratri incognitus; subtrahebatur enim eis cognitio naturalis cognitionis ex causa rerum parentiae et impletur illud propheticum: Extraneus factus sum fratribus meis et peregrinus filius⁴⁾ matris meae. Et sic noscere propinquos saeviens subtraxit egestas. Plerumque contigit⁵⁾ contrarium dicente auctore:

Forma, favor populi, fervor iuvenilis opesque

Subripuere tibi noscere, quid sit homo;

et iterum:

Bis duo sunt, quibus extollit se quis sine
norma

Luxus opum, proles generosa, scientia, forma.

Apud veteres erant omnibus omnia communia, nec aliquis, quod possidebat, suum esse dicebat. Sed iam radice cupiditatis et avaritiae pullulante, et inedia famis impellente, frater fratrem videns nimia depressum egestate, et in articulo mortis constitutum, propter parentiam victualium, non dico alimenta tribuere, imo buccellam panis non

¹²⁸² Jedna žena, pohřbiwši muže swého i celau rodinu, měla jen jednu deeru ještě na žiwě; obědwě wedly život bidny, sbírajice potrawy almužnau, již takořka polomrtwé, poněvadž mnozí chudí, když celý den žebraли ode dweří ke dweřím, nedic skýwy chleba neb sausto, ale ani kurčičky neb drobtu nemohli wyprositi, jimž by bidny život ožili. O kdyby bylo slupek prasat! Stalo jest se jednoho dne, že po marém namáhání učiněném pro almužnu na noc matka zemdlená a lačná přišla domu. Potom přišla dcera, a zatlaukla na dweře, chtějic wejti do příbytku, jak činiwala každý den. Matka zabránila ji wstaupení do domu, pravie: Nač jsi přišla? nejsi-li již we smrti jako mrtwá; obličeji máš swraštělý a bledý; zemřeš w chyši a nebude nikoho, kdo by tě wynesl ku pohřbení; a newpustila jest ji. Tedy stalo se, že matka sama té noci zemřela, a dcera nazejtří přišedší, uwrhši matku do jámy, za dlauhý čas ji přežila.

Ty časy pro přilišnau krutost hladu neznał otec synu žádného prostředku pomoci poskytnouti, ani zase syn otcí. Matka neznała dcery, ani dcera matky; bratr bratru byl neznám; neb se jim ztrácela známost přirozeného přibuzenství z přičiny nedostatku wěci, a naplnilo se ono powěděni prorocké: Cizim stal jsem se bratřím swým a přespolním synem matky swé. A tak znáni bližšich zůřiwá přetrhla nauze. Obyčejně stával se opak toho, co prawí spisowateli:

Krása a návidění lidu, síla jará i bohatství
Zmátlý tě, žež neumiš člověka poznati již.

A opět:

Jsau čtyry wěci, jimiž mimo slušnost kdos
se wynáší:

Hojnost statků, urozenost, učenost, k tomu
krása.

U starých byly wšecky wěci wšechném obecné, a nikdo nejmenoval swým, co držel. Ale již wyrážením kořene dychtiwosti a lakomství a puzením lačnosti hladu, bratr wida bratra welkau nauzi skličeného a umirajícího, pro nedostatek potrawy neostýchá se jemu nedim poskytnuti jídla, ale ani krajičku chleba odepřiti,

¹⁾ miserabiliter 8. — ²⁾ miseram 8. — ³⁾ sc. inferre vel imp. 8. — ⁴⁾ filii 2aa. — ⁵⁾ contingit 2aa.

¹²⁸² verecundatur sibi denegare, cum sint una caro et idem sanguis, utpote palmes ex eodem stipite propagati, non attendebat Johannem dicentem: Si quis habuerit substantiam mundi huius et viderit fratrem suum necessitatem patientem et clausuram viscera sua ab eo, quomodo caritas dei manet in eo? Et iterum: Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est, et omnis homicida non habet vitam aeternam¹⁾ in se manentem. His ita dicetur: Ite maledicti in ignem aeternum, qui paratus est vobis ab initio seculi; hospes fui, et non collegitis me, esurivi, et non dedistis mihi manducare etc. Antiquitus toti orbi vitalis spiritus salubres auras ministrabat, quorum affluentia aeris perusti intemperiem permiscent semina temperabat, corporibus humanis sanitatem infundebat, et cuiuslibet generis vel naturae species fructificabat, et ideo non imme-
rite dicta sunt primitus aurea secula fuisse. Erant enim rudes et simplices homines, et inter eos mali nescia et adhuc astutiae inexperta sim-
plicitas, quae nomen auri primis seculis prae-
ststit, sed postmodum natura per metalla viliora degenerans, ferro secula postrema suaem impro-
viditatis²⁾ in curia foedavit; ideoque nostris tem-
poribus pestem diram commerciis mortalium minando, anhelos ignes tulit torpantis frigoris venena, et in affligendum meare cogebant orbem, quia quo magis ad cultum rerum atque artium usus humanus processit, tanto facilius in animos serpsit aemulatio. Quae primum bene incipiens, in invidiam latenter evadit natura instruente, et ex hac³⁾ iam nascitur quidquid genus huma-
num post sequentibus seculis experitur.

Cumque pauperibus denegaretur ingressus domorum civitatis Pragensis, nec ad⁴⁾ per nocturnum recipentur propter furti perpetratores, quae ab ipsis committebantur, iacebant in nocte in vicis et plateis, tanquam sues fimo involuti, qui eiiciebatur in vicis de stabulis equorum, propter corporis nuditatem et frigoris asperitatem. Erat itaque tempus hiemale et aura frigidissima et continua⁵⁾; et ita tempore aestivali non nisi occasione famis moriebantur, tempore vero⁶⁾ hiemali geminatum est malum, quia

kdežto jsau jedno tělo a jedna krew, jakožto wětvičky z jednoho kmene wypučelé, nedbaje Jana řkauciho: Kdo by měl jméní světa tohoto a widěl by bratra swého an trpí nauzi a za-
wřel by před ním wnitřností swé, kterakž pak láска k Bohu přebýwá w něm? A opět: Každý, kdø nenávídí bratra swého, wražedník jest, a wražedník žádný nemá žiwota w sobě přebývajicího. Tém bude tak řečeno: Jděte zatra-
cenci do ohně wěčného, který jest wám připra-
wen od počátku swéta; byl jsem hostem, a ne-
přijali jste mě; lačněl jsem a nedali jste mi
jisti atd. W prawěku celému swétu duch životní zdrawých wětérků poskytowal, kterých wání proměšujic wedro wzduchu rozháralého, owlazovala semena, w těla lidská wléwala zdrawi a rostliny wšelikého druhu i powahy oplozowala, a protož ne bez práva říká se, že byly prwotně časy zlaté; nebo byli lidé sprostni a jednoduší a mezi nimi prostota zlého neznající a we lsi ještě nezběhlá, která jméno zlata prvním wěkům zjednala; ale potom příroda odrodiwši se na kovy špatnější, železem wěky pozdější nedbalosti swé neprozřetelnosti zohawila. A tudy za našich časů zůriwým morem skrze obchody smrtelníků hrozic přinesla zejici ohně, jedy mrazu tuhého, a ty nutily je putovati do swéta žalostiwého, poněvadž čím více pokročil zvyk lidi ke wzdělávání wěci a umění, tím snáze wluzovala se žárlivost do mysli. Kterážto zprvu dobré počinajic, w nenávist ponenáhlou wzrostla nawedením přírody, a z té pak již roste, cokoli pokolení lidské potom w následujících stoletích zakuaši.

A když se chudým zbraňovalo wcházení do domů we městě Pražském a nebyli přijímáni na nocleh pro páchání zlodějství, které se od nich provozovalo, léhalo jsau w noci na ulicích a na náměstech, jako swině do hnoje zawinuti, který se wyhazoval na ulice z konnic, pro nahotu těla a krutost zimy. Nebo byl čas zimní a povětrí velmi studené a neustálé; a tak za času letního jenom pro hlad mřeli; w čas zimní víšak zlé se zdwojnásobilo, poněvadž smrt newlezla do swéta oknem, nýbrž dweřmi, neznajic slit-

¹⁾ nemá 2. — ²⁾ improbitatis 8. — ³⁾ hoc 8. — ⁴⁾ nemá 2aa. — ⁵⁾ Sufficiebat enim ad memoriam misericordiarum sola fames validissima, que plurimos peremit, etiam si tempestas torpantis frigoris eisdem temporibus non successisset, vloženo 2aa. 8. — ⁶⁾ nemá 8.

mors non per fenestram, sed per ostium irrepsit in orbem, inscia parcere humano generi; habebat quippe fortis comites, famem, nuditatem et frigoris asperitatem, quorum robur celeriter penetravit omnia confinia totius Bohemiae et¹⁾ intermit maiores partem mortalium, et non erat, qui sepeliret. O! ubi erant viri religiosi his temporibus? qui se alias fingunt eximiae devotionis, qui²⁾ ecclesiastica sacramenta in tantis periculis et afflictionibus, imo in hora mortis, vel ut aperi-³⁾ tius dicam, in morte ipsa constitutis saltem paucis exhibuissent, cum ad hoc deputati sint⁴⁾ sacerdotes ex officio sui ordinis et constitutionibus sanctorum patrum. Quis pro hiis negligenter culpabilis existat, cum tot millia hominum sine sacramentis ecclesiasticis decesserint⁵⁾, disputandum est, determinandum vero cum venerit filius hominis in sua maiestate.

Congregati sunt itaque omnes consules et maiores civitatis, et diutius habito consilio super hiis, quid esset faciendum ad purgandam⁶⁾ huiusmodi turpititudinem, tandem de consilio et voluntate communi decreverunt convenire operarios ad effodienda sepultra maxima, in quibus multa corpora humana possent collocari, quorum profunditas erat trium lastrorum, latitudo ab omni parte decem cubitorum, et quodlibet sepulcrum capiebat corpora mille vel paulo magis vel minus. Haec sepultra horrenda prae sui magnitudine erant numero⁷⁾ octo: unum apud sanctum Petrum in vico Theutonicorum, in quo proiecta sunt 2000 corporum, apud ecclesiam sancti Lazari inter leprosos duo fossata, apud ecclesiam sancti Johannis in Piscina duo sepultra, in Psarz duo sepultra, apud ecclesiam sancti Johannis in Óbora unum. Haec omnia sepultra repleta sunt corporibus humanis in spatio sex mensium. Diebus⁸⁾ vero vernalibus, cum iam terra resoluta fuisse⁹⁾, brumalibus recendentibus auris, sepeliebantur funera in insulis arenosis et campus ante moenia civitatis. Erant etiam ad officium sepulturae deputati aliquot viri, qui laboribus insudantes¹⁰⁾ toto die vix poterant deferre ad sepultra¹¹⁾ omnia corpora, quae occubuerant ipso die ante solis occasum. Sed quia

¹⁾ nemá 2. — ²⁾ qui alia eccl. 8. — ³⁾ aptius 2aa. — ⁴⁾ sunt 2aa. — ⁵⁾ decesserunt 2aa. — ⁶⁾ turpan-
dam 2aa. — ⁷⁾ nemá 2. — ⁸⁾ In diebus 8. — ⁹⁾ est 8. — ¹⁰⁾ desud. 8. — ¹¹⁾ sepulturam 8.

wáni nad pokolením lidským; nebo měla silné¹²⁸³ průwodec, hlad, nahotu a krutost mrazu, kterých sila rychle pronikla wšecky končiny celé země české, zabila wětší část smrtelných, a nebylo, kdo by pochowával. O! kdež byli toho času muži řeholníci, kteří se jindy twáří být wýtečně zbožní, aby byli swátosti církewních w takowých nebezpečenstvích a zármutech, ano w hodinu smrti, neb abych zjewněji řekl, we smrti samé postaveným aspoň některým podávali, ježto k tomu jsau kněží ustanoveni z powinnosti rádu swého a nařízeními swatých oteců. Kdo by byl winen těmito nedbalostmi, když jest tolik tisíc lidí zemřelo bez swátosti církewních, lze o tom hádati se, ale rozsauzeno bude, až příde syn člowěka we swé welebnosti.

¹²⁸² ex alia parte pontis civitas Antiqua populosior est, in curruum vectura trahebantur corpora ad humandum. Et si in una civitate tot millia hominum tam¹⁾ in brevi spatio scribantur decessisse, quot millia hominum per totum regnum Bohemiae respectu unius civitatis computabantur cecidisse, cum nec tricesima pars totius regni Bohemiae sola civitas Pragensis esse comprobetur? Et sic indubitanter fertur per totum regnum maior pars hominum occubuisse. Multi etiam agonizantes dicebant: O si nati non fuissemus, nec oculus cuiusquam nos²⁾ vidisset! O utinam translati fuissemus de utero matris ad tumulum, saltem manus propinquorum officio interessent sepulturae; quia

Dulcissimae ossa cubant manibus tumulata suorum. Melius enim³⁾ erat nos bene mori, quam male vivere, cum et auctoritas dicat:

Non bene pensantur laeti dispendia luctus,

Plus moritur vivens, quam valet esse miser. Quidam homines miserrimi et infelices, egestate nimia depressi, naturam corporis sui favore nutrimentis consuetis non valentes, devorabant cadavera iumentorum, pecorum et quorumlibet animalium, mortuorum canum. Imo etiam, quod horribile est auditui et nefandum, tamen quia auditui multorum insonuit, sub silentio transire non possumus, quod quidam more canum latrantium homines perimendo in huius miseriae naufragio pro sustentaculo corporis devorabant. Quidam autem suspensos patibulo nocte furtim ablatos tempore quadragesimali non deserentes, timore dei avulso, comedere non formidabant, hominum abiecto pudore.

Praeterea eodem anno contigit in villa dicta Horaz, spectante ad ecclesiam Saczensensem⁴⁾, atque Pragensem, quod quaedam⁵⁾ filia omni pietate deposita, et immemor maternae dilectionis, matrem suam incisam in partes decoquens manducavit. Et quia hac tempestate multa mala effluxerunt⁶⁾ in Bohemos, et qualiter diversarum poenarum aculeis sint stimulati, ut patuit in praemissis, procurante Saxonum industria, sed ne videamus digredi a tramite veritatis ipsam

že w jednom městě tolík tisíc lidí w krátkém čase zemřelo: kolik tisíc lidí počítalo se umrlých w celém království českém w porovnání s jedním městem? ježto nepokládá se ani za třídcátý díl celého království českého pauhé město Pražské; a tudy bez pochybnosti prawí se, že po celém království zahynula větší část lidí. Mnozí také k smrti pracujíce říkali jsau: O kéž jsme se nenarodili a ničí oko newidělo nás. O kéž jsme ze života matčina přeneseni byli do hrobu; aspoň by byly ruky příbuzných bývaly při obřadu pohřebním, poněvadž

Sladčeji kosti leží přátele skau pohřbeny péčí. Neb lépe by nám bylo bývalo dobře umřiti než zle žiti, poněvadž i pismo prawí:

Těžko je strast weselym dost dobře powáziti smutku;

Spišef umře živý, než snese bidu chudák. Některí lidé nejbídnejší a neštastní, nauzí we likau skličení jsouce, nemohauce přirozenost těla swého chowati potrawami obyčejnými, jedli jsau mrtwoły koní, dobytka a jakýchkoli zvířat, i sciplych psů. Ano také, což hrozné jest slyšeti a ohawné, wšak poněvadž to k sluchu mnohých přišlo, nelze nám pominouti mlčením, že někteří na spůsob psů štěkajících zabijejíce lidí w tomtoto wlnobité bídě k zachowání těla pozírali. Některí pak oběšené na šibenici w noci pokradmu odnášeli, w čas postní toho nenechávajíce, a nedabajíce bázně boží, jisti jich se nestrachovali, stud lidský se sebe swrhše.

Mimo to stalo jest se toho roku we wsi řečené Hořany, náležejici ku kostelu Sadskému a Pražskému, že jedna dcera odloživši wšelikau bohabojnost, a nepamatujíce na lásku mateřskou, swau matku rozsekala na kusy a uwarívši snedla. A poněvadž toho času mnoho zlého se přiwalilo na Čechy, a kterak žihadly rozličných pokut byli štipáni, jak jest zřejmo z předešlého, spůsobením činnosti Sasů, wšak aby se nezdálo, že se uchylujeme od stezky

palliando, ut verius dicamus, Saxonum malitia principaliter et dolo procurante, ut autem apparet lucidius acta fraudum et dolositatum ipsorum, originem eorum¹⁾ describendo circa opera ipsorum in apertum producemus.

Etenim²⁾ super origine gentis Saxonum varia opinio est, aliis aestimantibus de Danis Northmannisque originem duxisse, alii vero, quibus et Graeci dicuntur consentire, eos reliquias Macedonici exercitus, qui secutus magnum Alexandrum post mortem ipsius per totum orbem sit dispersus. Invenimus etiam in scriptis cuiusdam historiographi, quod antiquitate trandente ab Anglis, Britanniae incolis, sint egressi, et³⁾ per oceanum navigantes, Germaniae litoribus studio et necessitate quaerendarum sedium⁴⁾ sint appulsi in loco, qui vocatur Hathuloga, eo⁵⁾ tempore, quo Theodoricus, rex Francorum, contra Irminfridum, ducem Thuringorum, dimicans, terram eorum crudeliter ferro vastavit et igne⁶⁾. Cumque primum terrae applicuissent, incolae ipsius terrae, qui Thuringi dicuntur, adventum eorum graviter ferentes, arma contra eos moverunt. Saxones vero acriter resistentes portum obtinuerunt. Diu denique inter se dimicantibus et multis hinc inde inter se⁷⁾ cadentibus, tandem utrisque placuit de pace tractare, initumque est foedus eo pacto, quo haberent Saxones vendendi emendique copiam, ceterum ab⁸⁾ agris, a caede hominum atque rapinis abstinerent. Stetitque idem foedus inviolabile multis diebus. Cumque Saxoni ibus iam defecisset pecunia, quod emerent aut venderent non habentes, inutilem sibi pacem esse arbitrii sunt. Ea igitur tempestate contigit adolescentem quemdam egredi de navibus oneratum multo auro, torque aurea, simulque armillis aureis. Cui⁹⁾ obvius quidam Thuringus, quid sibi vult, inquit, tam ingens aurum circa tuum famelicum collum? Emptorem, inquit, quaero, ad nihil aliud istud aurum gero, qui¹⁰⁾ enim fame premor, quid auro delector? At illo qualitatem, quantitatemque pretii interrogante ait: Nullum mihi discrimen est in pretio, quidquid dederis, gratum habeo. Subridens Thuringus ait: Quid si de pulvere isto sinum tibi implebo? Erat autem in eodem loco congesta humus plurima. Saxo nihil cunctatus aperit sinum, et accipit humum, illico Thuringo tradens aurum et laetus uterque ad suos abiit. Thuringi Thuringum laudibus ad coelum tollunt, qui nobili fraude Saxonem decepit, fortunatumque eum inter omnes mortales fuisse¹¹⁾ dixerunt,

prawdy, zakrywajice ji, af prawdiwěji díme, ¹²⁸² hlawně spůsobenim zlosti a lsti Sasů, ale aby se swětleji objewili skutkowé lsti a podvodů jejich, wypišice o jich původu, na skutečich jejich přivedeme na jeho.

Jest zajisté o původu národu saského mínění rozdílné, ježto jedni myslí, že wzali původ od Danů a Normanů, jiní zase, s nimiž, jak se prawí, také Řekové se srownávají, že byli zbytky wojska macedonského, který táhuu s Alexandrem Welikým, po jeho smrti se rozptýlil po celém světě. Nacházime také we spisich jednoho dějepisce, že dle starodávného podání vyšli jsau z Anglů, obyvatelů Britannie, a přeplawiwsé se přes welmoře, z dyctiwosti i potřeby hledajíce si sídla, ke břehům Germanie přihráni jsau w mistě, které slowe Hathuloga, a to w čase, když Dětřich král francský, bojuje proti Irminfridovi knížeti darynskému, zemi jejich ukrutně hubil mečem i ohněm. A když jsau nejprw přizazili k zemi, obyvatel té země, kteří slowau Durynkowé, těžce nesouce příchod jejich, chopili se proti nim zbraně. Sasowé wšak udatně odporujič, obdrželi přístaw. Konečně když dluho spolu bojowali, a mnozí z nich s obou stran padli, uzavřeli oboji jednatí o mir. I zawřeli jsau smlauwu w ten spůsob, aby bylo Sasům wolno prodávat a kupovat, ale polí a zabití lidí i laupení aby nechali. A tato smlauwa zůstávala bez porušení mnoho časů. A když Sasům již dosly peníze, a neměli co kupovati nebo prodávat, wiďel se jim mír být neužitelný. Tedy toho času stalo jest se, že jeden jinoch wyšel z lodí, maje na sobě mnoho zlata, řetěz zlatý i také náramky zlatic. Jehož potkaw jeden Durynk, řekl: Což znamená tak náramně mnoho zlata okolo twého hladového krku? Hledám, dí, kupce; k ničemu jinému toho zlata nenoším; ježto hlad mě moří, nač by se mi libilo zlato? Ale když onen tázal se po jakosti a velikosti ceny, řekl: mně nezáleží nic na ceně; cožkoli mi dáš, rád wezmu. I usmáv se Durynk, řekl: Což naplním-li ti klín tímto prachem? Bylo pak welmi mnoho hlín wawezeno na tom mistě. Sas, nic se neropakowaw, otevřel klín, a wzal hlín, ihned odewzدávaje Durynkowi zlato. A obadwa jsau wesele odešli k swým. Durynkowé Durynka chwalami k nebi wynášeli, že jest tak wýbornau lstí podvedl Sasa, a wyhlašowali jsau jej za nejštastnějšího mezi wšemi smrtelnými lidmi, že za špatnau cenu měl takové

¹⁾ nemá 2. — ²⁾ nemá 2aa. — ³⁾ nemá 2aa. — ⁴⁾ Saccen. 2aa; atque Pragensem, quod nemá 2. — ⁵⁾ nemá 2aa. — ⁶⁾ affluxerunt 8. — ⁷⁾ nemá 2aa. — ⁸⁾ sed vi 2. — ⁹⁾ et 2. — ¹⁰⁾ igni 2, 2aa. — ¹¹⁾ inter se nemá 2aa. — ¹²⁾ ad 2aa. — ¹³⁾ Cum fuit obv. 8. — ¹⁴⁾ quia 8. — ¹⁵⁾ nemá 8.

qui vili pretio tam ingens aurum possederit¹⁾. Interea Saxo privatus auro, oneratus vero multa humo appropiat navibus. Sociis igitur ei occurrentibus et quid ageret ammirantibus, alii amicorum eum irridere coeperunt, alii arguere, omnes pariter eum amentem crediderunt. At ille postulato silentio, sequimine me, inquit, optimi Saxoness, et meam vobis amentiam probabis utilem. At illi, licet dubii, sequuntur tamen, ille autem sumpta humo per vicinos agros, quam subtilius potuit, eam dispersit, et castrorum loca occupavit. Ut autem viderunt Thuringi a Saxonibus castra occupari, intolerabilis eis est res visa, et missis legatis conquesti sunt de foedore violato et rupto pacto ex parte Saxonum. Saxoness respondunt se hactenus foedus inviolabiter servasse, terram vero proprio auro comparatam cum pace velle obtinere, aut certe armis defendere. His auditis incolae Thuringiae aurum Saxonicum maledicunt, et quem paulo ante feli- cem praedicabant, auctorem perditionis suaem atque re- gionis fatebantur. Ita²⁾ deinde accensi coeco Marte, sine ordine et sine consilio irrunt in castra, Saxoness vero parati hostes excipiunt sternuntque, et rebus prospere gestis, proxima circum circa loca iure belli obtinent. Diu itaque cum ab alterutris pugnatum foret, et Thuringi a Saxonibus se superatos viderent, per inter- nuntios pacificari cum eis quaerunt, eosque in terra, quam acceperunt, sedere concedunt. Haec ideo inserui- mus, ut prudens lector agnoscat, quanta perfidia, dolo fraudeque³⁾ usi sint. Ignorantes deum crearem coeli et terrae, maris et in hiis degentium, coluerunt eos, qui natura non erant dii maximeque Mercurium, cui certis diebus humanis quoque hostiis litabant. Deos suos neque templis includere, neque ullae humanae speciei assimilare pro magnitudine et dignitate divinitatis lici- tum arbitrati sunt, lucos ac nemora consecrantes deorumque nominibus appellantes, secretum illud sola reverentia contemplabantur. Auspicio et sortes quam maxime observabant, quarum sortium consuetudo simplex erat. Virgam fruiferae⁴⁾ arbori decisam in surculos amputabant, eosque notis quibusdam discretis super candidam vestem temere ac fortuito spargebant. Mox si publica consultatio fuit, sacerdos populi, si privata, ipse pater- familias precatus deos coelumque suspiciens ter singulos tulit, sublatisque secundum impressam antea notam⁵⁾ interpretatus est; et si prohibuerunt, nulla de eadem re ipsa die consultatio erat; si permisum est, eventuum

množství zlata. Zatím Sas, pozbyw złata, ale obtížen mnohem hliny, bližil se k lodím. Tedy když se s ním druhové potkali a coby činil se diwili, někteří z přátele začali jsau se mu posmívat, jiní jej kárat; wšichni jednozjně myslili, že ztratil rozum. On wšak, wyžadaw sobě ticho, dí: Za mnau pojďte, dobrí Sasowé, a poznáte, že mé bláznowství jest wám prospěšné. Oni pak, ač pochybowali, wšak šli jsau za ním; a on wzaw hlinu, po okolních polích rozsypal ji, jak nejdrobněji, a zaujal místo k ležení. Jak widěli Durynkowé, že Sasowé zaujmají ležení, widěla jest se jim věc býtí nesnesitelná, a wyprawiws posly stěžovali jsau na zrušení míru a překročení smlauwy od Sasů. Ale Sasowé odpověděli, že oni dotud zachowávali mír bez porušení, ale zemi za swé zlato kaupenau že miní w pokoji držeti nebo jistě zbraní brániti. To když slyšeli obywatele Durynska, proklinali jsau zlato saské, a o tom, kterého před chvíli vyhlašovali za šťastného, prawili, že jest původem zkázy jich i krajiny. Tak konečně se rozpálwše, za slepým Martem bez pořádku a bez záměru udeřili jsau na ležení; Sasowé wšak připraveni nepřátelům se postavili, a porazili je, takž pak dobře pochodiws, nejbližší krajiny kolem do kola právem války obdrželi jsau. Když tedy dlaaho obojí bojowali a Durynkowé widěli se býti od Sasů přemoženi, hledali po poslích zavření míru s nimi, a dopustili, aby w zemi, kterou obdrželi, zůstali. To jsme proto položili, aby rozumný čtenář poznal, jaké lsti, chytrosti a podwodu užili. Neznajice Boha, stvořitele nebe i země, moře a obyvatel jejich, ctili jsau ty, kteří od přirození nebyli bohy, a nejvíce Mekuriáše, kterému w jisté dni i lidskými obětmi slaužili. Bohy swé ani we chrámích zavírat, ani k žádné lidské podobě připodobňowati, nepokládali za dowolené pro welikost a důstojnost božství; luhy a háje zasvěcujice a dle jmen bohů nazýwajice, na tu tajnost jediné s úctou hleděli. Na hádání a metání losů jak nejvíce drželi; kteréhožto metání obyčeji byl jednoduchý. Trest se stromu owočného usečenau rozrezali na tršky, a ty poznámenawše jistými známkami rozhodili na zdař bůh a jak padly. Potom bylo-li tázání wejene, kněz lidu, bylo-li saukromé, sám otec rodiny, pomodliw se k Bohu a k nebi hledě, zdwihi je wšecky tříkrát po sobě a zdvižené dle známky na nich prvé wtíštěné wykládal; a když tyto zakazowaly, neděla se o této věci téhož dne žádná porada; bylo-li

adhuc fides exigebatur. Avium voces volatusque interrogare proprium gentis illius erat, equorum quoque præsagia ac motus experiri, hinnitus ac fremitus observare, nec illi auspicio minor¹⁾ fides adhibebatur, non solum apud plebem sed etiam apud proceres.

Erat et oia observatio²⁾ auspiciorum, quo³⁾ solebant eventus gravium explorare⁴⁾ bellorum; eius scilicet gentis, cum qua bellandum fuit, captivum quoque⁵⁾ modo interceptum cum electo popularium suorum patribus quoque armis committere, et victoria huius vel illius in providentia habere. Frondosis arboribus fontibusque venerationem exhibebant. Truncum quoque ligni non parvae magnitudinis in altum erectum sub divo colebant, patria eum⁶⁾ lingua⁷⁾ Irminsul appellantes, quod latine dicitur universalis columna, quasi sustinens omnia. Quomodo autem certis diebus, cum aut luna inchoatur aut impletur, agendis rebus auspicatissimum initium crediderunt, et alia iunumerabilia vanarum superstitionum genera, quibus impliciti tenebantur, observaverunt, praeterimus⁸⁾. Haec ideo scripto commendavimus⁹⁾, quo prudens lector agnoscat, a quantis errorum tenebris per dei gratiam sunt liberati, qui erant cultui daemonum dediti veraeque religioni contrarii, neque divina neque humana iura illicitum vel dishonestum transgredi putantes. Quotiescumque ab aliquo rege superati sunt, eidem supplices sese dederunt, imperata facturos polliciti sunt, obsides, qui¹⁰⁾ imperabantur, absque dilatione dederunt, legatos, qui mittebantur, suscepserunt. Quandoque ita domiti et emolliiti fuerunt, ut etiam cultum daemonum dimittere et christiane religioni se subdere per omnia promitterent; sed sicut ad haec facienda aliquoties proni, sic ad eadem pervertenda semper fuere præcipites.

Anno domini 1283, VII Kal. Januarii, hoc¹¹⁾ est in die beati Stephani, contigit, quod raro contingere solet. Apparuit iris mirae pulchritudinis, quae circumdabat totam civitatem Pragensem, extendens finem unum ultra muros civitatis versus meridiem, alterum super flumen Wltavae ab alia parte civitatis versus aquilonalem plagam, per quam quidam Judaeorum, quaedam¹²⁾ etiam feminae christianorum eventum futurum bonae fortunae toti regno Bohemiae fato præ-

wšak powoleno, také ještě stvrzení se vyhledávalo. Hádati dle zwuků a letu ptactva, bylo zwlašť w obyčejí toho národu, též tušení a pohyby koňů skaumati, řehtání a frčení pozorovati; kterémžto spásobu předzwědy přikládala se wíra nemenší, netoliko od lidu nýbrž i od welmožů.

Byl také jiný obyčej předzwídání, kterým skaumali wýpadek těžkých válek, totiž že zajatci z toho národu, s nimž bylo walciti, jakýmkoli spůsobem chopenému, dali bojowati s vybraným mužem z domácího národu též se zbraněmi domácími, a vítězství toho neb onoho brali za předpovědění. Košatým stromům a pramenům prokazovali poctu. Také jistý špalek dřevěný nemalé welikosti do wýsky wztýčený pod šírym nebem ctili, nazvaný w národní řeči Irminsul, což latině znamená sloup weškerenstwa, jako který wšecko drží. Kterak pak wěřili, že w jisté dñi, když jest začátek aneb au- plněk měsíce, jest nejšťastnější čas ku počinání věci a o jiných druzích lichých powěr bez počtu, w nichž tāpali, to wynechawáme. Tyto věci proto jsme w písmě wzpomenuli, aby rozumný čtenář poznal, z jakých temnosti bludů jsau z milosti boží wyswobozeni, ježto byli oddáni poctě zlých duchů a prawemu náboženství protiwní, nemajíce za neslušné neb za nepočestné ani božská ani lidská práva přestupovati. Kdykoli byli přemoženi od některého krále, pokorně se mu poddali, slibili rozkazy jeho plniti, rukojmě, kterých se wyžadowalo, bez meškání wydali, posly, kteří byli wypraweni, přijali. Kolikkrát byli tak skroceni a skraušeni, že i ctění zlých duchů zanechali a slibili we wsem náboženství křestanskému se poddati; ale jak byli několikkrát ochotni tak učiniti, tak wždy byli náchylni to zase přewrátit.

Léta páně 1283 dne 26 Prosince, to jest 1283 w den sw. Štěpána, stalo jest se, co se málokdy stáwá. Ukázala jest se duha diwné krásy, která objimala celé město Pražské, wztahujic jeden konec za zdi městské na poledne, druhý nad řeku Wltawu s druhé strany města ku krajině půlnoční. Z té některí Židé i také některé ženy křesfanské budaući obrat dobrého štěsti celému králowství českému wýrokem předzwídawým prorokowali, twrdice, že jak duha stawić se

¹⁾ possedit 8. — ²⁾ Ira 8. — ³⁾ fraude usi s. 2aa; fr. semper usi sunt 8. — ⁴⁾ frugifere 2aa. — ⁵⁾ no- tam — consultatio erat nemá 2.

¹⁾ ulli auspicio maior 8. — ²⁾ conservatio 2aa. — ³⁾ quae solebat 8. — ⁴⁾ explere 2, 8. — ⁵⁾ quoquo 2aa. — ⁶⁾ nemá 2aa. — ⁷⁾ liqua 2aa. — ⁸⁾ praeterimus nemá 2. — ⁹⁾ commendamus 8. — ¹⁰⁾ ac qui 8. — ¹¹⁾ et hoc 8. — ¹²⁾ et quaedam 8.

¹²⁸³ stigii praedixerunt, asserentes, ut quemadmodum iris opponens se imbris tempestatum turbines restringit, sic domino deo gubernatore totius orbis concedente, incolas regni Bohemiae a pressuris et variis passionibus conservabit. Sicut et in alio signo, videlicet in stella, quae visa est Nonas Aprilis super cornu lunae lucidissimo splendens fulgore, quia sapientes et literati viri adventum sui principis et heredis regni Bohemici Wenceslai, qui morabatur apud Ottinem, marchionem Bramburiensem, tutorem suum, praedixerunt. Cui advenienti IX Kal. Junii occurrent barones ceterique milites ad plura millaria. Clerici vero totius civitatis cum populo occurrentes ei, processionibus suscepérunt eum honorifice ante valvas castri decantantes: Advenisti desiderabilis cum aliis hymnis et canticis, populo etiam decantante: Hōspodin pomiluy ny. Cui processione interfuit Thobias episcopus cum canoniceis ecclesiae sua, et ceteri claustrales conventus, Brzenvoviensis, Strahoviensis, Praedicatorum, fratres Minores, et omnium ecclesiarum rectores, seculares viri et feminae, ceterique omnium operum artifices.

Idem marchio Bramburiensis finito officio tutelae, cum deberet secundum normam legalem reddere rationem de amministracione sui officii, ut tradunt leges imperiales in institutione de Attiliano tutore, ubi dicitur: Cum tutores pupillorum pupillarumve negotia gerunt, post elapsum terminum tutelae iudicio rationes reddunt. Idem marchio, dudum accepta pecunia 15000 marcarum argenti de collecta generali, adhuc stimulo cupiditatis accensus, pudore hominum abiecto, exegit a duce Wenceslao¹⁾ Bohemorum 20000 marcarum argenti pro absolutione sua tuitionis, non attendens, quod in eisdem legibus promulgatum esse reperiatur, quod nonsolum tutores vel curatores pupillis vel adultis ceterisque personis ex amministracione teneantur, sed etiam in eos²⁾, qui satisfactiones accipiunt, subsidiari actionem esse ipsis pupillis, quae ad ultimum eis praesidium possit afferre³⁾. Detinuit etiam idem marchio pro eadem summa pecuniae ratione pignoris munitiones firmissimas, videlicet

proti dešfům bauře nečasů zastavuje, tak z dopuštění pána boha, řediteli celého světa, obyvatele království českého od utištění a rozličných utrpení zachráni. Jakož i w jiuém znamení, totiž we hwězdě, která byla widina dne 5 Dubna nad rohem měsice leskem nejskwějším se třpytci, poněvadž maudři a učeni muži předpovídali příchod knížete swého a dědice království českého Wáclava, který přebýval u Otty markrabí brandenburského, swého poručnika. Je muž, když přijel dne 24 Května, vyšli jsou wstří pán a druži rytíři we wice tisicich. Duchowní pak z celého města s lidem vyšedše jemu wstří, we processi přijali jej poctivě před branami hradu, zpiwajice: „Přišel jsi žádaući“ a jiné zpěvy a písni; lid pak zpiwal: Hōspodine pomiluj ny. Při kterémžto processi byl jest biskup Tobiáš s kanowniky kostela swého a ostatní klášternici konventu Břewnowského, Strahowského, Kazatelowé, menší Bratří a správci všech kostelů, světští muži i ženy a jiní řemeslnici wšelikého dila.

Týž markrabí brandenburský, skončiv úřad poručnický, když měl dle nařízení práva učiniti počet ze správy swého úřadu, jak ukazuje práva cisařská w nařízení o Atilianovi poručníku, kdež prawi se: Když poručníci sprawují wěci sirotků mužských neb ženských, po uplynutí času poručnického počtu kladou; týž markrabí, obdržew dávno peněz 15 tisic hřiven stříbra z berně obeené, ještě podněcowán ostrem dychtiosti, lidského studu se zbawiw, wynutil na kněžici českém dwadec tisíc hřiven stříbra za propuštění ze swého poručnického, nedbaje toho, že w zákonech týchž nachází se prohlášeno, že netoliko poručníci nebo pěstitele sirotkům neb odrostlým a jiným osobám ze správy swé jsou powinni, nýbrž také proti těm, kteři přijimají zadostplacení, sirotkům přísluší žaloba pomočná, která jim konečně může být obranau. Podržel jest také týž markrabí za tauž summu peněz w základě hrazená místa welmi pewná, totiž Děčín, Austi, Most, Ronow, Bezděz hrady i s mě-

Dieczin, Ustie, Pontem, Ronow, Bezdzieczastra¹⁾, cum civitatibus, donec praedictae pecuniae summa solveretur ex integro.

Eodem anno ver totum siccum fuit. Hoc etiam anno IV Idus Maii frigus vineas et fructus arborum ita enormiter laesit, quod penitus nullos fructus protulerunt; laesit etiam segetes frumenti hiemales et aestivales per totam Bohemiam tritici, siliginis, ordei, pisae ceterorumque seminum, ita quod in plurimis locis defalcatae sunt propter suam infiuctuositatem, quia nutrimenta parva vel nulla humanis usibus conferre videbantur.

Eodem anno consecrata est ecclesia sancti Nicolai in suburbio Pragensi a venerabili patre et domino Thobia, dei gratia Pragensi episcopo, II Idus Januarii, in qua consecratione quidam contractus erectus est meritis et precibus sancti Nicolai.

Eodem anno XVIII Kal. Februarii stillicidia sanguinis manaverunt de pede crucifixi, locati circa tumbam sanctae Ludmilae in ecclesia beati Georgii, et super hiis, quae contigerunt et altera vice, viri fide digni testimonium perhibent dicentes, se talia vidisse.

Nec praetermittendum puto, cum sit memoria commendabili dignum, quod dominus Thobias, dei gratia Pragensis episcopus, licet ex officio sui regiminis teneatur omnes ecclesias sua diecesis fovere, tamen ecclesiam Pragensem, cuius sponsus et dominus est, speciali dilectione confovendo, providit ei in ornatibus pretiosis et libris ecclesiasticis ad honorem et²⁾ laudem divini cultus, nec non et³⁾ beatorum martyrum Viti, Wenceslai atque Adalberti⁴⁾. Quarum rerum collatio talis est: Casula, dalmatica et subtile de axamito⁵⁾ albo cum limbis⁶⁾ magnis. Item contulit alium apparatum nigrum cum auro textum. Item pallam altaris de albo balcyano, farratum de ruffo cendato. Item aliam pallam, in qua est leo et aquila de plumario opere. Item tria mensalia altaris cum latis praetextis. Item strifeum axamitum, qui ponitur in parasceve sub reliquias, et quartum mensale longum, quod etiam ponitur sub reli-

sty, až by summa řečených peněz byla auplně¹²⁸³ vyplacena.

Téhož léta bylo celé jaro sucho. Také toho roku dne 12 Května mráz tak náramně uškodil na winnici a na ovoci, že skoro žádného plodu nepřinesly. Uškodil také na oseních obilí zimního i jaře po celých Čechách, pšenice, žita, ječmene, hrachu a jiného zrna, tak že we mnohých místech jsou posečena pro neaurodnost, protože se vidělo, žeby málo neb žádné potravy ku potřebám lidským nepřinesly.

I Téhož léta posvěcen jest kostel sw. Mikuláše w podhradi Pražském od ctihodného otce a pána Tobiáše, z boží milosti biskupa Pražského, dne 12 Ledna; při kterémžto svěcení jeden chromec učiněn jest rovný skrze zásluhy a přimluwy swatého Mikuláše.

Téhož léta dne 15 Ledna kapaly jsou krůpěje krwe z nohy ukřížowaného, postaveného na hrobě swaté Ludmily w kostele sw. Jiří, a o tom, co se stávalo také jindy, mužowé hodně věrní wydávaji swědectwi, prawice, že jsou to viděli.

Také neminim pominauti, poněvadž jest hodno chwalné paměti, že pan Tobiáš, z boží milosti biskup Pražský, ač z powinnosti správy swé powinen jest wšechny kostely swé diocezi podporowati, wšak kostel Pražský, jehož jest ženichem a pánum, zvláštni náklonnosti miluje, opatřil jej ornaty drahými a kostelnimi knihami ke eti a chwále služby boží jakož i swatých mučenníků, Wita, Wáclava a Wojtěcha. Kterýchž darů udělení takové jest: Kasule, dalmatika a subtil z bílého aksamitu s welkými lemy. Dále udělil jest jiného oděvu černého vyšivaného zlatem. Dále pallu na oltář z bílého balkynu, podšivanou čerweným cendatem. Dále jinou pallu, na které jest lew a orel dila na spůsob pér. Dále tři ubrusy oltářní s širokými obrubami. Dále aksamit prauhowaný, který se klade na weliký pátek pod ostatky, a čtvrtý ubrus dlaňhý, který se také klade pod ostatky. Také jest dal weliký mšál se wšemi epištolami

¹⁾ nemá 2. — ²⁾ suos 2aa. — ³⁾ afferi 8.

¹⁾ castrum 2. — ²⁾ et laud. nemá 2. — ³⁾ nemá 8. — ⁴⁾ W. Adalb. atque Sigismundi 8. — ⁵⁾ examoto 2aa; a tak níže. — ⁶⁾ lumbis 2aa.

¹²⁸³ quias. Contulit etiam missale magnum cum omnibus epistolis et evangelii, tam ferialibus quam festivis, cum cantu per musicam scriptis, cum ¹⁾ graduali et sequentiis. Item nocturnale magnum cum rubricis et cantu in ipso per musicam annotato per totum antifonarium. Contulit etiam breviarium de magna litera iuxta cursum Pragensis ²⁾ ecclesiae modo et consuetudine antiqua conservata. Talis quippe provisor ³⁾ dicitur utroque pede calciatus esse, qui non tantum sibi, sed ⁴⁾ ecclesiae suae iudicatur competenter providisse. Praecavit quippe ⁵⁾ de suspicione ⁶⁾ auctoritatis illius, quae dicit: Quicunque percepto principatus officio perfueri seculariter cooperit, libenter obliviscitur, quicquid ⁷⁾ religiose cogitavit.

VIII. ZÁWĚREK SBĚRATELE.

Quia multorum hominum animos turbat sollicitatio de investiganda serie et descensione propaginis ducum ac ⁸⁾ regum regni Bohemici, qualiter ⁹⁾ a primo duce Przemysl usque ad haec tempora, quot fuerint, et quis cui in ducatu successerit, ubi etiam regiae maiestatis dignitas exordium sumpserit, obmissa prolixitate verborum, quae sapientibus displicere, nonnullis etiam et fastidium generare consuevit, prout compendiosus potero, nitar ¹⁰⁾ explicare, ea tamen emanatione reicta, ut, ubique in hiis scriptis lectori nodus dubietatis occurrerit, ad depellendum errorem recurrat superius ad scripta, ibi enim plenius inveniet annotata.

In ¹¹⁾ divisione orbis secundum geometricos Asia sub suo nomine dimidium, mundi obtinet, et dimidium Africa et Europa ¹²⁾. In Europa sita Germania, cuius in partibus versus aquilonalem plagam invenitur locata esse Bohemia, quam fertur introisse homo nomine Bohemus cum paucis animabus ¹³⁾, a quo tota terra vocata est Bohemia. Hic homo Bohemus circa montem Rzip inter duos fluvios, scilicet Ohram ¹⁴⁾ et Wltavam primas posuit sedes. Postmodum labentibus temporibus vir quidam nomine Crochko ¹⁵⁾ inter ipsos oriundus extitit, ad quem tam de pro-

a ewangelii, jak všedními tak svátečními psanými hudebou se zpěvem i s gradualem a sequencími. Dále nokturnal weliký s rubrikami a se zpěvem w něm hudebou znamenaným přes celý antifonář. Také dal jest breviář welké písmeny dle běhu kostela Pražského, se zachováním starého spůsobu a obyčeje. Takový zajisté starosta prawi se býti na obau nohau obutý, o kterém saudi se, že se stará nejen o sebe, nýbrž také o kostel svůj naležitě. Předešlý zajisté podezření písma onoho, které prawi: Kdožkoli poche přijatého na sebe autoritatis illius, quae dicit: Quicunque percepto principatus officio perfueri seculariter cooperit, libenter obliviscitur, quicquid ⁷⁾ religiose cogitavit.

priis tribubus, quam etiam ex tota plebe omnes dirimenda iudicia confluabant. Hic vir carens virili prole, genuit tamen tres filias phitonissas, quarum prima Kazy, secunda Tetka, tertia Liubussie ¹⁾ sunt nuncupatae. Haec Liubussie ²⁾, licet fuisse ³⁾ natu minor, sed prudentia multo maior emicuit. Hanc sibi omnis populus, commune consilium iniens, post decessum patris eius praefecit iudicem. Orta est autem eisdem temporibus in populo discordia non modica, et deferentibus querelis ad dominam et potentibus, ut citius ⁴⁾ sententias diffinitivas pronuntiaret, fertur respondisse: Ad dirimenda iudicia cognitio causarum necessaria est, nam sine cognitione multotiens iusti damnarentur. Et non poterat in continenti petitionibus eorum satisfacere. Tunc populus sprexit dominam suam et iudicia eius, dicens, quamlibet feminam magis virilibus amplexibus aptam, quam dictare militibus iura. Ad haec Liubussie ⁵⁾ cernens a populo tantam illatum contumeliam, feminine pudore celans ac pallians iniuriam ait: Si digna non sum praeesse vobis, ite et eligithe vobis dominum, et quem elegeritis, erit dux vester et mihi maritus. Et continuo dans eis indumenta regalia, nominans villam nomine Stadice, quae sita est circa flumen Belina ⁶⁾, misit eos, dans eis et equum suum, cui equo cognita erat via, quae ⁷⁾ perduxit eos usque ad praefatam villam, dicensque ad eos: Invenietis hominem circa villam nominatam nomine Przemysl in agro arantem variis bobus ⁸⁾, ipsumque adducite, et erit vester dux et mihi maritus. Qui pergentes compleverunt omnia iuxta mandatum dominae suae. Hic vir, qui vere ex virtutis merito dicendus est vir, qui omnia iura excogitavit et dictavit, quibus haec terra utitur et regitur, hic est primus dux Bohemiae ⁹⁾.

Primus dux Przemysl.

II Nezamysl.

III Mnata.

IV Vogen.

V Unislaw.

VI Crezomysl.

VII Neklan.

VIII Hostiwit.

IX Borziwoj, primus christianus; baptizatus est a Metudio, episcopo Moraviensi, anno dominicae incarnationis 894.

X Spitigneu.

XI Vratislaw.

¹⁾ Libossa 2aa. — ²⁾ Lubossa 2aa. — ³⁾ fuit 8. — ⁴⁾ nemá 8. — ⁵⁾ Lubossa 2aa. — ⁶⁾ Bielina 2aa. — ⁷⁾ qui 2aa. — ⁸⁾ bovibus 2aa. — ⁹⁾ Boh. cui nomen Przemysl 2aa, 8; ostatní nemá 2aa.

¹⁾ nemá 2aa. — ²⁾ Místo Prag. má 2, 2aa Pragensem. — ³⁾ comprovisor 8. — ⁴⁾ sed et 2aa. — ⁵⁾ quoque 2aa. — ⁶⁾ susceptione 2aa. — ⁷⁾ quidquid 2aa. — ⁸⁾ et 8. — ⁹⁾ nemá 2. — ¹⁰⁾ nitar explanare et expl. 8; nitor 2aa. — ¹¹⁾ Z letopisu Kosmowa wza sběratel co drobným písemem tuto wytiskeno. — ¹²⁾ Erupa 2aa. — ¹³⁾ animalibus 2aa. — ¹⁴⁾ Odram 2aa. — ¹⁵⁾ Croko 2aa.

také z celého národu všichni přicházeli k rozhodování saudů. Tento muž, nemaje mužského potomstva, splodil wšak tři dcery kauzelnice. Z nichž první nazývala jest se Kázi, druhá Tetka, třetí Lubuše. Tato Lubuše, ač byla wěkem mladší, wšak rozumem mnohem více wynikala. Tu sobě celý národ, wzaw společně radu, po smrti otcově představil za saudce. Strhla jest se pak w těch časích w lidu rozpěře nemalá, a když wznesli žaloby k paní a žádali, aby jak nejrychleji pronesla konečné nálezy, odpověděla jest prý: K rozhodování saudů jest potřeba známosti pří. Nebo bez poznání často by sprawedliwi byli odsauzeni. A nemohla jest hned tu chwili žádostem jejich zadost učiniti. Tu lid pohrdnul jest swau paní a saudy jejími, řka, že každá žena hodí se spíše k objímání mužskému než aby bojownikům nalézala práva. Tehdy Lubuše, widauc takové od lidu pochanění, ženským studem tajíc a zakrývajíc křivdu, pravila: Nejsem-li hodna býti nad wámi, jděte a zwolte sobě pána; a kterého zwolíte, bude waším knížetem a mým mužem. A hned dala jest jim šatstvo královské, jmenujíc wes řečenau Stadice, která leží na řece Bělině, a poslala je, dawši jim také koně svého, ktere mužto koni známa byla cesta, kteráž jest jich dovedla až k řečené wesnici; a řekla jest jim: Najdete člověka w té wsi nazwaného jménem Přemysl, an ore na roli s woly strakatými, a toho přivedte, a bude waším knížetem a mým mužem. A oni jdauce vykonali wše dle rozkazu paní swé: Tento muž, který w prawdě pro mužnost zaslhuje zwán býti mužem, wymyslil a nářídil jest wšecka práva, kterých užívá a kterými spravuje se tato země; ten jest první kníže české.

První kníže Přemysl.

2. Nezamysl.

3. Mnáta.

4. Wojen.

5. Unislaw.

6. Křesomysl.

7. Neklan.

8. Hostiwit.

9. Bořivoj, první křesťan, křtěn jest od Metudia biskupa morawského léta narození božího 894.

10. Spytihnew.

11. Wratislaw.

XII Wenceslaus sanctus, fraterna fraude martyrizatus IV Kal. Octobris.
 XIII Boleslaus ferus, fratricida.
 XIV Boleslaus pius, creator episcopatus Pragensis.
 XV Boleslaus mitis.
 XVI Wladiwoj.
 XVII Jaromir.
 XVIII Odalricus.
 XIX Brzeczislaus.
 XX Spitigneus, fundator ecclesiae Pragensis.
 XXI Wratislaus dux et primus rex Bohemiae.
 XXII Conradus dux.
 XXIII Brzeczislaus dux.
 XXIV Borziwoy dux.
 XXV Swatopluk dux.
 XXVI Wladislaus dux.
 XXVII Sobieslaus dux.
 XXVIII Vadislaus dux et secundus rex Bohemiae, fundator Strahoviensis ecclesiae.
 XXIX Fridricus dux.
 XXX Sobieslaus dux.
 XXXI Conradus dux.
 XXXII Henricus dux et episcopus.
 XXXIII Wladislaus dux.
 XXXIV Przemysl dux et tertius rex Bohemiae, qui et Otakarus dictus est.
 XXXV Wenceslaus rex.
 XXXVI Przemysl rex.
 XXXVII Wenceslaus rex¹⁾.

Et quia numerum ducum ac regum et ordinem breviter hoc loco descriptsimus, dignum duimus, ut numerum annorum et distantiam temporum inter ipsos describamus. A primo igitur duce christianorum Borziwoy usque ad Wratislaum, primum in regem Bohemiae, leguntur successive fuisse XII duces, infra quod tempus computantur lustra XL. A Wratislao primo rege usque ad Vadislaum secundum regem fuerunt duces sex, infra quorum tempora subputavi...

Cronica finitur, qui mortuus est sepelitur.

12. Wáeslaw swaty, lstí bratrowau umučený dne 28 Září.
13. Boleslaw Ukrutný, bratrowrah.
14. Boleslaw Pobožný, zakladatel biskupství Pražského.
15. Boleslaw Dobrý.
16. Wladiwoj.
17. Jaromír.
18. Oldřich.
19. Břetislaw.
20. Spytihněw, zakladatel kostela Pražského.
21. Wratislaw kníže a první král český.
22. Konrad kníže.
23. Břetislaw kníže.
24. Bořivoj kníže.
25. Swatopluk kníže.
26. Wladislav kníže.
27. Soběslav kníže.
28. Wladislav kníže a druhý král český, zakladatel kostela Strahowského.
29. Bedřich kníže.
30. Soběslav kníže.
31. Konrad kníže.
32. Jindřich kníže a biskup.
33. Wladislav kníže.
34. Přemysl kníže a třetí král český.
35. Wáeslaw král.
36. Přemysl král.
37. Wáeslaw král.

A poněvadž jsme počet knížat a králů i pořádek krátcie na tomto místě popsali, měli jsme za hodné, abychom počet let a vzdálost časů mezi nimi wypsali. Od prvního tedy knížete křesťanského Bořivoje až do Wratislava prvního krále českého čte se, že bylo po sobě 12 knížat. Za kterýžto čas počítá se 40 pětiletí. Od Wratislava prvního krále až do Wladislava druhého krále bylo knížat šest, za jichž časů počítal jsem...

Kronika končí se; jenž jest umřel, pohřbi se.

¹⁾ Po straně připsáno: A. d. 1320 obiit Wilhelmus Lepus, fidelissimus regum Bohemorum et gentis tutor Bohemicæ.

I.

LETOPISY PRAŽSKÉ. LETOPISY ČESKÉ.